

OKOLJSKO POROČILO

za

Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020

Dodatek za presojo sprejemljivosti vplivov na varovana območja

Dopolnjen osnutek, pripravljen na podlagi drugega predloga Programa, ki ga je Slovenija 5. decembra 2014 posredovala v potrditev na Evropsko komisijo in rezultatov dodatnih usklajevanj po prejetju pripomb Evropske komisije

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska 22
1000 Ljubljana

Okoljsko poročilo za Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020

DODATEK ZA VAROVANA OBMOČJA

Dopolnjen osnutek, pripravljen na podlagi drugega predloga Programa, ki ga je Slovenija 5. decembra 2014 posredovala v potrditev na Evropsko komisijo in rezultatov dodatnih usklajevanj po prejetju pripomb Evropske komisije

Naročnik:	Republika Slovenija Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dunajska 22 1000 Ljubljana Kontaktna oseba naročnika: • dr. Bernarda Čebulj
Izdelovalec:	OIKOS, svetovanje za razvoj, d. o. o. Glavni trg 19 1240 Kamnik Vodja projekta • Mojca Hrabar, univ. dipl. biol. Sodelovali: • Simona Kneževič-Vernon, univ. dipl. pol. • Tereza Černigoj, univ. dipl. geog. • Anes Durgutović, dipl. inž. geoteh. in rud. • Tone Vertačnik, dipl. inž. les. • Manca Magjar, univ. dipl. ekol.
Projekt:	Okoljsko poročilo za Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 Dodatek za varovana območja
Faza projekta:	Okoljsko poročilo za postopek pridobitve mnenja o ustreznosti
Številka projekta	1463
Datum priprave	15. januar 2015
Opombe:	Okoljsko poročilo - dodatek za varovana območja je pripravljeno na podlagi drugega predloga Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020, ki ga je Slovenija 5. decembra 2014 posredovala v potrditev na Evropsko komisijo ter dodatnih pripomb Evropske komisije.

KAZALO

1	Uvod	5
1.1	Ozadje za pripravo Dodatka	5
1.2	Namen Dodatka za presojo sprejemljivosti	6
1.3	Proces priprave	6
1.4	Metodološki pristop	6
2	Podatki o Programu razvoja podeželja 2014-2020	9
2.1	Ime plana	9
2.2	Območje, ki ga zajema PRP 2014-2020	9
2.3	Kratek opis PRP 2014-2020	10
2.3.1	Cilji PRP 2014-2020	10
2.3.2	Osnovni podatki o predvidenih ukrepih	11
2.4	Namenska raba prostora	27
2.5	Načrtovani posegi z vplivi na okolje	27
2.6	Predvideno obdobje izvajanja plana	29
2.7	Potrebe po naravnih virih	29
2.8	Predvidene emisije, odpadki in ravnanja z njimi	29
2.8.1	Predvidene emisije	29
2.8.2	Ravnanje z odpadki	30
3	Podatki o varovanih območjih	31
3.1	Varstveni cilji varovanih območij in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območij	31
3.2	Prikaz varstvenih, varovanih, zavarovanih, degradiranih in drugih območij, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan drugačni režim	32
3.2.1	Ekološko pomembna območja	32
3.2.2	Naravne vrednote	33
3.2.3	Ostala območja z drugačnim režimom	34
3.3	Povzetek veljavnih pravnih režimov na varovanih območjih	38
3.3.1	Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic oziroma strokovnih podlagah in stopnja upoštevanja v planu, zlasti glede omilitvenih ukrepov	40
3.4	Prikaz območij dejanske rabe prostora	41
3.5	Vrste in habitatni tipi, za katere je Natura območje določeno	42
3.6	Morebitni načrti za upravljanje območja in usmeritve, ki izhajajo iz njih	42
3.7	Opis obstoječega izhodiščnega stanja območja	43
3.7.1	Biotška raznovrstnost	44
3.7.2	Območja z varstvenim statusom	50
3.8	Podatki o sezonskih vplivih in vplivih naravnih motenj na ključne habitate ali vrste na območju	51
4	Podatki o ugotovljenih vplivih in njihovi presoji	55
4.1	Opredelitev ugotovljenih vplivov	55
4.1.1	Ukrepi s posrednim vplivom	56
4.1.2	Ukrepi z neposrednim vplivom	58
4.2	Ugotovitve v primeru preveritve alternativnih rešitev, navedba preverjenih rešitev in razlogi za izbor predlagane rešitve	85
4.3	Možnost omilitve škodljivih vplivov in okrepitev pozitivnih vplivov	85
4.3.1	Časovni okvir izvedbe predlogov, nosilci njihove izvedbe in način spremljanja uspešnosti njihove izvedbe	91
4.4	Navedba morebitnih načrtovanih ali obravnavanih pobud za ohranjanje narave, ki lahko vplivajo na bodoče stanje območja	91
4.5	Zaključek	92
4.6	Opozorilo o celovitosti	93
5	Viri podatkov	95
5.1	Viri podatkov	95
5.2	Zakonodaja	97
6	Navedbe o izdelovalcih in morebitnih podizvajalcih	98
	Priloga 1: Ocena vpliva posameznih operacij ukrepa KOPOP na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij	99

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Lestvica velikostnih razredov vplivov izvedbe planov na varstvene cilje posameznih varovanih območij	7
Preglednica 2: Ukrepi PRP 2014-2020	11
Preglednica 3: Prispevek posameznih ukrepov k prednostnim nalogam (z modro so označene prednostne naloge, pomembne za pripravo okoljskega poročila)	25
Preglednica 4: Površine vodovarstvenih območij državnega in občinskega pomena po varstvenih režimih	34
Preglednica 5: Osnovni podatki o številu in površini enot kulturne dediščine na območju Slovenije	37
Preglednica 6: Pravni režimi na območjih Natura 2000	38
Preglednica 7: Pravni režimi za zavarovana območja narave	39
Preglednica 8: Pravni režimi za naravne vrednote	39
Preglednica 9: Pravni režimi kulturne dediščine	40
Preglednica 10: Pravni režimi za vodovarstvena območja (VVO)	40
Preglednica 11: Pravni režimi na območju varovanih gozdov	40
Preglednica 12: Dejanska raba tal na območju Slovenije	41
Preglednica 13: Kazalci okolja za spremljanje stanje biotske raznovrstnosti	44
Preglednica 14: Ocena stanja habitatnih tipov, varovanih po Direktivi o habitatih, v letu 2013	46
Preglednica 15: Trend spremembe rabe tal na obravnavanih območjih v obdobju 2006-2010.	47
Preglednica 16: Trend spremembe rabe tal na obravnavanih območjih v obdobju 2006-2010	48
Preglednica 17: Kazalci okolja za spremljanje stanje biotske raznovrstnosti	50
Preglednica 18: Vpliv ukrepov s posrednim vplivom na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij	57
Preglednica 19: Vpliv ukrepov z neposrednim vplivom na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij	59
Preglednica 20: Pregled možnih vplivov na ključne skupine habitatov	66
Preglednica 21: Pregled možnih vplivov na ključne kvalifikacijske vrste	73
Preglednica 22: Omilitveni ukrepi za zmanjšanje negativnih vplivov in za krepitev pozitivnih vplivov PRP 2014-2020 na varovana območja	85
Preglednica 23: Priporočila za zmanjšanje negativnih vplivov in za krepitev pozitivnih vplivov PRP 2014-2020 na varovana območja	89
Preglednica 24: Pregled in ocena splošnih vplivov posameznih operacij ukrepa KOPOP na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij	99

Kazalo slik

Slika 1: Shema sodelujočih deležnikov v procesu priprave PRP 2014-2020	5
Slika 2: Grafični prikaz območja, ki ga zajema PRP 2014-2020	9
Slika 3: Natura 2000 na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)	31
Slika 4: Zavarovana območja na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)	32
Slika 5: Ekološko pomembna območja na območju Slovenije (ZRSVN, april 2014)	33
Slika 6: Naravne vrednote na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)	34
Slika 7: Vodovarstvena območja (državni nivo) na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)	35
Slika 8: Vodovarstvena območja (občinski nivo) na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)	35
Slika 9: Poplavna območja v Sloveniji glede na opozorilno karto poplav (ARSO, julij 2013)	36
Slika 10: Enot kulturne dediščine na območju Slovenije (MK, RNKD, julij 2013)	37
Slika 11: Varovani gozdovi in gozdni rezervati na območju Slovenije (ZGS, julij 2013)	38
Slika 12: Dejanska raba tal na območju Slovenije (MKGP, julij 2013)	42
Slika 13: Povprečna letna temperatura zraka na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, julij 2013)	51
Slika 14: Povprečna letna višina korigiranih padavin na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, julij 2013)	52
Slika 15: Povprečna letna hitrost vetra 10 m nad tlemi na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)	53
Slika 16: Povprečno trajanje sončnega obsevanja – poletje 1971 - 2000 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)	53
Slika 17: Povprečno trajanje sončnega obsevanja – zima 1971 - 2000 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)	54
Slika 18: Povprečna skupna višina novozapadlega snega v sezoni 1971/72 – 2000/01 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)	54

Priloga 1: Ocena vpliva posameznih operacij ukrepa KOPOP na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij

1 Uvod

1.1 Ozadje za pripravo Dodatka

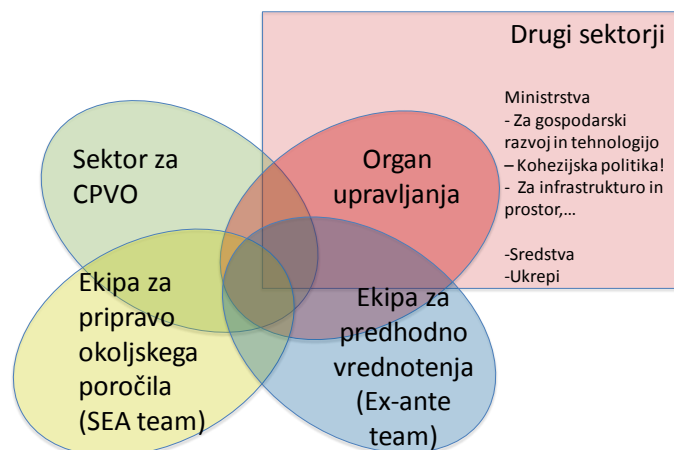
V pripravi je Program razvoja podeželja za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju PRP 2014-2020), vzporedno z njegovo pripravo pa poteka tudi predhodno vrednotenje Programa ter priprava okoljskega poročila za celovito presojo vplivov Programa razvoja podeželja na okolje. Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (takrat Ministrstvo RS za kmetijstvo in okolje) je namreč 3. junija 2013 izdalo odločbo št. 35409-176/2013/10, v kateri je opredeljeno, da je za PRP 2014-2020 potrebno izvesti tako celovito presojo vplivov na okolje kot presojo sprejemljivosti vplivov izvedbe PRP 2014-2020 na varovana območja.

PRP 2014-2020 spodbuja razvoj podeželskih območij s pomočjo sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja; v obdobju 2014-2020 bo prispevek EU znašal 837 milijonov, skupni javni izdatki pa 1,1 milijarde EUR. PRP 2014-2020 je po svoji naravi program, ki lahko znatno vpliva na okolje, s kmetijsko okoljsko podnebnimi plačili in drugimi aktivnostmi za ozelenitev kmetijstva pa lahko tudi znatno izboljša stanje. Polovica vsote bo namenjena izboljšanju okolja in podeželja, ki se v okviru PRP 2014-2020 zagotavlja s:

- podporo kmetijski dejavnosti, ki se odvija na območjih s težjimi pridelovalnimi razmerami oziroma na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijstvo (gorska območja, strma območja ipd.),
- kmetijsko-okoljskimi plačili za okolju prijazne, ekstenzivne načine kmetovanja, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, vodnih virov, tal, krajine, ipd.

PRP 2014-2020 ne zajema samo kmetijstva, ampak spodbuja tudi podjetništvo na podeželju, zagotavljanje infrastrukture in dejavnosti za kakovost življenja na podeželju ter pristop LEADER, ki se izvaja »od spodaj navzgor«, da spodbuja skupne pobude in projekte v lokalni skupnosti. Trenutno je program v zaključni fazi usklajevanja z Evropsko komisijo.

Procesi priprave PRP 2014-2020, okoljskega poročila in predhodnega vrednotenja PRP 2014-2020 morajo biti usklajeni, da bi lahko v vsakem od procesov pravočasno upoštevali prilagoditve samega PRP 2014-2020 zaradi ugotovitev in predlogov posameznega procesa, drugič pa tudi zato, da si predlogi za izboljšanje PRP 2014-2020, podani z različnih vidikov (okoljski vidik, relevantnost, učinkovitost,...) ne bi bili nasprotujoči. Obenem je potekala priprava Partnerskega sporazuma, ki je procesno prinesla nekaj prilagoditev PRP 2014-2020, čemur je bilo treba prilagoditi tudi okoljsko poročilo in dodatek za presojo sprejemljivosti. V času priprave prvega osnutka PRP 2014-2020, ki je bil javnosti predstavljen julija 2013, Uredba o podpori za razvoj podeželja še ni bila sprejeta, ampak je bila na voljo v obliki osnutka, Evropska komisija pa še ni izdala vseh podrobnejših navodil in smernic, kot so npr. tehnični listi za posamezne ukrepe. PRP 2014-2020 je bil po objavi Uredbe (EU) št. 1305/2013 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 ter pripravi tehničnih listov ukrepov s strani Evropske komisije usklajen z njihovo vsebino, posledično je tudi dopolnjeno okoljsko poročilo usklajeno z Uredbo o podpori za razvoj podeželja in s tehničnimi listi ukrepov.

Slika 1: Shema sodelujočih deležnikov v procesu priprave PRP 2014-2020

Potrebne so bile dopolnitve okoljskega poročila in dodatka za presojo sprejemljivosti zaradi pripomb iz javne razgrnitve, naknadnih sprememb PRP 2014-2020 in sprememb okoljske zakonodaje, tako da gre za sedmo dopolnjeno verzijo okoljskega poročila in dodatka za presojo sprejemljivosti.

1.2 Namen Dodatka za presojo sprejemljivosti

Namen okoljskega poročila in Dodatka za presojo sprejemljivosti je podati informacije in oceno vplivov PRP 2014-2020 na okolje in na varovana območja, ki bodo omogočile izvedbo celovite presoje vplivov na okolje in presoje sprejemljivosti vplivov PRP 2014-2020 na varovana območja.

Dodatek za presojo sprejemljivosti je izdelan v skladu z določili Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11), ter usklajen s pripravo Okoljskega poročila za PRP 2014-2020.

1.3 Proces priprave

Analiza stanja in trendov ter predvidevanja o stanju, če se plan ne izvede, so temeljili na javno dostopnih podatkih o stanju okolja, varovanih območjih, kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ter kmetijstva v Sloveniji. V fazi priprave okoljskega poročila so bili izpeljani scoping in fokusne skupine s strokovno javnostjo. Kot ključni okoljski dejavniki, ki jih je treba natančneje obravnavati, so bili prepoznani: narava (biotska raznovrstnost, živalstvo, rastlinstvo), tla, vode, kulturna dediščina in prebivalstvo in zdravje ljudi. Vsebine, pomembne za dodatek za presojo sprejemljivosti, so bile analizirane na fokusni skupini za varstvo narave in kulturno dediščino.

Po predaji okoljskega poročila in Dodatka za presojo sprejemljivosti smo s pripravljavci PRP 2014-2020 pregledali možnost dopolnitve PRP 2014-2020 in upoštevanja omilitvenih in okrepitev ukrepov. Septembra smo prejeli pripombe mnenjedajalcev in se o njih pogovorili na sestanku, ki ga je organiziral Sektor za celovito presojo vplivov na okolje (CPVO) Ministrstva RS za okolje in prostor. Pripravljavci programa so na podlagi pripomb mnenjedajalcev v postopku celovite presoje vplivov na okolje, zlasti Sektorja za CPVO, Zavoda RS za varstvo narave in Ministrstva RS za kulturo in usklajevanja z njimi, dopolnili PRP 2014-2020.

Naknadne spremembe PRP 2014-2020 po oddaji osnutka okoljskega poročila avgusta 2013 so bile opravljene zaradi ugotovitev v postopku celovite presoje vplivov na okolje, a tudi zaradi objavljenih tehničnih listov za posamezne ukrepe in ugotovitev predhodnega vrednotenja. Okoljsko poročilo je bilo tako prvič dopolnjeno na podlagi pripomb mnenjedajalcev in dopolnjenega osnutka PRP 2014-2020 decembra 2013. Na podlagi pripomb mnenjedajalcev v postopku celovite presoje vplivov na okolje, zlasti Sektorja za CPVO, Zavoda RS za varstvo narave, Ministrstva RS za kulturo in ARSO in usklajevanja z njimi, je bil PRP 2014-2020 ponovno dopolnjen marca 2014, na podlagi teh sprememb in pripomb mnenjedajalcev ter usklajevanj z mnenjedajalci konec marca 2014 pa sta bila okoljsko poročilo in dodatek za presojo sprejemljivosti drugič dopolnjena.

Aprila in maja je potekala javna razgrnitev, v kateri je pet deležnikov podalo svoje pripombe na Okoljsko poročilo, Dodatek za presojo sprejemljivosti in sam PRP 2014-2020. Maja in junija so bile pripravljene nekatere dopolnitve PRP 2014-2020, ki je bil nato oddan v Evropski komisiji za nadaljnje usklajevanje. Julija in avgusta 2014 sta bila okoljsko poročilo in dodatek za presojo sprejemljivosti tretjič dopolnjena na podlagi sprememb PRP 2014-2020 in pripomb iz javne razgrnitve. Sledila je peta dopolnitev okoljskega poročila in dodatka za presojo sprejemljivosti zaradi sprememb zakonodaje in nekaterih dodatnih sprememb PRP 2014-2020, ter šesta in sedma dopolnitev okoljskega poročila in dodatka za presojo sprejemljivosti novembra in decembra 2014 zaradi naknadnih sprememb PRP 2014-2020.

1.4 Metodološki pristop

Pričakovane vplive izvedbe PRP 2014-2020 smo ocenili na splošni, strateški ravni in po posameznih ukrepih. Pri tem smo za ukrep oz. pristop LEADER ocenili, da bo imel enake vplive kot ostali ukrepi, saj LEADER lahko zajema vsebine vseh ostalih ukrepov in prednostnih nalog. Zaradi relativno majhnega obsega LEADER in njegove razpršenosti je bilo ocenjeno, da bodo njegovi vplivi na posamezen okoljski cilj v primerjavi z ostalimi ukrepi relativno majhni, zato prispevka pristopa LEADER nismo posebej prikazovali, ampak smo privzeli, da ima enake vplive kot ostali ukrepi, vendar bo kumulativno bo prispevek vplivov projektov, financiranih v okviru ukrepov LEADER, zaradi njihovega majhnega obsega in števila zelo majhen.

V prvi fazi priprave okoljskega poročila in Dodatka za presojo sprejemljivosti je bila opravljena analiza stanja okolja in trendov v okolju, če se plan ne izvede. Na podlagi trendov je možno predvidevati, kakšen bo razvoj in trend posameznih okoljskih parametrov brez izvedbe PRP 2014-2020, in jasno usmerjati pripravo PRP 2014-2020 tako, da bo (kolikor je možno glede na predpisane vsebine in način izvajanja) okrepil pozitivne trende in kar najbolj preprečil ali zmanjšal negativne trende, zato smo že podali določene usmeritve pripravljavcem PRP 2014-2020. Analiza stanja in trendov je temeljila na javno dostopnih podatkih o stanju okolja, različnih študijah s področja razvoja podeželja in izkušnjah iz vmesnega in predhodnega vrednotenja Programa razvoja podeželja 2007-2013. Analizo stanja smo dopolnili na podlagi zaključkov in priporočil fokusnih skupin. V času priprave osnutka PRP 2014-2020 smo na podlagi analize stanja okolja in osnovnih informacij o strategiji novega PRP izvedli scoping in tri fokusne skupine na različne teme.

Opis plana je bil pripravljen na podlagi posredovanega osnutka PRP 2013-2020, kjer so opredeljene glavne značilnosti obravnavanega programa. V območju izvajanja programa kot **pravni režim** velja celotna slovenska zakonodaja. Upoštevali smo tudi predpisane načine načrtovanja na področju kmetijstva, gozdarstva, upravljanja voda, upravljanja varovanih območij in podobno. Pri tem se je izkazalo, da so nekateri vidiki načrtovanja (predvsem usklajenost različnih sektorjev in sodelovanje pri dovoljenjih in soglasjih, npr. pri pripravi gozdnogospodarskih načrtov), sistemsko pomanjkljivo urejeni ali neusklajeni. Neskladij ni mogoče urejati v okviru izvajanja PRP 2014-2020, a lahko vplivajo na njegovo izvajanje, zato smo podali nekaj priporočil za izboljšanje konteksta izvajanja PRP 2014-2020.

Vplive I. stebra SKP smo zajeli pri oceni kumulativnih vplivov. Pri ocenjevanju kumulativnih vplivov smo upoštevali pravila I. stebra SKP za obdobje 2014–2020; PRP 2014-2020 bo, podobno kot že PRP 2010-2013, pogosto blažil vplive I. stebra SKP, zlasti z ukrepoma KOPOP in Ekološko kmetovanje. Vplivi I. stebra Skupne kmetijske politike 2007-2013 niso predmet te presoje, ampak bodo kvečjemu zajeti v predhodnem (ex-post) vrednotenju PRP 2007-2013. Posledice I. stebra Skupne kmetijske politike 2007-2013 in preteklih obdobj so tako pri ocenjevanju vplivov in oblikovanju omilitvenih ukrepov služile kot izkušnja, do kakšnih negativnih vplivov lahko pride zaradi neprimerno oblikovanih konceptov.

Glede na to, da v samem PRP 2014-2020 podprte aktivnosti niso prostorsko opredeljene, ampak bo izvajanje PRP 2014-2020 (prostorsko gledano) odvisno od vlog upravičencev in njihove uspešnosti, je bilo presojo sprejemljivosti nemogoče izvesti na način, ki je običajen pri planih in programih z jasno opredeljeno prostorsko dimenzijo. Zato smo vplive **ocenili** tako, da smo na podlagi upravičenih stroškov posameznega ukrepa opredelili nabor možnih vplivov in kolikor se je dalo, na podlagi različnih študij in strokovnih podlag ter izkušenj opredelili prostorske dimenzije upravičenih aktivnosti (naložb) in zanje na splošno opredelili potencialne vplive.

Ocenjevanje vplivov PRP 2014-2020 na varstvene cilje je potekalo v naslednjih fazah:

1. pregled posameznih ukrepov, njihovih ciljnih skupin in upravičenih stroškov: za lastno uporabo smo pripravili nabor možnih aktivnosti in investicij, ki bodo sofinancirane,
2. analiza potencialnih vplivov posameznih ukrepov: oblikovali smo skupine vrst in habitatnih tipov glede na njihove ekološke zahteve, saj je bilo zaradi velikega števila vrst nemogoče presojati na ravni posamezne vrste. Na podlagi pregleda možnih aktivnosti in investicij smo opredelili možne vplive posameznih ukrepov na posamezne skupine kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Pri tem smo upoštevali ugotovitve glede trendov in možen najboljši in najslabši potek trendov posameznega parametra.
3. opredelitev vplivov PRP 2014-2020 na varstvene cilje varovanih območij: iz možnih vplivov posameznih ukrepov smo sklepali o vplivih na okoljske cilje.
4. *Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11)* določa velikostne razrede vplivov plana na doseganje okoljskih ciljev, ki imajo oznake od A do E. Lestvica velikostnih razredov je prikazana v spodnji preglednici.

Preglednica 1: Lestvica velikostnih razredov vplivov izvedbe planov na varstvene cilje posameznih varovanih območij

Razred učinka	Opredelitev razreda učinka
A	ni vpliva oz. je lahko vpliv pozitiven
B	nebistven vpliv
C	nebistven vpliv pod pogoji (ob izvedbi omilitvenih ukrepov)
D	bistven vpliv
E	uničujoč vpliv

Vir: Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11)

Pri presojanju sprejemljivosti vplivov se je treba ravnati po načelu previdnosti, zato je treba skupno oceno nekega vpliva podati na podlagi najslabšega oziroma največjega negativnega vpliva. Posledica je nekoliko zamegljena slika o celotnem vplivu PRP 2014-2020, saj je povsod, kjer je le kakšen negativen vpliv, ki je še sprejemljiv in ga je mogoče omiliti z ustreznimi omilitvenimi ukrepi, podana ocena C, kljub temu, da ima pogosto PRP 2014-2020 na obravnavano temo, parameter, kvalifikacijsko vrsto ali habitat pozitivne vplive. Pozitivni vplivi so še posebej izraziti pri kmetijsko okoljsko podnebnih plačilih (ukrep KOPOP).

5. Predlagali smo omilitvene ukrepe ter okrepitvene ukrepe – aktivnosti za okrepitev pozitivnih vplivov. Zaradi svoje specifične vsebine, zlasti pa kmetijsko okoljsko podnebnih plačil bo namreč PRP 2014-2020 zagotovo imel številne pozitivne vplive, ki jih je smiselno še dodatno okrepiti.
6. Analiza alternativnih možnosti: pregledali smo, ali je možno iste cilje PRP 2014-2020 doseči po drugi poti, z drugim pristopom, in smiselno predlagali alternativne načine izvajanja posameznih ukrepov.

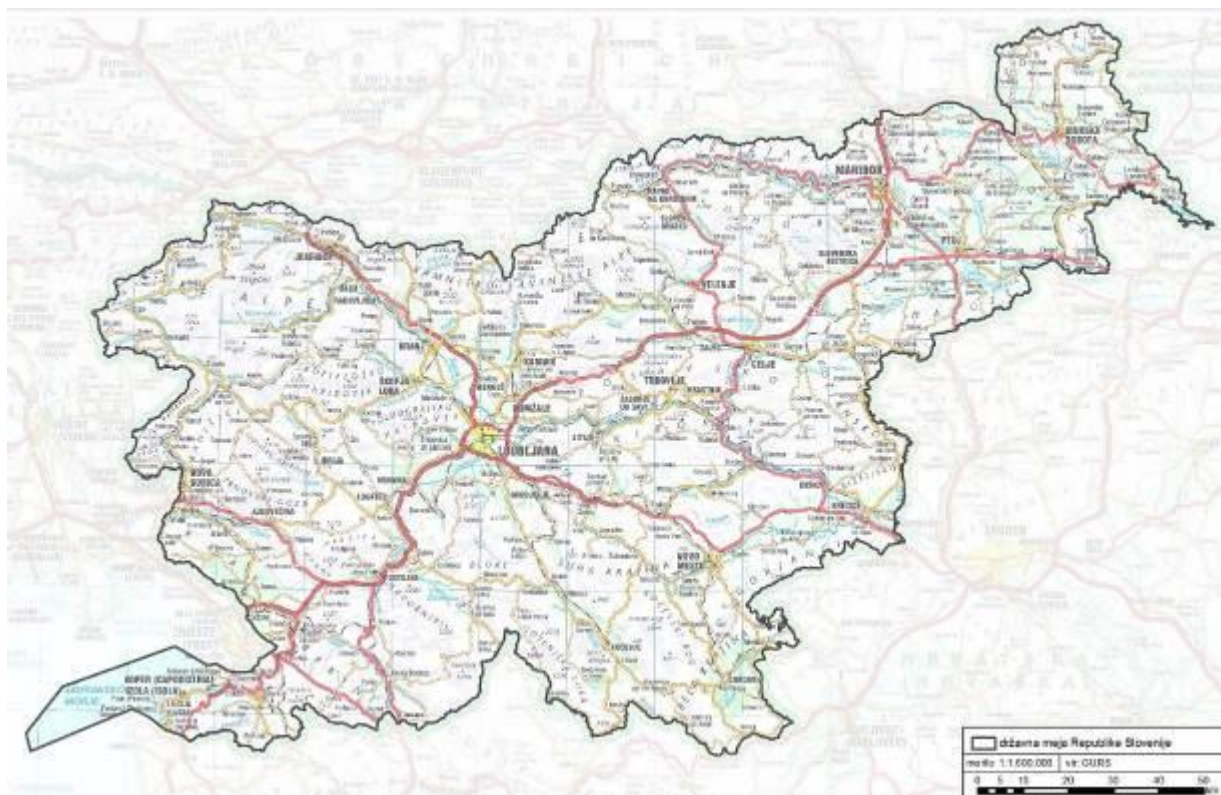
2 Podatki o Programu razvoja podeželja 2014-2020

2.1 Ime plana

Ime plana (programa), ki je predmet obravnave v tem okoljskem poročilu je: Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju PRP 2014-2020). V nadaljevanju je z izrazom »plan« oziroma »program« mišljen PRP 2014-2020.

2.2 Območje, ki ga zajema PRP 2014-2020

Slovenija meri 20.273 km² in se uvršča med manjše evropske države. Nahaja se na klimatskem in geomorfološkem stičišču alpskega, mediteranskega, panonskega in dinarskega sveta. S svojo lego na ožini med Alpami in najsevernejšim zalivom Sredozemskega morja je eden pomembnejših evropskih prehodov iz jugovzhodne Evrope proti zahodu. Slovenski prostor je prepoznaven po veliki reliefni razgibanosti, raznovrstni kulturni dediščini ter bogatih in raznolikih naravnih sistemih. Skoraj 90 % površine leži na nadmorski višini nad 300 m, ravninska območja v obliki sklenjenih dolin in kotlin pa predstavljajo le slabih 20 % vsega ozemlja. Posledice pestrih naravnih razmer neposredno vplivajo na razpršeno poselitev in veliko število majhnih naselij. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je imela Slovenija 1. januarja 2014 2.061.085 prebivalcev, ki so živeli v 5.977 naseljih, 57 naselij pa je bilo brez prebivalcev. Le 39 naselij je večjih od 5.000 prebivalcev, od teh jih ima 14 naselij med 10.000 in 50.000 prebivalci, le Ljubljana in Maribor pa imata več kot 50.000 prebivalcev.

Slika 2: Grafični prikaz območja, ki ga zajema PRP 2014-2020

PRP 2014-2020 se bo izvajal na celotnem območju Slovenije, z določenimi omejitvami v okviru posameznih ukrepov. Ukrep LEADER, podukrep Podpora za širokopasovno infrastrukturo ter podukrep Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti bodo omejeni na podeželska območja, opredeljena na naslednji način:

- V primeru ukrepa LEADER vsa naselja z manj kot 10.000 prebivalci.
- V primeru podukrepov Podpora za širokopasovno infrastrukturo ter Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetskih dejavnosti vsa naselja z manj kot 5.000 prebivalci.

Nekateri ukrepi se bodo izvajali ciljno na določenih območjih. Tako se bo ukrep Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami ciljno izvajal na hribovsko-gorskih območjih, drugih območjih z naravnimi omejitvami in območjih s posebnimi omejitvami, podukrep Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter

naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov na območju, ki ga je prizadel žled, nekatere operacije kmetijsko okoljsko podnebnih plačil (ukrep KOPOP) pa so namenjene območjem, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah ter prispevna območja zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero) in območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih travniških habitatov, travniških habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka).

2.3 Kratak opis PRP 2014-2020

Na osnovi analize stanja in SWOT analize, opredeljenih potreb ter ob upoštevanju nacionalnih strateških dokumentov, ki opredeljujejo razvoj kmetijstva, živilstva in gozdarstva do leta 2020 je Slovenija opredelila 6 težišč ukrepanja:

1. Pospešitev procesov strukturnega prilagajanja v kmetijstvu in s tem ustvarjanje pogojev za povečanje produktivnosti slovenskega kmetijstva.
2. Učinkovitejše tržno organiziranje kmetijstva, krepitev agroživilskih verig ter večja prepoznavnost in kakovost lokalno pridelanih proizvodov.
3. Trajnostno izkoriščanje gozdov in povečanje dodane vrednosti lesa z boljšim tržnim povezovanjem na področju gozdarstva in vzdolž gozdno-lesne verige ter povečanjem konkurenčnosti na področju gozdarstva in neindustrijske predelave lesa.
4. Spodbujanje kmetijskih praks, ki ugodno vplivajo na ohranjanje naravnih virov in prilagajanje na podnebne spremembe.
5. Zelena delovna mesta in skladen in vzdržen razvoj podeželja, ki temelji na razvoju endogenih potencialov lokalnega okolja.
6. Prenos znanja in inovacij, skrb za okolje in podnebne spremembe so horizontalni cilji, ki jih zasleduje vseh pet prednostnih področij ukrepanja.

Z navedenimi težišči ukrepanja bo PRP 2014–2020 sledil ciljem Strategije Evropa 2020, priporočilom Evropske komisije, izbranim tematskih ciljem Partnerskega sporazuma in šestim prednostnim nalogam iz 5. člena Uredbe 1305/2013/EU. Težišča ukrepanja so poleg tega povezana s prednostnimi programskimi usmeritvami iz Resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo.si hrano za jutri« (Uradni list RS, št. 25/2011, v nadaljnjem besedilu: Resolucija Zagotovimo.si hrano za jutri).

2.3.1 Cilji PRP 2014-2020

Zgoraj omenjenih pet potreb oziroma področij PRP 2014–2020 se tesno povezuje s šestimi prednostnimi nalogami politike razvoja podeželja, ki so bile opredeljene na EU ravni in prednostnimi programskimi usmeritvami iz Resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 – »Zagotovimo.si hrano za jutri« (Uradni list RS, št. 25/2011, v nadaljnjem besedilu: Resolucija Zagotovimo.si hrano za jutri), iz Operativnega programa za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 (sprejet na Vladi RS 12. 6. 2014), ter tudi z vsemi ključnimi strateškimi dokumenti, ki opredeljujejo razvoj RS proti letu 2020. Navedenih 5 področij predstavlja cilje plana.

V nadaljevanju so predstavljeni podatki o ukrepih, ki so predvideni s PRP 2014-2020.

2.3.2 Osnovni podatki o predvidenih ukrepih

PRP 2014-2020 obsega 14 ukrepov s podukrepi. Vsebina ukrepov temelji na Uredbi (EU) št. 1305/2013 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005 ter na tehničnih listih s podrobnejšimi opisi namena, ciljev, kazalnikov in upravičenih stroškov posameznih ukrepov, ki so bili upoštevani v dopolnitvi osnutka PRP 2014-2020.

Preglednica 2: Ukrepi PRP 2014-2020

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
1: Prenos znanja (14. člen)	povečati raven usposobljenosti ciljnih skupin preko različnih oblik prenosa znanja. Te bodo z večjo usposobljenostjo lahko krepile svojo konkurenčnost, povečale učinkovitost rabe virov, izboljšale okoljsko učinkovitost, zlasti na NATURA območjih in območjih s posebnimi naravnimi vrednotami (zaradi ohranjanja ugodnega stanja vrst in habitatov) ter prispevale k trajnostnemu razvoju podeželskih območij. Gre za usposabljanje, ki bo namenjeno tako tistim, ki želijo vstopiti v ukrepe PRP kot ostalim, ki želijo le dopolniti in nadgraditi svoje znanje. Z namenom zmanjševanja negativnih vplivov kmetijstva na biotsko raznovrstnost in stanje voda bo poseben poudarek na usposabljanju za kmetijska gospodarstva, ki ležijo na:	Usposabljanje in pridobivanje strokovnih znanj (podukrep 1.1)	Usposabljanja se lahko izvedejo v obliki tečajev, delavnic, mentorstva itd. Vključujejo lahko teoretični in praktični del. Minimalno trajanje usposabljanj, minimalno število udeležencev in drugi pogoji bodo prilagojeni posameznim vsebinam usposabljanj. Pri izboru vsebin usposabljanj bodo imeli prednost programi, ki bodo vključevali zlasti izbrane vsebine dobrobiti živali, varnega dela v gozdu, izboljšanje digitalnih spretnosti, prehod na nizko ogljično družbo, kmetijsko-okoljsko-podnebnih vsebin, ekološkega kmetovanja, predelave, trženja, upravljanja ipd.	Upravičenci do podpore so subjekti, ki zagotavljajo usposabljanje ali izvajajo druge dejavnosti prenosa znanja in so ustrezno usposobljeni. Ciljna skupina so subjekti, dejavni v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju.
		Demonstracijski projekti (podukrep 1.2)	Demonstracijski projekti so namenjeni praktičnemu prikazu uporabe mehanizacije, postopkov, tehnologij, strojev, praks ipd., tudi tistih, ki prispevajo k ohranjanju in izboljšanju stanja okolja. Aktivnosti se lahko izvajajo na kmetijah, ki so vključene v ukrep Sodelovanje PRP 2014-2020, v okviru obstoječe javne infrastrukture, kot so poskusni centri, kmetijska in gozdna posestva ali v okviru izobraževalnih oziroma znanstveno-raziskovalnih inštitucij. Vključujejo praktični del. Minimalno trajanje demonstracijskih projektov, minimalno število udeležencev in drugi pogoji bodo prilagojeni posameznim vsebinam demonstracijskih projektov.	

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	teles površinskih voda in vodnih teles podzemnih voda iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah, Poleg tega bo poudarek na usposabljanju lastnikov gozdov in izvajalcev gozdnih del o pomenu in načinu trajnostnega upravljanja z gozdovi na gozdnih območjih znotraj območij Natura 2000.			
2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (15. člen)	Zagotoviti dostopne in kakovostne, specializirane svetovalne storitve ter možnost izbire izvajalca svetovanja. Poseben poudarek bo namenjen svetovanju s področja biotske raznovrstnosti in zmanjševanja vplivov kmetijstva na kakovost površinskih in podzemnih voda, ki bo osredotočeno zlasti na kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na: - posebnih območjih znotraj Nature 2000 (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti); - na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah (2000/60/ES) ter na prispevnih območjih zadrževalnikov Šmartinsko,	Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (podukrep 2.1)	Omogočiti kmetijskim gospodarstvom dostop do uporabe individualnega svetovanja potrebnega za namen izpolnitve pogojev in zahtev pri nekaterih drugih ukrepih programa razvoja podeželja. Poseben poudarek bo namenjen svetovanju s področja biotske raznovrstnosti in zmanjševanja vplivov kmetijstva na kakovost površinskih in podzemnih voda. Ta svetovanja bodo osredotočena zlasti na kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na: - posebnih območjih znotraj Nature 2000 (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti) oziroma - na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah (2000/60/ES) ter na prispevnih območjih zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero.	Upravičenec nepovratne podpore v okviru tega ukrepa je subjekt javnega ali zasebnega prava, ki zagotovi storitev svetovanja kmetijskim gospodarstvom. Potencialni upravičenci morajo v prijavi na javno naročilo in v času izvajanja javnega naročila: - dokazati in vzdrževati raven ustrezne izobrazbe, delovnih izkušenj in kvalificiranosti osebja, ki izvaja dejavnost svetovanja; - redno razpolagati z zadostnim številom osebja, ki zagotavlja storitev svetovanja in se redno usposablja za izvajanje te dejavnosti.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero.			
3: Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila (16. člen)	Omogočiti kmetom lažji prehod iz konvencionalnega načina kmetovanja v način kmetovanja, zahtevan za sheme kakovosti. Sodelovanje v shemah kakovosti je povezano z dodatnimi stroški in obveznostmi, ki jih trg v začetni fazi uvajanja proizvoda praviloma ne povrne, kar pogosto predstavlja oviro za hitrejšo in večje vključevanje proizvajalcev v sheme kakovosti. Želja je z izvajanjem ukrepa povečati število kmetijskih gospodarstev, ki so aktivno vključena v sheme kakovosti in jim omogočiti lažje prilagajanje zahtevam na trgu.	Sodelovanje (podukrep 3.1): v shemah kakovosti vzpostavljenih na podlagi evropske zakonodaje; v nacionalnih shemah kakovosti za kmetijske proizvode, bombaž ali živila;	Podpora se dodeli kmetijskim gospodarstvom ali skupinam kmetijskih gospodarstev, ki vstopajo v sheme kakovosti v obliki spodbujevalnega plačila za delno kritje stalnih stroškov, ki nastanejo zaradi sodelovanja v shemi kakovosti za obdobje največ petih zaporednih let od vstopa v shemo kakovosti. Do podpore so upravičena kmetijska gospodarstva ali skupine kmetijskih gospodarstev, ki: • proizvajajo proizvode, registrirane na ravni EU (ZOP, ZGO, ZTP) ali • proizvajajo proizvode iz nacionalnih shem kakovosti, razen sheme Izbrana kakovost, ali • ki proizvajajo ekološko pridelane in predelane kmetijske pridelke oz. živila ali • ki proizvajajo vina z označbo porekla (kakovostno vino ZGP, vrhunsko vino ZGP in vino PTP) ali • so proizvajalci proizvodov z neobveznimi navedbami kakovosti.	• Kmetijska gospodarstva, ki so fizične ali pravne osebe in so na novo vključena v eno od shem kakovosti EU ali nacionalno shemo. • Skupine kmetijskih gospodarstev, ki so kot skupina predmet skupne kontrole preverjanja skladnosti za določeno shemo kakovosti, so pravna oseba in so na novo vključena v eno od shem kakovosti EU ali nacionalno shemo. Do podpore so upravičeni samo proizvajalci, ki tržijo kmetijske proizvode, namenjene za prehrano ljudi.
		Dejavnost informiranja in promocije, ki jih izvajajo skupine proizvajalcev na notranjem trgu (podukrep 3.2):	Podpora v okviru tega ukrepa se dodeli v obliki nepovratne pomoči, namenjene pokritju stroškov promocijske in informacijske dejavnosti, ki bodo potrošnike spodbujale k nakupu kmetijskih in živilskih proizvodov, ki so vključeni v priznane sheme kakovosti. Do podpore v okviru tega ukrepa so upravičene naslednje sheme kakovosti: 1. sheme kakovosti in neobvezne navedbe kakovosti, vzpostavljene na podlagi evropske zakonodaje: Zaščitena geografska označba (ZGO); Zaščitena označba porekla (ZOP); Zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP); Ekološka pridelava in predelava; Neobvezne navedbe kakovosti. 2. sheme kakovosti, vzpostavljene na podlagi nacionalne zakonodaje: Višja kakovost; Izbrana kakovost; Dobrote z naših kmetij; Integrirana pridelava.	Upravičenci v okviru tega ukrepa so skupine proizvajalcev, ki so pravne osebe in vključene v eno od shem kakovosti za določen kmetijski proizvod: • ki proizvajajo proizvode, registrirane na ravni EU (ZOP, ZGO, ZTP) ali • ki proizvajajo proizvode iz nacionalnih shem kakovosti razen sheme Izbrana kakovost ali, • ki proizvajajo ekološko pridelane in predelane kmetijske pridelke oz. živila ali • ki proizvajajo vina z označbo porekla (kakovostno vino ZGP, vrhunsko vino ZGP in vino PTP) ali • so proizvajalci proizvodov z neobveznimi navedbami kakovosti.
4: Naložbe v osnovna sredstva (17. člen)	Spodbujanje naložb v osnovna sredstva, ki bodo prispevale k večji produktivnosti, ekonomski in okoljski učinkovitosti ter povečanju odpornosti	Naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost in trajnost kmetijskega gospodarstva	Dodelitev pomoči prestrukturiranja kmetijskih gospodarstev v bolj trajnostne oblike kmetovanja, za izboljšanje konkurenčnosti kmetijskih gospodarstev ter naložbam za uskladitev s standardi EU.	Upravičenci so: • nosilci kmetijskega gospodarstva, vpisani v register kmetijskih gospodarstev, ki opravljajo kmetijsko dejavnost na ozemlju RS.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	na podnebne spremembe oziroma prilagajanju nanje. V ta okvir sodijo tudi vlaganja v kmetijsko in gozdarsko infrastrukturo. Naložbe v osnovna sredstva bodo neposredno podprle nadaljevanje procesov prestrukturiranja v smeri trajnostno naravnega modela razvoja v kmetijstvu, živilskopredelovalni panogi in gozdarstvu. Vlaganja v osnovna sredstva so še posebej potrebna na območjih, kjer obstajajo omejitve kmetovanja zaradi naravnih danosti in zakonsko predpisanih varstvenih režimov. Ciljna skupina za prestrukturiranje so kmetijska gospodarstva, ki so izrazito tržno orientirana in imajo takšen proizvodni obseg, ki zagotavlja zaposlitev na kmetiji vsaj eni osebi. Ciljna skupina za preusmeritev oziroma izvajanje ekološke pridelave so vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo ob vložitvi vloge na javni razpis certifikat za izvajanje ekološke pridelave hrane. Ciljna skupina za prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev v smeri izgradnje objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme so kmetijska gospodarstva, ki ležijo na hribovsko gorskih oziroma na vodovarstvenih območjih. Za vse posege, opredeljene v prilogi 1 takoimenovane PVO uredbe, bo ne glede na njihovo velikost in pragove iz priloge 1 zaradi sofinanciranja iz sredstev Evropske unije treba še pred oddajo vloge izvesti predhodni postopek, ali je potrebna presoja vplivov na okolje. Naložbe v okviru tega ukrepa	(podukrep 4.1)	<u>Naložbe v prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev</u> bodo usmerjene v prilagoditev kmetijskih gospodarstev horizontalnim ciljem, povezanih z inovacijami, okoljem ter blažitvijo podnebnih sprememb in prilagajanju nanje, zlasti pa v: zmanjševanje toplogrednih plinov in amonijaka (npr. nadstandardno skladiščenje živinskih gnojil, zatesnitev odprtih lagun za skladiščenje živinskih gnojil), prilagajanje kmetijskih gospodarstev na podnebne spremembe (npr. posodobitev/ureditev individualnih namakalnih sistemov, nakup namakalne opreme), povečanje energetske učinkovitosti, uvajanje obnovljivih virov energije (OVE); zmanjšanje oziroma bolj učinkovito rabo fitofarmacevtskih sredstev in gnojil (na primer naprave za nanašanje FFS z zmanjšanjem zanosov in razkuževanje semen ter naprave za mehansko zatiranje škodljivih organizmov), racionalnejšo rabo vode in drugih surovin ter v ureditev čistilnih in varčevalnih tehnologij (npr. zbiranje meteorne vode, zamenjava namakalne opreme ter tehnološke posodobitve malih namakalnih sistemov) na kmetijskem gospodarstvu, prilagoditev kmetovanja na okoljsko občutljivih območjih, pomembnih z vidika varovanja naravnih virov (zlasti vode, tal in biotske raznovrstnosti; tudi prilagoditev na hribovsko-gorskih območjih, kot je kmetijskih gospodarstev na zahteve kmetovanja na hribovsko-gorskih območjih, kot je nakup specialne kmetijske mehanizacije, ureditev pašnikov in obor, izvedba agromelioracij, zaščita pred divjadjo, ureditev priključkov do javne infrastrukture), ureditev odpornejših nasadov večletnih rastlin in ekološko pridelavo hrane. <u>Naložbe v izboljšanje konkurenčnosti</u> bodo usmerjene v dvig produktivnosti, zlasti produktivnosti dela, povečanje stroškovne učinkovitosti, higijene, kakovosti in doseganje višje dodane vrednosti kmetijskih proizvodov ter prilagoditev kmetijskih gospodarstev na nadstandardne zahteve dobrobiti živali. Nakup kmetijske mehanizacije kot individualne naložbe je upravičen samo, če gre za nakup specialne kmetijske mehanizacije, ki ima izrazito okoljski učinek ali je namenjena izvajanju ekološke pridelave/ kmetovanju na hribovsko gorskih območjih.	Upravičenci so tudi socialna podjetja, ki so kmetijsko gospodarstvo in so prepoznana kot nosilci tržnih socialnih inovacij na področju samooskrbe, lokalno pridelane hrane, zaposlovanje ranljivih skupin ter ustvarjanja zelenih delovnih mest. Do podpore za naložbe za uskladitev s standardi EU so upravičeni mladi kmetje, ki prvič prevzemajo kmetijsko gospodarstvo kot nosilci kmetijskih gospodarstev. Vlagatelji morajo naložbo zaključiti v roku 24 mesecev od datuma vzpostavitve kmetije, sicer niso upravičeni do podpore za naložbe za uskladitev z obstoječimi standardi EU. Za potrebe tega ukrepa se kot mladi kmet šteje vsaka fizična oseba, ki je v času predložitve vloge na javni razpis stara od 18 let do 40 let, ima ustrezno poklicno znanje in usposobljenost, kot je opredeljeno v pogojih za upravičenost iz naslova podukrepa št. 6.1 Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete ter je prvič prevzela kmetijsko gospodarstvo v petih letih pred oddajo vloge na javni razpis.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	bodo torej (razen gozdnih prometnic) predhodno presojane z vidika možnih vplivov na varstvo okolja.		Podpora za <u>naložbe za uskladiitev s standardi EU</u> je namenjena naložbam za doseganje obstoječih standardov, ki se uporabljajo za kmetijsko proizvodnjo, tudi glede varstva pri delu.	
		Naložbe, ki zadevajo predelavo ali trženje kmetijskih proizvodov iz Priloge I k Pogodbi (podukrep 4.2)	Dodelitev nepovratne in povratne finančne pomoči (v obliki finančnih instrumentov) za izvedbo naložb živilskopredelovalnih obratov, kmetijskih gospodarstev, kmetov ter planinam v: - predelavo kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov, katerih rezultat proizvodnega procesa so proizvodi navedeni v Prilogi I kot tudi proizvodi, ki niso zajeti v Prilogi I k Pogodbi; - trženje kmetijskih proizvodov, ki so zajeti v Prilogi I k Pogodbi, razen ribiških proizvodov. Upravičeni so stroški za izgradnjo objektov, nakup pripadajoče opreme, ureditev skladiščnih kapacitet, tehnološke posodobitve živilskopredelovalnih obratov in opreme; za mobilne predelovalne obrate; za ureditev prodajnih prostorov in nakup opreme, degustacijskih prostorov ter nakup mobilnih prodajal za namen trženja kmetijskih proizvodov; za ureditev vodnega vira ter sistemov za rabo vode, odpadne vode ipd.; za proizvodnjo bioplina, proizvodnjo in prodajo električne in toplotne energije, povečanje energetske učinkovitosti; za izboljšave opreme in naprav, ki povečujejo varnost pri delu, prilagajanju novim obveznim standardom ter higieni. Posebna pozornost bo namenjena predelavi ali trženju ekoloških proizvodov in povečanju okoljske učinkovitosti.	Upravičenci so pravne in fizične osebe, ki se ukvarjajo s predelavo ali trženjem kmetijskih proizvodov kot gospodarske družbe, zadrage in zavodi, samostojni podjetniki posamezniki, kmetije, ki se ukvarjajo s pridelavo oziroma predelavo kmetijskih proizvodov, kmetije z dopolnilno dejavnostjo, agrarne in pašne skupnosti, ki izvajajo predelavo mleka na planinah ter gospodarska interesna združenja. Za upravičence, ki so velika podjetja, velja omejitev števila zaposlenih pod 750 ljudi ali letni prihodek podjetja, nižji od 200 milijonov evrov.
		Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva (podukrep 4.3)	Predmet podpore so izvedba agromelioracij na komasacijskih območjih, izgradnja novih velikih namakalnih sistemov, tehnološke posodobitve velikih namakalnih sistemov in ureditev gozdne infrastrukture. Pri izvedbi <u>agromelioracij na komasacijskih območjih</u> se podpirajo zahtevne in nezahtevne agromelioracije, s čimer se s fizičnimi ukrepi izboljša obdelovalne pogoje; pri tem osuševanje kmetijskih zemljišč ni dovoljeno. Za izvedbo zahtevne agromelioracije je potrebno pridobiti odločbo o uvedbi zahtevne agromelioracije, ki jo izda	Upravičenci so: - za agromelioracije na komasacijskih območjih, izgradnjo in tehnološko posodobitev velikih namakalnih sistemov: nosilci kmetijskih gospodarstev in druge fizične in pravne osebe, ki so s strani lastnikov kmetijskih zemljišč pooblaščen za izvedbo naložb. - Za ureditev gozdne infrastrukture: lastniki in solastniki zasebnih gozdov ter njihova

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
			MKGP. Za nezahtevne agromelioracije so pogoj vsa ustrezna dovoljenja in soglasja skladno z Zakonom o kmetijskih zemljiščih (ZKZ). V okviru izvedenih agromelioracij se podpirajo tudi aktivnosti komasacij, da bi se povečali obdelovalni kosi posameznih lastnikov kmetijskih zemljišč; v komasacijo so poleg kmetijskih zemljišč zaradi celovitega urejanja in racionalizacije rabe vključena tudi druga zemljišča (npr. nezazidana stavbna zemljišča, stavbna zemljišča, gozdovi, vodna zemljišča). Projekti komasacij morajo pridobiti odločbo o uvedbi komasacijskega postopka, ki jo izda pristojna upravna enota. Pri <u>izgradnji velikih namakalnih sistemov</u> je podpora namenjena ureditvi namakanja s sistemom, ki je namenjen večjemu številu uporabnikov za skupno rabo po namakalnem urniku; namakalna oprema ni del sistema. V primeru, da naložba vpliva na telesa podzemnih ali površinskih voda z ocenjenim stanjem manj kot dobro, mora naložba zagotoviti učinkovito zmanjšanje v skupni porabi vode najmanj v višini 50 % potencialnega prihranka vode, ki je mogoč na ravni naložbe, ali pa pod določenimi pogoji v kombinaciji z obstoječim namakalnim sistemom ali ob oskrbi iz obstoječega zbiralnika. Pri <u>tehnoloških posodobitvah velikih namakalnih sistemov</u> je podpora namenjena investicijam v posodobitve odvzemnega objekta ter primarnega in sekundarnega namakalnega razvoda brez namakalne opreme – pod pogojem, da se s tem zagotovi najmanj 15 % potencialno zmanjšanje porabe vode. Tako pri tehnološki posodobitvi kot pri izgradnji velikih namakalnih sistemov je pogoj za pridobitev podpore pravnomočna odločba o uvedbi namakanja, ki jo izda MKGP v skladu z ZKZ in pridobljeno vodno dovoljenje, ki ga izda ARSO. Pri <u>ureditvi gozdne infrastrukture</u> gre za podporo naložbam v gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest ter gradnjo, rekonstrukcijo in pripravo gozdnih vlak. Pogoj za ureditev gozdne infrastrukture je, da: • odprtost območja z gozdnimi prometnicami po izvedeni naložbi ne bo presegala optimalne	združenja, agrarne in pašne skupnosti ter druge fizične in pravne osebe, ki so pooblaščenice za izvedbo naložbe.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
			odprtosti, - je možnost gradnje ali rekonstrukcije gozdne ceste skladna z omejitvami in pogoji iz gozdno-gospodarskega načrta, možnost gradnje, rekonstrukcije ali priprave gozdne vlake pa iz gozdnogojitvenega načrta. - Je iz izračuna Zavoda za gozdove Slovenije razvidno zmanjšanje stroškov gospodarjenja z gozdom, - so pridobljena upravna soglasja v skladu s predpisi, vključno z naravovarstvenim soglasjem na območjih Natura 2000.	
6: Razvoj kmetij in podjetij (19. člen)	Vzpostavitev in razvoj kmetij ter nekmetijskih dejavnosti na podeželju. Spodbude bodo namenjene za zagon dejavnosti za mlade kmete in strukturno prilagoditev njihovih kmetij po zagonu dejavnosti, diverzifikaciji podeželskega gospodarstva preko spodbud za ustvarjanje dodatnega vira dohodka na kmetijah z uvajanjem nekmetijskih dejavnosti ter razvoju mikropodjetij v povezavi z ohranjanjem in ustvarjanjem novih delovnih mest na podeželju. Za vse posege, opredeljene v prilogi 1 takoimenovane PVO uredbe, bo ne glede na njihovo velikost in pragove iz priloge 1 zaradi sofinanciranja iz sredstev Evropske unije treba še pred oddajo vloge izvesti predhodni postopek, ali je potrebna presoja vplivov na okolje. Naložbe v okviru tega ukrepa bodo torej predhodno presojane z vidika možnih vplivov na varstvo okolja.	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete (podukrep 6.1)	Dodelitev nepovratne pomoči mladim kmetom za zagon in razvoj kmetijske dejavnosti.	Mladi kmetje, stari na dan oddaje vloge od 18 do 40 let, ki imajo ustrezno poklicno znanje in usposobljenost ter so prvič vzpostavili kmetijo kot lastniki kmetije v največ 18 mesecih pred oddajo vloge na javni razpis.
		Naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti (podukrep 6.4)	Gre za povratne oblike financiranja, ki bodo potencialnim končnim prejemnikom, ki se ukvarjajo z nekmetijsko dejavnostjo na podeželju, zagotovile lažji dostop do finančnih sredstev ter na ta način spodbudile hitrejši gospodarski razvoj na podeželju. Cilj podukrepa je zagotoviti dostop do povratnih podpor za razvoj tistih dejavnosti, ki bodo ustvarile nova delovna mesta ali ohranila obstoječa ter zagotovila dodatni vir dohodka zlasti na majhnih kmetijah. Podpora bo podana v obliki instrumentov finančnega inženiringa.	fizične osebe, ki imajo registrirano dopolnilno dejavnost na kmetiji, mikropodjetja na podeželju ter majhna podjetja za naložbe dodajanja vrednosti lesu, ki niso podprte v okviru podukrepa 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«. Prednostno bodo podprte dejavnosti, ki bodo svojo dejavnost razvijale v povezavi s/z: - dodajanjem vrednosti lesu, - lokalno samooskrbo, - zelenim turizmom, - naravno in kulturno dediščino ter tradicionalnimi znanji, - socialnim podjetništvom, - socialno-varstvenimi storitvami, - ravnanjem z organskimi odpadki, - pridobivanjem električne in toplotne energije iz obnovljivih virov energije kot so lesna masa, biomasa, gnoj in gnojnica, voda, veter, sonce in ki bodo ustvarile pogoje za vzpostavitev zelenih delovnih mest oziroma dodatni vir dohodka na

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
				kmetiji. Mikropodjetja morajo imeti sedež opravljanja dejavnosti izven naselij, ki imajo več kot 5.000 prebivalcev.
7: Osnovne storitve in obnova vasi na podeželskih območjih (20. člen)	Sredstva bodo namenjena za gradnjo odprtih širokopasovnih omrežij, ki bodo omogočala priključke 100 MB/s in bodo zagotavljala dostop do širokopasovnih elektronskih komunikacijskih storitev na območjih belih lis, kjer je izkazan neobstoje komercialnega interesa za gradnjo omrežja.	Naložbe v širokopasovno infrastrukturo, vključno z njeno vzpostavitvijo, izboljšanjem in razširitvijo, pasivno širokopasovno infrastrukturo ter zagotavljanje dostopa do širokopasovnega interneta in rešitev v zvezi z e-upravo (podukrep 7.3)	Gre za nepovratno finančno pomoč za naložbe v gradnjo širokopasovnih omrežij na območjih tržne nepopolnosti na območju celotne Slovenije, v naseljih z manj kot 5.000 prebivalcev. Prednostno se bodo projekti izvajali na območjih, ki imajo izgradnjo širokopasovnih povezav zajeto v lokalne razvojne programe, bodisi na ravni ene ali več občin ter projekti, ki imajo možnost, da gradnja širokopasovnega omrežja poteka v sinergiji s postavitvijo druge male infrastrukture na podeželju. Upravičeni stroški bodo: • polaganje pasivne širokopasovne infrastrukture, • vzpostavitev širokopasovne infrastrukture in omogočanje dostopa do nje, vključno z zalednimi napravami in zemeljsko opremo,	Občina ali več občin, ki ležijo na območjih belih lis, v naseljih z manj kot 5.000 prebivalcev.
8: Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje (21., 24. in 26. člen)	povečati konkurenčnost gozdno-lesne verige s spodbudami na področju gozdarstva in gozdarstva in neindustrijske predelave lesa	Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov (podukrep 8.4, 24. člen)	Upravičeni stroški so stroški za vložena dela obnove gozda, kot so odstranitev podrtih dreves iz varovalnih gozdov, priprava površin za obnovo, sadnja sadik, zaščita mladja na obnovljenih površinah, nega poškodovanega mladovja in tanjših drogovnikov, gozdna higiena ter nega obnovljenih površin ter stroški materiala, kot so sadike, tulci, količki, ograje. Stroški so upravičeni od nastanka naravne nesreče, in sicer od 30. januarja 2014.	Upravičenci do podpore v okviru te aktivnosti so Zavod za gozdove Slovenije ter zasebni in javni lastniki gozdov, solastniki in zakupniki gozdov, agrarne in pašne skupnosti, njihova združenja ter druge fizične in pravne osebe, ki so s strani le teh, pooblaščenici za izvedbo aktivnosti, ki so jim bili z odločbo, izdano na podlagi 17. oziroma 29. člena Zakona o gozdovih (UL RS, št. 30/93 z vsemi spremembami), naloženi ukrepi. Zavod za gozdove Slovenije lahko v primeru, ko sam ni direkten upravičenec, opravlja funkcijo zastopnika lastnikov poškodovanih gozdov.
			Zgradile, rekonstruirale ali pripravile se bodo tudi gozdne vlake, ki so nujno potrebne za izvedbo sanacije poškodovanega gozda. Upravičeni stroški so: stroški gradnje, rekonstrukcije ali priprave gozdne vlake in pripadajoče opreme; prispevek upravičenca v naravi; splošni stroški v zvezi z navedenimi izdatki, ki so neposredno povezani s pripravo in izvedbo naložbe. Stroški so upravičeni od nastanka naravne nesreče, in sicer od 30. januarja 2014.	Upravičenci so zasebni in javni lastniki, solastniki in zakupniki gozdov, agrarne skupnosti, pašne skupnosti, drugi subjekti zasebnega prava, javni organi ter njihova združenja. Upravičenci so tudi druge fizične in pravne osebe, ki so s strani lastnikov, solastnikov ali zakupnikov gozdnih zemljišč ali združenj pooblaščenici za izvedbo investicij.
		Naložbe v gozdarske	Dodelitev nepovratne pomoči za nakup nove	Pravne in fizične osebe, ki so zasebni lastniki,

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
		tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa (podukrep 8.6, 26. člen): Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa (aktivnost 1)	mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa.	solastniki in zakupniki gozdov, njihova združenja, agrarne in pašne skupnosti ter podjetja, ki izpolnjujejo pogoje za mikro, mala ali srednja podjetja. Imeti morajo ustrezno veliko gozdno posest (najmanj 10 ha gozda fizična oseba, brez s.p.) ali zadostne količine opravljenega dela v gozdu v obdobju enega do treh koledarskih let pred objavo javnega razpisa.
		Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa (podukrep 8.6, 26. člen): Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa (aktivnost 2)	Namen je vzpostaviti ustrezno velike razširjene obrate za pred industrijski obseg predelave lesa, ki, bodo poleg žagarske ali druge dejavnosti opravljali tudi aktivnosti (npr. sušenje, impregnacijo, energetsko izkoriščanje lesnih ostankov), modernizirati strojno opremo žagarskih obratov ter ustvariti nova delovna mesta. Podpora se dodeli naložbam v dejavnosti obdelave okroglega lesa pred industrijsko predelavo lesa ter dejavnosti prve predelave lesa "small scale" obsega (določen za posamezen tip predelave), ki diverzificira proizvodnjo upravičencev. Sem sodi: žaganje lesa, skobljanje lesa in druga strojna obdelava okroglega lesa, profiliranje, iveriranje, proizvodnja lesenih železniških pragov, proizvodnja lesenih drogov, kolov, sekancev in iveri, sušenje lesa, impregnacija ali biocidna zaščita lesa z biocidnimi proizvodi ali drugimi materiali, modifikacija lesa, proizvodnja sekancev ter proizvodnjo lesnih peletov, briketov ali drv za energetsko rabo. Za vse posege, opredeljene v prilogi 1 takoimenovane PVO uredbe, bo ne glede na njihovo velikost in pragove iz priloge 1 zaradi sofinanciranja iz sredstev Evropske unije treba še pred oddajo vloge izvesti predhodni postopek, ali je potrebna presoja vplivov na okolje. Naložbe v okviru tega podukrepa bodo torej predhodno presojane z vidika možnih vplivov na varstvo okolja.	Upravičenci so gospodarske družbe, zadrage, samostojni podjetnik, ki so opredeljeni kot mikro- ali malo podjetje ter kmetije z registrirano dopolnilno dejavnostjo, ki izpolnjujejo naslednje pogoje: • zaposlujejo do 50 zaposlenih, • njihova nominalna kapaciteta (200 delovnih dni, 8 ur) dejavnosti znaša pri žagarskih obratih do 10.000 m3 vhoda za proizvodnjo letno, za proizvodnjo pelet kot dodatna dejavnost v okviru žagarskih obratov do 5.000 ton proizvodnje pelet letno, za proizvodnjo sekancev kot dodatna dejavnost v okviru žagarskih obratov do 15.000 nasutih m3 (ekvivalentno predelavi 5.000 m3 okroglega lesa) letno, za proizvodnjo sekancev v gozdu do 25.000 nasutih m3 (ekvivalentno predelavi 7.500 m3 okroglega lesa) letno ter pri obratih za proizvodnjo drv do 10.000 nasutih metrov polen (ekvivalentno 5.000 m3 okroglega lesa) letno, • izvajajo oziroma bodo izvajali dejavnosti, proizvajajo ali bodo proizvajali proizvode iz seznama dejavnosti in proizvodov predelave lesa, opredeljenim z nacionalnim izvedbenim predpisom.
9.1: Skupine in organizacije	omogočiti lažjo ustanovitev in delovanje skupin in organizacij proizvajalcev preko	Ustanavljanje skupin in organizacij	Dodelitev pavšalne pomoči za ustanavljanje in delovanje skupin proizvajalcev za namene:	Upravičenci v okviru tega ukrepa so na novo ustanovljene skupine in organizacije proizvajalcev,

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
proizvajalcev (27. člen)	dodeljevanja podpore za kritje stroškov vzpostavitve in začetnega delovanja skupin in organizacij proizvajalcev	proizvajalcev na področjih kmetijstva in gozdarstva	• prilagajanja proizvodnje in obsega proizvodnje proizvajalcev, ki so člani teh skupin, zahtevam trga; • skupno dajanje blaga v promet, vključno s pripravo za prodajo, centralizacijo prodaje in dobavo trgovcem na debelo; • oblikovanje skupnih pravil o informacijah o proizvodnji, predvsem glede spravila in razpoložljivosti, • druge dejavnosti, ki jih lahko izvajajo skupine in organizacije proizvajalcev, na primer razvijanje poslovnih in trženjskih spretnosti ter organiziranja in pospeševanje procesov inovacij. Pomoč se izplača v letnih obrokih v obliki pavšalnega zneska, izračunanega kot delež tržne proizvodnje za prvih pet zaporednih let po datumu priznanja skupine ali organizacije proizvajalcev na podlagi njenega poslovnega načrta.	ki so pravne osebe in izpolnjujejo pogoje za mikro, mala in srednja podjetja. Ustanovljene morajo biti za področje kmetijstva oziroma gozdarstva ter uradno priznane s strani Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
10: Kmetijsko okoljsko podnebna plačila (KOPOP) (28. člen)	Vzpostaviti ravnotežje med potrebo po pridelavi hrane in varovanjem okolja ter spodbuditi kmetijska gospodarstva, da bi s kmetijskimi zemljišči gospodarila na način, ki zmanjšuje vplive kmetovanja na okolje, prispeva k blaženju in prilagajanju podnebnim spremembam ter zagotavlja izvajanje družbeno pomembnih storitev in neblagovnih javnih dobrin.	Plačila za izvajanje nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks (podukrep 10.1)	Podpore se namenjajo za spodbujanje nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks, usmerjenih v ohranjanje biotske raznovrstnosti in krajine, ustrezno gospodarjenje z vodami in upravljanje s tlemi ter v blaženje in prilagajanje kmetovanja podnebnim spremembam. Plačila krijejo vse ali del dodatnih stroškov in izgubljenega prihodka zaradi prevzete obveznosti. Ukrep se izvaja preko 19 različnih operacij, ki zajemajo nadstandardne kmetijske prakse in jih upravičenec izbere in izvaja prostovoljno vsaj 5 let od vstopa v ukrep (možno je podaljšanje). Upravičenec lahko izvaja več operacij hkrati. • 11 operacij se izvaja s kombinacijo obveznih in izbirnih zahtev – V okviru teh operacij, mora upravičenec poleg izpolnjevanja splošnih pogojev, izvajati vse obvezne zahteve, lahko pa izbere tudi eno ali več izbirnih zahtev v okviru posamezne operacije. Upravičenec lahko izbere več operacij. Take operacije so: poljedelstvo in zelenjadarstvo; hmeljarstvo; sadjarstvo; vinogradništvo; trajno travinje I; trajno travinje II; posebni traviščni habitati; traviščni habitati metuljev; habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov; steljniki; vodni viri.	Upravičenci do plačil za ukrep KOPOP so kmetijska gospodarstva, ki se v izvajanje tega ukrepa vključijo prostovoljno in izpolnjujejo predpisane pogoje (splošne pogoje upravičenosti, splošne pogoje za izvajanje, specifične pogoje izbrane operacije). Med drugim bodo morali upravičenci opraviti 6-urni program usposabljanja s področja kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih vsebin ter imeti izdelan program aktivnosti kmetijskega gospodarstva, pripravljen kot rezultat svetovalne storitve. Med izvajanjem morajo upravičenci vsako leto opraviti najmanj 4 ure usposabljanja v zvezi s kmetijsko-okoljskimi vsebinami. Površine vključenih zemljišč, se lahko povečajo ali zmanjšajo za največ 10 % glede na površine v prvem letu obveznosti (vstopno leto). V ukrep KOPOP bo mogoče za večino operacij (vse, ki prispevajo k varovanju narave, vodnih virov in krajine) vstopiti v celotnem programskem obdobju. V 8 operacij bo možno vstopiti le v letih 2015 in 2016; to so: • poljedelstvo in zelenjadarstvo;

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
			- Kot ena samostojna zahteva se izvajajo: grbinasti travniki; visokodebelni travniški sadovnjaki; ohranjanje mejic; reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje; ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija. - reja domačih živali v območju pojavljanja velikih zveri je sestavljena iz 3 samostojnih zahtev; - planinska paša je sestavljena iz 2 samostojnih zahtev. Plačila za operacije »poljedelstvo in zelenjadarstvo«, »hmeljarstvo«, »sadjarstvo«, »vinogradništvo«, »trajno travinje I« in »trajno travinje II« krijejo 60 % dodatnih stroškov in izgubljenega prihodka zaradi prevzete obveznosti, plačila za vse ostale operacije pa krijejo vse dodatne stroške in izgubljen prihodek (torej 100 % in bodo enaka modelnim kalkulacijam). Nekatere zahteve so namenjene območjem, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda; poseben poudarek bo na prispevnih območjih zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero) in območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka); prostorsko so opredeljena območja, v katera bo usmerjan ukrep. Upravičenci, katerih površine ležijo na ekološko pomembnih območjih posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, območij pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, se lahko vključijo v operacijo trajno travinje I in operacijo trajno travinje II le, če se istočasno vključijo tudi v izvajanje ene izmed operacij, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ali katero od operacij »posebni traviščni habitati«, »traviščni habitati metuljev«, »habitati ptic	- hmeljarstvo; - sadjarstvo; - vinogradništvo; - trajno travinje I; - trajno travinje II; - reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje; - ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
			vlažnih ekstenzivnih travnikov«, »steljniki«) z najmanj 20 % površin trajnega travinja, ki ležijo znotraj prej omenjenih ekološko pomembnih območij (t.i. »pravilo 20 % NTR«). Če se upravičenci vključijo v izvajanje operacije »posebni traviščni habitati«, »traviščni habitati metuljev«, »habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov« in »steljniki« morajo obvezne in izbirne zahteve iz teh operacij izvajati na najmanj 20 % površin trajnega travinja, ki leži na takih območjih (če to znaša manj kot 0,3 ha, morajo upravičenci obveznost izvajati na vsaj 0,3 ha površin znotraj območja). Upravičenci, katerih površine ležijo na prispevnih območjih vodnih teles površinskih voda in območjih vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, se v izvajanje operacije »poljedelstvo in zelenjadarstvo« lahko vključijo le, če se istočasno vključijo tudi v izvajanje »vodni viri« z najmanj 30 % površin na območju Dravske kotline in najmanj 20 % površin na drugih območjih iz Načrta upravljanja voda. Tudi če se upravičenci vključijo le v izvajanje operacije »vodni viri«, morajo to operacijo na območju Dravske kotline iz Načrta upravljanja voda izvajati na najmanj 30 % njivskih površin, na drugih območjih iz Načrta upravljanja voda pa na najmanj 20 % njivskih površin.	
11: Ekološko kmetovanje (29. člen)	spodbujati kmetijska gospodarstva za izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja, ki ne pomeni le prepovedi uporabe kemično sintetiziranih fitofarmaceutskih sredstev in mineralnih gnojil, ampak je usmerjeno tudi v: ohranjanje rodovitnosti tal; sklenjeno kroženje hranil na kmetijskem gospodarstvu; izboljševanje stanja tal, zdravlja rastlin, živali in človeka; izvajanje vrstam in kategorijam živalim primerne reje; pridelavo zdravih, kakovostnih in varnih živil; zaščito naravnih življenjskih virov (tla-voda-zrak); aktivno varovanje okolja in biotske raznovrstnosti; trajnostno	Ukrep podpira izvajanje ekološkega kmetovanja in preusmerjanje v ekološko kmetovanje. Z ukrepom se spodbuja tudi biodinamično kmetovanje, ki je najbolj zahtevna metoda ekološke pridelave. (podukrepa 11.1, 11.2)	Podpore se namenjajo za izvajanje kmetovanja, ki omogoča varovanje in izboljšanje okolja, elementov krajine, naravnih virov in biotske raznovrstnosti ter prilagajanje podnebnim spremembam. Dodelijo se za prostovoljno preusmeritev v prakse in metode ekološkega kmetovanja, kot je določeno z Uredbo 834/2007/ES. Podpora v okviru tega podukrepa se dodeli na ha kmetijskih zemljišč v uporabi. Upravičenec se z vstopom v ukrep ekološko kmetovanje obveže, da bo ta ukrep ves čas trajanja obveznosti izvajal skladno z vsemi predpisanimi pogoji in zahtevami. Preusmeritveno obdobje ob vstopu v ukrep lahko traja 2 ali 3 leta. Obveznost trajanja ukrepa ekološko kmetovanje je pet let, z možnostjo podaljšanja. Upravičenci morajo vsako leto opraviti vsaj 6 ur usposabljanja in vsako leto pridobiti certifikat za ekološko pridelavo oziroma predelavo, vsaj	Upravičenci so kmetijska gospodarstva, ki se v izvajanje tega ukrepa vključijo prostovoljno in izpolnjujejo predpisane pogoje in zahteve. Upravičenci, ki prvič vstopajo v kontrolo ekološkega kmetovanja, morajo imeti v prvem letu trajanja obveznosti izdelan individualni načrt preusmeritve. Kmetijsko gospodarstvo, ki namerava uveljavljati plačilo za trajno travinje, mora imeti obtežbo najmanj 0,5 GVŽ/ha trajnega travinja. Nosilci kmetijskih gospodarstev morajo izpolnjevati pogoj aktivnega kmeta iz 9. člena Uredbe 1307/2013/EU.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	gospodarjenje z neobnovljivimi naravnimi viri.		enkrat v času trajanja obveznosti pa morajo uporabiti storitev svetovanja.	
13: Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (31. člen)	Namen ukrepa je ohranitev in nadaljnja obdelanost kmetijskih zemljišč v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost.	Plačila za gorska območja in druga območja s specifičnimi omejitvami (podukrepi 13.1, 13.2, 13.3)	Dodelitev izravnalnega plačila na hektar kmetijskih zemljišč kmetom na gorskih območjih, drugih območjih z naravnimi omejitvami in območjih s posebnimi omejitvami. Veljajo naslednji kriteriji upravičenosti: - Kmetijsko gospodarstvo mora izpolnjevati zahteve navzkrižne skladnosti; - Upravičenec mora biti aktiven kmet v skladu z 9. členom Uredbe NP/2013/EU; - Upravičenci se obvežejo, da bodo na območjih, določenih v skladu s 33. členom Uredbe 1305/2013/EU, še naprej opravljali svojo kmetijsko dejavnost; - Upravičenec se obveže, da bo opravljal kmetijsko dejavnost vsaj na 1 ha KZU.	Izravnalna plačila se dodelijo nosilcem kmetijskih gospodarstev za obdelana kmetijska zemljišča na območjih z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (OMD). Trenutno velja razmejitev OMD iz obdobja 2007–2013, dokler ne bo sprejeta nova razmejitev na podlagi 32. člena Uredbe 1305/2013/EU; v OMD sodijo - gorska območja, - druga območja z naravnimi omejitvami, - območja s posebnimi omejitvami.
14: Dobrobit živali (33. člen)	Spodbujanje rejcev k zagotavljanju dobrobiti živali z dodeljevanjem podpore rejcem, ki prostovoljno prevzamejo obveznosti s področja dobrobiti živali, ki presegajo relevantne obvezne standarde. Namen ukrepa je spodbujanje kmetijskih gospodarstev k izvajanju zahtev dobrobiti živali, ki presegajo predpisane zahteve ravnanja, določene v navzkrižni skladnosti, ter druge obvezne zahteve, ki so določene v nacionalni zakonodaji s področja dobrobiti živali, zaščite živali in zdravstvenega varstva rejnih živali.	Plačila za dobrobit živali	Dodelitev enoletnega plačila na GVŽ za izvajanje zahtev ukrepa dobrobit živali. Nosilec kmetijskega gospodarstva, ki se vključi v ukrep, mora izpolnjevati vstopne pogoje upravičenosti: biti mora aktiven kmet v skladu z 9. členom Uredbe 1307/2013 in ob oddaji zahtevka mora imeti izdelan program dobrobiti živali (ki je rezultat svetovanja, torej ukrepa 2), rediti določeno število živali in izpolnjevati zahteve navzkrižne skladnosti. Poleg tega mora opraviti usposabljanje in izbrati vsaj eno zahtevo iz nabora možnih zahtev v okviru ukrepa Dobrobit živali (npr: 10 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih od površine določene s predpisom, ki ureja zaščito rejnih živali...).	Upravičenci za vlaganje zahtevkov za ukrep Dobrobit živali so nosilci kmetijskih gospodarstev, ki se prostovoljno vključijo v izvajanje ukrepa Dobrobit živali in izpolnjujejo pogoje.
16: Sodelovanje (35. člen)	Podpora raznovrstnim oblikam sodelovanja, s katerimi bo akterjem na podeželskih območjih omogočeno lažje premagovanje ekonomskih, okoljskih in drugih omejitev, s katerimi se ti soočajo zaradi razdrobljenosti in nepovezanosti. Ukrep bo zlasti namenjen spodbujanju projektov sodelovanja, ki bodo imeli za cilj doseganje večje produktivnosti in hkrati tudi večje trajnosti na področju	Sodelovanje (podukrepi 16.2 - Tehnološki razvoj v kmetijstvu, gozdarstvu in živilstvu, 16.4 - Kratke dobavne verige in lokalni trgi, 16.5 - Okolje in podnebne spremembe, 16.9 - Socialna	Sodelovanje, podprto v okviru tega ukrepa, zajema: - pilotne projekte, - razvoj novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva, - horizontalno in vertikalno sodelovanje med udeleženci v dobavni verigi za razvoj kratkih dobavnih verig in lokalnih trgov, - promocijske dejavnosti na lokalni ravni, ki so povezane z razvojem kratkih dobavnih verig in	Upravičenci v okviru tega ukrepa so različne oblike sodelovanja, ki vključujejo vsaj dva subjekta: a) oblike sodelovanja med različnimi subjekti na področju kmetijstva, prehranske verige in gozdarstva ter med drugimi subjekti, ki prispevajo k doseganju ciljev in prednostnih nalog v okviru politike razvoja podeželja, vključno s skupinami proizvajalcev, zadrugami in medpanožnimi organizacijami; b) operativne skupine EIP na področju kmetijske

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	kmetijstva. V okviru tega bo poseben poudarek namenjen spodbujanju tehnološkega razvoja ter zmanjševanju negativnih vplivov kmetijstva na okolje, zlasti na področju biotske raznovrstnosti in kakovosti površinskih in podzemnih voda. Z vidika povečevanja okoljske učinkovitosti kmetijstva bodo projekti sodelovanja specifično usmerjeni na posebna območja znotraj NATURA 2000 in prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah.	diverzifikacija)	lokalnih trgov, • skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje, • skupinske pristope k okoljskim projektom in sedanjim okoljskim praksam (zlasti v povezavi z naravovarstvenimi vsebinami na območjih NATURA 2000), vključno z učinkovitim upravljanjem voda, rabo obnovljive energije in ohranjanjem kmetijske krajine, • diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom, socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani. Projekti morajo vključevati praktične vidike in rezultate in ne smejo biti zgolj raziskovalne narave. Rezultati projektov morajo biti razširjeni med zainteresirano javnostjo in posredovani ciljnim skupinam, za kar se uporabi mrežo EIP in mrežo za razvoj podeželja. Če bodo projekti sodelovanja vključevali posege, opredeljene v prilogi 1 takomenovane PVO uredbe, bo ne glede na njihovo velikost in pragove iz priloge 1 zaradi sofinanciranja iz sredstev Evropske unije treba še pred oddajo vloge izvesti predhodni postopek, ali je potrebna presoja vplivov na okolje.	produktivnosti in trajnosti. Partnerji morajo imeti sklenjen sporazum o sodelovanju, poravnane obveznosti do države in morajo imeti izdelan načrt projekta s pričakovanimi rezultati. Projekt mora vsebinsko ustrezati določenim prioritetam. Pri podukrepu 16.4. kot kratka dobavna veriga šteje dobavna veriga z največ enim vmesnim posrednikom med kmetom (pridelovalcem) in končnim potrošnikom. Lokalni trg je trg, ki temelji na kratkih dobavnih verigah ali pa (v primeru, da ne temelji zgolj na kratkih dobavnih verigah) območje, ki je od izvora izdelka oddaljeno največ 100 km v radiju zračne linije.
19: LEADER	Predvidena je uporaba pristopa »lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost« pri treh skladih: EKSRR, ESRR in ESRR. Kombinacija različnih virov financiranja SLR lokalnim akcijskim skupinam omogoča, da se celovito lotijo uresničevanja ciljev, zastavljenih v SLR. V okviru izvajanja lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost bodo zasledovana štiri tematska področja ukrepanja, ki so bila prepoznana kot ključni izzivi pri zasledovanju ciljev EU:	Pripravljalna podpora (podukrep 19.1)	Podpora za krepitev zmogljivosti izkušenih lokalnih akcijskih skupin, usposabljanju in mrežnemu povezovanju z namenom priprave lokalne razvojne strategije 2014–2020	Podpora se dodeli lokalnim partnerstvom, ki bodo pripravila Strategijo lokalnega razvoja (SLR).
		Izvajanje dejavnosti v okviru Strategije lokalnega razvoja (podukrep 19.3)	Podpora izvedbi projektov, ki uresničujejo cilje lokalne razvojne strategije in prispevajo k prednostnim nalogam razvoja podeželja.	Podpora se dodeli nosilcem projektov, ki so fizične ali pravne osebe s stalnim bivališčem ali sedežem dejavnosti na območju lokalnega partnerstva.
		Dejavnost sodelovanja (podukrepi 19.4, 19.5, 19.6)	Podpora izvedbi projektov sodelovanja in pripravljalna tehnična podpora za projekte sodelovanja.	Podpora se dodeli nosilcem projektov, ki so fizične ali pravne osebe s stalnim bivališčem ali sedežem dejavnosti na območju zadevnega lokalnega partnerstva.
		Tekoči stroški in animacija (podukrepa 19.7, 19.8)	Podpora upravljanju in delovanju lokalne akcijske skupine vključno s spremljanjem in vrednotenjem strategije. Podpora animaciji ozemlja (informiranju, obveščanju, promociji lokalne razvojne strategije,	Podpora se dodeli lokalnemu partnerstvu, ki ima potrjeno SLR.

Ukrep	Namen	Vrsta aktivnosti	Opis aktivnosti	Upravičenci
	večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin. Če bodo projekti, podprti v okviru pristopa LEADER, vključevali posege, opredeljene v prilogi 1 takoimenovane PVO uredbe, bo ne glede na njihovo velikost in pragove iz priloge 1 zaradi sofinanciranja iz sredstev Evropske unije treba še pred oddajo vloge izvesti predhodni postopek, ali je potrebna presoja vplivov na okolje.		izmenjavi informacij) in podpora za pomoč morebitnim upravičencem za razvijanje projektne ideje in pripravo prijave.	

Vir: Drugi predlog PRP 2014-2020, december 2014

V spodnji preglednici je podan pregled, h katerim prednostnim nalogam in področjem prispevajo posamezni ukrepi.

Preglednica 3: Prispevek posameznih ukrepov k prednostnim nalogam (z modro so označene prednostne naloge, pomembne za pripravo okoljskega poročila)

Prednostne naloge in prednostna področja	1 (prenos znanja)			2 (konkurenčnost)		3 (organiziranje, obvladovanje tveganj)		4 (ekosistemi)			5 (učinkovita raba virov, nizkoogljična družba)					6 (social. vključenost, gospodarski razvoj)		
	1a	1b	1c	2a	2b	3a	3b	4a	4b	4c	5a	5b	5c	5d	5e	6a	6b	6c
1: Prenos znanja (14. člen)	P		P	P	P	P		P	P	P	P	P		P				
2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (15. člen)	P			P		P		P	P	P	P			P				
3: Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila (16. člen)						P												
4: Naložbe v osnovna sredstva (17. člen)	P	P	P	P	P	P		P			P	P	P	P				
6: Razvoj kmetij in podjetij (19. člen)	P			P	P								P			P		
7: Osnovne storitve in obnova vasi na podeželskih območjih (20. člen)																		P
8.4: Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov (24. člen)								P	P	P			P		P	P		
8.6: Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa (26. člen)						P												

Prednostne naloge in prednostna področja	1 (prenos znanja)			2 (konkurenčnost)		3 (organiziranje, obvladovanje tveganj)		4 (ekosistemi)			5 (učinkovita raba virov, nizkoogljična družba)					6 (social. vključenost, gospodarski razvoj)		
	1a	1b	1c	2a	2b	3a	3b	4a	4b	4c	5a	5b	5c	5d	5e	6a	6b	6c
Ukrepi																		
9.1: Skupine in organizacije proizvajalcev (27. člen)	P	P	P					P	P	P				P	P	P		
10: Kmetijsko okoljsko podnebna plačila (28. člen)	P	P	P					P	P	P				P	P			
11: Ekološko kmetovanje (29. člen)								P	P	P								
13: Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (31. člen)	P	P				P								P				
14: Dobrobit živali (33. člen)	P	P		P		P		P	P	P	P		P	P		P	P	
16: Sodelovanje (35. člen)	P	P	P	P		P	P	P	P	P	P	P	P	P		P	P	P

Vir: Drugi predlog PRP 2014-2020, december 2014

Legenda prednostnih področij (s krepko pisavo so označena področja, ki najbolj vplivajo na ohranjanje varovanih območij):

1A: Pospeševanje inovacij in baze znanja na podeželskih območjih

1B: Krepitev povezav med kmetijstvom, proizvodnjo hrane in gozdarstvom ter raziskavami in inovacijami

1C: Krepitev vseživljenjskega učenja in poklicnega usposabljanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju

2A: Zagotavljanje lažjega prestrukturiranja kmetij, predvsem kmetij z nizko stopnjo udeležbe na trgu, tržno usmerjenih kmetij v posameznih sektorjih in kmetij s potrebo po kmetijski diverzifikaciji

2B: Zagotavljanje lažjega začetka opravljanja kmetijske dejavnosti in zlasti generacijske pomladitve v kmetijskem sektorju

3A: Boljše vključevanje primarnih proizvajalcev v živilsko verigo prek shem kakovosti, promocije na lokalnih trgih, kratkih dobavnih verig, skupin proizvajalcev in medpanožnih organizacij ter spodbujanja dobrobiti živali

3B: Podpora preprečevanju in obvladovanju tveganja na kmetijah

4A: Obnova, ohranjanja in povečanja biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja velike naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi

4B: izboljšanja upravljanja voda in zemljišč ter prispevanja k izpolnjevanju ciljev okvirne direktive o vodah

4C: Izboljšanje upravljanja tal in obvladovanja erozije ter ravnanja z gnojili in pesticidi

5A: Povečanje učinkovite rabe vode v kmetijstvu

5B: Povečanje učinkovite rabe energije v kmetijstvu in pri predelavi hrane

5C: Olajšanje dobave in uporabe obnovljivih virov energije, stranskih proizvodov, odpadkov, ostankov in drugih neživilskih surovin za namene biogospodarstva

5D: Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in amoniaka v kmetijstvu

5E: Spodbujanje shranjevanja in sekvestracije ogljika v kmetijstvu in gozdarstvu

6A: Spodbujanje diverzifikacije, ustanavljanja in razvoja malih podjetij in ustvarjanja novih delovnih mest

6B: Pospeševanje lokalnega razvoja podeželskih območij

6C: Spodbujanje dostopa do informacijskih in komunikacijskih tehnologij (IKT) na podeželskih območjih ter njihove uporabe in kakovosti

2.4 Namenska raba prostora

PRP 2014-2020 se bo izvajal na celotnem območju Republike Slovenije, lokacije posameznih sofinanciranih aktivnosti pa so odvisne od zainteresiranosti upravičencev in izbora vlog za sofinanciranje v okviru posameznega ukrepa. Enovit prikaz namenske rabe prostora na ravni celotne Slovenije je tehnično prezahteven zaradi obsega podatkov o prostorskih aktih občin. Ker v sklopu tega poročila obravnavamo območje celotne Slovenije, namenske rabe prostora nismo posebej prikazovali.

Vsak sofinanciran projekt (vloga) mora upoštevati prostorske akte, ki veljajo na lokaciji oz. lokacijah izvedbe projekta in projekt izvesti v skladu z namensko rabo, določeno v prostorskih aktih. Prostorski akti opredeljujejo:

- Kmetijska zemljišča,
- Gozd,
- Stavbna zemljišča, namenjena za različne vrste rabe (npr. območja centralnih dejavnosti, industrijsko območje, stanovanjsko območje,...); kategorije so v prostorskih aktih različno opredeljene in poimenovane.

Kmetijska zemljišča so po Zakonu o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS št. 71/2011-UPB2, 58/2012) zemljišča, ki so primerna za kmetijsko pridelavo. Določijo se s prostorskimi akti lokalnih skupnosti določijo kot območja kmetijskih zemljišč in se razvrščajo v območja trajno varovanih kmetijskih zemljišč in območja ostalih kmetijskih zemljišč. Določena določila Zakona o kmetijskih zemljiščih (upravljanje, raba) veljajo tudi za zemljišča, ki so s prostorskimi akti lokalnih skupnosti določena za ne-kmetijsko namensko rabo in so v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo, glede na evidenco dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (v nadaljnjem besedilu: evidenca dejanske rabe zemljišč) uvrščena med njive in vrtove, travniške površine, trajne nasade in druge kmetijske površine. Gre za določanje odškodnin zaradi spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča in za izvajanje določb, ki se nanašajo na skupne pašnike.

2.5 Načrtovani posegi z vplivi na okolje

Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS št. 51/14), določa, kdaj je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje za posamezni poseg. Uredba opredeljuje:

- vrste posegov v okolje, za katere je presoja vplivov na okolje obvezna in
- vrste posegov v okolje, za katere je potrebno s predhodnim postopkom ugotoviti, ali bi lahko imeli pomembne vplive na okolje in je zato tudi zanje presoja vplivov na okolje obvezna. Zanje Uredba določa tudi podrobnejša merila, na podlagi katerih se v predhodnem postopku ugotavlja, ali je za nameravani poseg v okolje treba izvesti presojo vplivov na okolje.

Za izvajanje PRP 2014-2020 je pomemben 3. člen Uredbe o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, ki določa, da se predhodni postopek izvede tudi za vse posege v okolje, opredeljene v Uredbi ne glede na z Uredbo določene pragove, če so ti posegi sofinancirani iz sredstev Evropske unije (v nadaljevanju: EU); predhodni postopek se izvede še preden se zaprosi za dodelitev finančnih sredstev. Ker gre v primeru PRP 2014-2020 za sredstva EU (konkretno za Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - EKSRRP), bo torej za vsako naložbo, ki se uvršča med posege iz Priloge 1 navedene Uredbe, za katero bodo upravičenci oddali vlogo za sofinanciranje iz PRP 2014-2020, ne glede na pragove, določene v Prilogi 1 treba izvesti predhodni postopek za ugotavljanje, ali je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje ali ne. Katere naložbe bodo med podprtimi vlogami in koliko bo takih, za katere bo treba izvesti presojo vplivov na okolje in pridobiti okoljevarstveno soglasje, je v največji meri odvisno od upravičencev, ki se bodo prijavljali na razpise PRP 2014-2020.

Iz opisov ukrepov in upravičenih stroškov lahko sklepamo, da bodo v okviru podprtih projektov oz. vlog financirani naslednje vrste posegov, definirane v Prilogi 2 Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10 in 3/11):

- Gradnja ali rekonstrukcija nove stanovanjske ali nestanovanjske stavbe z vrtom, dvoriščem ali brez;
- Postavitev objektov javne razsvetljave in postavitev razsvetljave stavb;
- Gradnja ali razširitev stavbe za rejo živali (živalske farme) s kapaciteto, ki zahteva pridobitev okoljevarstvenega soglasja;
- Postavitev industrijske stavbe ali skladišča;
- Gradnja ali razširitev turističnega kompleksa (primeroma zimskošportna središča, turistična naselja, večja kopališča z infrastrukturo, čolnarne z infrastrukturo, bungalovi, apartmaji);

- Gradnja ali razširitev objekta za šport, rekreacijo ali prosti čas (primeroma nogometnega stadiona, športne površine s trdo podlago, vodnega zajetja za smučišče, smučarske vlečnice,...);
- Gradnja objektov za obratovanje čolnarne ali naravnega kopališča v vodotokih, stoječih vodah in morju;
- Gradnja kolesarske ali jahalne poti;
- Postavitev pomolov, stojišč in drugih objektov za izvajanje športnega ribolova;
- Ureditev poti za sprehajalce na obstoječi poti na obrežju voda;
- Gradnja nove javne poti za sprehajalce na obrežju voda;
- Gradnja nove javne poti (učne ali sprehajalne) - če poteka po obstoječih poteh ali kolovozih, presoja ni potrebna;
- Postavitev nove ali podaljšanje obstoječe tekaške proge (vključno s spremembo trase);
- Postavitev novih plezalnih smeri in plezalnih vrtcev;
- Ureditev novih vzletišč za modele letal, motorne zmaje, balone;
- Ureditev in uporaba prostora za taborjenje;
- Ureditev ali razširitev kolesarske poti;
- Postavitev komunikacijskega omrežja (primeroma telefonski vod);
- Gradnja ribogojnice;
- Izgradnja ali razširitev pristajališča ali privezov za ladje oziroma čolne;
- Redčenje ali odstranjevanje obrežne vegetacije (razen varstveno sanacijskih sečenj);
- Izvajanje vzdrževalnih del na vodnih in priobalnih zemljiščih;
- Izgradnja ali obnova obrežnega zavarovanja vodotoka;
- Utrjevanje brežin vodotoka (kamnometi, betoniranje, žična mreža, utrjevanje s količki itd.);
- Odvzem vode iz vodotokov in stoječih voda (npr. za namakanje in zalivanje), vključno s povečanjem odvzema;
- Poglobljanje obstoječih oziroma gradnja novih dovodnih in odvodnih kanalov, namakalnih in osuševalnih sistemov;
- Postavitev objekta za črpanje, filtriranje in zajem vode;
- Praznjenje in polnjenje stoječega vodnega telesa (ribogojnica, ribnik, bazeni itd.);
- Regulacije ali čiščenje struge tekočih voda;
- Renaturacija tekočih in stoječih voda;
- Vzdrževanje obstoječih hidromelioracijskih sistemov;
- Agromelioracije;
- Zasipavanje ali poplavljanje močvirnih predelov, depresij in vodnih teles ali niveliranje;
- Komasacije, posledica katerih so agromelioracije ali sprememba kmetijske rabe iz travniške v njivsko ali trajne nasade;
- Postavitev lovske preže;
- Krčenje ali odstranjevanje grmovja, mejic, posameznih dreves ali manjših skupin dreves (razen varstveno sanacijskih sečenj);
- Gradnja gozdnih cest ter grajenih gozdnih vlak in stalnih žičnic;
- Postavitev ograj ali obor v gozdnem prostoru.

Poleg postopka presoje vplivov na okolje in presoje sprejemljivosti vplivov posega v naravo na varovana območja bodo naložbe podvržene tudi drugim postopkom za pridobivanje mnenj in soglasij, v okviru katerih se presodi o možnih vplivih na naravne vire in analizira tudi možne vplive na okolje. Taki postopki so na primer:

- Pridobitev vodnega dovoljenja po Zakonu o vodah (125. člen),
- pridobitev naravovarstvenega soglasja po Zakonu o ohranjanju narave (105. člen),
- pridobitev soglasij in dovoljenj, ki jih za agrarne operacije določa Zakon o kmetijskih zemljiščih (v nadaljevanju ZKZ; določeni so v več členih).

Pogoj za sofinanciranje komasacij, agromelioracij in namakalnih sistemov so odločbe v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih. Le te so krovni dokument, saj je za predpogoj za njihovo izdajo pridobitev in predložitev vseh ostalih dovoljenj in soglasij na podlagi ostalih predpisov. Tako se že v postopku priprave za pridobitev odločbe določi potrebna soglasja in dovoljenja, v postopkih pridobivanja teh soglasij in dovoljenj se možni vplivi na okolje omejijo na raven, ki je sprejemljiva za izdajo soglasja ali dovoljenja. Gre za naslednje odločbe:

- odločba o uvedbi komasacije na podlagi 57. člena ZKZ, ki jo izda Upravna enota,
- odločba o uvedbi melioracije na podlagi 86. člena ZKZ, ki jo izda pristojno ministrstvo. Tako odločbo je treba pridobiti za:
 - zahtevne agromelioracije, kot jih opredeljuje 80. člen ZKZ,
 - velike namakalne sisteme, opredeljene v 82. členu ZKZ in

- male namakalne sisteme, opredeljene v 83. členu ZKZ.

2.6 Predvideno obdobje izvajanja plana

PRP 2014-2020 je načrtovan za obdobje izvajanja **10 let**, in sicer od 2014 do 2023:

- v obdobju do vključno l. 2020 potekata tako dodeljevanje kot izplačevanje sredstev prejemnikom,
- v l. 2021, 2022 in 2023 bo potekalo le izplačevanje sredstev.

2.7 Potrebe po naravnih virih

V osnutku PRP 2014-2020 niso natančno definirane potrebe po naravnih virih. Izhajajoč iz osnutka PRP 2014-2020 lahko ocenimo, da bodo za izvajanje programa ključni naslednji naravni viri:

- Tla kot naravni vir za proizvodnjo hrane, rast gozdov,
- Voda:
 - Pitna voda: za vodooskrbo sofinanciranih objektov, za oskrbo v živinoreji,
 - »Tehnološka« voda: pomembna za razvoj večine sofinanciranih dejavnosti, od kmetijstva do predelovalne industrije; potrebna kakovost vode je odvisna od namena naložbe,
 - Voda za namakanje.
- Biomasa: les je pomemben naravni vir za predelavo v različne proizvode, pa tudi kot obnovljiv vir energije. PRP 2014-2020 bo poleg tega zagotovil izvajanje dela aktivnosti za odpravo škode v gozdovih zaradi žleda februarja 2014, s čimer bo po eni strani prispeval k uporabi poškodovane biomase, po drugi strani pa k obnovi v naravni nesreči poškodovanega gozda, s čimer bodo ponovno vzpostavljeni pogoji za kakovostno biomaso v prihodnosti.
- Biotska raznovrstnost: bogastvo rastlinskega in živalskega sveta je pomemben naravni vir, ki lahko neposredno (npr. lov, nabiranje zdravilnih zelišč) ali posredno (naravoslovni turizem, odpornost na škodljivce) prispeva k ekonomskemu razvoju podeželja.

Količinskih podatkov ali ocene potreb po naravnih virih, ki bodo potrebni za izvedbo PRP 2014-2020 nismo imeli na razpolago. Večina ukrepov se lahko izvaja po celotni Sloveniji, zato bodo naravni vir za izvajanje PRP 2014-2020 tla, voda, biomasa in biotska raznovrstnost v vsej Sloveniji. Namakanje bo podprto na območjih, ki so ocenjena kot primerna za razvoj namakalnih sistemov, zato bodo potrebe po vodi v teh območjih največje; ocena temelji na dostopnosti zaloga vode in možnosti podelitve vodne pravice in vodnih dovoljenj, ki temeljijo na izkoriščenosti (že podeljenih pravicah in dovoljenjih) ob prejemu vloge. Aktivnosti za odpravo škode v gozdovih zaradi naravne nesreče (žleda) bodo izvajane na območjih, ki jih je januarja in februarja 2014 v večji meri prizadel žledolom in snegolom.

Biotska raznovrstnost bo kot naravni vir najpomembnejša za izvajanje ukrepa kmetijsko okoljsko podnebnih plačil ter projektov LEADER, povezanih z ohranjanjem in promocijo biotske pestrosti, zavarovanih območij in območij Natura 2000.

2.8 Predvidene emisije, odpadki in ravnanja z njimi

Ena izmed horizontalnih vsebin, ki jih prinaša PRP 2014-2020 je tudi sklop »okolje«. Skrb za varovanje okolje je pomembna horizontalna tema, ki posega v vsa prednostna področja, ki jih pokriva PRP 2014-2020. Trajnostna in učinkovita raba naravnih virov je eden od ključnih vidikov povečevanja učinkovitosti, tako ekonomske kot tudi okoljske. Okoljski vidik je upoštevan tako pri investicijskih ukrepih PRP 2014-2020 kot tudi pri ukrepih, vezanih na površino ali živali, ki bodo v novem programskem obdobju bistveno bolj ciljno usmerjeni in utemeljeni z vidika okoljskega učinka. Količine emisij in odpadkov, ki bodo nastale z izvajanjem PRP 2014-2020, ni mogoče oceniti, zagotovo pa bo okoljski vidik upoštevan pri izboru projektov in tako emisije in odpadki kar najbolj zmanjšani.

2.8.1 Predvidene emisije

V osnutku PRP 2014-2020 ni detajlnih podatkov o morebitnih ureditvah, ki bi bile vir stalnega nastajanja emisij v okolje. Ukrepi tudi niso lokacijsko definirani. Vsebina posameznih ukrepov dopušča tudi možnost investicijskega vlaganja v izvedbo posameznih ureditev. V sklopu izvedbe ureditev lahko pričakujemo nastanek emisij v okolje, zlasti emisij v zrak, emisij hrupa, emisij v vode, emisij v tla. Kmetijska dejavnost bo prispevala zlasti emisije v zrak, vključno z neprijetnimi vonjavami, emisije v vode in v tla, medtem ko bodo podprte naložbe v predelovalne dejavnosti predvsem vir emisij hrupa, emisij v zrak in emisij v vode.

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v vse prednostne naloge, ki jih naslavlja PRP 2014–2020, še zlasti pa v 4. in 5. prednostni nalogi, z ukrepi, usmerjenimi v zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in povečevanje deleža energije iz obnovljivih virov energije. S tem so bile podnebne spremembe prepoznane kot eden ključnih izzivov v kmetijstvu, živilsko-predelovalni industriji in gozdarstvu.

2.8.2 Ravnanje z odpadki

Pri izvajanju PRP 2014-2020 bodo nastajali običajni odpadki, ki nastajajo pri kmetijski, živilskopredelovalni in gozdarski dejavnosti. Med podprtimi upravičenci bo relativno malo podjetij, ki se ukvarjajo z drugimi dejavnostmi. Ker so upravičena mikro in mala podjetja in predvsem dejavnosti, ki ne proizvajajo večjih količin nevarnih odpadkov, lahko sklepamo, da bodo nastale količine odpadkov, zlasti nevarnih odpadkov relativno majhne. Pri izvajanju vseh ukrepov se upošteva Uredba o odpadkih (Uradni list RS, št. 103/11), ki v 9. členu določa, da se pri nastajanju odpadkov in ravnanju z njimi se kot prednostni vrstni red upošteva hierarhija ravnanja: preprečevanje, priprava za ponovno uporabo, recikliranje, drugi postopki predelave (npr. energetska predelava) in odstranjevanje odpadkov.

3 Podatki o varovanih območjih

3.1 Varstveni cilji varovanih območij in dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območij

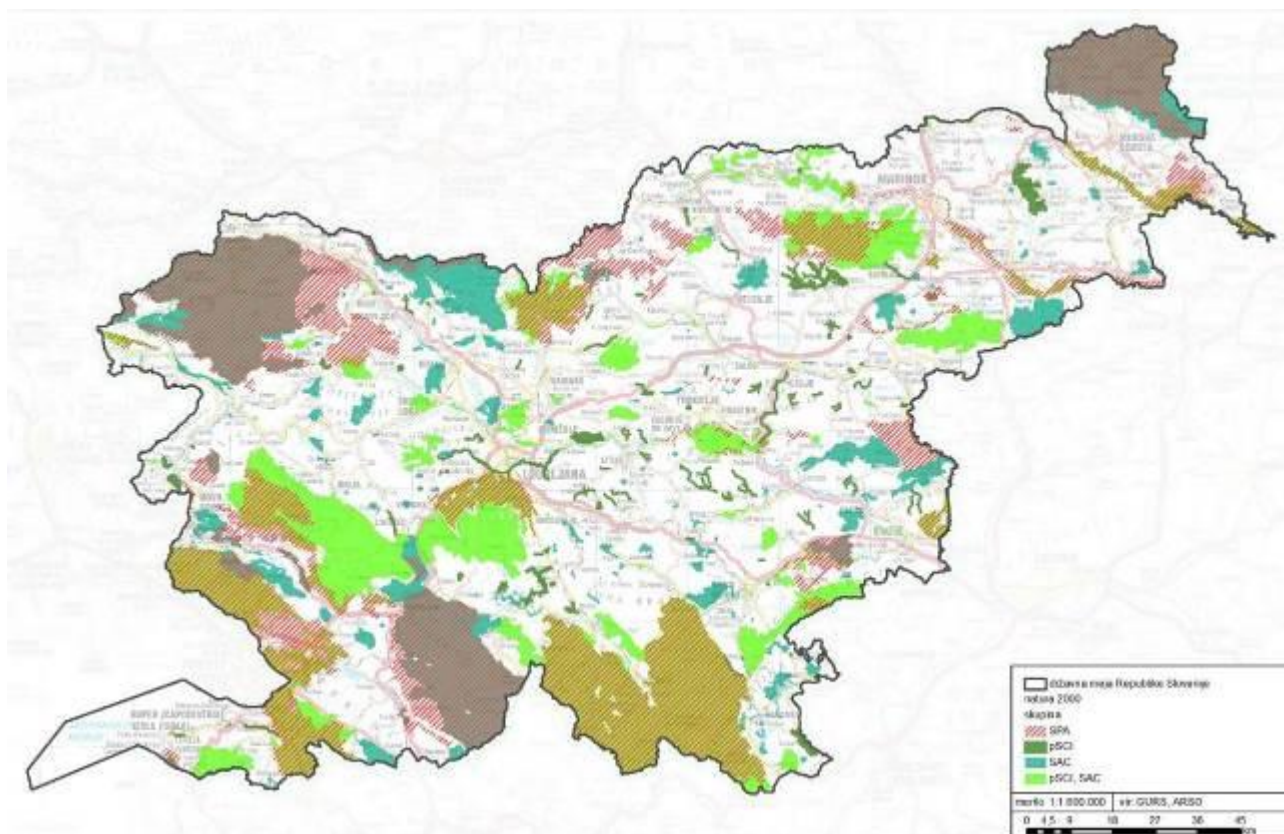
Izraz »varovana območja« se na podlagi Pravilnika o presoji sprejemljivosti uporablja za:

- Natura območja, določena z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) in
- zavarovana območja po Zakonu o ohranjanju narave, kamor sodijo nacionalni park, regijski parki, krajinski parki, naravni spomeniki in podobno in ki so lahko zavarovana s posameznimi predpisi na državni ali lokalni ravni.

Različna varovana območja se lahko prekrivajo, kar je razvidno tudi iz primerjave spodnjih dveh zemljevidov. Tako sta lahko na nekem območju npr. dve Natura območji (eno razglašeno na podlagi Direktive o pticah, drugo na podlagi Direktive o habitatih), krajinski park in še naravni rezervat.

V Sloveniji je z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 - popr., 39/13 - odl. US in 3/14) določenih 354 območij Natura 2000¹, od tega 323 po Direktivi o habitatih (za 60 habitatnih tipov in za 114 vrst) ter 31 območij po Direktivi o pticah (za 118 vrst). Pogosto se Natura območja, določena po Direktivi o habitatih in Natura območja, določena po Direktivi o pticah, v precejšnji meri prekrivajo. Mreža območij Natura 2000 zajema 768.406 ha, kar predstavlja 37,85 % površine Slovenije², od tega:

- 663.907 ha (32,73 %) na podlagi Direktive o habitatih (SCI) in
- 507.701 ha (25,00 %) na podlagi Direktive o pticah (SPA).

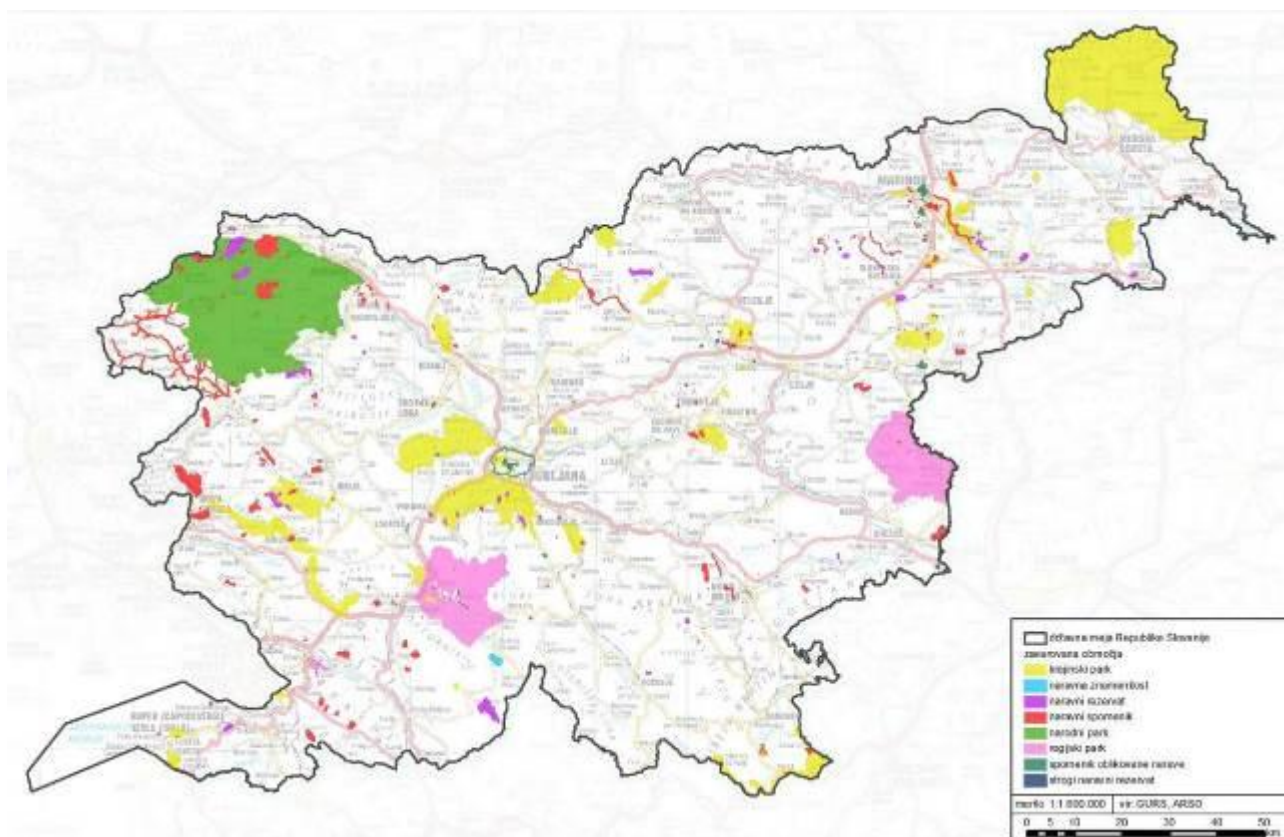

Slika 3: Natura 2000 na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)

Po zadnjih podatkih Agencije Republike Slovenije za okolje iz marca 2012 ima Slovenija 1379 zavarovanih območij, ki so zavarovana z različnimi varstvenimi kategorijami po Zakonu o ohranjanju narave (Uradni list RS št. 96/04 - UPB, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14). Tako je s tem zakonom zavarovanega skoraj 13 % ozemlja. Trenutno imamo v Sloveniji 1 narodni park, 3 regijske parke in 44 krajinskih parkov, 1 strogi naravni rezervat, 54 naravnih rezervatov in 1276 naravnih spomenikov, katerih skupna površina znaša 256.315 ha. Prikazani so na spodnji sliki.

¹ V nadaljevanju v skladu z Uredbo o posebnih varstvenih območjih uporabljamo tudi izraz Natura območja.

² Vir: Natura 2000 barometer, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm

Slika 4: Zavarovana območja na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)

Varstveni cilji varovanih območij so določeni v Operativnem programu – programu upravljanja območij Natura 2000 2007-2013 ter v aktih o zavarovanju posameznih zavarovanih območij. V kontekstu izvajanja PRP 2014-2020 so pomembni predvsem varstveni cilji, ki se nanašajo na kmetijstvo, gozdarstvo in vplive turizma in delovanja malih podjetij. V pripravi je novi operativni program upravljanja območij Natura 2000 2014-2020, vendar je bil v času priprave Dodatka na voljo le osnutek.

Dejavniki, ki prispevajo k ohranitveni vrednosti območij, so:

- Trajnostna raba naravnih virov, vključno z ekstenzivnim kmetijstvom in trajnostnim gozdarstvom in trajnostnim gospodarjenjem z vodami;
- Prostorsko načrtovanje, temelječe na koncentriranju javnih funkcij in poselitve;
- Urejeno odvajanje in čiščenje odpadnih vod;
- Razvoj »zelenih« oblik turizma, npr. naravoslovnega turizma;
- Zavarovanje naravovarstveno izjemnih območij in aktivno upravljanje teh območij;
- Upoštevanje presoje sprejemljivosti za izvedbo vseh posegov v varovana območja.

3.2 Prikaz varstvenih, varovanih, zavarovanih, degradiranih in drugih območij, na katerih je zaradi varstva okolja, ohranjanja narave, varstva naravnih virov ali kulturne dediščine predpisan drugačni režim

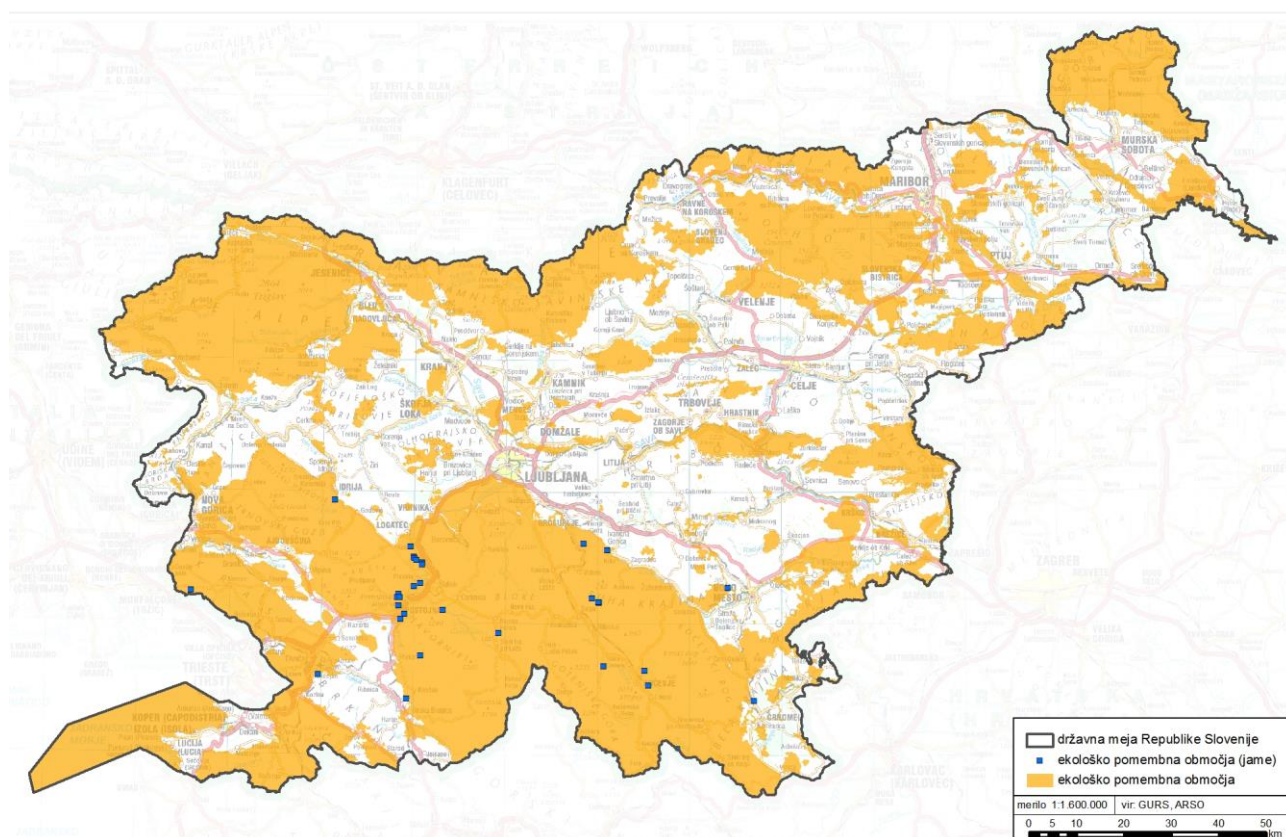
3.2.1 Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje je po Zakonu o ohranjanju narave območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Ekološko pomembna območja in varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganja ugodnega stanja habitatnih tipov ter prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst in njihovih habitatov na teh območjih določa Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04, 33/13, 99/13).

Glede na 32. člen Zakona o ohranjanju narave (ZON) (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14) so ekološko pomembna območja:

1. območja habitatnih tipov, ki so biotsko izjemno raznovrstni ali dobro ohranjeni, kjer so habitati ogroženih ali endemičnih rastlinskih ali živalskih vrst in habitati vrst, ki so mednarodno pomembni po merilih ratificiranih mednarodnih pogodb ali ki drugače prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti,
2. območja habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispevajo k ohranjanju naravnega ravnovesja s tem, da so glede na druga ekološko pomembna območja uravnoteženo biogeografsko razporejena in sestavljajo ekološko omrežje,
3. habitati vrst iz 26. člena tega zakona,
4. selitvene poti živali in
5. območja, ki bistveno prispevajo h genski povezanosti populacij rastlinskih ali živalskih vrst.

Na območju Slovenije imamo trenutno 305 ekološko pomembnih območij, katerih skupna površina znaša 1.355.292 ha, kar predstavlja 66 % ozemlja Slovenije. Na spodnji sliki so prikazana ekološko pomembna območja.

Slika 5: Ekološko pomembna območja na območju Slovenije (ZRSVN, april 2014)

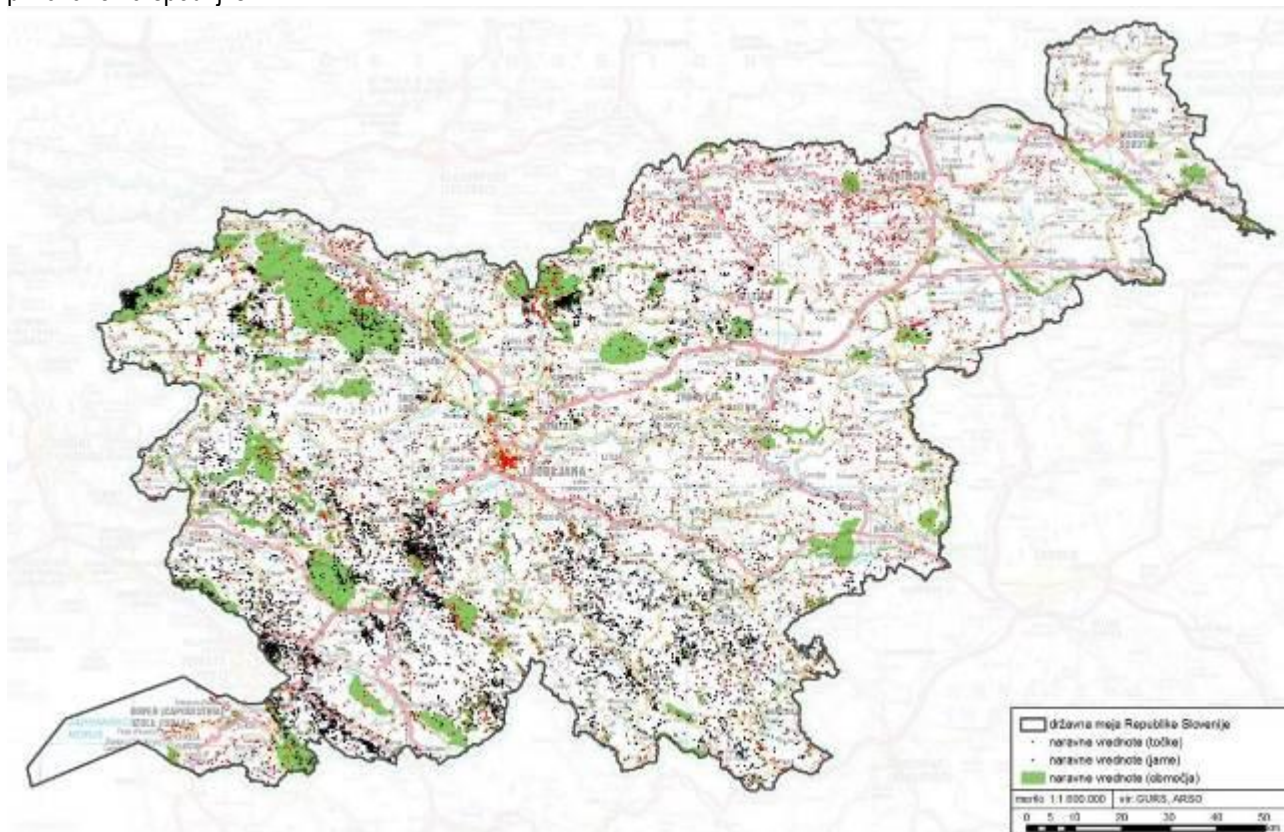
3.2.2 Naravne vrednote

Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. To so geološki pojavi, minerali in fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemski kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava.

S Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, 111/04, 70/06, 58/09, 93/10) je bil 17.711 enotam podeljen status naravne vrednote, državnega ali lokalnega pomena. Državnega pomena so tiste naravne vrednote, ki imajo mednarodni ali velik narodni pomen in za katere je pristojna država. Preostale so lokalnega pomena in jih varuje

lokalna skupnost. Vse naravne vrednote v zavarovanih območjih, ki jih je ustanovila država, so državnega pomena, prav tako pa so državnega pomena tudi vse podzemne jame.

Na območju Slovenije imamo 2.743 območij naravnih vrednot (državnega in lokalnega pomena), katerih skupna površina znaša 266.951,33 ha, kar predstavlja 13% ozemlja Slovenije. Prav tako se na območju Slovenije nahaja 5.885 točkovnih naravnih vrednot in 9.083 jam, ki so zavarovane kot naravne vrednote. Naravne vrednote v Sloveniji so prikazane na spodnji sliki.

Slika 6: Naravne vrednote na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)

3.2.3 Ostala območja z drugačnim režimom

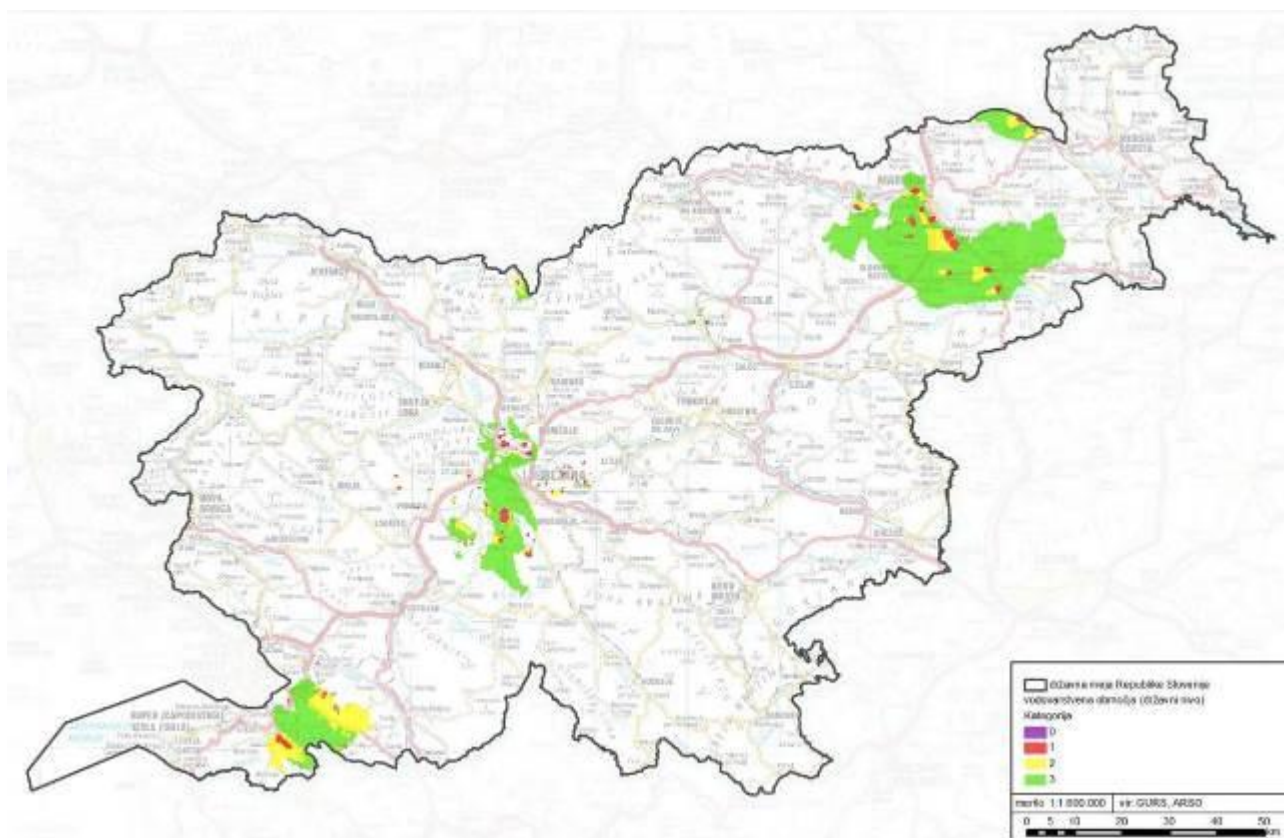
3.2.3.1 Vodovarstvena območja

Glede na razpoložljive podatke Agencije RS za okolje in prostor (julij 2013), se na območju Slovenije nahaja 128.452,67 ha vodovarstvenih območij državnega pomena, kar predstavlja 6 % ozemlja Slovenije in 214.634,63 ha vodovarstvenih območij občinskega pomena, kar predstavlja 10 % ozemlja Slovenije. Površine vodovarstvenih območij po režimu so prikazane v spodnji preglednici.

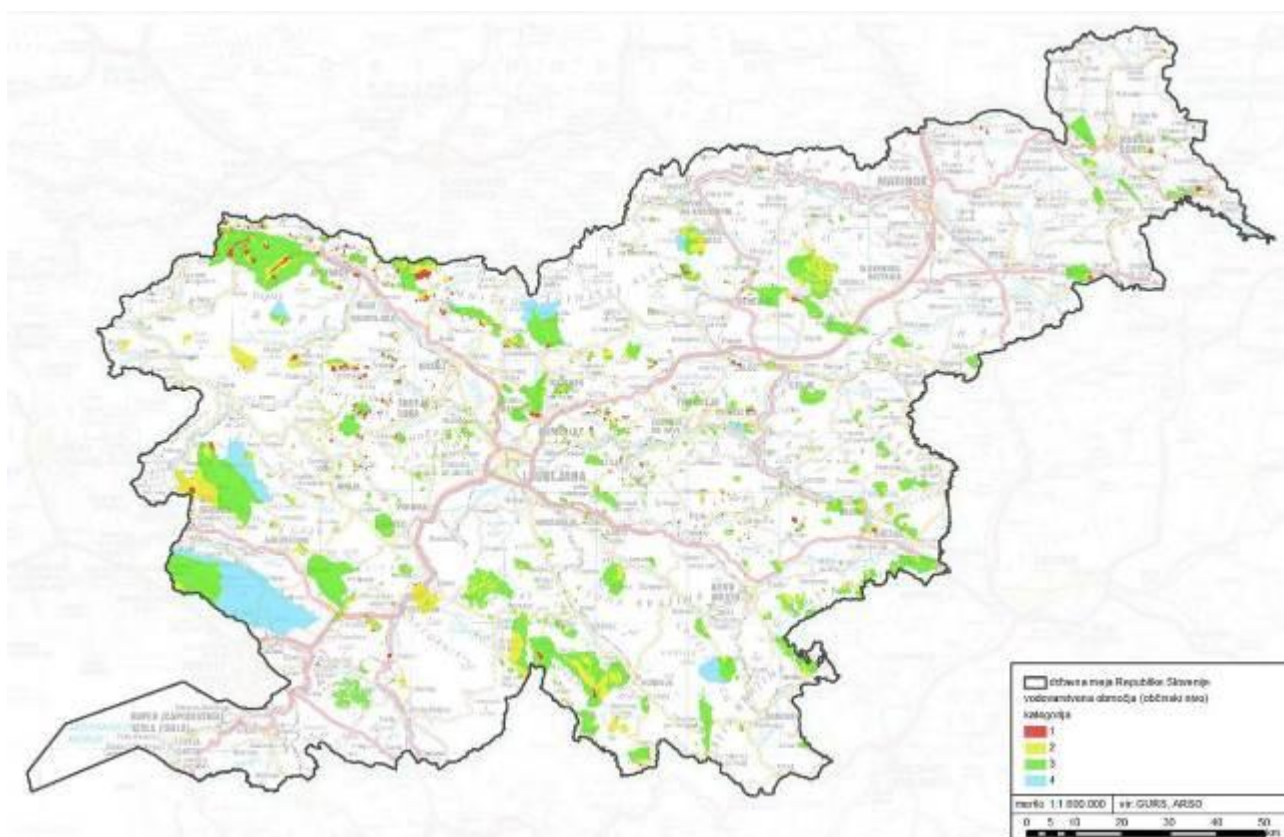
Preglednica 4: Površine vodovarstvenih območij (VVO) državnega in občinskega pomena po varstvenih režimih

Režim	Površina (ha)	
	VVO državnega pomena	VVO občinskega pomena
0	100,87	0,62
1	3.268,69	3.974,07
2	23.241,60	43.766,33
3	101.841,51	135.591,08
4	/	31.302,54
Skupaj	128.452,67	214.634,63

Na spodnjih slikah so prikazana vodovarstvena območja državnega in občinskega pomena.

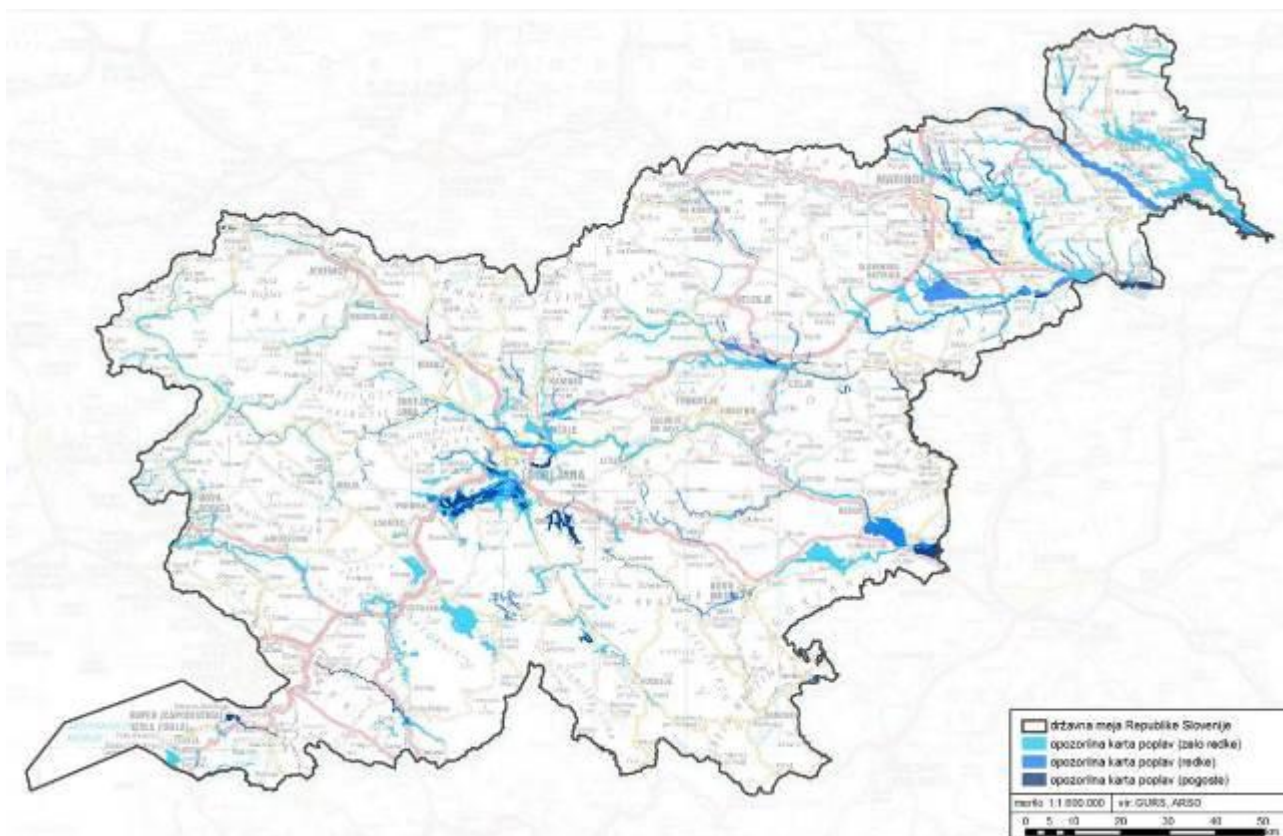
Slika 7: Vodovarstvena območja (državni nivo) na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)

Slika 8: Vodovarstvena območja (občinski nivo) na območju Slovenije (ARSO, julij 2013)

3.2.3.2 Poplavna območja v območju programa

Za poplavna območja je Inštitut za vode Republike Slovenije s povzemanjem različnih virov izdelal opozorilno karto poplav. Namen karte je podati prvo informacijo o obsegu in pogostosti poplav na posameznem območju. Glede na opozorilno karto poplav (ARSO, julij 2013) se 77.504 ha (3,7 %) Slovenije nahaja v območju zelo redkih poplav, 34.204 ha (1,6 %) v območju redkih poplav in 8.238 ha (0,3 %) v območju pogostih poplav. Na spodnji sliki so prikazana območja poplavljanja glede na opozorilno karto poplav

Slika 9: Poplavna območja v Sloveniji glede na opozorilno karto poplav (ARSO, julij 2013)

3.2.3.3 Kulturna dediščina

Enote kulturne dediščine so varovane s posebnim režimom, ki ga določa Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13).

Varstvo dediščine je v javno korist in je opredeljeno v 2. členu Zakona o varstvu kulturne dediščine. Javna korist varstva dediščine se določa v skladu s kulturnim, vzgojnim, razvojnim, simbolnim in identifikacijskim pomenom dediščine za državo, pokrajine in občine. Javna korist varstva dediščine obsega:

- identificiranje dediščine, njenih vrednot in vrednosti, njeno dokumentiranje, preučevanje in interpretiranje,
- ohranitev dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo,
- omogočanje dostopa do dediščine ali do informacij o njej vsakomur, še posebej mladim, starejšim in invalidom,
- predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednotah,
- vključevanje vedenja o dediščini v vzgojo, izobraževanje in usposabljanje,
- celostno ohranjanje dediščine,
- spodbujanje kulturne raznolikosti s spoštovanjem različnosti dediščine in njenih interpretacij ter
- sodelovanje javnosti v zadevah varstva.

3. člen ZVKD-1 obsega naslednje definicije varstva, varovanja in varstvenega režima kulturne dediščine:

- »varstvo« so pravni, upravni, organizacijski, finančni in drugi ukrepi države, pokrajin in občin, namenjeni obstoju in obogatitvi dediščine. Posamezne ukrepe varstva, razen pravnih in upravnih, izvajajo tudi drugi subjekti varstva;

- »varovanje« je takšno ravnanje z dediščino, ki z rednim vzdrževanjem in obnovo omogoča obstoj vrednot dediščine in njeno uporabo vsaj v najmanjšem obsegu;
- »varstveni režim« so pravila, ki ob upoštevanju družbenega pomena spomenika in na podlagi njegovega vrednotenja konkretizirajo omejitve lastninske pravice ter drugih upravičenj in določajo ukrepe za izvedbo varstva.

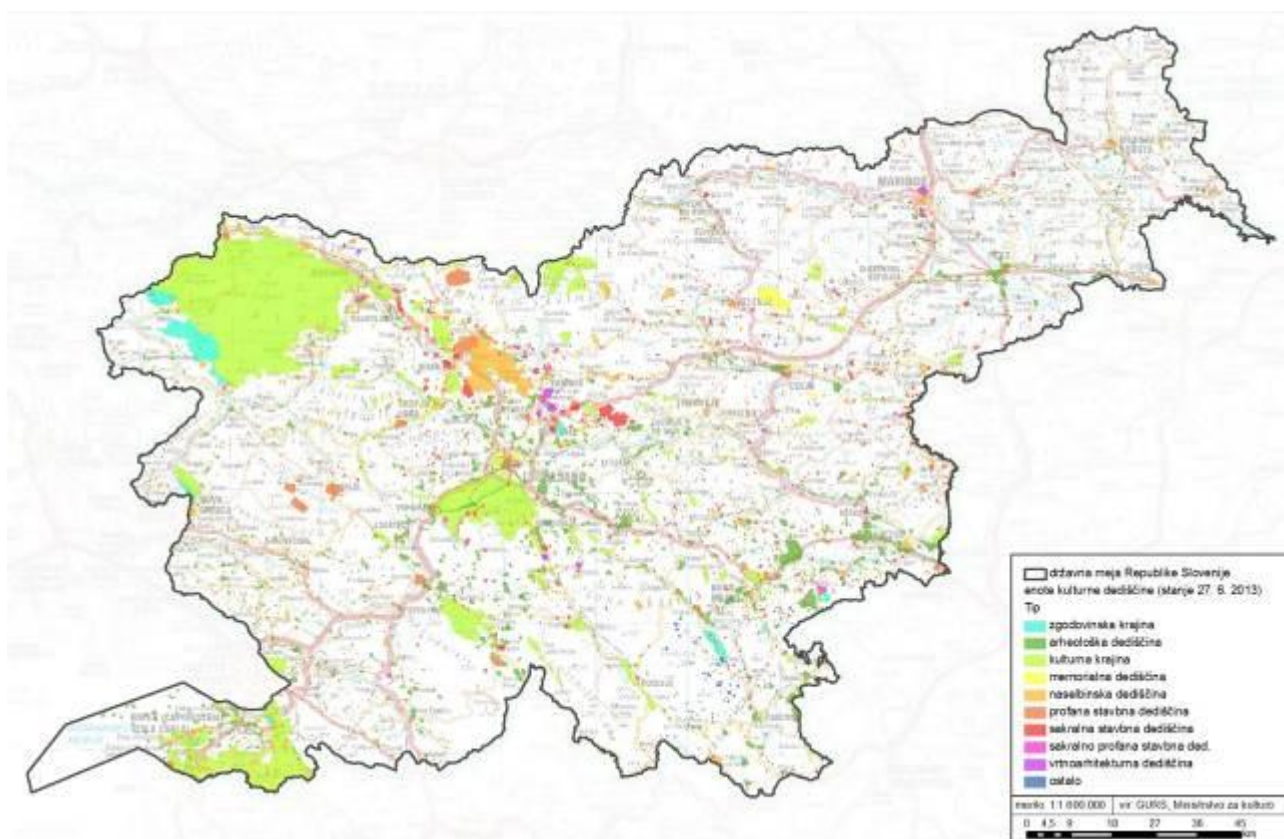
Na območju Slovenije se trenutno nahaja 32.020 enot kulturne dediščine (Grafični sloji enot kulturne dediščine - stanje 27.6.2013, Ministrstvo za kulturo, julij 2013). V spodnji preglednici so podani osnovni podatki po tipu enot kulturne dediščine.

Preglednica 5: Osnovni podatki o številu in površini enot kulturne dediščine na območju Slovenije

Tip	Število enot	Površina (ha)	Delež ozemlja Slovenije (%)
arheološka dediščina	3.376	61.846,67	2,99
kulturna krajina	234	166.876,64	8,07
memorialna dediščina	4.155	3.501,77	0,17
naselbinska dediščina	1.361	31.936,16	1,54
neznano	1	3,28	0,00
ostalo	136	1.063,68	0,05
profana stavbna dediščina	14.374	23.286,26	1,13
sakralna stavbna dediščina	7.912	10.828,93	0,52
sakralno profana stavbna ded.	185	1.218,88	0,06
vrtnoarhitekturna dediščina	247	2.654,14	0,13
zgodovinska krajina	39	18.765,93	0,91
Skupaj	32.020	321.982,34	15,57

(Vir: Grafični sloji enot kulturne dediščine - stanje 27. 6.2013, Ministrstvo za kulturo, julij 2013)

Enote kulturne dediščine, ki se nahajajo na območju Slovenije so prikazane na spodnji sliki.

Slika 10: Enote kulturne dediščine na območju Slovenije (MK, RNKD, julij 2013)

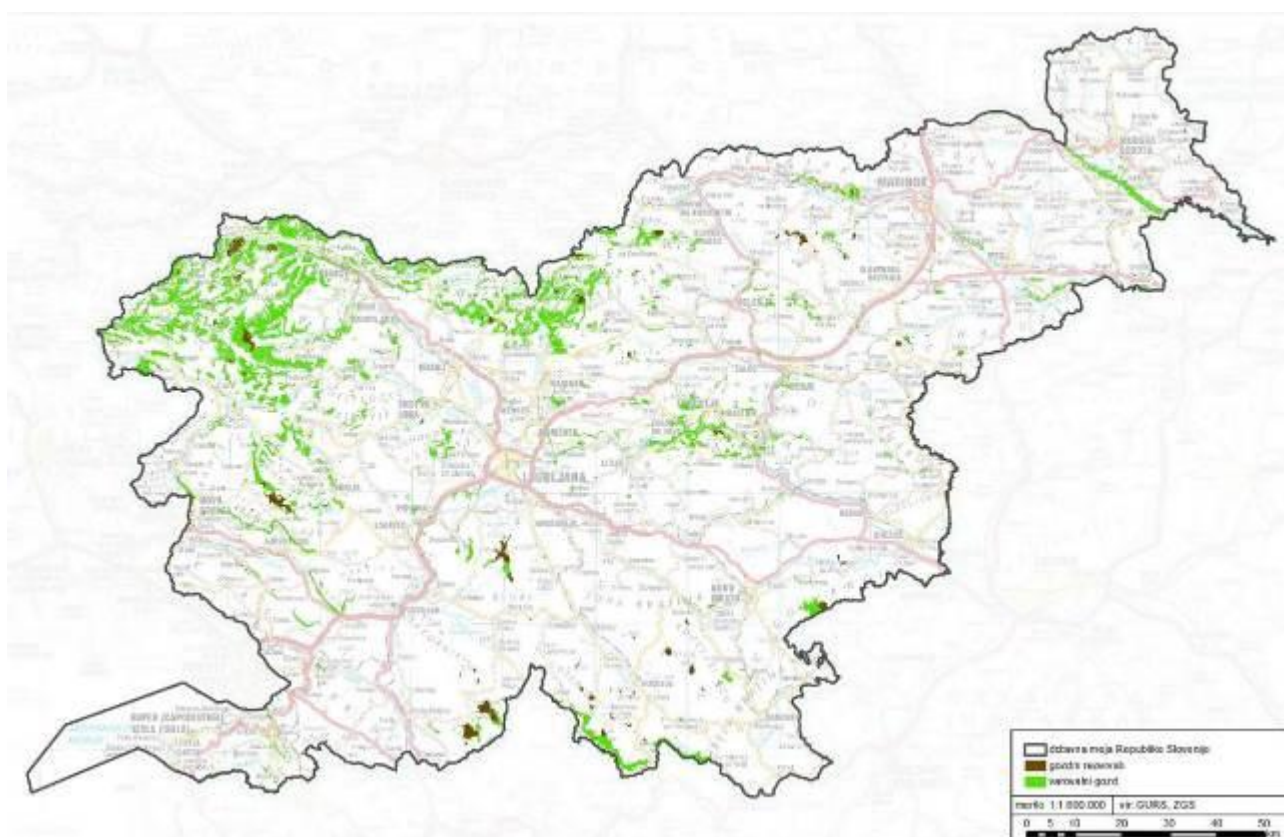
4.2.3.4 Varovalni gozdovi in gozdni rezervati

Varovalni gozdovi so gozdovi, ki varujejo zemljišča usadov, izpiranja in krušenja, gozdovi na strmih obronkih ali bregovih voda, gozdovi, ki so izpostavljeni močnemu vetru, gozdovi, ki v hudourniških območjih zadržujejo prenatrago odtekanje vode in zato varujejo zemljišča pred erozijo in plazovi, gozdni pasovi, ki varujejo gozdove in zemljišča pred vetrom, vodo, zameti in plazovi, ter gozdovi na zgornji meji gozdne vegetacije (2. člen Uredbe o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Ur. list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13)).

Gozdovi s posebnim namenom z izjemno poudarjeno raziskovalno funkcijo so gozdni rezervati. To so gozdovi, ki so zaradi svoje razvojne faze in dosedanjega razvoja izjemno pomembni za raziskovanje, proučevanje in spremljanje naravnega razvoja gozdov, biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter kulturne dediščine (2. člen Uredbe o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Ur. list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13)).

Glede na razpoložljive podatke Zavoda za gozdove Slovenije imamo v Sloveniji 98.947 ha varovalnih gozdov, kar predstavlja 4,7 % ozemlja Slovenije in 9.501 ha gozdnih rezervatov, kar predstavlja 0,4 % ozemlja Slovenije.

Na spodnji sliki so prikazani varovalni gozdovi in gozdni rezervati na območju Slovenije.

Slika 11: Varovani gozdovi in gozdni rezervati na območju Slovenije (ZGS, julij 2013)

3.3 Povzetek veljavnih pravnih režimov na varovanih območjih

V nadaljevanju je podan povzetek veljavnih pravnih režimov na varovanih območjih ali njihovih delih.

Preglednica 6: Pravni režimi na območjih Natura 2000

Pravni režimi na območju Natura 2000	
Pravni akt	Varstveni režim
Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04,	Na Natura območjih se posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri: • ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst; • ohranja ustrezne lastnosti abiotičnih in biotičnih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo; • ohranja ali izboljšuje kakovost habitatov rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitatov, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;

Pravni režimi na območju Natura 2000	
Pravni akt	Varstveni režim
110/04, 59/07, 43/08, 8/2012, 33/13 (35/13) popr.), 39/13 - odl. US in 3/14)	- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena. Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in žali ter njihove habitate čim manjši. Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se: - živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovпада z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljev ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja, - rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja. Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

Preglednica 7: Pravni režimi za zavarovana območja narave

Pravni režimi za zavarovana območja narave	
Pravni akt	Varstveni režim
Zakon o ohranjanju narave (ZON) (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14)	Pri urejanju prostora se obvezno upoštevajo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo zavarovanih območij narave, ki so podani z varstvenimi režimi v sprejetih aktih o zavarovanju.
Posamični zakoni in uredbe, ki določajo posamična zavarovana območja	Cilje in varstvene režime zavarovanih območij določajo predpisi o ustanovitvi posamičnih zavarovanih območij na državni in na občinski ravni. Na državni ravni so to: - Zakon o Triglavskem narodnem parku /ZTNP-1/ (Uradni list RS, št. 52/2010), - Zakon o Spominskem parku Trebče (Uradni list RS, št. 1/81) – za Kozjanski park, - Zakon o regijskem parku Škocjanske jame /ZRPSJ/ Uradni list RS, št. 57/1996, - Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok /ZNRŠZ/ Uradni list RS, št. 20/1998, 119/2002, - Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline, Uradni list RS, št. 29/2001, - Uredba o Krajinskem parku Goričko, Uradni list RS, št. 101/2003, - Uredba o Krajinskem parku Strunjan Uradni list RS, št. 107/2004 (114/2004 popr.), 83/2006, 71/2008, 76/2008, 77/2010, - Uredba o Krajinskem parku Kolpa, Uradni list RS, št. 85/2006, - Uredba o Krajinskem parku Ljubljansko barje Uradni list RS, št. 112/2008, - Uredba o Krajinskem parku Radensko polje, Uradni list RS, št. 104/2011, - Uredba o Naravnem rezervatu Zelenci, Uradni list RS, št. 53/2013. Največje zavarovano območje, zavarovano na občinski ravni, je Notranjski regijski park, ki ga je z odlokom I. 2002 zavarovala občina Cerknica, sledi mu Krajinski park Polhograjski dolomiti, ki je bil ustanovljen z odlokom I. 1974. Izpostavimo lahko še Krajinski park Logarska dolina, ki ga je I. 1987 z odlokom ustanovila občina Mozirje in se upravlja s koncesijo, ter Krajinski park Lahinja, ki ga je I. 1988 z odlokom ustanovila občina Črnomelj.

Preglednica 8: Pravni režimi za naravne vrednote

Pravni režimi za naravne vrednote	
Pravni akt	Varstveni režim
Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 52/02, 67/03)	Posegi in dejavnosti se izvajajo na naravni vrednoti, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti za izvedbo posega ali opravljanje dejavnosti. V tem primeru se posegi in dejavnosti izvajajo v obsegu in na način, da se ne uničijo, poškodujejo ali bistveno spremenijo lastnosti, zaradi katerih je del narave opredeljen za naravno vrednoto, oziroma v obsegu in na način, da se v čim manjši možni meri spremenijo druge fizične, fizikalne, kemijske, vidne in funkcionalne lastnosti naravne vrednote.

Preglednica 9: Pravni režimi kulturne dediščine

Pravni režimi kulturne dediščine	
Pravni akt	Varstveni režim
Zakon o varstvu kulturne dediščine /ZVKD-1/ (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13). Pravilnik o seznamih vrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št. 102/2010)	Varstveni režim so pravila, ki ob upoštevanju družbenega pomena spomenika in na podlagi njegovega vrednotenja konkretizirajo omejitve lastninske pravice ter drugih upravičenj in določajo ukrepe za izvedbo varstva. Varstveni režimi za varovanje kulturne dediščine so utemeljeni v naslednjih dokumentih: - Zakon o varstvu kulturne dediščine /ZVKD-1/ (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13), - Pravilnik o seznamih vrsti dediščine in varstvenih usmeritvah (Uradni list RS, št. 102/2010), - Priročnik pravnih režimov varstva, ki jih je treba upoštevati pri pripravi planov in posegih v območja kulturne dediščine.

Preglednica 10: Pravni režimi za vodovarstvena območja (VVO)

Pravni režimi za vodovarstvena območja (VVO)	
Pravni akt	Varstveni režim
Uredbe in odloki na državni in občinski ravni za posamezno vodovarstveno območje	Pravni režimi za posamezna vodovarstvena območja so specifično določeni na državni ali občinski ravni z njihovimi uredbami in odloki. Podlaga zanje sta: • Pravilnik o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Uradni list RS, št. 67/02, 5/06 in 58/11) • Pravilnik o vsebini vlog za pridobitev projektnih pogojev in pogojev za druge posege v prostor ter o vsebini vloge za izdajo vodnega soglasja (Uradni list RS, št. 25/09)

Preglednica 11: Pravni režimi na območju varovanih gozdov

Pravni režimi na območju varovanih gozdov	
Pravni akt	Varstveni režim
Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10 in 1/13)	Po Uredbi se posegi, ki niso povezani z gospodarjenjem z varovalnimi gozdovi in ne bodo bistveno negativno vplivali na varstvene funkcije gozdov, lahko izvajajo le na podlagi predhodno pridobljenega dovoljenja Ministrstva. Posegi v gozdnih rezervatih so prepovedani. Prepovedane so vse gospodarske, rekreacijske, raziskovalne in druge dejavnosti, ki bi lahko kakorkoli spremenile obstoječe naravno stanje in vplivale na nemoten naravni razvoj v prihodnosti. V gozdnih rezervatih z blažjim varstvenim režimom varovanja so posegi v gozdnih rezervatih prepovedani. Dovoljeno je le vzdrževanje obstoječih poti v javni rabi, informativnih tabel, ki so določene v načrtih za gospodarjenje z gozdovi, ter vzdrževanje objektov kulturne dediščine pod pogojem, da dela ne bodo povzročila škodljive spremembe obstoječega naravnega stanja in vplivala škodljivo na nemoten naravni razvoj v prihodnosti. Izdelavo nove učne poti se dovoli le z dovoljenjem Ministrstva.

3.3.1 Podatki o pridobitvi naravovarstvenih smernic oziroma strokovnih podlagah in stopnja upoštevanja v planu, zlasti glede omilitvenih ukrepov

Ministrstva in organizacije, ki so pristojna za varstvo okolja, narave in kulturne dediščine v postopku celovite presoje vplivov na okolje in presoje sprejemljivosti niso podala smernic.

3.4 Prikaz območij dejanske rabe prostora

Podrobnejše vrste dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč, obliko in način vzpostavitve in vodenja evidence, dostopnost podatkov evidence, podrobnejšo vsebino evidence, metodo določanja dejanske rabe tal je določena s Pravilnikom o evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč (Uradni list RS, št. 122/08, 4/10 in 110/10). Podatki evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč so javno dostopni na spletnih straneh Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) (URL: <http://rkg.gov.si/GERK/>).

Slovenija sodi med evropske države z najnižjim deležem kmetijsko obdelovalnih zemljišč in najvišjim deležem gozda. Kmetijska zemljišča predstavljajo okoli 32,75 % ozemlja Slovenije, gozdovi okoli 59,6 %, ostala zemljišča pa okoli 7,65 %. Dejanska raba tal je prikazana v spodnji preglednici.

Preglednica 12: Dejanska raba tal na območju Slovenije

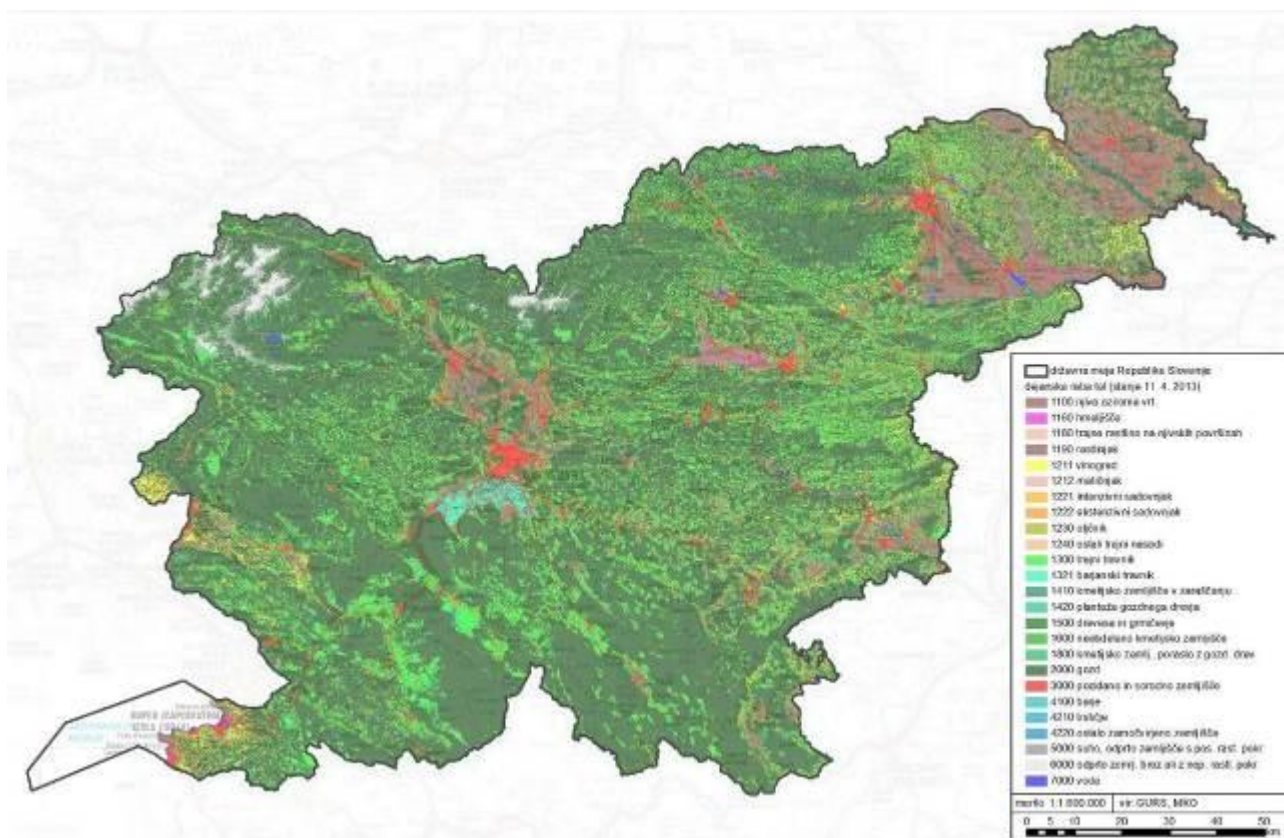
Šifra	Vrsta dejanske rabe	Površina (ha)	Delež (%)
1100	Njiva oziroma vrt	181.860,91	8,95
1160	Hmeljišče	1.971,85	0,10
1180	Trajne rastline na njivskih površinah	326,06	0,02
1190	Rastlinjak	136,55	0,01
1211	Vinograd	20.571,52	1,01
1212	Matičnjak	52,82	0,00
1221	Intenzivni sadovnjak	4.290,48	0,21
1222	Ekstenzivni oziroma travniški sadovnjak	24.941,34	1,23
1230	Oljčnik	1.877,40	0,09
1240	Ostali trajni nasadi	413,46	0,02
1300	Trajni travnik	352.768,31	17,35
1321	Barjanski travnik	5.969,61	0,29
1410	Kmetijsko zemljišče v zaraščanju	30.950,86	1,52
1420	Plantaža gozdnega drevja	281,97	0,01
1500	Drevesa in grmičevje	20.038,70	0,99
1600	Neobdelano kmetijsko zemljišče	8.954,52	0,44
1800	Kmetijsko zemljišče, poraslo z gozdnim drevjem	10.323,65	0,51
2000	Gozd	1.211.466,53	59,60
3000	Pozidano in sorodno zemljišče	109.463,04	5,39
4100	Barje	40,13	0,00
4210	Trstišče	81,95	0,00
4220	Ostalo zamočvirjeno zemljišče	1.487,36	0,07
5000	Suho odprto zemljišče s posebnim rastlinskim pokrovom	17.091,80	0,84
6000	Odprto zemljišče brez ali z nepomembnim rastlinskim pokrovom	13.390,00	0,66
7000	Voda	13.946,89	0,69
Skupaj		2.032.697,72	100,00

Vir: MKGP, stanje 11.4.2013, <http://rkg.gov.si/GERK/>

Slovenija nima večjih, sklenjenih območij, primernih za poljedelsko pridelavo. Zaradi razgibanega površja so njivske površine v glavnem omejene na ravninske dele dolin in kotlin. Izjema je severovzhodni, panonski del, ki predstavlja najpomembnejše poljedelsko območje v državi. Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost ali OMD pokrivajo 85 % površine Slovenije³ in sicer:

- hribovsko gorska območja 1.467.570 ha oziroma 71 % površine Slovenije,
- območja s posebnimi omejitvami 202.482 ha oziroma 9,7 % površine Slovenije in
- druga območja 81.196 ha oziroma 0,4 % površine Slovenije.

³ grafični podatki OMD, URL: <http://rkg.gov.si/GERK/>, preračun Oikos, julij 2013

Slika 12: Dejanska raba tal na območju Slovenije (MKGP, julij 2013)

3.5 Vrste in habitatni tipi, za katere je Natura območje določeno

Območja Natura 2000 so bila določena leta 2004, v letu 2013 pa je prišlo do sprememb obsega mreže območij Natura 2000. Z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 33/13, 35/13) je Vlada RS določila skupno 354 območij, od tega 323 po Direktivi o habitatih (za 60 habitatnih tipov in za 114 vrst) ter 31 območij po direktivi o pticah (za 118 vrst). Obstoječe omrežje Natura 2000 je bilo s tem razširjeno za približno 480 km² (za 477 km² na kopnem in za 3 km² na morju), kar predstavlja 2,4 odstotke državnega ozemlja.

Kvalifikacijske vrste in habitatni tipi so podrobneje opredeljeni v Uredbi o posebnih varstvenih območjih in njenih spremembah iz l. 2013 za vsako Natura območje posebej in jih v Dodatku zaradi obsežnosti posebej ne navajamo. Kvalifikacijske vrste in habitatni tipi so opredeljeni na podlagi podatkov, zbranih na terenu, na podlagi podatkov stalnega spremljanja stanja kvalifikacijskih vrst pa je bil seznam kvalifikacijskih vrst za določena Natura območja ob zadnji spremembi Uredbe ažuriran. Slovenija mora poročati Evropski komisiji o izvajanju Direktive o pticah in Direktive o habitatih, zato spremlja doseganje ugodnega statusa kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Poročanje o izvajanju nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi Direktive o pticah se opravlja vsake 3 leta, o izvajanju ukrepov, sprejetih po Direktivi o habitatih pa vsakih 6 let – zadnje poročilo za obdobje 2007-2012 je bilo izdelano konec leta 2013.

3.6 Morebitni načrti za upravljanje območja in usmeritve, ki izhajajo iz njih

Upravljanje Natura območij je določeno v Operativnem programu – programu upravljanja območij Natura 2000 2007-2013. V pripravi je novi operativni program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2014-2020, vendar je bil v času priprave Dodatka na voljo le osnutek; upravljanje je zasnovano celovito, brez posamičnih načrtov upravljanja za posamezna Natura območja.

Zavarovana območja se upravljajo na podlagi predpisov o njihovi ustanovitvi. Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS št. 96/04 - UPB, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14) določa, da se upravljanje zavarovanega območja izvaja na

podlagi načrta upravljanja zavarovanega območja, če je v aktu o zavarovanju tako določeno. Zakon prav tako določa, da je načrt upravljanja obvezen za narodni in za regijski park.

Med večjimi zavarovanimi območji na državni ravni še nimajo vsa zavarovana območja načrtov upravljanja:

- Triglavski narodni park uporablja začasne upravljavske smernice, a je pripravljen osnutek Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2014–2023, ki je bil leta 2012 tudi že predstavljen v javni obravnavi,
- Kozjanski park je načrt upravljanja pripravil l. 2006, vendar ni bil sprejet, ampak je v pripravi nov načrt upravljanja,
- Za Regijski park Škocjanske jame je v postopku sprejemanja Program varstva in razvoja Parka Škocjanske jame za obdobje 2013 -2017,
- Naravni rezervat Škocjanski zatok deluje na podlagi programa varstva in razvoja za obdobje 2007-2011, ki bo ažuriran,
- Krajinski park Sečoveljske soline ima sprejet Načrt upravljanja Krajinskega parka za obdobje 2011–2021,
- Krajinski park Goričko še nima načrta upravljanja, ampak uporablja začasne upravljavske smernice iz l. 2005,
- Krajinski park Strunjan še nima načrta upravljanja,
- Krajinski park Kolpa je pripravil osnutek Načrta upravljanja, ki je bil javno predstavljen konec l. 2011,
- Krajinski park Ljubljansko barje je pripravil osnutek Načrta upravljanja za obdobje 2014 – 2024, ki je še v postopku sprejemanja,
- Krajinski park Radensko polje je bil zavarovan l. 2011 in še nima načrta upravljanja,
- Naravni rezervat Zelenci je bil ravnokar zavarovan in še nima načrta upravljanja.

Manjša zavarovana območja večinoma nimajo izdelanih načrtov upravljanja, pogosto pa tudi nimajo določenega upravljavca. Notranjski regijski park ima na primer načrt upravljanja za del območja - za projektno območje Presihajoče Cerknisko jezero, Krajinski park Polhograjski dolomiti pa nima načrta upravljanja. Krajinski park Logarska dolina je pripravil osnutek načrta upravljanja zavarovanih območij na Solčavskem v sklopu projekta Programa Čezmejnega sodelovanja Interreg IIIA Slovenija-Avstrija. Za Krajinski park Lahinja, ki ga sedaj upravlja RIC Bela Krajina, je predlagano, da ga v upravljanje prevzame javni zavod Krajinski park Kolpa.

3.7 Opis obstoječega izhodiščnega stanja območja

Za Slovenijo je značilna zelo velika biotska raznovrstnost, zato velja za »vročo točko« Evrope z vidika biotske raznovrstnosti. V primerjavi s starimi državami članicami EU je Slovenija razmeroma redko poseljena in od njih odstopa po velikem deležu površin, pokritih z gozdom, in kot vodilna po deležu površin, vključenih v Natura območja, kar kaže na dobro ohranjenost naravnega okolja. Od večine novih držav članic EU ter od držav nekdanje Jugoslavije pa se loči zaradi kombinacije ohranjenega okolja in hkrati razvitega gospodarstva ter relativno visokega bruto domačega proizvoda.

Ohranjeno naravno okolje in ohranjena narava sta v Sloveniji del vsakdanjika, kar se kaže tudi po velikem številu ljudi, ki se radi rekreirajo na prostem, številu članov planinskih in športnih društev ter naravoslovnih dejavnosti v šolah. Narava je lahko dostopna vsem družbenim slojem v vseh regijah in predstavlja pomembno komponento kakovosti življenja. Ohranjanje naravnega okolja je pomemben element tako stare kot nove Strategije razvoja Slovenije, Strategije prostorskega razvoja Slovenije ter znamke »Slovenijo čutim«, v različni meri pa tudi vseh regionalnih razvojnih programov za obdobje 2007-2013. Pomemben vidik ohranjanja narave je tudi sonaravno gospodarjenje z gozdovi in s tem skladno načrtovanje v gozdarstvu, po čemer Slovenija odstopa od večine drugih držav EU.

V zadnjem času se na mednarodni ravni uveljavljajo analize in obračunavanje ekosistemskih storitev, ki so ključna značilnost ohranjenega naravnega okolja; s tem naj bi pripomogli k obračunavanju celotnih stroškov posameznih razvojnih odločitev in posegov, vključno z eksternimi stroški. Z uvajanjem takega pristopa se ukvarjajo tako Evropska komisija v okviru pobude TEEB5 kot UNDP in številne nevladne organizacije. Določeni ukrepi PRP 2007-2013 so bili pravzaprav plačila za ekosistemske storitve – to so bila kmetijsko okoljska plačila (KOP oz. ukrep 214 v PRP 2007-2013) in plačila za kmetovanje na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (ukrepa 211 in 212 v PRP 2007-2013), pa tudi nekateri ukrepi, ki se v Sloveniji niso izvajali. Enako velja za kmetijsko okoljsko podnebna plačila (ukrep KOPOP) in ukrep »Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami« v PRP 2014-2020.

⁴ Vir: Strokovne podlage za ugotovitev posledic predlagane določitve območij Natura 2000 ter določitev ustreznih razvojnih ukrepov, Oikos, 2013

⁵ »The Economics of Ecosystems & Biodiversity« oziroma »Ekonomija ekosistemov in biotske raznovrstnosti«

3.7.1 Biotska raznovrstnost

Decembra 2001 je bila sprejeta Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji, v pripravi je njena prenova. Med usmeritvami Strategije so bile tudi usmeritve za ohranjanje habitatnih tipov v kmetijski krajini in gozdnih habitatnih tipov, poleg tega pa so bile opredeljene tudi dejavnosti trajnostne rabe, med katerimi sta tudi kmetijstvo in gozdarstvo. Stanje biotske raznovrstnosti spremlja ARSO s pomočjo 12 kazalnikov. Povzetek stanja in trendov navedenih kazalcev je prikazan v spodnji preglednici. Opozorili bi, da gre za kazalce okolja, določene na državni ravni, ki pa žal niso redno spremljani in ažurirani. V spodnji preglednici so tako podane vrednosti kazalcev, kot so trenutno dostopne na spletnih straneh ARSO, kjer pa so na voljo podatki iz različnih študij, analiz in monitoringov je dodan komentar, kakšno je verjetno trenutno stanje kazalca.

Preglednica 13: Kazalci okolja za spremljanje stanje biotske raznovrstnosti

Oznaka	Kazalec	Komentar
NB01	Velikost populacij izbranih vrst ptic	Zadnji podatki so iz l. 2006, zato ne zajemajo zadnjih trendov in sprememb (npr. zaradi izvajanja PRP, zaradi sprememb načina kmetovanja ipd.). V grobem ti podatki kažejo, da se je v tem času stanje v kulturni pokrajini slabšalo, razmere na mokriščih in v gozdu pa se niso spreminjale. Določena nihanja so del naravnih populacijskih sprememb, določena pa verjetno posledica človekovih vplivov. Primer: na Ljubljanskem barju se je v letih 1992-2006 populacija kosca skoraj prepolovila, populacija pribe pa zmanjšala na tretjino, kar je verjetno posledica intenzivnejšega kmetovanja. Nekatere vrste ptic v Sloveniji ne gnezdi več. Na populacije ptic med prezimovanjem vpliva predvsem lov, zaradi prepovedi lova so se nekatere povečale (velika bela čaplja, veliki žagar), na nekatere pa vpliva lov v sosednjih državah (njivska gos). Naraslo je število kormoranov, vendar je populacija sedaj stabilna. Populacije gozdnih sov so stabilne. Kazalec stanja okolja »Velikost populacij izbranih vrst ptic« zajema spremljanje trendov populacij zgoraj navedenih vrst ptic. Podatki o stanju populacij nekaterih drugih ogroženih vrst gozdnih ptic, npr. divjega petelina, gozdnega jereba, belohrbtega detla in triprstega detla, kažejo trend upadanja populacij in torej slabšanja razmer v njihovih habitatih. V kazalcu prav tako niso zajete določene ogrožene travniške vrste ptic, kot npr. veliki škurh, ki zaenkrat kažejo stabilne populacije, a imajo zelo majhna območja razširjenosti in zato morebitne spremembe njihovih habitatov pomenijo veliko tveganje za njihove populacije.
NB02	Ogrožene vrste	Zadnji podatki so iz l. 2002 zato ne zajemajo zadnjih trendov. Prikazano je razmerje med številom ogroženih vrst in skupnim številom znanih vrst. Največji delež ogroženih vrst je med plazilci (več kot 80 %) in dvoživkami (dobrih 90 %). Podatke je možno dopolniti s podatki iz spremljanja stanja ohranjenosti vrst po Direktivi o habitatih in Direktivi o pticah, ki se izvaja od l. 2004 dalje. Podatki spremljanja stanja ohranjenosti vrst po Direktivi o habitatih iz decembra 2013 kažejo, da se nadaljuje upadanje populacij nekaterih kvalifikacijskih vrst in slabšanje kakovosti nekaterih kvalifikacijskih habitatnih tipov, izboljšanje je prisotno pri zelo majhnem številu vrst in habitatnih tipov.
NB03	Ohranjenost populacij divjadi	Zadnji podatki so iz l. 2006, zato ne zajemajo zadnjih trendov. V obravnavanem obdobju je bilo stanje na področju divjadi ugodno. Povečale so se izgube, zlasti v prometu (smrtnost živali, materialna škoda, možne poškodbe/smrt udeležencev) in glede na naraščanje prometa bi bilo zanimivo videti, ali se je trend nadaljeval tudi po l. 2006. Trendi divjadi v Sloveniji se v obravnavanem obdobju niso razlikovali od evropskih (npr.: naraščanje populacije divjega prašiča).
NB04	Podzemeljska biotska pestrost	Zadnji podatki so iz l. 2006. Kazalec prikazuje število vrst v podzemeljskih habitatih v Sloveniji in z raziskanostjo narašča. Velika večina vrst je endemnih. Ogroža jih predvsem onesnaženje; natančnih podatkov o dinamiki populacij in onesnaženju v zadnjem desetletju ni na voljo, spremlja se stanje kvalifikacijskih vrst v okviru spremljanja izvajanja Direktive o habitatih.
NB05	Rastline – vrstno bogastvo in ogrožene vrste	Zadnji podatki so iz l. 2006, zato ne zajemajo zadnjih trendov. Največje število vrst je v zahodni Sloveniji, ki obsega večji del Alp in slovenski submediteran s Krasom in delom Istre. V obravnavanem obdobju je bil trend izumiranja ogroženih rastlinskih vrst opazen v slovenski Istri, v poplavnem območju Mure, na skrajnem vzhodnem delu slovenskega porečja Save (Prilipe, Jovsi, Dobrava), v manjši meri tudi na Pohorju in v Slovenskih goricah, verjeten pa je tudi v zahodnih Karavankah in na severnem robu dinarskega sveta. Rahla koncentracija izumiranja ogrožene flore je opazna tudi na območju Pohorja in Slovenskih goric. Po drugi strani so kvadranti z navidezno izboljšanim stanjem bolj razpršeni po Sloveniji z nekaj neizrazitimi zgostitvami v zgornjem Posočju, vzhodnih Kamniških Alpah in v Beli krajini. Na podlagi podatkov spremljanja stanja ohranjenosti vrst po Direktivi o habitatih iz decembra 2013 je mogoče sklepati, da se nadaljuje upadanje ogrožene flore.
NB06	Rjavi medved	Zadnji podatki so iz l. 2011. Populacija je v obdobju 1998–2006 naraščala, nato pa nekoliko upadla, v zadnjih štirih letih pa je populacija najverjetneje stabilna. Velikost populacije je ocenjena na 394 - 475 rjavih medvedov. Trend odvzema rjavega medveda iz populacije je v obdobju 1995–2011 naraščajoč: redni odstrel predstavlja v povprečju 64 %, izredni odvzem 16 %, izgube 19 % in ostalo

Oznaka	Kazalec	Komentar
		1 %.
NB07	Odškodnine za škodo, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst	Zadnji podatki so iz l. 2011 in zajemajo škodo zaradi rjavih medvedov, volkov, risov, dihurjev, krokarjev in drugih vrst. Največ škodnih primerov je avgusta, septembra in oktobra. Zaradi spreminjanja metodologije popisa in obračuna škod podatki med seboj niso čisto primerljivi, kaže pa, da upada število škodnih primerov zaradi medveda, narašča pa število primerov zaradi volka; velike zveri (rjavi medved, volk, ris) so v povprečju povzročile škodo v 85 % škodnih dogodkov. Izrazito največ škode je na drobnici, ki predstavlja tudi največji delež izplačil, zmanjšalo pa se je število primerov v čebelarstvu in pri pridelavi krme (bale).
NB09	Rastline – invazivne vrste	Zadnji podatki so iz l. 2006, zato ne zajemajo zadnjih trendov. Delež prisotnih invazivnih vrst, zabeleženih v zadnjih desetih letih do l. 2006 je opazno večji kot v desetletju pred tem, pojavljajo se praktično po celi Sloveniji.
NB10	Delfini	Zadnji podatki so iz l. 2011. Kazalec prikazuje stanje populacije velike pliskavke (<i>Tursiops truncatus</i>) v Sloveniji, ki je del večje populacije na območju Severnega Jadrana. Populacija, ki uporablja slovenske vode, je ocenjena na 74 živali. Ocenjena gostota populacije je v letih 2004-2011 upadala.
NB11	Evropsko pomembne vrste	Gre za vrste iz Direktive o habitatih; na voljo so podatki iz poročila o stanju ohranjenosti vrst in habitatnih tipov iz l. 2008, ki ne zajemajo zadnjih trendov. Stanje ohranjenosti večine evropsko pomembnih vrst v Sloveniji je neugodno, kot ugodno je bilo ocenjeno le za 20 % vrst (za 3 % več kot v EU). Glavni vzrok je izginjanje habitatov vrst, ki jih z netrajnostnim gospodarjenjem in posegi v prostor povzroča človek zlasti na habitatih celinskih voda in ekstenzivne kmetijske krajine. Stanje ohranjenosti je najslabše pri vrstah iz skupin rib, dvoživk, plazilcev in členonožcev (rakov, metuljev, hroščev in kačjih pastirjev). Tudi trend za te vrste ni ugoden. Ugodno stanje ohranjenosti imajo predvsem vrste iz skupin praprotnice in semenke (> 40 %) ter sesalci (> 30 %); pogosto so vezani na gozdne habitatne tipe, ki so večinoma dobro ohranjeni. Za petino vrst v Sloveniji stanje ohranjenosti zaradi pomanjkanja podatkov ni bilo podano. Kot najpogostejši pritisk/grožnja je navedeno kmetijstvo in gozdarstvo, katerih pritisk naj bi se še povečeval, kot pritisk/grožnja z največjim povečanjem v prihodnje pa so navedene urbanizacija, industrializacija in podobne dejavnosti. Po naši oceni bo zaradi gospodarske krize ta pritisk ostal enak ali se bo celo zmanjšal. Podatki spremljanja stanja ohranjenosti vrst po Direktivi o habitatih iz decembra 2013 kažejo, da se nadaljuje upadanje populacij nekaterih kvalifikacijskih vrst, izboljšanje je prisotno pri zelo majhnem številu vrst. Poleg vrst, za katere je bilo jasno ocenjeno slabšanje stanja, je bilo opredeljenih določeno število vrst, kjer so spremembe stanja posledica spremenjene metodologije in večje kakovosti podatkov; možno je, da gre tudi pri teh vrstah za dejansko slabšanje stanja.
NB12	Evropsko pomembni habitatni tipi	Gre za vrste iz Direktive o habitatih; na voljo so podatki iz poročila o stanju ohranjenosti vrst in habitatnih tipov iz l. 2008, ki ne zajemajo zadnjih trendov. Dobri dve petini (43 %) evropsko pomembnih habitatnih tipov v Sloveniji ima stanje ohranjenosti ocenjeno kot ugodno, najboljše so ohranjeni gozdni, morski, obalni in priobalni habitatni tipi in habitatni tipi grmišč in goličav. Habitatni tipi iz skupin sladkih voda, barij in močvirij so zaradi njihove razmeroma majhne površine zelo ranljivi in zato slabše ohranjeni. Kot glavni dejavniki z negativnim vplivom nanje so opredeljeni neprimerno urejanje vodotokov, spreminjanje vodnega režima, onesnaževanje, neprimerna raba vode, struge vodotokov in drugih elementov vodnih teles, urbanizacija in naseljevanje invazivnih vrst. Slabo oceno stanja ohranjenosti imajo tudi habitatni tipi travnišč, na katere vpliva zlasti intenzifikacija kmetijstva na eni in opuščanje kmetijske rabe na drugi strani. Če izvajamo specifičnost vplivov človeškega delovanja na mokrišča in morsko okolje, so kot največji pritisk/grožnja opredeljeni naravni procesi, sledi pa jim kmetijstvo in gozdarstvo ter dejavnosti za prosti čas in turizem; pri vseh naj bi se v prihodnje grožnje še povečevale. Podatki spremljanja stanja ohranjenosti kvalifikacijskih habitatnih tipov po Direktivi o habitatih iz decembra 2013 kažejo, da se nadaljuje slabšanje kakovosti nekaterih kvalifikacijskih habitatnih tipov, izboljšanje je prisotno pri zelo majhnem številu habitatnih tipov. Poleg habitatnih tipov, za katere je bilo jasno ocenjeno slabšanje stanja, je bilo opredeljenih določeno število habitatnih tipov, kjer so spremembe stanja posledica spremenjene metodologije in večje kakovosti podatkov; možno je, da gre tudi pri teh habitatnih tipih za dejansko slabšanje stanja.
NB14	Indeks ptic kmetijske krajine	Zadnji podatki so iz l. 2012, zaradi kratkega časovnega obdobja spremljanja (5 let) je o dolgoročnem trendu še težko sklepati. Značilne ptice kmetijske krajine so odvisne od ekstenzivnih oblik kmetovanja in njihove populacije se večinoma zmanjšujejo zaradi intenzifikacije kmetijstva (zmanjševanje mozaičnosti, melioracije, zmanjševanje površin travnikov, povečan vnos pesticidov itd.). Pogoste vrste ptic kmetijske krajine so upadle za 16,6% (indeks 83,4), medtem ko je indeks generalistov upadel minimalno (96,8): večanje razlik kaže na slabšanje pogojev za indikatorske vrste ptic v kmetijski kulturni krajini. Izrazito upadajo travniške vrste (indeks 77,5), verjetno zaradi sprememb travniških površin v njive, nekatere pa tudi zaradi intenzifikacije košnje in gospodarjenja s travniki (npr. repaljščica). Zmerno rast populacije sta pokazali le dve vrsti: kmečka lastovka in rumena pastirica. Drugod v EU je trend podoben. Kazalnik se je uporabljal tudi za spremljanje vpliva

Oznaka	Kazalec	Komentar
		PRP 2007-2013. Na voljo so že podatki za leto 2013 ⁶ , ki v splošnem potrjujejo trende, zaznane l. 2012.

Vir: spletna stran ARSO, http://kazalci.arso.gov.si/?data=group&group_id=13, razen kjer je izrecno naveden drug vir (Podatki spremljanja stanja ohranjenosti vrst po Direktivi o habitatih iz decembra 2013, poročila o spremljanju indeksa ptic kmetijske krajine).

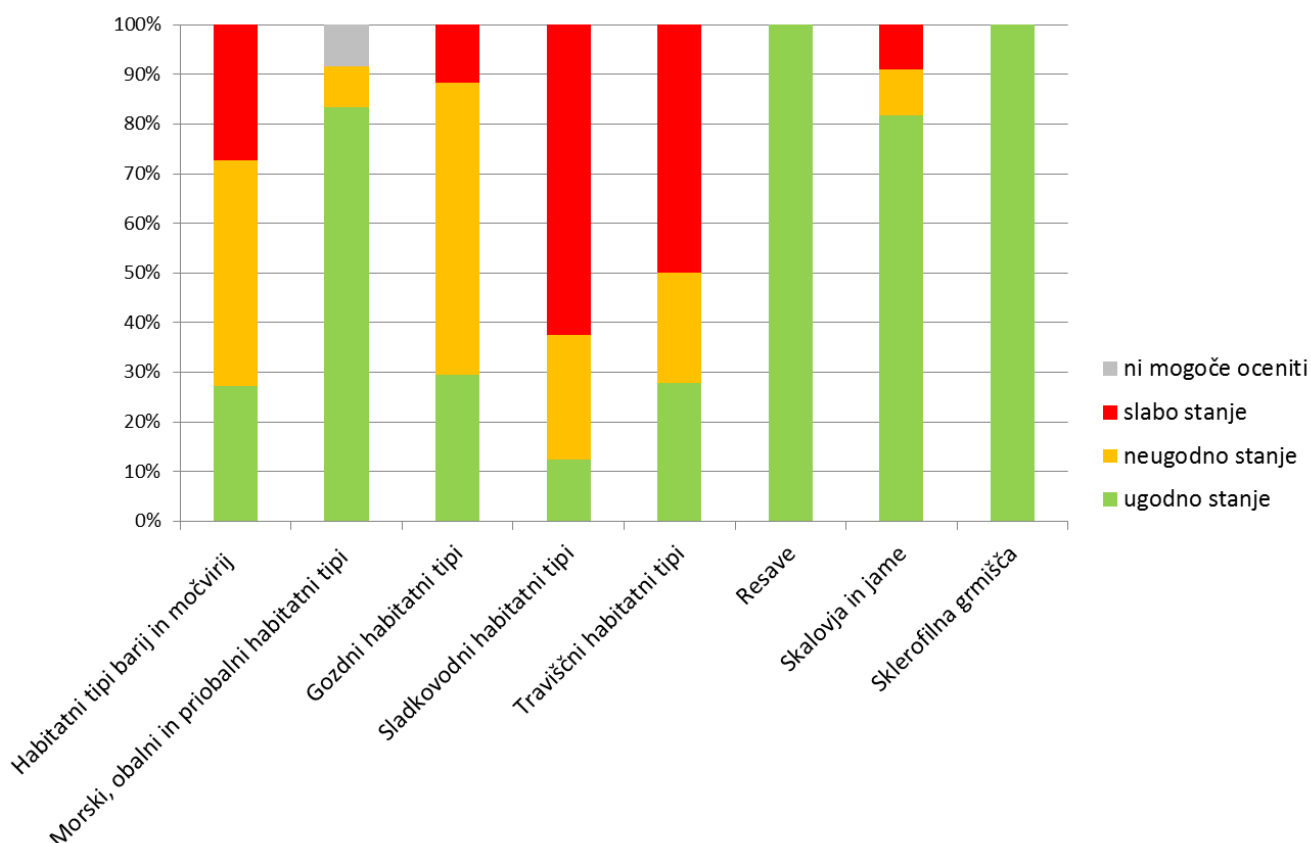
Decembra 2013 je Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) pripravil poročilo o izvajanju Direktive o habitatih, namenjeno poročanju Evropski komisiji o izvajanju te direktive⁷. Ocena stanja je povzeta v spodnji preglednici.

Preglednica 14: Ocena stanja habitatnih tipov, varovanih po Direktivi o habitatih, v letu 2013

Stanje	Vrsta		Habitatni tip	
	Število	Delež	Število	Delež
Ugodno	95	29 %	38	43 %
Nezadostno	134	40 %	25	28 %
Slabo	35	11 %	25	28 %
Neznano	67	20 %	1	1 %

Vir: Zbirno poročilo po Direktivi o habitatih 2013, dostopno na spletni strani <http://www.natura2000.gov.si/>

Največ habitatnih tipov, varovanih po Direktivi o habitatih, sodi med gozdne habitatne tipe (17), sladkovodne habitatne tipe (16) in traviščne habitatne tipe (18) najslabše pa je stanje sladkovodnih in traviščnih habitatnih tipov, saj je ocenjeno, da je več kot polovica le-teh v slabem stanju. Problematično je tudi stanje habitatnih tipov barij in močvirij ter gozdnih habitatnih tipov, saj jih je manj kot tretjina v ugodnem stanju.

Graf 1: Delež habitatnih tipov, varovanih po Direktivi o habitatih glede na oceno stanja

Vir: Zbirno poročilo po Direktivi o habitatih 2013, dostopno na spletni strani <http://www.natura2000.gov.si/>

⁶ Kmecl, P. & Figelj, J. (2013): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine - poročilo za leto 2013. DOPPS, Ljubljana.

⁷ Slovenija oddala drugo poročilo o izvajanju Direktive o habitatih, Zbirno poročilo po Direktivi o habitatih 2013, http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews%5Btt_news%5D=404&cHash=e83de8a8f16dad67cfdb70392ca7477

Za 9 habitatnih tipov, ki so v slabem stanju, je ocenjeno, da se bo v prihodnosti njihovo slabo stanje še poslabševalo; v 4 primerih gre za travniške habitatne tipe (v vseh primerih ekstenzivne), v dveh primerih pa za gozdne habitatne tipe in za sladkovodne habitatne tipe. Poslabševanje stanja v prihodnosti je napovedano tudi za 7 habitatnih tipov, ki so v neugodnem stanju, od tega gre v treh primerih za gozdne habitatne tipe, v dveh primerih za ekstenzivne travniške habitatne tipe ter za bazična nizka barja in za vodotoke v nižinskem in montanskem pasu z vodno vegetacijo zvez *Ranunculus fluitantis* in *Callitriche-Batrachion*.

Iz primerjave podatkov iz leta 2007 in 2013 v poročilu o izvajanju Direktive o habitatih izhaja, da je izboljšanje stanja redko⁸, do izboljšanja stanja je prišlo le pri dveh habitatnih tipih - obalnih lagunah in jamah, zaprtih za javnost. Do poslabšanja stanja je prišlo pri 13 habitatnih tipih, od tega je skoraj polovica (6) travniških habitatnih tipov, štirje pa so gozdni habitatni tipi. Zaskrbljujoče je, da se je prišlo do poslabšanja iz neugodnega v slabo stanje pri 5 habitatnih tipih. Ugotovitve so prikazane v spodnji preglednici.

Preglednica 15: Trend spremembe rabe tal na obravnavanih območjih v obdobju 2006-2010.

Legenda oznake spremembe oz. trenda: ☺ - izboljšanje stanja, ☹ - poslabšanje stanja za eno stopnjo (npr. iz »neugodno stanje« v »neugodno stanje - se slabša«), ☹☹ - poslabšanje stanja za več kot eno stopnjo (npr. iz »neugodno stanje« v »slabo stanje - se slabša«)

Koda	Ime habitatnega tipa	Biogeograf. regija	2007	2013	Sprememba
1150	Obalne lagune	kontinentalna	neugodno stanje - se izboljšuje	ugodno stanje	☺
6210	Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (<i>Festuco-Brometalia</i>) (*pomembna rastišča kukavičevk)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
6230	Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (<i>Nardus stricta</i>) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope)	alpska	neugodno stanje	neugodno stanje - se slabša	☹
62A0	Vzhodna submediteranska suha travišča (<i>Scorzoneretalia villosae</i>)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
		alpska	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
6410	Travniki s prevladujočo stožko (<i>Molinia</i> spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (<i>Molinion caeruleae</i>)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
		alpska	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
6430	Nižinske in montanske do alpinske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem	kontinentalna	neugodno stanje	slabo stanje - se slabša	☹☹
6510	Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
		alpska	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
7210	Karbonatna nizka barja z navadno reziko (<i>Cladium mariscus</i>) in vrstami zveze <i>Caricion davallianae</i>	kontinentalna	neugodno stanje	slabo stanje - stabilno	☹☹
7230	Bazična nizka barja	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
		alpska	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
8310	Jame, ki niso odprte za javnost	kontinentalna	neugodno stanje - se izboljšuje	ugodno stanje	☺
		alpska	neugodno stanje - se izboljšuje	ugodno stanje	☺
8340	Ledeniki	alpska	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹
9180	Javorovi gozdovi (<i>Tilio-Acerion</i>) v grapah in na pobočnih gruščih	kontinentalna	ugodno stanje	neugodno stanje - se slabša	☹☹

⁸ Obravnavali smo le tiste habitatne tipe, pri katerih gre za dejansko spremembo statusa (oznaka a v poročilu) in ne spremembo zaradi različne natančnosti podatkov ali razlike v uporabljenih metodah.

Koda	Ime habitatnega tipa	Biogeograf. regija	2007	2013	Sprememba
		alpska	ugodno stanje	neugodno stanje - se slabša	☹☹
91D0	Barjanski gozdovi	alpska	ugodno stanje	neugodno stanje - se slabša	☹☹
91E0	Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka); (Alnus glutinosa in Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae))	kontinentalna	neugodno stanje	slabo stanje - se slabša	☹☹
		alpska	neugodno stanje	neugodno stanje - se slabša	☹
91F0	Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (Quercus robur, Ulmus laevis in Ulmus minor, Fraxinus excelsior ali Fraxinus angustifolia) vzdolž velikih rek (Ulmenion minoris)	kontinentalna	slabo stanje	slabo stanje - se slabša	☹

Iz pregleda je razvidno, da je v neugodnem ali slabem stanju precejšnje število habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino in gozd. Večinoma gre za ekstenzivna travišča in različne habitate na mokrotnih tleh (suha travišča na različnih podlagah, mokrotna travišča, obrečni in barjanski gozdovi, mehkolesna loka). Ocenjeno je, da različne traviščne habitate ogrožajo urbanizacija in določene športne aktivnosti (urejanje smučišč, plezanje in planinarjenje), sprememba vodnega režima v tleh ter regulacija vodotokov (travišča na mokrotnih tleh), izkopavanje gramoza, in različne oblike kmetijstva, od preoravanja v njivske površine, intenzifikacije košnje in paše do gnojenja, ogroža pa jih tudi zaraščanje zaradi opustitve košnje. Ocenjeno je, da urbanizacija in sprememba vodnega režima in regulacije ogrožajo tudi gozdne habitatne tipe, poleg tega pa jih ogrožajo tudi uporaba neprimernih gozdarških tehnik, fragmentacija, prevelika populacijska gostota divjadi, peskokopi in kamnolomi, požari in podnebne spremembe (suše, zviševanje temperature). Opozoriti je treba, da so med gozdnimi habitatmi slabše ohranjeni predvsem manjšinski gozdni habitatni tipi – npr. barjanski gozdovi in različni tipi obrečnih gozdov. V teh gozdnih habitatnih tipih je vpliv gozdarstva majhen, vplivi so predvsem skupek drugih dejavnikov, vključno z aktivnostmi na področju vodarstva in kmetijstva. Stanje bukovih gozdov, ki tvorijo veliko večino gozdov v Sloveniji, je ugodno (tako bukov gozdovi (Luzulo-Fagetum) kot ilirski bukov gozdovi so v ugodnem stanju, stanje bukovih gozdov se celo izboljšuje) in se ohranja ali celo izboljšuje tudi s pomočjo primerne gozdarske prakse.

Februarja 2014 je na obširnem območju, zlasti v Zahodni Sloveniji, gozdove prizadel žledolom in snegolom. Posledice te naravne nesreče je povečana količina odmrle biomase v gozdovih, ranljivost dreves in povečanje antropogenih vplivov zaradi povečanja spravila lesa. Posledice za biotsko raznovrstnost še niso znane, zaenkrat so podane le ocene glede namnožitve zalubnikov in posledične gospodarske škode v gozdovih.

Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) je analiziral izvajanje določenih podukrepov kmetijsko okoljskih plačil (KOP oz. ukrep 214) v okviru PRP 2007-2013⁹. Analiza sprememb rabe tal na obravnavanih območjih, kjer so bili podani konkretni cilji za ohranjanje vrst in habitatnih tipov, je pokazala manjše povečanje njivskih površin in izrazito zmanjšanje travnikov, hkrati pa se povečujejo zaraščene površine. Zmanjšanje travnikov in povečano zaraščanje je zlasti značilno za gričevnata in hribovita območja (Goričko, Julijske Alpe, Karavanke). Poleg sprememb tipa rabe tal je prišlo tudi do spremembe intenzivnosti kmetovanja, česar spodnja analiza ne pokaže. Tak primer intenzifikacije je Ljubljansko barje, kjer je kartiranje habitatnih tipov pokazalo, da je prišlo do večjih sprememb iz travnikov v njive, pa tudi do intenzifikacije (predvsem gnojenja) obdelave travnikov.

Preglednica 16: Trend spremembe rabe tal na obravnavanih območjih v obdobju 2006-2010.

Raba	Trend	Sprememba v površini
Njive	+	920 ha
Travniki	-	6.699 ha
Travniški sadovnjaki ¹⁰	+	1.170 ha
Zaraščanje	+	2.310 ha

Vir: Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 v okviru projekta "Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji, 2014-2020 - SI Natura 2000 Management", Akcija A1: Sektor kmetijstvo. ZRSVN, april 2013

Program razvoja podeželja 2007-2013 je ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti spodbujal s kmetijsko okoljskimi plačili (KOP – ukrep 214), in sicer z naslednjimi podukrepi:

⁹ Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 v okviru projekta "Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji, 2014-2020 - SI Natura 2000 Management", Akcija A1: Sektor kmetijstvo. ZRSVN, april 2013

¹⁰ Povečanje travniških sadovnjakov je predvsem posledica natančnejše metodologije zajema in ne sprememb dejanskega stanja.

- Skupina II: Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine: 214-II/1: Planinska paša, 214-II/2: Košnja strmih travnikov, 214-II/3: Košnja grbinastih travnikov, 214-II/4: Travniški sadovnjaki, 214-II/5: Strmi vinogradi, 214-II/6: Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali, 214-II/7: Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin, 214-II/8: Sonaravna reja domačih živali, 214-II/9: Ohranjanje ekstenzivnega travinja, 214 II/10: Ohranjanje ekstenzivnih kraških pašnikov;
- Skupina III: Varovanje zavarovanih območij: 214-III/2: Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov, 214-III/3: Ohranjanje traviščnih habitatov metuljev, 214-III/4: Ohranjanje steljnikov, 214-III/5: Ohranjanje habitatov ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov na območjih Natura 2000.

Posredno je biotsko pestrost PRP 2007-2013 spodbujal tudi z drugimi podukrepi, kot so 214-I/3: Integrirano poljedelstvo, 214-I/4: Integrirano sadjarstvo, 214-I/5: Integrirano vinogradništvo, 214-I/6: Integrirano vrtnarstvo in 214-I/7: Ekološko kmetovanje, pa tudi z ukrepoma za spodbujanje kmetovanja na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (ukrepa 211 in 212). Pomemben vidik je vključenost ohranjanja biotske raznovrstnosti v kmetijstvu z ohranjanjem avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin. Vmesno in sprotno vrednotenje PRP 2007-2013 ter analiza ZRSVN (glej spodaj) sta pokazala, da je pomemben dejavnik vključevanja v KOP je višina plačil, ki v PRP 2007-2013 ni vedno ustrezala modelnim kalkulacijam dodatnih stroškov oz. izpada dohodka zaradi vstopa v ukrep.

Zavod RS za varstvo narave (ZRSVN) je v analizi izvajanja določenih podukrepov KOP za ohranjanje travišč v Natura območjih 11 ugotovil, da je bilo doseganje ciljnih površin vključenih v podukrepe KOP (gre za ciljne vrednosti Operativnega programa upravljanja območij Natura 2000) na Natura območjih nižje od pričakovanega. L. 2012 so se podukrepi, pomembni za ptice, izvajali le na dobri petini načrtovanih površin, podukrepi za ohranjanje metuljev pa le na 5 % načrtovanih površin. Kot morebitne razloge za to ZRSVN navaja neučinkovito promocijo KOP, nizka plačila KOP, spreminjanje zahtev in pogojev ter večjo privlačnost splošnejših podukrepov. Slaba tretjina Natura območij ni imela nobene »ciljne« površine, vključene v KOP, in dobra četrtina Natura območij je imela v KOP vključenih samo do 20 % »ciljnih« površin. Natančnejša primerjava obsega vključenih površin in populacij vrst je bila opravljena za nekaj območij in vrst, na primer za kosca na Ljubljanskem barju, kjer je bila v podukrep, namenjen ohranjanju travniških vrst ptic, do l. 2010 vključena dobra polovica ciljnih površin, sedaj pa slaba tretjina, trend upadanja populacije kosca pa se je l. 2004 ustavil in je sedaj populacija stabilna oz. rahlo narašča. Na Krasu so bile v KOP vključene skoraj vse ciljne površine, populacije ključnih vrst ptic (hribski škrlanec, vrtni strnad) pa so kot kaže stabilne. Na Kozjanskem je vključenost ciljnih površin manjša kot na Krasu, a večja kot na Ljubljanskem barju, kljub temu pa številčnost številnih vrst ptic upada, verjetno zaradi intenzifikacije kmetijstva¹². Analiza zaporednih kartiranj habitatnih tipov za celotno območje Ljubljanskega barja je pokazala slabšanje stanja kvalifikacijskih habitatnih tipov - delež dveh ogroženih oligotrofnih mokrotnih travnikov z modro stožko in sorodnih združb ter mezotrofnih do evtrofnih gojenih travnikov se je zmanjšal za 22 %, hkrati pa je delež njiv na Barju porasel za 56 %. Analiza sprememb rabe tal na območju Spodnje Save in Ljubljanskega barja, opravljena v okviru vmesnega vrednotenja PRP 2007-2013 je pokazala na veliko dinamiko spreminjanja rabe kmetijskih površin, na katero vključenost v KOP ni vplivala. Na podlagi teh podatkov in zaradi kratkega obdobja spremljanja za enkrat ni mogoče z gotovostjo oceniti, v kolikšni meri so podukrepi PRP 2007-2013 prispevali k ohranjanju vrst in habitatov, saj je bilo njihovo izvajanje dokaj razpršeno in se je pogosto prekrivalo še z drugimi ukrepi. Na stanje ohranjenosti kvalifikacijskih habitatnih tipov in habitatov kvalifikacijskih vrst in vplivajo pa tudi drugi, zunanji dejavniki, ki so izven dometa ukrepa KOP, kot je npr. l. steber Skupne kmetijske politike.

¹¹ Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000 v okviru projekta "Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji, 2014-2020 - SI Natura 2000 Management", Akcija A1: Sektor kmetijstvo, ZRSVN, april 2013

¹² Vir: ARSO, kazalec okolja [NB01] Velikost populacij izbranih vrst ptic, http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=2, letna poročila DOPPS o monitoringu splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine

3.7.2 Območja z varstvenim statusom

Stanje območij z določenim varstvenim statusom spremlja ARSO s pomočjo 4 kazalcev. Povzetek stanja in trendov navedenih kazalcev je prikazan v spodnji preglednici.

Preglednica 17: Kazalci okolja za spremljanje stanje biotske raznovrstnosti

Oznaka	Kazalec	Komentar
NV01	Varovana območja narave	Zadnji objavljeni podatki so iz l. 2009. Obseg varovanih območij (Natura območja in zavarovana območja) se postopoma povečuje, v letu 2013 se je obseg povečal zaradi spremembe Uredbe o Natura območjih.
NV02	Zavarovana območja	Zadnji objavljeni podatki so iz l. 2011. Obseg zavarovanih območij se postopoma povečuje. V zadnjem desetletju je prišlo do nekaterih večjih pobud za zavarovanje na lokalni in regionalni ravni in ustanovitev novih zavarovanih območij (Notranjski park, Krajinski park Ljubljansko barje, Krajinski park Radensko polje). Pripravlja se ustanovitev Regijskega parka Kamniško Savinjske Alpe.
NV03	Natura 2000	Zadnji objavljeni podatki so iz l. 2010. Obseg Natura območij se je v letu 2013 povečal za 2,88% zaradi spremembe Uredbe o Natura območjih. Nekatera Natura območja so bila preoblikovana, združena ali razdeljena na več manjših na podlagi izkušenj in podatkov spremljanja stanja izbranih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov.
NV04	Naravne vrednote	Zadnji objavljeni podatki so iz l. 2013. Status naravne vrednote ima 14.970 vrednih delov narave, od tega 5887 naravnih vrednot in 9083 podzemnih jam. Vse podzemne jame so državnega pomena, med ostalimi naravnimi vrednotami pa jih je 2106 (35,77 %) državnega pomena in 3781 (64,23 %) lokalnega pomena. Skoraj polovica NV (2821) jih obsega določeno območje, skupna površina vseh naravnih vrednot znaša pribl. 12,15 % površine države. Površinsko največji sta geomorfološki naravni vrednoti planota Pokljuka in planota Jelovica, sledijo pa narivna struktura Nanos in Kraški rob. L. 2010 je bil 9.083 jamam podeljen status podzemne geomorfološke naravne vrednote državnega pomena. 217 jih ima nadzorovan vstop, od tega je 22 jam opredeljenih kot turističnih. Evidentiranih je 88 jam grobišč. Ocenjeno je, da je v nižinskih kraških območjih onesnaženih 15 - 20 % jam.

Vir: spletna stran ARSO, http://kazalci.arso.gov.si/?data=group&group_id=13

Naravne vrednote so pomemben del sistema ohranjanja narave, saj se na njih lahko posegi in dejavnosti izvajajo le, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti, pa tudi v tem primeru jih je treba opravljati tako, da se naravna vrednota ne uniči in da se ne spreminjajo tiste lastnosti, zaradi katerih je bil del narave spoznan za naravno vrednoto. Na tej se praviloma ohranja obstoječa raba, možna pa je tudi takšna sonaravna raba, ki ne ogroža obstoja naravne vrednote in ne ovira njenega varstva.

Natura območja so bila določena l. 2004, v letu 2013 pa delno preoblikovana in razširjena. Zaradi visoke biotske raznovrstnosti je kar 37,85 % ozemlja vključenega v območja Natura 2000, kar predstavlja najvišji delež v EU. S Slovenijo sta primerljivi le Bolgarija s 33,8 % ter Hrvaška, ki ima v omrežje Natura 2000 vključenega 36,92 % kopnega in 16,60 % teritorialnega morja. Za upravljanje z Natura območji je bil sprejet Operativni program – program upravljanja območij Natura 2000, ki vsebuje varstvene cilje in ukrepe za vsa Natura območja, v teku pa je njegova prenova v okviru projekta Operativni program upravljanja z območji Natura 2000 v Sloveniji 2014-2020 - SI Natura 2000 Management¹³.

Zavarovana območja so pomemben dejavnik trajnostnega razvoja; v njih se poudarjeno razvijajo tudi specifične prakse ohranjanja narave in dejavnosti, povezane z varstvom narave, naravovarstvenim turizmom, ekološkim kmetovanjem, shemami kakovosti in podobno. Medtem ko je bilo v preteklosti ključne aktivnosti uprav zavarovanih območij, je v zadnjih letih mogoče zaslediti pobude prebivalcev zavarovanih območij, ki so pričeli status zavarovanega območja uporabljati v korist lastnega razvoja in dejavnosti.

Za vse posege in plane na Natura območjih in v zavarovanih območjih je potrebno opraviti presojo sprejemljivosti vplivov planov in posegov v naravo na varovana območja¹⁴. V javnosti prevladuje negativno mnenje o Natura območjih, kar je delno posledica nepoznavanja vsebine in vloge mreže Natura, delno pa kompleksnosti, dodatnih stroškov, dolgotrajnosti in nejasnosti postopkov za kakršnekoli posege na Natura območjih. Za širšo javnost in investitorje so utemeljitve in odločitve glede možnosti poseganja v Natura območja včasih nejasne (tudi zaradi znatnih razlik od primera do primera), vendar se praksa presojanja sprejemljivosti in oblikovanja omilitvenih ukrepov še razvija. Širša javnost ima marsikdaj tudi občutek, da taki postopki dajejo prednost ohranjanju narave pred zagotavljanjem kakovosti življenja za človeka; to je posledica vsaj dveh dejavnikov:

¹³ <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=274>

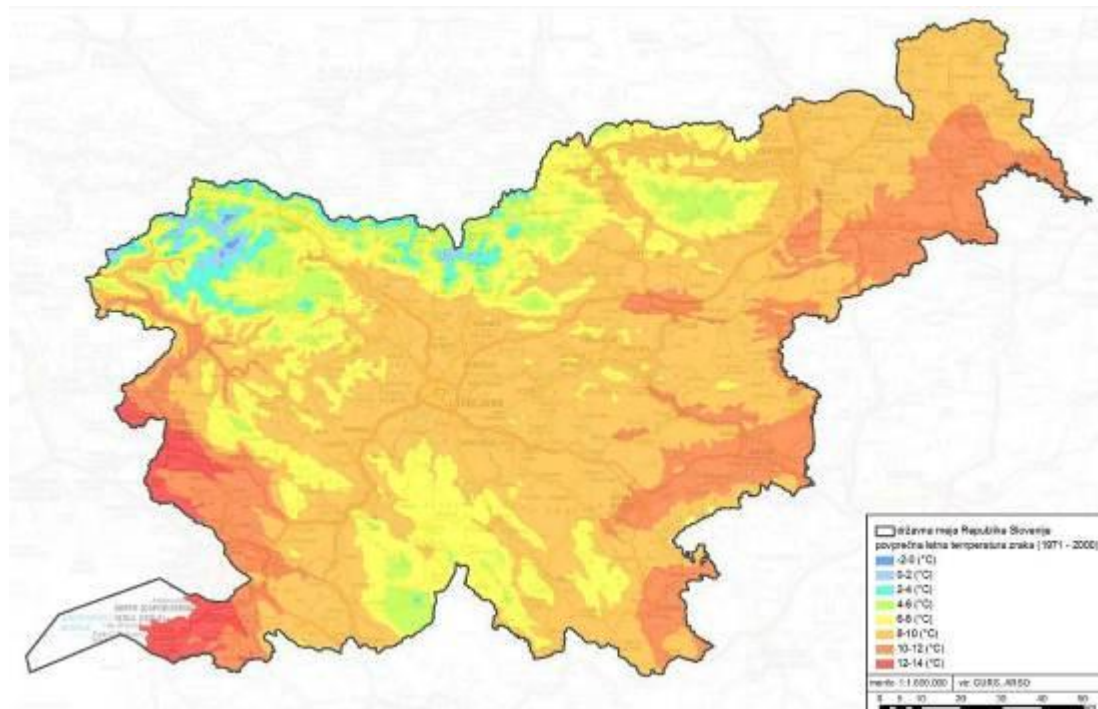
¹⁴ Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja, Ur.l. RS, št. 130/2004, 53/2006, 38/2010, 3/2011.

- pomanjkanja prakse s presojanjem vplivov na kakovost življenja v širšem smislu, ne le vplivov na predpisane in lahko merljive okoljske dejavnike (npr. hrup, kakovost vode),
- prilagajanja načrtovanja državnih prostorskih načrtov Natura območjem – DPN se umeščajo izven Natura območij, kjer je vpliv sprejemljiv. To lahko lokalnim skupnostim, še posebej tistim z velikim obsegom Natura območij, zmanjša možnost za prostorski razvoj oz. za umestitev občinskih dejavnosti in infrastrukture, zmanjša pa se tudi možnost ureditve infrastrukture lokalnih podjetnikov in kmetov.

3.8 Podatki o sezonskih vplivih in vplivih naravnih motenj na ključne habitate ali vrste na območju

V Sloveniji se stikajo in prepletajo štiri velike evropske reliefne enote: Alpe in Dinarsko gorstvo ter Panonska in Jadranska kotlina, hkrati pa tudi dve podnebji: celinsko in sredozemsko. Posledično je Slovenija razdeljena na štiri makroregije: Alpski svet, Panonski svet, Dinarski svet in Sredozemski svet (Perko D., Orožen Adamič M., 1998).

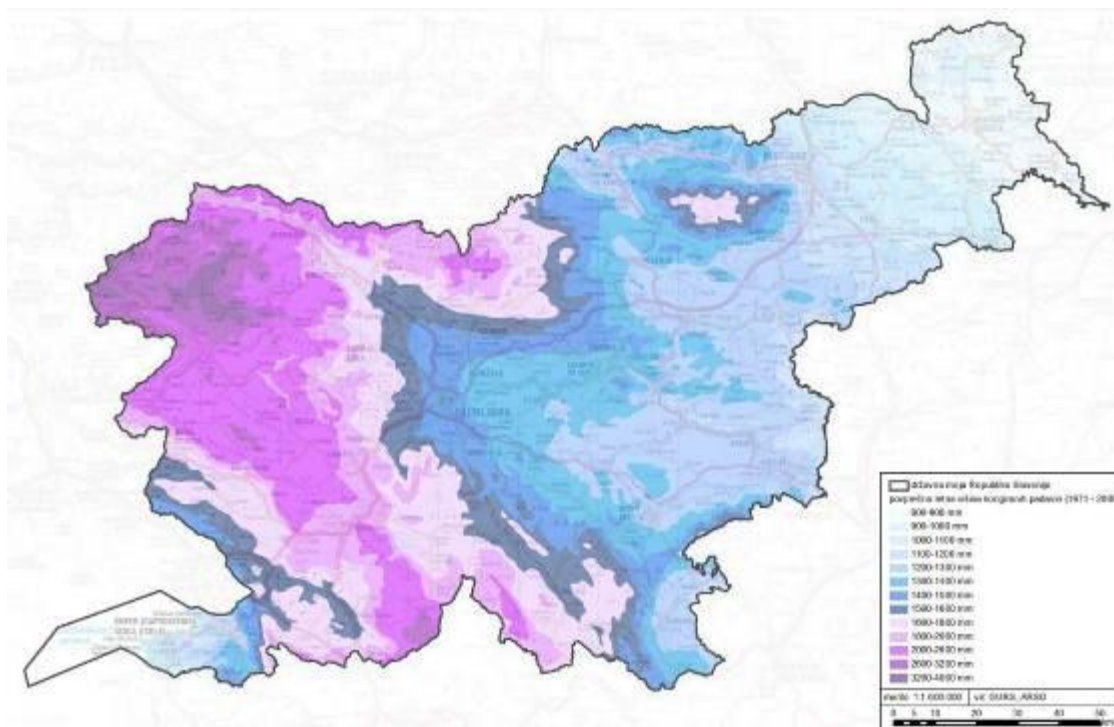
Podnebje v alpskem svetu je gorsko (v visokogorju in na ovršju Pohorja) z nizkimi temperaturami, ki se praviloma z naraščanjem nadmorske višine znižujejo. Povprečna temperatura najhladnejšega meseca je pod -3°C , najtoplejšega pa nad 10°C . V sredogorju je podnebje zmerno celinsko. Vrednosti srednjih letnih temperatur se gibljejo med 8 in 10°C . Podnebje sredozemskega sveta se najpogosteje označuje kot submediteransko ali zmerno sredozemsko. Srednja letna temperatura povsod, razen v najbolj vzpetih območjih, presega 10°C . Ob morju, kjer je najtopleje, srednja julijska temperatura ponekod presega 24°C . Na nadmorskih višinah do 600 m (Brkini, Čičarija) le-te znašajo 18 do 20°C . Srednje januarske temperature ob morju dosegajo vrednosti prek 4°C , v Goriških Brdih med 3 in 4°C , v Vipavski dolini in na Krasu od 2°C do 3°C , drugje med 0°C in 3°C , v višjih delih hribovja pa se spustijo tudi pod ledišče. V dinarskem svetu na podnebne značilnosti vpliva predvsem izpostavljenost lega na stičišču celinskega, sredozemskega, panonskega in gorskega podnebja. Zaradi precejšnje nadmorske višine in zaprtosti podolij, kamor se steka hladnejši zrak, so temperaturne razmere dokaj izenačene. Povprečne temperature kažejo na hladna poletja in precej mrzle zime, ki jih nekoliko blažijo vdori toplejšega zraka iznad Jadrana. Povprečna letna temperatura se giblje med 6°C in 8°C (podolja) ter med 10°C in 12°C . Najnižje povprečje je na vrhu Snežnika in znaša pod 2°C . Panonski svet spada v celinsko podnebno območje. Povprečna letna temperatura se giblje med 8°C in 12°C (Perko D., Orožen Adamič M., 1998; ARSO, 2006).

Slika 13: Povprečna letna temperature zraka na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, julij 2013)

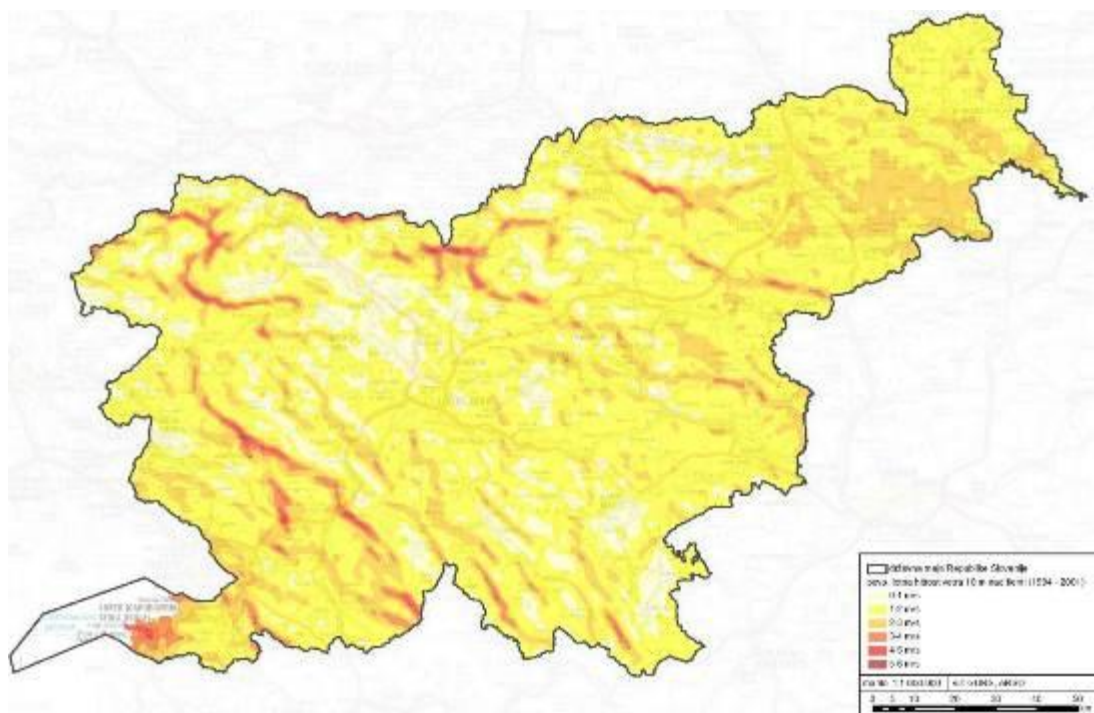
Podnebje v Alpskem svetu je gorsko z obilnimi padavinami, ki se praviloma z naraščanjem nadmorske višine naraščajo. Letna namočenost se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu. Južno obrobje Julijskih Alp dobi prek 3000 mm padavin letno, od tam pa se količina padavin proti severu in vzhodu zmanjšuje. V zahodnem delu Karavank je pod 2000 mm, v višjih delih Kamniško-Savinjskih Alp ponekod doseže 2500 mm, nato pa se ponovno zmanjšuje in preseže 1500 mm le še na

vršnem delu Pohorja. Celotno območje sredozemskega sveta je precej dobro namočeno. Letna količina padavin je najmanjša v Koprskih brdih (okoli 1000 mm), v notranjosti, kjer se vlažne zračne gmote iznad morja dvigajo, pa se količina poveča na 1300 do 1700 mm. V najvišjih legah letna namočenost presega 2000 mm. Navkljub razmeroma veliki količini padavin se neredko pojavi sušnost. Količina padavin v Dinarskem svetu se zmanjšuje od zahoda proti vzhodu. Največ padavin se izloči na južnih pobočjih visokega dinarskega roba, pri čemer z več kot 3000 mm letne moče prednjačita obe najvišji planoti, Trnovski gozd in Snežnik. V panonskem svetu je sorazmerno malo padavin. Jugozaahodni del prejme preko 1000 mm, osrednji del med 900 in 1000, severovzhodni pa le okoli 800 mm padavin (Perko D., Orožen Adamič M., 1998; ARSO, 2006).

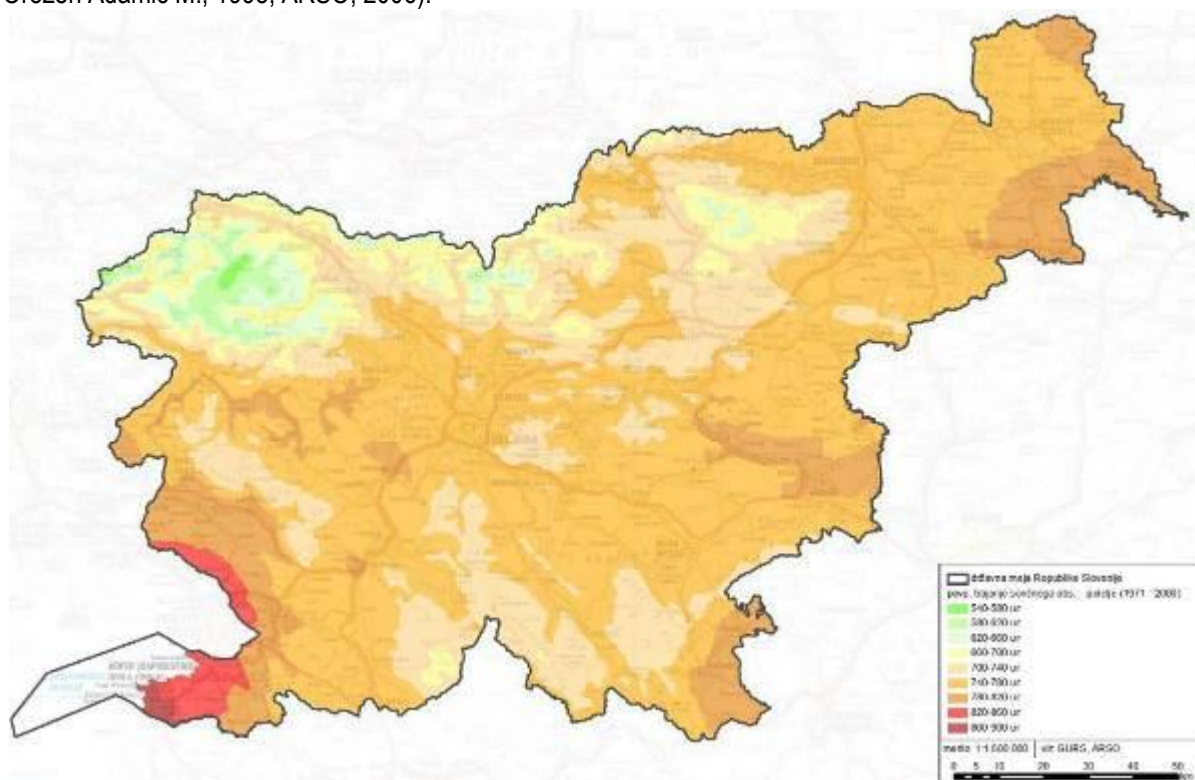
Slika 14: Povprečna letna višina korigiranih padavin na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, julij 2013)

V Alpskem svetu se zračne gmote v višjih legah z vetrovi hitreje menjavajo, medtem ko do sprememb na dnu kotlin in tudi dolin prihaja z zamudo. Kot je vidno iz spodnje slike, vetrovi najvišje hitrosti (med 2 in 6 m/s) dosegajo na najvišjih legah, medtem ko v dolinah in kotlinah hitrosti vetra znašajo med 0 in 2 m/s. Med vetrovi v sredozemskem svetu prevladujeta jugo, ki prinaša obilne padavine, in burja, ki piha iz vzhodne ali severovzhodne, celinske smeri. Kot je razvidno iz spodnje slike, hitrosti vetrov dosegajo vrednosti med 2 in 5 m/s. Visoki dinarski rob je tudi izvor najbolj znanega vetra, burje (severovzhodnik). Drug značilen veter je jugozahodnik, ki prinaša poslabšanja vremena in otoplitve. Splošno je hladna polovica leta mnogo bolj vetrovna od toplejše. Kot je vidno iz spodnje slike, vetrovi najvišje hitrosti (med 2 in 6 m/s) dosegajo na najvišjih in izpostavljenih legah, medtem ko v dolinah hitrosti vetra znašajo med 0 in 2 m/s. Na območju panonskega sveta prevladujejo zmerno hitrosti vetra in sicer znašajo med 1 in 3 m/s (Perko D., Orožen Adamič M., 1998; ARSO, 2006).

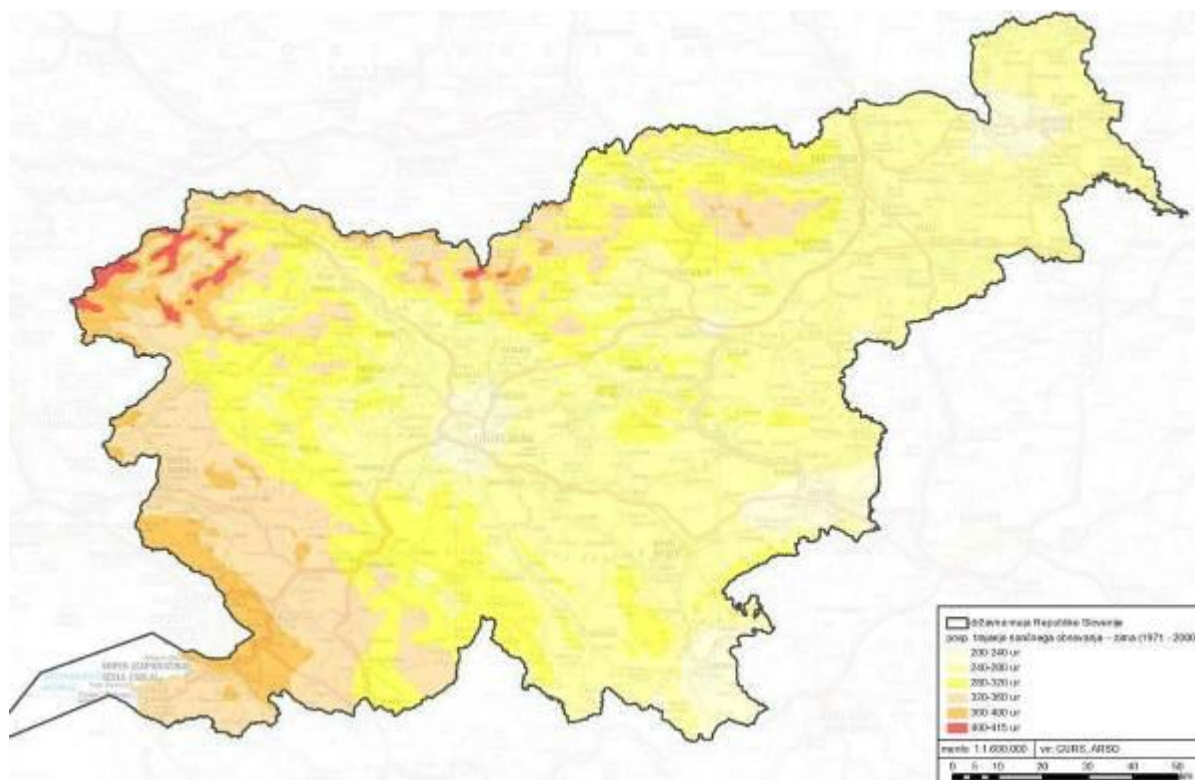

Slika 15: Povprečna letna hitrost vetra 10 m nad tlemi na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)

V Alpskem svetu je sončnega obsevanja največ v toplotnem pasu (praviloma od 15 do 30 m nad dolinskim dnom do približno 200 m visoko), najmanj pa na najvišjih vrhovih, ki so zlasti poleti zaviti v sloj oblakov. Vrednosti prikazane na spodnji sliki se gibljejo med 540 do 780 ur sončnega obsevanja. V sredozemskem svetu je glede na največje število sončnih dni, pričakovano največ ur sončnega obsevanja predvsem ob morju (do 900 ur), ki se proti severu in severozahodu znižujejo. Število ur sončnega obsevanja se v dinarskem svetu zmanjšuje od severa proti jugu (od 780 do 700 ur), z izjemo Bele krajine, kjer dosegajo vrednosti sončnega obsevanja tudi do 820 ur. Število ur sončnega obsevanja je v panonskem svetu sorazmerno visoko in se povečujejo od zahoda proti vzhodu, od 740 do 820 ur (Perko D., Orožen Adamič M., 1998; ARSO, 2006).

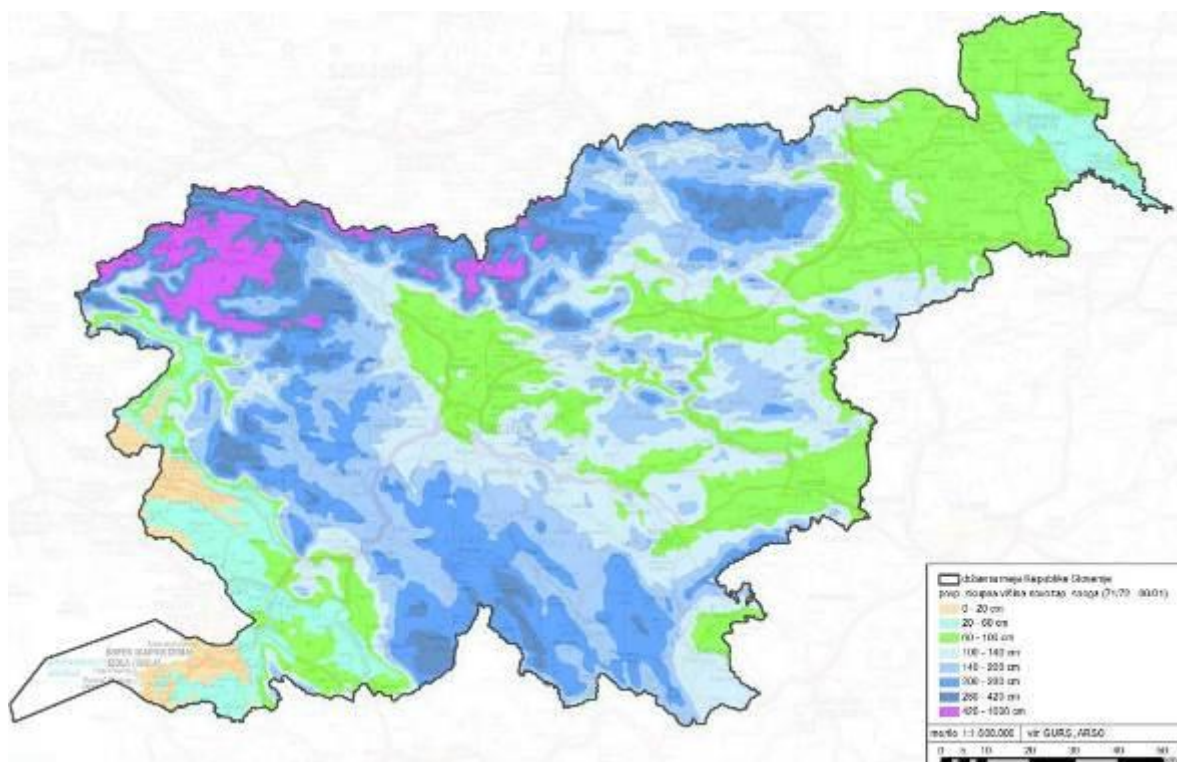

Slika 16: Povprečno trajanje sončnega obsevanja – poletje 1971 - 2000 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)

Slika 17: Povprečno trajanje sončnega obsevanja – zima 1971 - 2000 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)

V Alpskem svetu sneg pada praviloma pozimi, čeprav najvišje vrhove sneg velikokrat »pobeli« tudi poleti. Debelina snežne odeje je zaradi bližine morja velika in se giblje med 200 in 1000 cm. Sneg je v sredozemskem svetu reden pojav, a se v smeri proti morju njegova pogostost zmanjšuje in debelina snežne odeje tanjša. V dinarskem svetu je zaradi znatnih nadmorskih višin razumljivo, da v zimskem času ponekod zapade tudi precej snega. Debelina snežne odeje znašajo na primer ovršju Snežnika tudi do 420 cm. Povprečno število dni s snežno odejo je med najnižjimi v Sloveniji in se giblje med 20 cm (okoli Murske Sobote) in 140 cm (območje Haloz, ostalih gričevij) (Perko D., Orožen Adamič M., 1998; ARSO, 2006).

Slika 18: Povprečna skupna višina novozapadlega snega v sezoni 1971/72 – 2000/01 na območju Slovenije (ARSO - Atlas okolja, junij 2013)

4 Podatki o ugotovljenih vplivih in njihovi presoji

4.1 Opredelitev ugotovljenih vplivov

V nadaljevanju je podana opredelitev ugotovljenih vplivov PRP 2014-2020 na skupine kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov glede na varstvene cilje, ki smo jih oblikovali na podlagi varstvenih ciljev vseh Natura območij, opredeljenih v Operativnem programu – programu upravljanja območij Natura 2000 2007-2013. Izkušnje iz drugih presoj sprejemljivosti, kažejo, da so vrste in habitatni tipi, zaradi katerih je bilo zavarovano območje opredeljeno (če so sploh jasno navedene v aktu o zavarovanju), večinoma enake kot kvalifikacijske vrste Natura območij, s katerimi se zavarovano območje prekriva, podobno pa se ujemajo cilji zavarovanja z varstvenimi cilji Natura območij. Zato varstvenih ciljev in vrst ter habitatnih tipov, zaradi katerih so bila območja zavarovana, nismo posebej definirali, saj smo privzeli, da bodo zajeti posredno v okviru presoje za Natura območja. Za zavarovana območja se glede na *Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja* ocenjujeta vpliv in pomembnost posledic učinkov plana na prostoživeče rastlinske in živalske vrste iz *Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah* (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 - odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14) in *Uredbe o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah* (Uradni list RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14), vendar smo ocenili, da bomo s presojo kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov zajeli tudi vse tipe habitatov zavarovanih prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst v zavarovanih območjih in na celotnem območju Slovenije in tako v presoji zajeli tudi možne vplive nanje.

Pri ugotavljanju vplivov PRP 2014-2020 na varstvene cilje Natura območij smo izhajali iz podatkov, ki smo jih imeli o vsebini ukrepov, upravičenih stroškov in ciljnih skupin. Ker PRP 2014-2020 ni prostorsko opredeljen, potencialnih škodljivih vplivov nismo presojali glede na območja, kot so opredeljena v Prilogi 2 Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/2004, 53/2006, 38/2010, 3/2011). Ocen nismo podajali v obliki matrik, ampak smo jih podali na splošni, strateški ravni. Pri tem smo za ukrep oz. pristop LEADER ocenili, da bo imel enake vplive kot ostali ukrepi, saj LEADER lahko zajema vsebine vseh ostalih ukrepov in prednostnih nalog. Zaradi relativno majhnega obsega LEADER in njegove razpršenosti je bilo ocenjeno, da bodo njegovi vplivi na posamezen okoljski cilj v primerjavi z ostalimi ukrepi relativno majhni, zato prispevka pristopa LEADER nismo posebej prikazovali, ampak smo privzeli, da ima enake vplive, vendar bo kumulativno prispevek vplivov projektov, financiranih v okviru ukrepov LEADER, zaradi njihovega majhnega obsega in števila zelo majhen.

Vplive PRP 2014-2020 smo ugotavljali na podlagi opisov ukrepov, rezultatov vrednotenja izvajanja PRP 2007-2013 in izkušenj deležnikov iz programskega obdobja 2007-2013 (Ministrstva, Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, Kmetijsko gozdarske zbornice - še posebej kmetijske svetovalne službe, kmetijsko gozdarskih zavodov, kmetov ter lastnikov gozdov, ZRSVN, ZVKD, različnih študij, kot npr. analize DOPPS za oceno indeksa ptic kmetijske krajine).

Pri pregledu izkušenj in ocenjevanju smo strogo ločili izvajanje PRP 2014-2020 in njegove možne vplive od **izvajanja neposrednih plačil I. stebra Skupne kmetijske politike (SKP)**. V primeru I. stebra SKP gre za neposredna plačila nosilcem kmetijskih gospodarstev, ki niso vezana na proizvodnjo (npr. na vrsto ali količino pridelka ali tip in obseg reje) in prihodke od nje, ampak gre za enotna plačila, vezana na površino kmetijskih zemljišč. Kmetje tako dobijo plačilo na hektar kmetijskih zemljišč ne glede na vrsto in obseg pridelave, a morajo izpolnjevati določene pogoje (navzkrižna skladnost, ki zajema pogoje s področja varstva okolja, varnosti hrane in zaščite živali). Izvajanja I. stebra Skupne kmetijske politike se ne presoja z vidika vplivov na okolje, skupni obseg površin, za katere kmetje prejemajo plačila I. stebra, pa je večji od površin kmetijskih gospodarstev, vključenih v ukrepe PRP 2014-2020. Kljub pogojem navzkrižne skladnosti je vpliv I. stebra SKP na okolje znaten, saj podpira tudi intenzivno kmetijstvo. V obdobju 2007-2013 je k negativnim vplivom prispevala tudi znatna razlika v višini plačilne pravice za njive in travinje, zaradi katere je prihajalo do preoravanja travnikov v njive. V obdobju 2014-2020 je vpeljana »zelena komponenta« plačil, ki poudarja občutljiva območja po EU direktivah, kjer preoravanje travinje v njive ni dovoljeno (45. člen Uredbe 1307/2013/EU). Poleg tega je vpeljana prostovoljna shema proizvodno vezanih plačil, ki so namenjena za specifično obliko kmetovanja ali sektorje v težavah, ki imajo ekonomski ali socialni pomen, da bi ohranili raven proizvodnje. Shema za male kmete v okviru I. stebra SKP, s katero naj bi zajeli skoraj polovico kmetijskih gospodarstev v Sloveniji, predvideva izvzetje le-teh iz obveznih kontrol navzkrižne skladnosti. Zaradi tega bi lahko prišlo do povečanja vplivov na okolje, bo to povečanje zaradi majhnosti kmetij relativno majhno, shema pa bo lahko znatno pomagala ohraniti kmetovanje in kulturno krajino ter preprečiti zaraščanje.

Vplivi I. stebra SKP smo zajeli pri oceni kumulativnih vplivov. Pri ocenjevanju kumulativnih vplivov smo upoštevali pravila I. stebra SKP za obdobje 2014–2020; PRP 2014-2020 bo, podobno kot že PRP 2010-2013, pogosto blažil vplive I. stebra SKP, zlasti z ukrepoma KOPOP in Ekološko kmetovanje. Vplivi I. stebra Skupne kmetijske politike 2007-2013 niso predmet te presoje, ampak bodo kvečjemu zajeti v predhodnem (ex-post) vrednotenju PRP 2007-2013. Posledice I. stebra Skupne kmetijske politike 2007-2013 in preteklih obdobj so tako pri ocenjevanju vplivov in oblikovanju omilitvenih ukrepov služile kot izkušnja, do kakšnih negativnih vplivov lahko pride zaradi neprimerno oblikovanih konceptov.

V Sloveniji je gozdarstvo trajnostno in sonaravno usmerjeno. To omogoča nacionalna zakonodaja na področju gozdarstva ter Nacionalni gozdni program, kjer ima ohranjanje gozdnih ekosistemov in biotske raznovrstnosti pomembno vlogo. Upravljanje z gozdnimi ekosistemi se tako v državnih kot zasebnih gozdovih načrtuje v okviru gozdnogospodarskega načrtovanja, ki implementira krovne dokumente na področju gozdarstva. Vsebinsko gozdnogospodarskih načrtov predpisuje Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo, gospodarjenje pa se usmerja tudi na podlagi funkcij, med katerimi je pomembna skupina ekoloških funkcij (med njimi tudi funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti). Gozdnogospodarski načrti za gozdnogospodarske enote (v nadaljevanju GGN za GGE) v večini primerov (povsod, kjer je to potrebno zaradi ranljivosti okolja in visoke biotske raznovrstnosti) implementirajo tako okoljske cilje kot tudi cilje ohranjanja biotske raznovrstnosti (usmeritve in ukrepe, ki so potrebni za ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov).

V postopku priprave in sprejemanja načrtov se pristojne institucije odločijo, ali je plan neposredno potreben za varstvo območij Natura 2000 in za katerega v skladu z Zakonom o ohranjanju narave ni potrebna presoja sprejemljivosti vplivov plana na varovana območja. To se upošteva tudi v fazi »screeninga« celovite presoje vplivov na okolje, zato sta bili celovita presoja vplivov na okolje in presoja sprejemljivosti vplivov plana na varovana območja izvedeni le za nekatere Gozdnogospodarske načrte. Soglasja k gozdnogospodarskim načrtom dajejo pristojne institucije. Gozdarstvu in gospodarskim panogam, povezanim z gozdarstvom in predelavo lesa je namenjen manjši del PRP 2014-2020, njegovo načrtovanje pa je temeljilo na Akcijskem načrtu za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«, ki sta jo leta 2012 pripravili takratno Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. PRP 2014-2020 tako vsebuje predvsem ukrepe za naložbe v gozdarstvu, ki so usmerjeni v povečanje realizacije možne sečnje, to pa lahko negativno vpliva na biotsko raznovrstnost gozdnih ekosistemov. Vplivi so odvisni od interesa upravičencev in sistemsko urejenega prostorskega usmerjanja v okviru gozdnogospodarskega načrtovanja z upoštevanjem ekoloških funkcij gozdov, kar pa je izven možnosti ukrepanja v okviru PRP 2014-2020. Za omilitve vplivov PRP 2014-2020 je bil z dogovorom znotraj Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dogovorjeno, da se bo v obdobju izvajanja PRP 2014-2020 v okviru Nacionalne sheme v državnih gozdovih prednostno izvajalo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ureditev ekocelic na približno 600 ha).

PRP 2014-2020 je delno usklajen s Strategijo EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020, ki v aktivnosti 12 zajema integracijo ukrepov za biotsko raznovrstnost v načrte upravljanja z gozdovi v državah članicah, pri čemer naj bi se uporabljali ukrepi, razviti za ohranjanje ugodnega stanja gozdnih kvalifikacijskih vrst. Strategija navaja integracijo sredstev in kot vir financiranja omenja tudi politiko EU za razvoj podeželja, saj so v okviru te oblikovani gozdarsko-okoljski ukrepi, za katere pa se Slovenija v tem programskem obdobju, torej PRP 2014-2020 ni odločila. Za obdobje 2014-2020 je bil dosežen dogovor znotraj Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da se bo v obdobju izvajanja PRP 2014-2020 na nacionalni ravni prednostno izvajalo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih, za ohranjanje nekaterih specifičnih vrst, na katere bi lahko ukrepi PRP 2014-2020 negativno vplivali, pa se bodo zagotovila sredstva iz Nacionalne sheme za približno 600 ha ukrepov (ureditev ekocelic).

4.1.1 Ukrepi s posrednim vplivom

Celotna izvedbena struktura PRP 2014-2020 ima zaradi močno prisotne okoljske komponente v vseh ukrepih, zaradi poudarka na usposabljanju in svetovanju ter možnosti kombiniranja ukrepov močan naravovarstveni značaj. V kolikšni meri bo dejansko prispeval k ohranjanju in upravljanju zavarovanih območij, Natura območij ter njihovih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, pa je odvisno po eni strani od interesa upravičencev in po drugi strani usmerjanja izvajanja in kriterijev za izbor projektov, s katerimi lahko spodbudijo razvoj, testiranje in uporabo znanja in metod za doseganje varstvenih ciljev in ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst ter habitatnih tipov, in seveda prenos znanja na tem specifičnem področju.

Preglednica 18: Vpliv ukrepov s posrednim vplivom na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
1: Prenos znanja (14. člen)	V okviru usposabljanja in demonstracijskih projektov za osebe, dejavne v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju se s primernimi tematikami lahko poveča osveščenost in znanje udeležencev o pomenu biotske raznovrstnosti, ogroženih živalskih in rastlinskih vrstah ter pomenu in načinih njihovega varovanja, vključno z mrežo območij Natura 2000, kvalifikacijskimi vrstami in habitatnimi tipi, načinom presoje sprejemljivosti in spremljanja stanja kvalifikacijskih vrst. V PRP 2014-2020 je načrtovano, da bodo imeli pri izboru vsebin usposabljanj prednost programi, ki bodo vključevali zlasti izbrane vsebine dobrobiti živali, kmetijsko okoljsko podnebne vsebine, ekološkega kmetovanja, predelave, trženja, upravljanja ipd. V okviru kmetijsko-okoljsko-podnebnih vsebin in ekološkega kmetovanja lahko pričakujemo tudi prej navedene naravovarstvene vsebine. Tako usposabljanje bo vplivalo na kmetijsko prakso, torej na sam način kmetovanja, in bo zmanjšalo vplive kmetijstva na ekosisteme kmetijske krajine na splošno, torej tudi v varovanih območjih. Izvajanje ukrepa torej lahko prispeva k doseganju vseh varstvenih ciljev vseh varovanih območij. Poseben poudarek bo namenjen usposabljanjem na področju biotske raznovrstnosti, ki bodo osredotočena zlasti na kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000 – to so ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti. Poleg tega bo poudarek na usposabljanju lastnikov gozdov in izvajalcev gozdnih del o pomenu in načinu trajnostnega upravljanja z gozdovi na gozdnih območjih znotraj območij Natura 2000. S tem se želi doseči prilagoditev načrtovanja in izvedbe sečnje na območju, s čimer bi posredno zmanjšali negativne vplive na gozdne ekosisteme in s tem tudi na gozdne kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Prejemniki sredstev, ki bodo vstopili v ukrep KOPOP in ekološko kmetovanje, se bodo morali že ob vstopu udeležiti usposabljanja (6 ur), nato pa še vsako leto (4 ure). Tako bo zagotovljena njihova usposobljenost in zmanjšana možnost napak pri izvajanju obveznosti, kar bo vplivalo na zmanjšanje vplivov na okolje, med drugim na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Ukrep bo lahko imel posreden vpliv na stanje ohranjanje gozdov, saj se lahko vsebine usposabljanja (npr. glede gospodarjenja na kmetiji, kmetijske prakse ipd.) navezujejo tudi na aktivnosti gospodarjenja in izkoriščanja gozdov v lasti kmetijskega gospodarstva. Vpliv je lahko negativen v primeru, da odločitve, temelječe na usposabljanju, privedejo do neprimerne sečnje, in pozitiven, če se posestnik – nosilec kmetijskega gospodarstva usmeri v zelo trajnostno gospodarjenje z gozdom.
2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja (15. člen)	V okviru individualnega svetovanja se lahko kmetijsko gospodarstvo usmeri v trajnostno kmetijstvo, poveča se osveščenost in znanje članov kmetijskega gospodinjstva o pomenu biotske raznovrstnosti, ogroženih rastlinskih in živalskih vrstah ter habitatnih tipih, o zavarovanih območjih in Natura območjih ter pomenu in načinih njihovega varovanja. Ukrep bo imel podoben pozitiven vpliv na okoljski cilj kot ukrep Prenos znanja, le da bodo pri storitvah svetovanja uporabniki storitev bolj ciljno usmerjeni, hitreje in bolj natančno, usmerjeno bodo pričeli uporabljati informacije in znanje, zato bodo pozitivni vplivi ne le hitreje vidni, ampak verjetno tudi večji. Podobno kot pri ukrepu Prenos znanja bodo prejemnikom sredstev, ki bodo vstopili v ukrep KOPOP in ekološko kmetovanje omogočena svetovanja (obvezno enkrat v obdobju treh let od vključenosti v ukrep). Na kmetijskih gospodarstvih, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000 – to so ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti bodo osredotočena na ohranjanje biotske raznovrstnosti, zaradi česar bo imel ukrep dodaten pozitiven vpliv na varstvene cilje varovanih območij.
3: Sheme kakovosti za kmetijske proizvode in živila (16. člen)	Posredno se lahko zmanjša vpliv na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe in s tem prispeva k doseganju varstvenih ciljev varovanih območij, pa čeprav v zelo majhnem obsegu, saj so okoljski vidiki vključeni v specifikacijo posameznih shem kakovosti. Do tega bo prišlo zlasti pri tistih proizvodih iz shem kakovosti, ki so povezani z ekstenzivnejšim načinom kmetovanja, ki torej prispeva k vzdrževanju habitatov, značilnih za ekstenzivno obdelano kmetijsko krajino (npr. paša na suhih kraških travnikih). Ker je vpliv posreden in predstavlja manjši del aktivnosti v okviru shem kakovosti, je v času izvajanja PRP 2014-2020 zanemarljiv in bo razviden predvsem dolgoročno.
9.1: Skupine in organizacije proizvajalcev (27. člen)	Skupine proizvajalcev lahko s svojimi pravili, aktivnostmi, osveščanjem in promocijo za skupno trženje proizvodov posredno zmanjšajo vpliv na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe, zlasti če so aktivnosti usmerjene v sheme kakovosti in ekološko kmetijstvo, saj so okoljski vidiki vključeni v specifikacijo posameznih shem kakovosti in pogojev za ekološko kmetijstvo. Ker je vpliv zelo majhen in zelo posreden, je zanemarljiv.
16: Sodelovanje (35. člen)	Ukrep bo imel posreden pozitiven vpliv zaradi izmenjave znanja in izkušenj med vključenimi deležniki.

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
člen)	Projekti sodelovanja, usmerjeni v povečanje okoljske učinkovitosti, bodo specifično usmerjeni na posebna območja znotraj NATURA 2000 in prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah. Tematsko bodo projekti lahko med drugim namenjeni tudi razvoju novih proizvodov, praks, postopkov in tehnologij na področju kmetijstva, prehrane in gozdarstva in skupinskim pristopom k okoljskim projektom in sedanjim okoljskim praksam (zlasti v povezavi z naravovarstvenimi vsebinami na območjih NATURA 2000), vključno z ohranjanjem kmetijske krajine. S tem bodo projekti posredno prispevali k ohranjanju varovanih območij in kvalifikacijskih vrst.

Strateško gledano bodo imeli ukrepi PRP 2014-2020, usmerjeni v izboljšanje usposobljenosti, dvig kakovosti proizvodov in povezovanje v skupine proizvajalcev **pozitiven vpliv (ocena A)** na ohranjanje in upravljanje varovanih območij ter na doseganje njihovih varstvenih ciljev. Zaradi možnih negativnih vplivov, ki jih lahko prinese intenzifikacija kmetijstva in izkoriščanja gozdov, do katere tudi lahko pride zaradi izboljšanja usposobljenosti za povečanje produktivnosti in obsega kmetovanja ter za gospodarsko izkoriščanje gozdov, pa smo celotni vpliv zgoraj navedenih ukrepov PRP 2014-2020 ocenili kot **nebitven (ocena B)**.

4.1.2 Ukrepi z neposrednim vplivom

Ukrepi PRP 2014-2020 z neposrednim vplivom na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij ter na njihove varstvene cilje so tisti ukrepi, v okviru katerih bo dodeljena podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva, gozdarsko tehnologijo, živilskopredelovalne ter lesnopredelovalne obrate. Takšne naložbe namreč običajno vključujejo večje posege za prestrukturiranje gospodarstva, pri čemer lahko pride do neposrednega, fizičnega uničenja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Teoretično lahko take naložbe spodbudijo intenzifikacijo kmetijstva in gospodarskega izkoriščanja gozdov, kar ima lahko:

- neposreden vpliv zaradi fizičnega uničenja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov zaradi združevanja kmetijskih zemljišč (npr. odstranjevanje mejic, logov,...) in urejanja določene infrastrukture (npr. vodnih zajetij),
- posreden vpliv zaradi intenzivnejše obdelave, drugačne mehanizacije in gnojenja, zaradi česar se lahko zmanjšajo populacije kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, vezanih na ekstenzivno kmetovanje z nizkim vnosom organske snovi.

Glede na kriterije upravičenosti in zneske sofinanciranja ni pričakovati, da bi naložbe in aktivnosti, izvajane s pomočjo dodeljenih sredstev PRP 2014-2020, povzročile intenzifikacijo kmetovanja. Naložbe bodo prispevale predvsem k ohranjanju kmetijske proizvodnje, saj bodo pripomogle h konkurenčnosti kmetijskega gospodarstva, in k obdelanosti njivskih površin. Naložbe za intenzivnejše gospodarsko izkoriščanje gozdov v območjih ranljivih vrst, vezanih na gozdne habitate, pa lahko povzročijo upad populacij teh vrst in spremembo vrstne sestave in dinamike gozdnih ekosistemov. Vpliv bo imelo predvsem urejanje gozdnih prometnic (ukrep 4: Naložbe v osnovna sredstva), v manjši meri pa tudi naložbe v mehanizacijo za sečnjo in spravilo lesa (podukrep 8.6: Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa, aktivnost 1 - Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa).

Vplivi naložb v objekte na varovana območja bodo v okviru sprejemljivih, saj bo za vsak poseg v varovanih območjih in območjih daljinskega vpliva nanje treba opraviti presojo sprejemljivosti, v okviru katere bodo določeni tudi konkretni omilitveni ukrepi, če bodo potrebni.

Eno od prednostnih področij prednostne naloge PRP 2014-2020 »Obnova, ohranjanje in izboljševanje ekosistemov« je 4A: Obnova, ohranjanja in povečanja biotske raznovrstnosti, vključno z območji Natura 2000 in sistemi kmetovanja velike naravne vrednosti, ter stanja krajin v Evropi, v okviru katere se izvajajo trije ukrepi – Kmetijsko okoljsko podnebna plačila – KOPOP, ekološko kmetovanje in plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami. Zanje je načrtovanih dobre pol milijarde evrov – natančneje 529.740.720,00 €, kar je 47,8 % vseh načrtovanih sredstev za izvedbo PRP 2014-2020 (dobra milijarda oz. 1.107.279.333,08 €). Navedeni trije ukrepi bodo izrazito pozitivno prispevali k izbranemu okoljskemu cilju.

Preglednica 19: Vpliv ukrepov z neposrednim vplivom na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
4: Naložbe v osnovna sredstva (17. člen)	- Ukrep sofinancira naložbe v kmetijska gospodarstva, naložbe pa bodo dveh tipov - naložbe v dvig konkurenčnosti in naložbe v prestrukturiranje, ki bodo osredotočene na povečanje trajnosti kmetijstva preko povečanja okoljske in energetske učinkovitosti kmetijskih gospodarstev ter blaženja podnebnih sprememb oziroma prilagajanja nanje. Naložbe lahko povečajo proizvodno kapaciteto kmetijskega gospodarstva in posledično posredno poveča potrebo po obdelovalnih površinah, to pa lahko privede do intenzifikacije pridelave (povečano gnojenje travnikov in njiv, povečano število košenj), spremembe travnikov v njive in s tem do uničenja vrstno bogatih travniških habitatnih tipov in manjših zaplat gozdnih habitatnih tipov, to pa vpliva tudi na populacije kvalifikacijskih vrst ptic, vezanih nanje. Možnost preoranja travnikov bo močno omejena, saj na najbolj ranljivih območjih mreže Natura 2000, ki so na podlagi analize ZRSVN¹⁵ opredeljena v eni od prilog PRP, ne bo dovoljena. Poleg tega lahko intenzivirajo proizvodnjo in obdelanost njivskih površin, kar lahko vpliva na kvalifikacijske vrste ptic in žuželk, značilnih za kmetijsko krajino. Zaradi kriterijev upravičenosti (podpora manjšim kmetijam za prestrukturiranje, podpora večjim kmetijam za prilagajanje na podnebne spremembe in zmanjšanje proizvodnih stroškov, vključujoč vplive na okolje) ocenjujemo, da bo stopnja intenzifikacije nizka. Stopnje sofinanciranja se lahko precej razlikujejo in znašajo do 70 %, a ocenjujemo, da bo večina prejemnikov morala zagotoviti večinski lastni delež, kar bo v danih gospodarskih razmerah precej težko, vendar je nemogoče oceniti, ali bo v določenem območju oziroma regiji manj težav. Po drugi strani je možno, da bodo naložbe pripomogle k ohranjanju kmetijstva in s tem tudi kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, značilnih za kmetijsko krajino in predvsem preprečevanju zaraščanja, slednje pa bi zmanjšalo pritisk na pretvorbo travniških površin v njive. Poleg tega bodo na kraških območjih naložbe v prestrukturiranje, v okviru katerih bodo urejeni objekti za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme, zmanjšana poraba vode in zmanjšane emisije odpadnih vod zmanjšale vpliv na jamske habitate. V vseh primerih bo možnost negativnih vplivov na okolje bo zmanjšana s predhodnim postopkom ugotavljanja, ali je potrebna presoja vplivov na okolje. - PRP 2014-2020 podpira naložbe v Izvedbo agromelioracij na komasacijskih območjih. Investicija je izvedba agromelioracij, kot splošni strošek pa se lahko uveljavlja tudi izvedba komasacij. Ključna pogoja za pridobitev finančne podpore sta: - pravnomočna odločba o uvedbi agromelioracije (80. člen ZKZ, odločbo izda MKGP) in - pravnomočna odločba o uvedbi komasacije (57. člen ZKZ, odločbo izda Upravna enota). - V 80. členu ZKZ je navedeno, da je za izvedbo agromelioracij na varovanih območjih potrebno pridobiti ustrezna soglasja in dovoljenja, če se agromelioracija izvaja na območju varovanj in omejitev po posebnih predpisih, torej tudi soglasje ZRSVN in ostalih organov. Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/10, 3/11) v Prilogi 2 navaja, da je potrebno presojati komasacije, posledica katerih so agromelioracije ali sprememba kmetijske rabe iz travniške v njivsko ali trajne nasade. Poleg tega Uredba o vrstah posegov v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje, v 5. odstavku 3. člena pravi: (5) Predhodni postopek se izvede tudi za vse posege v okolje iz prvega odstavka tega člena ne glede na pragove, ki so pri opisu vrste posega zanje določeni v prilogi 1 te uredbe, če so ti posegi sofinancirani iz sredstev Evropske unije, pri čemer se predhodni postopek izvede, preden se zaprosi za dodelitev finančnih sredstev. Glede na to, da so v Prilogi 1 navedeni pragovi tako za komasacije kot agromelioracije, to pomeni, da je za vse projekte komasacij in agromelioracij potrebno izvesti vsaj postopek predhodne presoje pred oddajo vloge na javni razpis EKSRP. Komasacije imajo lahko posredni vpliv v primeru, ko lastnik zaokroženega kmetijskega zemljišča za lažje kmetovanje poseže v mejice, suhozide in podobne načine razmejitev prejšnjih lastnikov zemljišč. Možnosti za to so zmanjšane s predhodnim postopkom ugotavljanja pomembnih vplivov na okolje ter z vključenostjo v nekatere operacije ukrepa KOPOP (operacija »Ohranjanje mejic«). - Agromelioracije na komasacijskih območjih in naložbe v ureditev in tehnološko posodobitev velikih namakalnih sistemov bi lahko zmanjšale obseg elementov kmetijskega gospodarstva, ki povečujejo biotsko raznovrstnost (mejice, logi, obrežna zarast ipd.). Osuševanje ni dovoljeno, tako je možnost uničenja habitatov, vezanih na vlažna tla (mokrotni travniki, logi ipd.), zelo majhna. V procesu priprave in odobritve vloge se projekti s sodelovanjem pristojnih organizacije (mnenjedajalcev oz. soglasjedajalcev) oblikujejo tako, da so morebitni negativni vplivi na sprejemljivi ravni, saj je za odobritev sredstev za izgradnjo novega namakalnega sistema treba pridobiti pravnomočno vodno dovoljenje in pravnomočno odločbo o uvedbi namakanja. Pri izdaji vodnega dovoljenja zato ARSO preveri več dejavnikov, od hidroloških podatkov, možnosti rabe vode glede na NUV in strokovne podlage, usklajenosti z že podeljenimi vodnimi pravicami na obravnavanem območju do usklajenosti s

¹⁵ Žvikart, M. (2013): Vrstno bogata travnišča s slabim stanjem ohranjenosti znotraj območij Natura 2000. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota, oktober 2013.

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
	prostorski akti, usmeritvami sektorja za varstvo narave (v določenih primerih) in skladnosti s predpisi o sladkovodnem ribištvi, kmetijskih zemljiščih in zdravstveni dejavnosti. V okviru podelitve vodnega dovoljenja se določi tudi ekološko sprejemljiv pretok. Kot je razvidno zgoraj, je torej treba pri rabi (površinske) vode za namakanje upoštevati Načrt upravljanja voda (NUV), ki je bil sprejet leta 2011. V okviru pridobitve pravnomočne odločbe o uvedbi namakanja pa je potrebno pridobiti okoljevarstveno dovoljenje v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja, če gre za agromelioracijo, in druga predpisana soglasja ali dovoljenja pristojnih organov, pri čemer se v predhodnem postopku ugotovi, ali je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje; presoja vplivov na okolje je obvezna za agromelioracije na površini, večji od 100 ha, in za vodnogospodarske projekti za kmetijstvo, vključno z namakalnimi in izsuševalnimi projekti, večje od 100 ha ali z zmogljivostjo vsaj 10 milijonov m³ ali 100 l/s. Prenova obstoječih namakalnih sistemov pa je usmerjena v povečanje učinkovitosti rabe vode in mora biti usklajena z razpoložljivostjo vodnih virov. Načrtovanje komasacij, agromelioracij in namakalnih sistemov je torej organizirano tako, da sodelujejo vse ključne institucije in je njihovo soglasje pogoj za odobritev vloge za sofinanciranje iz PRP 2014-2020. Vplivi na naravo morajo torej biti zmanjšani na sprejemljivo raven, da je uvedba namakalnega sistema sploh odobrena; pri tem se upošteva tudi Uredba 1305/2013/EU o podpori iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ki v 46. členu opredeljuje natančne pogoje, pod katerimi je dovoljeno podpreti naložbe v namakalne sisteme v okviru Programa razvoja podeželja. Poleg tega so v odobritvi vloge zajeti tudi pogoji glede ohranjanja mejic in logov. Negativni vplivi se lahko pojavijo zlasti v primeru ureditve površinsko obsežnejših namakalnih sistemov, ki lahko posežejo na varovana območja in na območja naravnih vrednot; v takih primerih lahko intenzifikacija privede do upada vrst in habitatnih tipov, vezanih na ekstenzivno kmetijstvo ali na določen tip kmetijstva. Možnosti za negativne vplive na okolje bodo zmanjšane v postopkih pridobivanja vseh dovoljenj in soglasij, vključno s predhodnim postopkom ugotavljanja, ali bi lahko naložba imela pomembne negativne vplive na okolje, s katerim se odloči, ali je potrebna presoja vplivov na okolje ali ne. V primeru številnih manjših namakalnih sistemov na določenem območju, ki tvori ekosistemsko celoto, lahko dolgoročno pride do kumulativnih vplivov postopnega upadanja vrst, vezanih na ekstenzivno kmetijstvo. Možnosti za tak obseg namakalnih sistemov, ki lahko imel kumulativne vplive, so omejene s podeljevanjem vodnih pravic glede na izdatnost vodnega vira, in razpoložljivimi sredstvi za sofinanciranje. Glede na dolgotrajnost postopkov odobritve in razpoložljiva sredstva ocenjujemo, da bo podprto manjše število projektov za ureditev namakalnih sistemov (približno 15-20), zato ta tip naložb tudi kot celota ne bo imel bistvenih vplivov na okolje¹⁶. S pomočjo PRP 2014-2020 naj bi tehnološko posodobili velike namakalne sisteme na 700 ha, ter zgradili za 2400 ha novih velikih namakalnih sistemov – kar skupaj predstavlja le 0,7 % KZU, skupno pa bi torej bilo z velikimi namakalnimi sistemi opremljenih 8.900 ha oziroma dobra 2 % KZU. Ukrep bo na okoljski cilj torej sicer imel bistven vpliv, a na relativno majhnem območju. • Intenzifikacija, koncentrirana na območja komasacij, agromelioracij, in namakanih površin po drugi strani lahko poveča prehransko varnost in zmanjša potrebo po intenzifikaciji kmetijstva drugod. • Na gozdne kvalifikacijske habitatne tipe bo vplival podukrep Gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest in gozdnih vlak ter priprava gozdnih vlak. Vpliv bo zelo verjetno negativen, predvsem pri gradnji, saj se gozdne prometnice načrtuje na pobudo investitorja oziroma lastnikov gozdov tam, kjer so trenutne potrebe po sečnji največje in ne glede na morebitno fragmentacijo in naravovarstveno stanje širšega območja. Vpliv urejanja novih gozdnih prometnic bo negativen predvsem tam, kjer bodo omogočile odpiranje do sedaj zaprtih ali slabo odprtih gozdov, ki so bili torej težko dostopni za gospodarjenje in se zato v njih redna sečnja ni izvajala. Za taka območja so zato značilni starejši sestoji in velik delež odmrle biomase in so zato pomemben habitat za določene kvalifikacijske vrste ptic, vezane na starejše, z odmrlo biomaso bogate gozdove (npr. divji petelin, gozdni jereb, belohrbti detel, tripsti detel), ter druge kvalifikacijske živalske vrste, kot so npr. saproksilni hrošči, ki so vezane na take habitate. Odpiranje takih gozdov poveča gospodarsko izkoriščanje, zaradi česar se lahko pride do dokaj hitrega redčenja in pomlajevanja sestojev, postopnega zmanjšanja količine odmrle biomase in fragmentacije starejših sestojev, posledično pa do zmanjšanja habitatov navedenih vrst, spremembe njihove populacijske dinamike in upadanja populacij. Podatki monitoringa določenih vrst, vezanih na gozdne ekosisteme kažejo na upad v zadnjih letih. Omilitveni ukrepi za zmanjšanje vplivov fragmentacije in povečanja sečnje se redko načrtujejo in izvajajo. Gozdne prometnice se sicer načrtuje z gozdnogospodarskimi načrti, vendar so v njih začrtana le širša prioriteta območja in torej ne gre za natančno umeščanje v prostor. Vplive je mogoče omiliti z izboljšanim sistemskim pristopom k umeščanju prometnic in načrtovanjem omilitvenih ukrepov za tiste kvalifikacijske vrste, za katere je to potrebno. Sistemske možnosti ukrepanja že sedaj omogoča Zakon o gozdovih, ki omogoča financiranje in sofinanciranje določenih ukrepov, kot so npr. ekocelice, iz nacionalnih sredstev, a se v praksi izvaja v majhnem obsegu; na podlagi tega se bo v obdobju 2014-2020 prednostno izvajalo

¹⁶ Ocena števila podprtih projektov je podana na podlagi izkušenj iz preteklega programskega obdobja, saj je v obdobju 2007-2013 bilo odobrenih 9 vlog.

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
	ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih, za ohranjanje nekaterih specifičnih vrst, na katere bi lahko ukrepi PRP 2014-2020 negativno vplivali je bilo dogovorjeno, da se bodo zagotovila sredstva iz Nacionalne sheme za približno 600 ha ukrepov ureditve ekocelic. V prihodnje bo v okviru načrtovanja in priprave gozdnogospodarskih načrtov poudarek znotraj GGN na določanju območij, ki niso primerni za odpiranje za intenzivnejšo sečnjo; načrtovanje bo potekalo v povezavi z izvajanjem novega Operativnega programa upravljanja območij Natura 2014-2020. • Poleg tega se z odpiranjem prostora zaradi urejanja gozdnih prometnic povečajo motnje v okolju - zlasti hrup. Motnje se povečajo tako zaradi sečnje kot zaradi rekreativnih dejavnosti (sprehajanje, kolesarjenje, nabiranje gozdnih sadežev), kar lahko vpliva tudi na populacije drugih občutljivejših, predvsem strogo na gozd vezanih vrst. Vplive je možno omiliti s skrbnim načrtovanjem, izvajanjem omilitvenih ukrepov (npr. zapora gozdnih cest, časovno omejevanje gospodarjenja z gozdovi na rastiščih in gnezdiščih) in nadzorom.
6: Razvoj kmetij in podjetij (19. člen)	• Za podporo mladim kmetom velja podobno kot za ukrep 4: Naložbe v osnovna sredstva – naložbe, ki izboljšajo splošno učinkovitost kmetijskega gospodarstva, le da prejemnik sam odloča, kako porabi sredstva – ali za fizično naložbo ali za kaj drugega. Ker je prejeti znesek relativno nizek (v primerjavi z zneski v okviru ukrepa 4) niso možne večje naložbe in so vplivi veliko manjši. Vpliv na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe kmetijske krajine bo predvsem pozitiven, saj bo omogočil okrepitev kmetijskega gospodarstva in s tem ohranitev kmetijske dejavnosti, kar bo preprečilo zaraščanje in prispevalo k ohranitvi kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov kmetijske krajine. Podukrep lahko posredno vpliva tudi na gospodarjenje z gozdom pri tistih mladih kmetih, ki so tudi lastniki gozdov, če pripomore k ohranitvi kmetovanja in kmetije. Možnost za vpliv tega podukrepa na gozdne ekosisteme je zanemarljiva, saj bi na to lahko vplivale le podpore mladim kmetom, a ker gre za relativno majhne zneske podpore, ki jih bodo mladi gospodarji skoraj gotovo usmerili v samo kmetijo in razvoj kmetovanja. • Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti lahko spodbudi razvoj dejavnosti na podeželju, s katerimi bodo člani kmetijskih gospodinjstev dopolnjevali aktivnosti in prihodke na kmetijskem gospodarstvu. To lahko vpliva na ohranjanje kmetijstva in s tem tudi habitatov kmetijske krajine v hribovskih in gorskih območjih, kjer so take naložbe upravičene, še zlasti ker gre večinoma za majhne, ekonomsko manj stabilne kmetije. Naložbe lahko med drugim spodbudijo tudi razvoj dejavnosti na podeželju, ki so povezane z gozdom kot naravnim virom, saj bodo prednostno podprta mikropodjetja in kmetije z dopolnilno dejavnostjo, ki bodo razvijali dejavnost v povezavi z (med drugim) dodajanjem vrednosti lesu, obnovljivimi viri energije, lokalno samooskrbo, zelenim turizmom ter naravno in kulturno dediščino ter tradicionalnimi znanji. Nekatere podprte nekmetijske dejavnosti lahko posredno okrepijo (dodajanje vrednosti lesu, obnovljivi viri energije) izkoriščanje gozdov, kjer pa je možnost negativnih vplivov v okviru tega ukrepa zaradi načrtovanja in nadzora poseka majhna. Določene nekmetijske dejavnosti, kot je npr. naravoslovni turizem, turizem v povezavi z zdravo hrano ipd. lahko prispeva k osveščenosti o biotski raznovrstnosti in varovanih območjih, njihovega ohranjanju in upravljanju, širitvi dobrih praks in s tem k trajnostno naravnemu kmetijstvu in trajnostno naravnani rabi gozdov, posredno pa k ohranjanju kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Po drugi strani ima lahko razvoj turizma na podeželju negativne vplive na kvalifikacijske vrste gozdnih habitatnih tipov, če privede do povečanega obiska (pohodništvo, kolesarjenje, nabiranje gozdnih sadežev) v starih gozdnih sestojeih.
8.6: Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa: Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa (aktivnost 1), Naložbe v neindustrijsko predelavo lesa (aktivnost 2) (21. člen, 26. člen)	Naložbe v podukrep za nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa bodo povečale gospodarsko izkoriščanje gozdov. Izvajanje tega ukrepa bo imelo na gozdne ekosisteme precejšen vpliv, saj pripomore k povečanju obsega strojne sečnje, zmanjšanju obsega starih sestojev in količine odmrle biomase, ki je pomembna za nekatere kvalifikacijske vrste, vezane na starejši, gospodarsko manj izkoriščen gozd. Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji¹⁷ je pokazala, da nove gozdne prometnice bistveno povečajo motnje v gozdnem prostoru ne le zaradi gozdarskih del, ampak tudi rekreacije in nabiranja gozdnih sadežev. Dejanski vplivi na gozdne ekosisteme odvisni od načina uporabe mehanizacije in aktivnosti v gozdu po spravilu lesa. Vpliv posamezne naložbe ne bo velik, vendar lahko pride do opaznih kumulativnih vplivov. Uporabo nove tehnologije (strojna sečnja) je mogoče prostorsko umeščati v okviru priprave gozdnogospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote, kjer se prostorsko opredeli, v katerih območjih je uporaba določenih vrst mehanizacije smiselna in možna.
8.4: Preprečevanje in odprava škode	Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov, lahko ima kratkoročno negativne vplive, saj se bo povečal obseg del v gozdu in s tem

¹⁷ Kus Veenvliet, J. (2012): Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Končno poročilo. Zavod Symbiosis, Nova vas, 22. 5. 2012

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov (21. člen, 24. člen)	antropogeni vplivi na gozdne ekosisteme. Ob pravilni in nadzorovani izvedbi pa ima lahko ta podukrep dolgoročno pozitiven vpliv, saj lahko ohrani ustrezno količino odmrle biomase, potrebno za ohranjanje vrst, vezanih na gozdne habitate, in zmanjša možnost širjenja bolezni in zalubnikov. Poleg tega bo ukrep podpiral tudi pripravo površin za obnovo, sadnjo sadik in semen ter zaščito mladja na obnovljenih površinah, s čimer bo pripomogel k hitrejšemu okrevanju prizadetih gozdov in ohranjanju sestojev s tem pa tudi k ohranitvi kvalifikacijskih gozdnih habitatnih tipov in nanje vezanih kvalifikacijskih vrst.
10: Kmetijsko okoljsko podnebna plačila (28. člen)	Izvajanje nadstandardnih načinov kmetovanja zmanjša negativne vplive kmetijstva na biotsko pestrost, saj zmanjša vnos hranil, fitofarmacevtskih sredstev in uvaja določeno kmetijsko prakso (npr. način in čas košnje), prilagojeno značilnostim habitatov in vrst, ki jim je določena operacija namenjena. Posamezne operacije so usmerjene v varovanje in izboljšanje okolja, elementov krajine, naravnih virov in genske raznovrstnosti ter prilagajanje podnebnim spremembam. Operacij je 19, upravičenci pa jih lahko izvajajo več hkrati. K ohranjanju kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov še posebej prispevajo operacije, ciljno usmerjene v gospodarjenje z naravovarstveno pomembnimi travišči (posebni traviščni habitati; traviščni habitati metuljev; habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov; steljniki), za ohranjanje kvalifikacijskih vrst ter biotsko raznovrstnost na splošno pa tudi operacije za ohranjanje visokodebelnih travniških sadovnjakov, ohranjanje mejic, strmih travnikov in grbinastih travnikov. Eden od namenov teh operacij je zagotoviti ohranjanje travišč in preprečiti preoravanje trajnih travnikov v njivske površine, do katerega je prihajalo v prejšnjem programskem obdobju. Operaciji »reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje« in »ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija« pomembno prispevata k ohranjanju biotske raznovrstnosti na genski ravni. V manjši meri k ohranjanju biotske raznovrstnosti ter kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov prispevajo tudi operacije, usmerjene v varovanje okolja (npr. Trajno travinje I; Trajno travinje II, planinska paša, varovanje vodnih virov,...) in krajine (ohranjanje habitatov strmih travnikov; grbinasti travniki), saj omogočajo ekstenzivno ali vsaj bolj raznoliko kmetovanje. Vsi upravičenci morajo poleg zahtev posameznih operacij zadostiti tudi osnovnim zahtevam, ki se nanašajo na usposabljanje, uporabo storitev svetovanja, vodenje evidenc o delovnih opravilih, navzkrižno skladnost in prepoved uporabe blata iz komunalnih čistilnih naprav. Za 9 izbranih območij v Sloveniji, kjer je prioriteto potrebno spremeniti negativne trende, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano izvedlo javno naročilo za izbor izvajalca, ki bo na teh območjih okrepil aktivnosti, ki bodo pripomogle k boljšemu razumevanju teh ukrepov in posledično doseganju varstvenih ciljev in sicer z izobraževanjem in ozaveščanjem kmetijskih svetovalcev o vsebinah varstva narave ter izobraževanjem, komuniciranjem, informiranjem in poglobljenim sodelovanjem s kmeti, ki kmetujejo na teh najbolj ranljivih območjih Natura 2000. Kot izvajalec je bil izbran ZRSVN. S takim pristopom se bo dodatno in ciljno povečala možnost dejanskega doseganja pozitivnih vplivov na varstvene cilje izbranih varovanih območij, pa tudi izboljšanja upravljanja kmetijskih gospodarstev na splošno, kar bo prispevalo k splošni ohranitvi biotske raznovrstnosti in naravovarstveno pomembnih ekosistemov. Kmetijsko okoljsko podnebna plačila se izvajajo na ravni cele države, nekatere operacije pa so namenjene območjem, ki so problematična z vidika onesnaževanja kmetijskega izvora (prispevna območja vodnih teles površinskih voda in vodnih teles podzemne vode iz Načrta upravljanja voda, na katerih ne bodo doseženi cilji iz Okvirne direktive o vodah, posebna pozornost bo namenjena prispevnim območjem zadrževalnikov Šmartinsko, Perniško, Gajševsko in Ledavsko jezero) in območjem, ki so pomembna za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Natura 2000 ter osrednje območje pojavljanja medveda in volka). Kmetijsko okoljska plačila se izvajajo na ravni cele države z izjemo določenih operacij, ki so vezane na določena območja z značilnimi lastnostmi (npr. območja grbinastih travnikov, strmi travniki, ekološko pomembna območja, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, osrednje območje pojavljanja medveda ipd.). Ukrep spodbuja vzdrževanje trajnih travnikov na najbolj ranljivih območjih mreže Natura 2000, ki so na podlagi analize ZRSVN¹⁸ opredeljena v eni od prilog PRP 2014-2020; namen tega je dolgoročno ohraniti trajne travnike. Poleg tega so določene zahteve specifično opredeljene za najbolj ranljiva ali ogrožena območja – na primer ohranjanje mejic za Dolino Reke, Goričko, Mura, Drava, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Ljubljansko barje, Planinsko polje, Kras. Tak pristop bo dodatno usmeril izvajanje ukrepa na najbolj ranljiva območja, ki so ogrožena ali na njih že prihaja do slabšanja stanja, tako da bo zagotovljen pozitiven vpliv in ohranjanje ekosistemov kmetijske krajine tam, kjer je to najbolj potrebno. Na isti površini se lahko izvaja več operacij in izkušnje iz programskega obdobja 2007-2013 kažejo, da so se kmetje odločali za tiste podukrepe (ekvivalent operacijam ukrepa KOPOP v obravnavanem PRP) in njihove kombinacije, ki prinašajo najvišja plačila, te pa ne prinašajo nujno tudi največjih pozitivnih vplivov na

¹⁸ Žvikart, M. (2013): *Vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti znotraj območij Natura 2000*. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota, oktober 2013.

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij																																																											
	ohranjanje vrst in habitatnih tipov ali pa celo izničujejo drug drugega. Da bi preprečili tako konkuriranje operacij ali celo izničevanje njihovih učinkov, bo v PRP 2014-2020 na posebnih območjih znotraj Nature 2000 uporabljen pristop z operacijami oz. pristop svežnja zahtev (osnovnih, dodatnih), ki se nanašajo na travinje: • Glavna naravovarstvena operacija je »posebni traviščni habitati«, katerega cilj in namen je ohranjanje občutljivih habitatov in kvalifikacijskih vrst. S tem je bil ubran enak pristop, kot je bil določen za t.i. horizontalne okoljske zahteve, vezane na posamezne proizvodne usmeritve v kmetijstvu (poljedelstvo, sadjarstvo...). Operacija vključuje 2 obvezni in 2 dodatni zahtevi, ki so namenjene ohranjanju trajnega travinja ob prepovedi uporabe gnojil in fitofarmacevtskih sredstev in izvajanju določenih praks (pozna košnja, spravilo mrve), ki omogočajo ohranjanje biotske raznovrstnosti in ugodnega stanja habitatnih tipov ter uspešno razmnoževanje ogroženih rastlinskih in živalskih vrst. K učinkovitosti operacije bo prispevalo dejstvo, da morajo upravičenci morajo obvezne in izbirne zahteve iz te operacije izvajati na najmanj 20 % površin trajnega travinja, ki leži znotraj ekološko pomembnih območij posebnih traviščnih habitatov. • Splošnejši operaciji sta Trajno travinje I in operacijo Trajno travinje II. Upravičenci, katerih površine ležijo na ekološko pomembnih območjih posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, območij pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, se lahko v ti dve operaciji vključijo le, če se istočasno vključijo tudi v izvajanje ene izmed operacij, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ali katero od operacij »posebni traviščni habitati«, »traviščni habitati metuljev«, »habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov«, »steljniki«) z najmanj 20% površin trajnega travinja, ki ležijo znotraj ekološko pomembnih območij (t.i. »pravilo 20% NTR«). Gre za mehanizem »mehkega pogojevanja«, saj mora posamezno kmetijsko gospodarstvo, katerega travinje leži tudi na območjih, pomembnih z vidika biotske raznovrstnosti, poleg zelene operacije ukrepa KOPOP hkrati na določenem deležu ali obsegu teh površin izvajati tudi eno izmed operacij, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Modelne kalkulacije višine plačil za posamezne zahteve v okviru operacij so pomembne za uspeh naravovarstveno usmerjenih operacij. Razmerje med plačili v precejšnji meri vpliva na odločanje upravičencev glede vstopa v posamezne operacije, vendar bo s pristopom z operacijami in mehanizmom »mehkega pogojevanja« znatno zmanjšana možnost konkuriranja operacij in možnost premajhnega izvajanja naravovarstvenih operacij. Pristop z operacijami z »mehkim pogojevanjem« bo pozitivno vplival na ohranjanje naravovarstveno pomembnih travišč. Primerjava plačil za vse obvezne zahteve in vse neobvezne zahteve za operacije, ki se lahko izvajajo na travinju, je za ilustracijo podana v naslednji preglednici. Pri plačilu za osnovno zahtevo vezano na datumsko omejeno košnjo/pašo pri vseh naravovarstvenih operacijah (Posebni traviščni habitati, Traviščni habitati metuljev, Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki) sta izračunana dva zneska plačila. Višji znesek je izračunan ob upoštevanju oportunitetnih stroškov zaradi potencialne možnosti spremembe travinja v njive. Do višjega plačila so upravičena določena področja znotraj teh območij, kjer je ta možnost evidentirana glede na naravne danosti ter razmerje med njivami in travniki. <table><tr><th rowspan="2">Operacija</th><th colspan="4">Znesek (€/ha)</th></tr><tr><th>Obvezne zahteve</th><th>Obvezne zahteve brez NPAS (pogoj 1 ha)</th><th>Neobvezne zahteve</th><th>Skupaj (maksimum)</th></tr><tr><td>Trajno travinje I</td><td>50,00</td><td>0</td><td>109,62</td><td>159,62</td></tr><tr><td>Trajno travinje II</td><td>45,84</td><td>45,84</td><td>111,90</td><td>157,74</td></tr><tr><td>Posebni traviščni habitati (nižje)</td><td>183,10</td><td>183,10</td><td>49,60</td><td>232,70</td></tr><tr><td>Posebni traviščni habitati (višje)</td><td>242,88</td><td>242,88</td><td>49,60</td><td>292,48</td></tr><tr><td>Traviščni habitati metuljev (nižje)</td><td>170,90</td><td>142,2</td><td>8,10</td><td>179,00</td></tr><tr><td>Traviščni habitati metuljev (višje)</td><td>245,98</td><td>217,28</td><td>8,10</td><td>254,08</td></tr><tr><td>Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (nižje)</td><td>158,20</td><td>158,20</td><td>20,10</td><td>178,30</td></tr><tr><td>Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (višje)</td><td>237,48</td><td>237,48</td><td>20,10</td><td>257,58</td></tr><tr><td>Steljniki (nižje)</td><td>158,10</td><td>138,00</td><td>/</td><td>158,10</td></tr><tr><td>Steljniki (višje)</td><td>237,38</td><td>217,28</td><td></td><td>237,38</td></tr></table> Primerjava modelnih kalkulacij kaže, da bodo naravovarstvene operacije za ohranjanje travniških habitatov finančno bolj privlačne kot splošni operaciji »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«; za obvezne zahteve naravovarstveno usmerjenih operacij (Posebni traviščni habitati, Traviščni habitati metuljev, Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki), ki bi lahko bile konkurenčne operacijama Trajno travinje I in II, bodo izplačila višja od plačil za obvezne zahteve pri operacijah Traino travinie I in II, ter višja od plačil za	Operacija	Znesek (€/ha)				Obvezne zahteve	Obvezne zahteve brez NPAS (pogoj 1 ha)	Neobvezne zahteve	Skupaj (maksimum)	Trajno travinje I	50,00	0	109,62	159,62	Trajno travinje II	45,84	45,84	111,90	157,74	Posebni traviščni habitati (nižje)	183,10	183,10	49,60	232,70	Posebni traviščni habitati (višje)	242,88	242,88	49,60	292,48	Traviščni habitati metuljev (nižje)	170,90	142,2	8,10	179,00	Traviščni habitati metuljev (višje)	245,98	217,28	8,10	254,08	Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (nižje)	158,20	158,20	20,10	178,30	Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (višje)	237,48	237,48	20,10	257,58	Steljniki (nižje)	158,10	138,00	/	158,10	Steljniki (višje)	237,38	217,28		237,38
Operacija	Znesek (€/ha)																																																											
	Obvezne zahteve	Obvezne zahteve brez NPAS (pogoj 1 ha)	Neobvezne zahteve	Skupaj (maksimum)																																																								
Trajno travinje I	50,00	0	109,62	159,62																																																								
Trajno travinje II	45,84	45,84	111,90	157,74																																																								
Posebni traviščni habitati (nižje)	183,10	183,10	49,60	232,70																																																								
Posebni traviščni habitati (višje)	242,88	242,88	49,60	292,48																																																								
Traviščni habitati metuljev (nižje)	170,90	142,2	8,10	179,00																																																								
Traviščni habitati metuljev (višje)	245,98	217,28	8,10	254,08																																																								
Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (nižje)	158,20	158,20	20,10	178,30																																																								
Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (višje)	237,48	237,48	20,10	257,58																																																								
Steljniki (nižje)	158,10	138,00	/	158,10																																																								
Steljniki (višje)	237,38	217,28		237,38																																																								

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
	izvajanje operacije Trajno travinje II z vsemi neobveznimi zahtevami vred. Razlika med višino plačil za obvezne zahteve zgoraj navedenih naravovarstveno usmerjenih operacij z nižjimi plačili in višino plačil za izvajanje vseh (obveznih in neobveznih zahtev) operacij Trajno travinje I in Trajno travinje II je zelo majhna. Pri operacijah Trajno travinje I in Trajno travinje II lahko višino plačil zviša predvsem izvajanje zahteve »Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjene nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10 % površine travnika« (NPAS; obvezna pri I in neobvezna pri II), ki znaša dobrih 50 €/ha, vendar so plačila za enako zahtevo ob vstopu v naravovarstveno usmerjene operacije nižja, saj znašajo 20,10 €/ha (Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki), 28,70 €/ha (Traviščni habitati metuljev) in 42,50 €/ha (Posebni traviščni habitati). Poleg tega ima večina travišč, ki so primerna za vključitev v naravovarstveno usmerjene operacije, zelo razdrobljeno lastništvo ali pa je celo zelo majhna (npr. traviščni habitati metuljev), zato bodo upravičenci težko dosegali pogoj najmanj 1 hektarja za izvajanje te zahteve in bodo dejansko vsote plačil za obvezne zahteve nižje. Pričakujemo lahko, da se bo ta zahteva izvajala v majhnem obsegu, kar bo zmanjšalo učinkovitost naravovarstveno usmerjenih operacij KOPOP, in da bo prevladovalo izvajanje ukrepa Trajno travinje II, operacija Trajno travinje I pa se bo zaradi pogoja velikosti vsaj 1 ha v večjem obsegu izvajala pretežno na velikih travnikih, ki so običajno bolj gnojni in zato nimajo velike naravovarstvene vrednosti (res pa je, da lahko pripomore k ekstenzifikaciji). Višina plačil je podobno nesorazmerna za neobvezno zahtevo »Spravilo mrve s travinja«, ki pri operaciji Trajno travinje I znaša 25,26 €/ha, pri naravovarstveno usmerjenih operacijah pa od 7,10 €/ha (Posebni traviščni habitati) do 8,10 €/ha (Traviščni habitati metuljev). Majhna razlika med plačili za obvezne zahteve naravovarstveno usmerjenih operacij v primerjavi s plačili za izvajanje vseh zahtev operacij Trajno travinje I in Trajno travinje II bi lahko pripeljala do manjše privlačnosti naravovarstveno usmerjenih operacij, saj bi lahko upravičenci presodili, da so oportunitetni stroški časovnih omejitev košnje (manjše število košenj, zato skupno manjša količina mrve) in omejitev gnojenja pri teh operacijah previsoki glede na majhno razliko v plačilih v primerjavi z operacijama Trajno travinje I in Trajno travinje II, in se bodo raje vključevali v ti dve operaciji. Ta možnost bo deloma zmanjšana z »mehkim pogojevanjem«, vendar bo spremljanje vključevanja v operacije KOPOP pokazalo, v kolikšni meri bo mehko pogojevanje uspešno. Možno pa je tudi, da bi prišlo do splošnega kombiniranja več operacij: zaradi nižjih plačil pri zahtevah naravovarstveno usmerjenih operacij, ki so enake, kot pri operacijah Trajno travinje I in Trajno travinje II (NPAS in MRVA) bo verjetno prihajalo do kombinacij operacij, vendar bo učinek enak kljub (sumarno) višjim plačilom. Pogoj glede povprečne letne obtežbe celotnega KMG (od 0,5 do 1,5 GVŽ travojedih živali/ha) na območjih posebnih traviščnih habitatov, če upravičenci na teh območjih izvajajo operacijo Trajno travinje I ali operacijo Trajno travinje II, bo deloma zmanjšal privlačnost teh dveh operacij v primerjavi z operacijo »Posebni traviščni habitati«. Prejemniki sredstev, ki bodo vstopili v ukrep KOPOP, se bodo morali vsako leto udeležiti usposabljanja. Tako bo zagotovljena njihova usposobljenost in zmanjšanje napak pri izvajanju obveznosti, kar bo pripomoglo k zmanjšanju vplivov na okolje, med drugim na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Poleg tega bodo prejemnikom sredstev, ki bodo vstopili v ukrep KOPOP, v prvih treh letih obveznosti omogočena svetovanja. Svetovanja za kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000 – to so ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in steljnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti, bodo imela poseben poudarek na ohranjanju biotske raznovrstnosti, zaradi česar bo imel ukrep dodaten pozitiven vpliv na varstvene cilje varovanih območij.
11: Ekološko kmetovanje (29. člen)	Izvajanje naravi prijaznega načina kmetovanja zmanjša negativne vplive kmetijstva kvalifikacijske vrste in habitatne tipe, saj zmanjša vnos hranil, opusti uporabo fitofarmacevtskih sredstev in uvaja določeno kmetijsko prakso, ki ima manjše vplive na ekosisteme kmetijske krajine. Tako kot pri ukrepu KOPOP se bodo morali prejemniki sredstev tega ukrepa vsako leto udeležiti usposabljanja, enkrat v prvih treh letih pa tudi koristiti storitve svetovanja. Tako bo zagotovljena njihova usposobljenost in zmanjšanje napak pri izvajanju obveznosti, kar bo pripomoglo k zmanjšanju vplivov na okolje, med drugim na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Možnost kombiniranja ekološkega kmetovanja z operacijami oziroma zahtevami ukrepa KOPOP lahko dodatno prispeva k zmanjšanju negativnih vplivov na varovana območja.
13: Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami (31. člen)	Plačila pripomorejo k ohranjanju kmetijstva v območjih, kjer ta dejavnost ni ekonomsko upravičena. To so območja s težkimi pogoji za kmetijsko dejavnost, zato gre za ekstenzivno kmetijstvo, večinoma za travnike in pašnike in torej za habitate kvalifikacijskih vrst in habitatne tipe, značilne zanje. Ukrep torej pozitivno prispeva k varstvenim ciljem varovanih območij.

Ukrep	Vpliv na doseganje varstvenih ciljev varovanih območij
14: Dobrobit živali (33. člen)	Ukrep predstavlja samo izplačila v obliki nepovratne finančne pomoči, ki se dodeli v obliki enoletnega plačila na GVŽ tistim rejcem, ki so uvedli standarde dobrobiti živali. Sam ukrep torej nima vpliva na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.
16: Sodelovanje (35. člen)	- Sodelovanje lahko glede na tematiko ukrepa in projektov, ki naj bi jih podprl, izboljša kmetijsko prakso in gospodarjenje z gozdovi, zmanjša njune vplive, pripomore k organizaciji gozdno-lesne verige na določenem območju, izboljša trženje proizvodov, in posredno izboljša stanje kvalifikacijskih habitatov in vrst. - Projekti sodelovanja bodo specifično usmerjeni na posebna območja znotraj Nature 2000, zato bodo imeli pozitiven vpliv na varstvene cilje varovanih območij. - Izvajanje pilotnih projektov ter projektov s področja razvijanja novih proizvodov, storitev, praks, postopkov in tehnologij bo prispevalo k oblikovanju dobre prakse in prenosu najnovejših tehnologij v prakso tako v kmetijstvu kot v gozdarstvu, s čimer bo zmanjšalo vplive na ekosisteme. Pozitivni vpliv bo še večji, če bo kateri od pilotnih projektov namenjen zmanjšanju vplivov na določene habitate ali rastlinske in živalske vrste in oblikovanju dobre prakse za njihovo ohranjanje, upravljanju kmetijstva v Natura območjih, ekosistemskim storitvam kmetijstva in trženju proizvodov iz Natura območij in podobno.

Nemogoče je bilo oceniti vplive zgoraj prikazanih ukrepov na vsako kvalifikacijsko vrsto ali habitatni tip posebej oziroma na vsako varovano območje posebej. Zato smo na podlagi podobnosti ekoloških zahtev oblikovali skupine habitatnih tipov, na katere bi lahko izvedba PRP 2014-2020 imela vpliv in v spodnji preglednici prikazali možne vplive nanje. PRP 2014-2020 **na habitatne tipe oz. skupine habitatnih tipov, ki niso prikazani v spodnji preglednici (npr. barja, gručnata pobočja,...) ne bo imel vplivov (ocena A)**, ker niso izpostavljeni kmetijski rabi ali gozdarstvu, so na težko dostopnih in za kmetijsko neprimernih območjih in podobno. Vplivi, opisani pri posamezni skupini habitatnih tipov, bodo imeli posledice tudi za **kvalifikacijske vrste, katerih življenjski prostor so spodaj prikazane skupine habitatnih tipov**, tako da so vplivi na posamezne kvalifikacijske vrste zajeti in ocenjeni posredno. Posebej so izpostavljene le tiste kvalifikacijske vrste, značilne za posamezni habitatni tip, ki so posebej ogrožene. Skupna cena je podana po načelu previdnosti za najbolj negativni ugotovljeni vpliv.

Preglednica 20: Pregled možnih vplivov na ključne skupine habitatov

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
Stoječe vode	Ukrep Naložbe v osnovna sredstva bo podprl naložbe v ureditev namakalnih sistemov in namakalno opremo. Večina namakalnih sistemov v Sloveniji za namakanje uporablja vodo iz akumulacij ali vodotokov in pričakujemo lahko, da bo tako tudi v primeru podprtih naložb. Zajemanje vode iz naravno ohranjenih stoječih vod je malo verjetno; za ureditev namakalnih sistemov je potrebno pridobiti vodno dovoljenje in v postopku se preveri tudi upravičenost uporabe predlaganega vodnega vira in s tem povezani možni negativni vplivi na okolje. Naložbe v kmetijska gospodarstva v okviru ukrepov Naložbe v osnovna sredstva lahko imajo negativen ali pozitiven vpliv na reke in potoke. Naložbe v kmetijska gospodarstva bi lahko intenzivirale proizvodnjo in obdelanost njivskih površin, ob čemer se lahko poveča vnos hranil in fitofarmacevtskih sredstev in njihovo spiranje v stoječe vode. Glede na kriterije upravičenosti (prestrukturiranje manjših kmetij, prilagajanje večjih kmetij, podpora mladim kmetom, razvoj nekmetijske dejavnosti) in velikost sofinanciranja ukrepi prispevajo predvsem k ohranjanju kmetijske proizvodnje in obdelanosti njivskih površin, tako da je intenzifikacija kmetijske proizvodnje malo verjetna. Glede na to, da bodo naložbe omogočile tudi boljše upravljanje in da bodo podprta kmetijska gospodarstva deležna stroge kontrole navzkrižne skladnosti, bo negativen vpliv zelo majhen. Naložbe lahko predvsem olajšajo obstoj kmetijske dejavnosti in s tem preprečijo opuščanje rabe kmetijskih zemljišč, zaraščanje in upadanje vrst, vezanih na ekstenzivno kmetijsko krajino. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali z okoljsko učinkovitostjo, testiranjem kmetijskih praks, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti oziroma vrst in habitatov stoječih vod, analizo vplivov določenih praks na stoječe vode in podobno, in negativen vpliv, če bodo obravnavali testne kmetijske prakse za povečanje produktivnosti, ki bi lahko povečale spiranje hranil in fitofarmacevtskih sredstev ali poseganje v stoječe vode (npr. za namakanje). Ukrep Razvoj kmetij in podjetij ima lahko pozitiven vpliv v primeru razvoja take nekmetijske dejavnosti, ki bi bila usmerjena v ohranjanje stoječih vod, kot so npr. kali, ribniki in jezera.	Nebistven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)
Kraška presihajoča jezera in polja	Vplivi ukrepov so praktično enaki kot pri stojećih vodah in mokrotnih travnikih.	Nebistven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)
Reke in potoke	Vplivi ukrepa Naložbe v osnovna sredstva so za namakalne sisteme enaki kot pri stojećih vodah. Izvedba agromelioracij v okviru tega ukrepa bi lahko vplivala na odtekanje vode iz melioriranega območja, vendar je bil l. 1991 sprejet moratorij nad izvajanjem melioracij (Poročevalec, 30. 3. 1991) in neposredno tudi komasacij, prepoved pa se je nanašala predvsem na hidromelioracije in posege v vodni svet ter zahtevo po sanacijah že izvedenih del (renaturacije) (Prosen, A., 2003¹⁹). Osuševanje ni dovoljeno, tako je možnost uničenja habitatov, vezanih na vlažna tla (mokrotni travniki, logi ipd.), zelo majhna. Na agromelioriranih območjih po izvedbi ukrepa lahko pride do intenzifikacije kmetijstva, zato se lahko poveča spiranje hranil in fitofarmacevtskih sredstev. Posledica je lahko manjša lokalna eutrofikacija; ker je večina zemljišč, primernih za komasacije ali agromelioracije, izven varovanih območij, je lahko njihov vpliv na reke in potoke v varovanih območjih le daljinski in zato nebistven. Naložbe v kmetijska gospodarstva v okviru ukrepov Naložbe v osnovna sredstva in Razvoj kmetij in podjetij lahko imajo negativen ali pozitiven vpliv na reke in potoke. Naložbe v kmetijska gospodarstva imajo na reke in potoke lahko enak vpliv kot na stoječe vode (glej zgoraj). Ureditev namakanja bi lahko povzročila spremembo ekoloških razmer kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, vezanih na reke in potoke. Negativni vplivi se lahko pojavijo zlasti v primeru ureditve velikih namakalnih sistemov, ki bodo obsežni in lahko posežejo na varovana območja. V procesu priprave in odobritve vloge se projekti s sodelovanjem pristojnih organizacije (mnenjedajalcev oz. soglasjedajalcev) oblikujejo tako, da so negativni vplivi na sprejemljivi ravni, saj je za odobritev sredstev za izgradnjo novega namakalnega sistema treba	Nebistven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)

¹⁹ http://www.geodetski-vestnik.com/47/12/gv47-1_064-074.pdf

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
	pridobiti pravnomočno vodno dovoljenje in pravnomočno odločbo o uvedbi namakanja (glej opis ukrepa), v okviru tega pa se izvede tudi presoja sprejemljivosti posega v naravo na varovana območja. Vplivi na varovana območja morajo torej biti zmanjšani na sprejemljivo raven, da je uvedba namakalnega sistema sploh odobrena. Ukrep bo glede podpore za projekte namakanja v precejšnji meri usmerjen v prenovo obstoječih namakalnih sistemov, pričakujemo lahko, da bo oddanih malo vlog za izgradnjo novih namakalnih sistemov. Vpliv na reke in potoke bo majhen in ne bistven ter večinoma omejen na manjše spremembe dinamike odtoka voda tudi zato, ker velika večina namakalnih sistemov v Sloveniji zajema vodo iz podzemnih vod in iz umetnih akumulacij, ne pa iz naravno ohranjenih vodotokov. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali z okoljsko učinkovitostjo, testiranjem kmetijskih praks, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, analizo vplivov določenih praks sečnje in spravila lesa in podobno, in negativen vpliv, če bodo obravnavali testne kmetijske prakse za povečanje produktivnosti, ki bi lahko povečale spiranje hranil in fitofarmaceutskih sredstev ali če bi posegli v vodotoke. Ukrep Razvoj kmetij in podjetij ima lahko pozitiven vpliv v primeru razvoja take nekmetske dejavnosti, ki bi bila usmerjena v ohranjanje vodotokov, npr. naravoslovni, ribiški turizem in podobno. Ukrepa Kmetijsko okoljsko podnebna plačila in Ekološko kmetovanje bosta imela pozitiven vpliv na kakovost rek in potokov, saj bosta zmanjšala porabo hranil in fitofarmaceutskih sredstev; pozitiven vpliv bo imel tudi ukrep Dobrobit živali, saj bo posredno izboljšal ravnanje z gnojili živalskega izvora in zmanjšal emisije hranil v vodotoke.	
Grmičevje in površine v zaraščanju Sestoji navadnega brina (Juniperus communis) na suhih traviščih na karbonatih (5130)	Naložbe v kmetijska gospodarstva v okviru ukrepov Naložbe v osnovna sredstva in Razvoj kmetij in podjetij bi lahko spodbudile povečanje produktivnosti kmetovanja na obstoječih površinah, pa tudi širitev proizvodnje in torej krčitev površin v zaraščanju za pridelavo. Glede na kriterije upravičenosti (prestrukturiranje manjših kmetij, prilagajanje večjih kmetij, podpora mladim kmetom, razvoj nekmetske dejavnosti) in velikost sofinanciranja ukrepi prispevajo predvsem k ohranjanju kmetijske proizvodnje in obdelanosti njivskih površin, tako da sta povečanje produktivnosti in krčitev površin malo verjetna. V primeru, da bi do tega prišlo, bi bile zlasti problematične površine v Slovenski Istri, Pregari, na Krasu, južnem robu Trnovskega gozda in Nanosa, na Javornikih – Snežniku in v dolini Branice, ki jih pokrivajo sestoji navadnega brina na suhih traviščih, ki so kvalifikacijski habitatni tip na teh Natura območjih. Ocenjujemo, da bodo zaradi dodatnih stroškov, ki bi jih imeli s krčitvijo zaraščanih površin, upravičenci navedenih ukrepov, ki bi potrebovali dodatne površine, najprej kupovali ali najemali kmetijske površine, primerne za takojšnjo uporabo. Tudi v primeru, da pride do krčitve tega habitatnega tipa, bo vpliv ne bistven, saj se ta habitatni tip pogosto pojavlja, poleg tega pa gre za habitatni tip, ki je faza sukcesije iz travniških v gozdne združbe in se brez občasnih posegov človeka ne more ohraniti.	Nebistven vpliv (B)
Nižinska suha travišča • Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco Brometalia) (* pomembna rastišča kukavičevk) (6210*) • Vzhodna submediteranska suha travišča (Scorzonetalia villosae) (62A0)	Ukrepa Prenos znanja in Pomoč pri uporabi storitev svetovanja bosta imela posreden pozitiven vpliv na ohranjanje nižinskih suhih travišč, saj bosta prispevala k izboljšanju kmetijske prakse na traviščnih habitatih in bo pripomoglo k zmanjšanju vplive kmetijstva na ekosisteme kmetijske krajine na splošno, torej tudi v varovanih območjih. V okviru usposabljanja in demonstracijskih projektov za osebe, dejavne v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju bo namreč poseben poudarek namenjen usposabljanjem na področju biotske raznovrstnosti, ki bodo osredotočena zlasti na kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000 – to pa so ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev in stelnikov, osrednja območja pojavljanja ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov in najbolj ranljiva območja znotraj Nature 2000, ki zajemajo vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti. Prejemniki sredstev ukrepa KOPOP se bodo vsako leto udeležili usposabljanja, enkrat pa tudi koristili storitve svetovanja, s čimer naj bi dosegli boljšo usposobljenost, zmanjšanje napak pri izvajanju obveznosti in torej tudi zmanjšanje vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. V okviru individualnega svetovanja pa bosta k posrednemu pozitivnemu vplivu prispevali možnosti, da se lahko kmetijsko gospodarstvo usmeri v trajnostno kmetijstvo in pridobi svetovanje glede kmetovanja v varovanih območjih in zmanjšanja vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe, ter možnost za upravičence, vključene v ukrep KOPOP za individualna svetovanja. Za kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000, med katerimi so tudi ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev ter vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti bo poseben poudarek na svetovanju s področja biotske raznovrstnosti. Ukrep bo imel podoben pozitiven	Nebistven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
	vpliv na okoljski cilj kot ukrep Prenos znanja, le da bodo pri storitvah svetovanja uporabniki storitev bolj ciljno usmerjeni zato bodo pozitivni vplivi ne le hitreje vidni, ampak verjetno tudi večji. Ukrepa Naložbe v osnovna sredstva in Razvoj kmetij in podjetij bosta omogočila prestrukturiranje in povečanje učinkovitosti kmetijskih gospodarstev. To bi lahko po eni strani privedlo do intenziviranja kmetijske proizvodnje, tudi živinoreje, kar lahko povzroči povečano košnjo in pašo suhih travnišč, to pa lahko poveča vnos hranil in spremeni vrstno sestavo suhih travnišč. Trenutno nižinska suha travnišča bolj ogroža zaraščanje kot intenzivnost rabe, saj je živinoreja na območju, kjer so ti kvalifikacijski habitatni tipi (Primorska) malo in je zato pašništva ter košnje za nastilj ali krmo malo. Tako lahko sklepamo, da je na voljo dovolj površin za primer potrebe po povečani košnji in paši, da ne bo prišlo do prepašenosti ali intenzivnejšega gojenja in košnje travnikov. Ukrepi bodo tako verjetneje imeli pozitiven vpliv, saj lahko zmanjšajo zaraščanje suhih travnišč, vendar obstaja tveganje negativnega vpliva zaradi intenzifikacije kmetovanja. Možnost vpliva ureditve namakalnih sistemov na travnišča bo izločena v fazi načrtovanja in pridobivanja dovoljenj, saj bodo namakalni sistemi urejeni za namakanje njivskih površin. Ukrep Razvoj kmetij in podjetij lahko poleg tega z razvojem nekmetijskih dejavnosti (še posebej turizma, pa tudi izdelave izdelkov domače obrti, povezanih s suhimi travnišči), posredno prispeva k ohranjanju nižinskih suhih travnišč: z dodatnim prihodkom in podporo delovanju kmetije prejemniki lažje ohranijo kmetijsko dejavnost, katere del je tudi košnja in paša suhih travnišč. Ukrepa Kmetijsko okoljsko podnebna plačila in Ekološko kmetovanje bosta imela pozitiven vpliv na ohranjanje nižinskih suhih travnišč in preprečevanje njihovega zaraščanja; ena od operacij KOPOP je namenjena podpori za vzdrževanje suhih travnišč, ekološko kmetovanje pa spodbuja pridelavo zdravih, kakovostnih in varnih živil, med drugim tudi z izvajanjem vrstam in kategorijam živalim primerne reje in aktivnim varovanjem okolja in biotske raznovrstnosti. Pri ukrepu KOPOP bo to, ali bo vpliv pozitiven ali negativen, in kako velik bo, odvisno od možnosti kombiniranja operacij in njihovih zahtev na isti površini. Glede na modelne kalkulacije je pričakovati, da so višine plačil za posamezne naravovarstveno usmerjene operacije dovolj visoke in finančno privlačne v primerjavi z ostalimi operacijami, da ne bo prišlo do »izrinjanja« na škodo naravovarstveno usmerjenih operacij. Za upravičence bi lahko namreč za površine suhih travnišč bili zanimivi tudi operaciji Trajno travinje I in Trajno travinje II, ki pa bi lahko privedle do intenzifikacije paše in košnje kvalifikacijskih travniških habitatnih tipov, ali pa celo preoravanje travnikov v njive (kjer je to sploh dovoljeno), vendar je to glede na znatno nižja plačila v primerjavi z operacijo »Posebni travniški habitat«. Kljub temu je treba zagotoviti spremljanje učinkov omilitvenih ukrepov v obdobju vmesnega vrednotenja leta 2017 in v primeru, da prihaja do »izpodrivanja«, preveriti uspešnost pristopa z operacijami in dosežkov »mehkega pogojevanja« ter ustrezno prilagoditi način izvajanja ukrepa KOPOP. Pozitiven vpliv bodo imela tudi Plačila območjem z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami, saj bodo pomagala ohraniti kmetijstvo tudi v območjih in obsegu, kjer to ni več ekonomsko upravičeno – sem pa sodijo tudi nižinska suha travnišča. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali z s testiranjem kmetijskih praks, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in podobno, in negativen vpliv, če bodo obravnavali testne kmetijske prakse, ki bi lahko ogrozile obstoj oziroma vrstno sestavo nižinskih suhih travnišč.	
Vlažni travniki • Nižinske in montanske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem (6430) • Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinia caerulea) (6410)	Vplivi na vlažne travnike so enaki kot vplivi na nižinska suha travnišča. Dodaten negativen vpliv na vlažne travnike lahko ima ukrep Naložbe v osnovna sredstva v primeru, da bi v agromelioracije in ureditev namakalnih sistemov zajeli tudi kvalifikacijske habitatne tipe vlažnih travnikov in zmanjšali vlažnost njihovih tal, vendar je možnost za to zmanjšana z moratorijem na melioracije za osuševanje in presojanjem vplivov na okolje v postopkih pridobivanja potrebnih dovoljenj in soglasij. Kvalifikacijski habitatni tipi se pojavljajo v manjših območjih, ki jih je ob primernem načrtovanju možno izvzeti iz agromelioracij. Poleg tega se v procesu priprave in odobritve vloge projekti s sodelovanjem pristojnih organizacije (mnenjedajalcev oz. soglasjedajalcev) oblikujejo tako, da so negativni vplivi na sprejemljivi ravni ali se jim popolnoma izognejo. Za agromelioracije, komasacije in ureditev sistemov namakanja v varovanih območjih bo treba izvesti presojo sprejemljivosti, ki bo natančneje ocenila vpliv posamezne podprte naložbe.	Nebistven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
	Omilitveni ukrep je prostorska opredelitev in uskladitev z vsemi mnenjedajalci še pred oddajo vloge za financiranje iz PRP 2014-2020, med obratovanjem pa je treba od vlagateljev je treba zahtevati dosledno spremljanje uspešnosti omilitvenih ukrepov posameznega namakalnega sistema. Pri izvajanju operacij »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II« lahko pride do intenzifikacije gnojenja in košnje kvalifikacijskih traviščnih habitatnih tipov ter preoravanja travnikov v njive (kjer je to sploh dovoljeno), zaradi česar lahko pride do izničenja pozitivnih vplivov drugih operacij ukrepa KOPOP. Ustrezna plačila na podlagi modelnih kalkulacij naj bi sicer zagotovila, da ne bi prišlo do učinka izpodrivanja operacij, namenjenih ohranjanju travnikov, npr. operacije »traviščni habitatni metuljev« in »habitatni ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov«, z bolj splošnimi operacijama »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«. Zato je treba zagotoviti spremljanje učinkov omilitvenih ukrepov v obdobju vmesnega vrednotenja leta 2017 in v primeru, da prihaja do »izpodrivanja«, preveriti uspešnost pristopa s operacijami in dosežkov »mehkega pogojevanja« ter ustrezno prilagoditi način izvajanja ukrepa KOPOP.	
Gorska travišča • Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (Nardus stricta) • na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope) (6230*) • Alpska in borealna travišča na silikatnih tleh (6150) • Alpinska in subalpinska travišča na karbonatnih tleh (6170) • Gorski ekstenzivno gojeni travniki (6520)	Vplivi na gorska travišča so za ukrepa 1: Prenos znanja in 2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja enaki kot na nižinska suha travišča. Ukrep Razvoj kmetij in podjetij lahko podobno kot pri suhih traviščih in vlažnih travnikih z razvojem nekmetijskih dejavnosti (npr. turizma, predelave mlečnih izdelkov, zeliščarstva,...) posredno prispeva k ohranjanju gorskih travišč, saj z dodatnim prihodkom prejemniki lažje ohranijo kmetijsko dejavnost na kmetijskem gospodarstvu in lažje prispevajo k delovanju pašnih skupnosti, s tem pa tudi k ohranjanju paše na gorskih traviščih. Ukrepa Kmetijsko okoljsko podnebna plačila, Ekološko kmetovanje bosta imela pozitiven vpliv na ohranjanje nižinskih suhih travišč in preprečevanje njihovega zaraščanja; ena od operacij KOPOP je namenjena podpori za planinsko pašo, ekološko kmetovanje pa spodbuja pridelavo zdravih, kakovostnih in varnih živil, med drugim tudi z izvajanjem vrstam in kategorijam živali primerne reje in aktivnim varovanjem okolja in biotske raznovrstnosti. Pri ukrepu KOPOP bo to, ali bo vpliv pozitiven ali negativen, in jakost vpliva odvisno od možnosti kombiniranja operacij oziroma zahtev na isti površini in od višine plačil za posamezno operacijo oziroma zahtevo, saj lahko pride do »izrinjanja« na škodo operacij oziroma zahtev, namenjenih ohranjanju biotske raznovrstnosti, vendar v manjši meri kot pri nižinskih travnikih. Pozitiven vpliv bodo imela tudi Plačila območjem z naravnimi in drugimi posebnimi omejitvami, saj bodo pomagala ohraniti planinsko pašo, ki pogosto ni več ekonomsko upravičena. Obvezna je priprava in izvajanje pašnega reda, da se prepreči prepašenost. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali z učinkovitim upravljanjem pašnih skupnosti in s testiranjem kmetijskih praks, ki pripomorejo k načrtovanju pašnega reda, ki zajema tudi ohranjanje biotske raznovrstnosti. Poleg tega lahko povezovanje v okviru tega ukrepa prispeva k lažji organizaciji in izvedbi paše na gorskih traviščih ter prodaji proizvodov.	Pozitiven vpliv (A)
Gozdovi • Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) (9110) • Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion)) (91K0) • Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (91L0) • Kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpskega pasu (9410) • Dinarski gozdovi rdečega	Ukrep Prenos znanja bo imel posreden pozitiven vpliv na ohranjanje gozdov, saj bo med drugim poudarek tudi na usposabljanju lastnikov gozdov in izvajalcev gozdnih del o pomenu in načinu trajnostnega upravljanja z gozdovi na gozdnih območjih znotraj območij Natura 2000. S tem se želi doseči prilagoditev načrtovanja in izvedbe sečnje na območju, s čimer bi posredno zmanjšali negativne vplive na gozdne ekosisteme. Večina usposabljanja in pilotnih projektov v okviru tega ukrepa bo usmerjenih na področje kmetijstva, kar pa lahko pri tistih lastnikih gozdov, ki so hkrati tudi kmetje, lahko dodatno pripomore k boljši osveščenosti o ohranjanju biotske raznovrstnosti. Tako ima lahko ukrep tudi posreden vpliv, saj se lahko vsebine usposabljanja (npr. glede gospodarjenja na kmetiji, kmetijske prakse ipd.) navezujejo tudi na aktivnosti gospodarjenja in izkoriščanja gozdov v lasti kmetijskega gospodarstva. Vpliv je lahko negativen v primeru, da odločitve, temelječe na usposabljanju, privedejo do neprimerne sečnje, in pozitiven, če se posestnik – nosilec kmetijskega gospodarstva usmeri v zelo trajnostno gospodarjenje z gozdom. Vendar je malo verjetno, da bi na podlagi tega prilagodili tudi prakso v gozdarstvu, zato je možnost takega vpliva ukrepa majhna. Ukrep Naložbe v osnovna sredstva bo na gozdne kvalifikacijske vrste in habitatne tipe vplival s podukrepom Gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest in gozdnih vlak ter priprava gozdnih vlak. Vpliv bo zelo verjetno negativen, saj se gozdne prometnice načrtuje glede na	nebitven vpliv zaradi izvedbe omilitvenih ukrepov (C)

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
bora na dolomitni podlagi (91R0)	potrebe po sečnji na pobudo investitorja oziroma lastnikov gozdov tam, kjer so trenutne potrebe po sečnji največje in ne glede na morebitno fragmentacijo in naravovarstveno stanje širšega območja. Vpliv urejanja novih gozdnih prometnic bo negativen predvsem tam, kjer bodo omogočile odpiranje do sedaj zaprtih ali slabo odprtih gozdov, ki so bili torej težko dostopni za gospodarjenje in se zato v njih redna sečnja ni izvajala. Za taka območja so zato značilni starejši sestoji in velik delež odmrle biomase in so zato pomemben habitat za določene kvalifikacijske vrste ptic, vezane na starejše, z odmrlo biomaso bogate gozdove (npr. divji petelin, gozdni jereb, belohrbti detel, triprsti detel), ter druge kvalifikacijske živalske vrste, kot so npr. saproksilni hrošči, ki so vezane na take habitate. Odpiranje takih gozdov poveča gospodarsko izkoriščanje, zaradi česar se lahko pride do dokaj hitrega redčenja in pomlajevanja sestojev, postopnega zmanjšanja količine odmrle biomase in fragmentacije starejših sestojev, posledično pa do zmanjšanja habitatov navedenih vrst, spremembe njihove populacijske dinamike in upadanja populacij. Omilitveni ukrepi za zmanjšanje vplivov fragmentacije in povečanja sečnje se redko načrtujejo in izvajajo. Gozdne prometnice se sicer načrtuje z gozdnogospodarskimi načrti, vendar so v njih začrtana le širša prioriteta območja in torej ne gre za natančno umeščanje v prostor. Vplive je mogoče omiliti z izboljšanim sistemskim pristopom k umeščanju prometnic in načrtovanjem omilitvenih ukrepov za tiste kvalifikacijske vrste, za katere je to potrebno. K primernejšemu umeščanju in izvedbi gozdnih prometnic bo pripomogel tudi pogoj upravičenosti za podukrep urejanja gozdne infrastrukture, da je na območjih Natura 2000 potrebno pridobiti naravovarstveno soglasje za vse prometnice skladno z Zakonom o ohranjanju narave – torej tudi za gozdne vlake. Gozdne prometnice imajo posreden negativen vpliv, ker se z njimi odpira gozdni prostor za intenzivnejšo sečnjo, kar lahko s hrupom vpliva tudi na populacije drugih občutljivejših, predvsem strogo na gozd vezanih vrst. Podatki monitoringa določenih vrst, vezanih na gozdne ekosisteme (npr. divji petelin, gozdni jereb, belohrbti detel, triprsti detel), kažejo na upad v zadnjih letih. Vplive je možno omiliti s skrbnim načrtovanjem, izvajanjem omilitvenih ukrepov in nadzorom, med drugim tudi v okviru priprave gozdnogospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote, kjer se prostorsko opredeli, v katerih območjih je uporaba določenih vrst mehanizacije smiselna in možna. Za ohranjanje gozdnih ekosistemov in zmanjšanje vpliva PRP 2014-2020 je bil za obdobje 2014-2020 že dosežen dogovor znotraj Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da se bo na nacionalni ravni prednostno izvajalo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih, za kar se bodo zagotovila sredstva iz Nacionalne sheme za približno 600 ha ukrepov (ureditev ekocelic). Ukrep Razvoj kmetij in podjetij lahko z razvojem nekmetijskih dejavnosti (predelave lesa oz. dodajanje vrednosti lesu, uporabe obnovljivih virov energije, turizma, izdelave izdelkov domače obrti iz lesa, pletarskih izdelkov ipd.) posredno prispeva k ohranjanju gozdov, saj z dodatnim prihodkom nosilci kmetijskih gospodarstev, ki imajo v lasti ali najemu gozdove, lažje zagotovijo sredstva za upravljanje z njimi ter za nakup ustreznejše mehanizacije. Nekatere podprte nekmetijske dejavnosti pa lahko posredno okrepijo (dodajanje vrednosti lesu, obnovljivi viri energije) izkoriščanje gozdov, pri čemer je tveganje za nenadzorovano sečnjo, vendar je možnost takega vpliva zelo majhna. Poleg tega lahko podukrep podpore mladim kmetom posredno vpliva tudi na gospodarjenje z gozdom pri tistih mladih kmetih, ki so tudi lastniki gozdov, če ukrep pripomore k ohranitvi kmetovanja in kmetije, vpliv pa je lahko pozitiven v primeru bolj trajnostnega načrtovanja gospodarjenja z lastnim gozdom, ali pa negativen v primeru intenzivnejše in nenadzorovane sečnje; za slednje je ob rednem nadzoru malo možnosti. Razvoj turizma kot nekmetijske dejavnosti na kmetiji, še posebej naravoslovnega turizma in turizma v povezavi z zdravo hrano lahko prispeva k osveščenosti, ohranjanju in trajnostno naravnani rabi gozdov, po drugi strani ima lahko negativne vplive na kvalifikacijske vrste gozdnih habitatnih tipov, če privede do povečanega obiska (pohodništvo, kolesarjenje, nabiranje gozdnih sadežev) v starih gozdnih sestojih. Podukrep 8.6: Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa, točneje aktivnost 1 - Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa, imajo lahko tako negativen kot pozitiven vpliv na gozdne habitate. Naložbe bodo povečale gospodarsko izkoriščanje gozdov, kar bi lahko privedlo do prevelike odprtosti in spremembe gozdnih združb, ter povečale nemir v gozdu, kar lahko negativno vpliva na plašnejše kvalifikacijske živalske vrste (nekatere vrste gozdnih ptic, velike zveri ipd.). Obenem bodo naložbe omogočile uporabo učinkovitejše (npr. manj hrupne, bolj okretne,...) mehanizacije, ki ima celovito manjši vpliv na okolje,	

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
	saj bodo v Katalogu stroškov za izvajanje ukrepov PRP 2014–2020 postavljeni strogi pogoji glede primernosti z vidika varstva okolja, tako da bodo podprti nakupi učinkovitejše (npr. manj hrupne, bolj okretne,...) mehanizacije, ki ima celovito gledano manjši vpliv na okolje. Dejanski vplivi na gozdne ekosisteme bodo odvisni od načina uporabe mehanizacije in aktivnosti v gozdu po pravilu lesa. Vpliv posamezne naložbe ne bo velik, vendar lahko pride do opaznih kumulativnih vplivov. Uporabo nove tehnologije (strojna sečnja) je mogoče prostorsko umeščati v okviru priprave gozdnogospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote tako, da je natančno opredeljeno, kje je uporaba določenih vrst mehanizacije smiselna in možna. Ker je treba sečnjo izvajati trajnostno na podlagi gozdnogospodarskih načrtov in ker gre za kratkotrajen vpliv, lahko vpliv ocenimo kot nebitven. Podukrep 8.4: Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov lahko ima kratkoročno negativne vplive, saj se bo povečal obseg del v gozdu in s tem antropogeni vplivi na kvalifikacijske habitatne tipe in vrste. Ob pravilni in nadzorovani izvedbi, pri kateri bi načrt sanacije, ki ga pripravi Zavod za gozdove, vseboval tudi ukrepe za ohranjanje kvalifikacijskih vrst (npr. glede zagotovljene količine odmrle biomase) pa ima lahko ta podukrep dolgoročno pozitiven vpliv, saj lahko zagotovi primerne razmere za ohranjanje vrst, vezanih na gozdne habitate, in zmanjša možnost širjenja bolezni in zalubnikov in posledičnega slabšega stanja gozdnih habitatov. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali s testiranjem praks sečnje in spravila lesa, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in podobno, in negativen vpliv, če bodo obravnavali testne prakse, ki bi lahko poslabšale stanje gozdnih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Pozitivni vpliv bo še večji, če bo kateri od pilotnih projektov namenjen analizi vplivov urejanja gozdnih prometnic v Natura območjih, povezovanju z naravoslovnim turizmom in rekreacijo v gozdu in podobno. Povezovanje v okviru tega ukrepa ima lahko negativen vpliv, če bo spodbudilo neprimerno izkoriščanje gozdov (načelo »zastonjkarstva«), in pozitiven vpliv, če s povezovanjem pride do izmenjave izkušenj in okoljsko učinkovite mehanizacije. Predlagana sta dva omilitvena ukrepa: • Nove prometnice naj se načrtujejo v skladu s predpisi na podlagi gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtov in novega programa upravljanja z Natura območji, pri čemer je treba tudi dosledno preverjati izvedbo v skladu s danimi dovoljenji in soglasji. • Sistemsko ukrepanje s prednostnim izvajanjem ukrepov za ohranjanje biotske raznovrstnosti (ekocelice) v državnih gozdovih ter na površini približno 600 ha v zasebnih gozdovih za ohranjanje nekaterih specifičnih vrst, na katere bi lahko ukrepi PRP 2014-2020 negativno vplivali.	
Obrečni logi in poplavni gozdovi • Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (91E0*) • Hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi ob rekah (91F0)	Vplivi ukrepov so zelo podobni kot pri stoječih vodah, vlažnih travnikih in gozdovih. Vpliv je ocenjen kot nebitven, ker gre za manjšo verjetnost intenzifikacije proizvodnje in obdelanosti njivskih površin ter posledičnega spiranja hranil in fitofarmaceutskih sredstev, prejemniki sredstev pa bodo morali upoštevati zahteve navzkrižne skladnosti. Poleg tega gre za manjša gozdna območja, za katera je malo verjetnosti, da bi vanje posegali izvajanjem ukrepov za spodbujanje gozdarstva (urejanje gozdnih prometnic, naložbe v gozdarske tehnologije) ali celo z urejanjem namakalnih sistemov. Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja pogosto ne tvorijo sklenjenih gozdnih površin, ampak se pojavljajo v različno širokih pasovih ob rekah in vodotokih in večinoma mejijo na kmetijske površine. Ukrep Naložbe v osnovna sredstva lahko ima negativen vpliv, saj lahko pri urejanju namakalnih sistemov ob akumulacijah za ureditev zajetja in potrebne infrastrukture pride do manjših posegov v ta habitatni tip. Agromelioracije lahko na ta habitatni tip vplivajo predvsem s spremembo odtočnega režima in dinamike vode v tleh, kar lahko spremeni vrstno sestavo na robovih območij tega habitatnega tipa, ni pa pričakovati izsekavanja, saj se v postopku pridobivanja dovoljenj in soglasij obseg in način agromelioracije uskladi z naravovarstvenimi zahtevami. Pri izvajanju ostalih ukrepov ni pričakovati poseganja v obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja, saj krčenje obrečne zarasti za ureditev kmetijskih površin ni upravičen strošek, izvajanje vseh ukrepov pa se mora nanašati na kmetijske površine, kar se tudi strogo kontrolira.	Nebitven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (C)
Jame, ki niso odprte za javnost (8310)	Ukrepa Prenos znanja in Pomoč pri uporabi storitev svetovanja bosta imela posreden pozitiven vpliv na ohranjanje jam in nanje vezanih kvalifikacijskih vrst, saj bosta prispevala k izboljšanju kmetijske prakse in s tem k zmanjšanju vpliva kmetijstva na splošno, ter k	Nebitven vpliv (B)

Naziv	Možni vplivi ukrepov PRP 2014-2020	Ocena vpliva
	izboljšanju gospodarjenja z gozdovi na gozdnih območjih znotraj območij Natura 2000. Prejemniki sredstev ukrepa KOPOP se bodo vsako leto udeležili usposabljanja in vsaj enkrat bodo morali koristiti storitve svetovanja, s čimer naj bi dosegli boljšo usposobljenost, zmanjšanje napak pri izvajanju obveznosti in torej tudi zmanjšanje vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. V okviru individualnega svetovanja pa bosta k posrednemu pozitivnemu vplivu prispevali možnosti, da se lahko kmetijsko gospodarstvo usmeri v trajnostno kmetijstvo in pridobi svetovanje glede kmetovanja v varovanih območjih in zmanjšanja vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe, ter obveza za upravičence, vključene v ukrep KOPOP za vsaj eno individualno svetovanje. Glede na to, na katera kmetijska gospodarstva naj bi se osredotočilo svetovanje in izobraževanje na področju biotske raznovrstnosti, bo verjetno le-to usmerjeno predvsem v ohranjanje travniških habitatov in habitatov ptic kmetijske krajine, tako da bo posredni pozitiven vpliv relativno majhen, znaten pozitiven vpliv na zmanjšanje vplivov kmetijstva na jamske habitate pa lahko ima svetovanje in usposabljanje na področju ravnanja z odpadnimi vodami (zahteve Nitratske direktive, ureditev gnojnih jam in čiščenja odpadnih vod,...) in odpadki. Vplivi ureditve namakalnih sistemov v okviru ukrepa Naložbe v osnovna sredstva na jame bodo posredni in majhni; namakalni sistemi bodo urejani glede na razpoložljive vodne vire, ki jih na kraških območjih skorajda ni in se bo njihovo urejanje temeljito presodilo z vidika vplivov na vodne vire in biotsko raznovrstnost. Manjši sistemi, namenjeni zajemanju deževnice pa bodo imeli minimalen vpliv, saj bodo minimalno in zelo lokalizirano posegli v vodni režim območja. Izvedba agromelioracij v okviru tega ukrepa lahko v primeru velikih posegov vpliva na vhodne dele jam, a je možnost za to zmanjšana v postopku pridobivanja vseh dovoljenj in soglasij. Pri melioracijah bi lahko prišlo do spremembe odtekanja vode z melioriranega območja in spremenjene dinamike vtekanja vode v jame, a je možnost za to na kraških območjih zelo majhna. Na melioriranih območjih po izvedbi ukrepa lahko pride do intenzifikacije kmetijstva in s tem do povečanja spiranja hranil in fitofarmaceutskih sredstev, a je možnost za to na kraških območjih zaradi drugih dejavnikov, zlasti zaradi omejenih vodnih virov minimalna. Naložbe v kmetijska gospodarstva v okviru ukrepov Naložbe v osnovna sredstva in pilotni projekti ukrepa Sodelovanje lahko imajo negativen ali pozitiven vpliv na jamske habitate. Naložbe v kmetijska gospodarstva bi lahko intenzivirale proizvodnjo in obdelanost njivskih površin, ob čemer se lahko poveča vnos hranil in fitofarmaceutskih sredstev in njihovo spiranje v jamske sisteme. Glede na druge omejitvene dejavnike za intenzifikacijo kmetijstva (zlasti pomanjkanje vode) in glede na kriterije upravičenosti (prestrukturiranje manjših kmetij, prilagajanje večjih kmetij, podpora mladim kmetom, razvoj nekmetijske dejavnosti) in velikost sofinanciranja je intenzifikacija kmetijstva malo verjetna. Glede na to, da bodo naložbe omogočile tudi boljše upravljanje in da bodo podprta kmetijska gospodarstva deležna stroge kontrole navzkrižne skladnosti, bo negativen vpliv zelo majhen. Obenem bo ukrep podpiral naložbe v prestrukturiranje, ki bodo osredotočene na povečanje trajnosti kmetijstva, med njimi pa bo urejanje objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme, naložbe za zmanjšanje porabe vode in zmanjšanje emisij odpadnih vod, kar bo zmanjšalo vpliv na jamske habitate. Pilotni projekti ukrepa Sodelovanje bodo imeli pozitiven vpliv, če se bodo ukvarjali z okoljsko učinkovitostjo, testiranjem kmetijskih praks, ki pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, zmanjšanju vplivov na podzemne vode in jamske habitate in podobno, in negativen vpliv, če bodo obravnavali testne kmetijske prakse za povečanje produktivnosti, ki bi lahko povečale spiranje hranil in fitofarmaceutskih sredstev ali poseganje v jame. Ukrepa Kmetijsko okoljsko podnebna plačila (KOPOP) in Ekološko kmetovanje in bosta imela pozitiven vpliv na jamske habitate, saj bosta zmanjšala porabo hranil in fitofarmaceutskih sredstev, s čimer se bo zmanjšalo tudi onesnaževanje podzemnih voda; pozitiven vpliv bo imel tudi ukrep Dobrobit živali, saj bo posredno izboljšal ravnanje z gnojili živalskega izvora in zmanjšal emisije hranil v podzemne vode.	

Preglednica 21: Pregled možnih vplivov na ključne kvalifikacijske vrste

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
Mokrotni habitatni (stoječe vode, kraška presihajoča jezera in polja, reke in potoki, vlažni travniki, obrečni logi in poplavni gozdovi)	nižinski urh (Bombina bombina)	Mura	V Sloveniji je nižinski urh razširjen samo v subpanonski regiji, saj je značilna vzhodnoevropska vrsta. Zadržuje se v manjših stoječih vodah, kjer se hrani z drobnimi vodnimi nevretenčarji. Vrsta je ogrožena širom Evrope. Med ukrepi PRP 2014-2020 bo največji vpliv imel ukrep 4: Naložbe v osnovna sredstva. Eden od podukrepov je namenjen ureditvi namakalnih sistemov, ki lahko na habitate nižinskega urha vplivajo pozitivno ali negativno: lahko pride do večjega zadrževanja vode in oblikovanja novih manjših stoječih vod (npr. jarkov, kanalov), lahko pa ob urejanju namakalnih sistemov pride do uničenja obstoječih manjših stoječih vod. Možnost vplivov urejanja namakalnih sistemov bo sicer zmanjšana z naravovarstvenimi zahtevami za vsak projekt posebej v postopku pridobivanja dovoljenj in soglasij pred odločbo o uvedbi namakanja in oddajo vloge za sofinanciranje, vplivi bodo tako sicer nebistveni, a prisotni. Manjši sistemi, namenjeni zajemanju deževnice, bi lahko predstavljali nove habitate za nižinskega urha, a bo verjetno večinoma šlo za zaprte sisteme in možno je, da v območju razširjenosti nižinskega urha ne bo veliko takih naložb. Večji vpliv bo verjetno imel podukrep za podporo agromelioracijam, kjer bi lahko prišlo do osuševanja in poseganja v manjše stoječe vode; podobno kot pri namakalnih sistemih bo tudi tu možnost takih vplivov zmanjšana z naravovarstvenimi zahtevami za vsak projekt posebej v postopku pridobivanja dovoljenj in soglasij pred odločbo o agromelioraciji in oddajo vloge za sofinanciranje, vplivi bodo tako sicer nebistveni, a prisotni. Poleg tega osuševanje ni dovoljeno, saj je bil l. 1991 sprejet moratorij nad izvajanjem melioracij (Poročevalec, 30. 3. 1991) in neposredno tudi komasacij, prepoved pa se je nanašala predvsem na hidromelioracije in posege v vodni svet ter zahtevo po sanacijah že izvedenih del (renaturacije) (Prosen, A., 2003²⁰). Moratorij tako preprečuje izvedbo osuševanja; tudi če bi bilo osuševanje dopustno, je to eden od melioracijskih ukrepov, zanj pa je treba pridobiti tudi vsa potrebna dovoljenja in soglasja v skladu z ZKZ. Ukrep preko naložb v kmetijska gospodarstva lahko privede do intenzifikacije kmetijstva, kar bi lahko povečalo izpiranje hranil in fitofarmacevtskih sredstev v habitate nižinskega urha, a je glede na kriterije upravičenosti, velikost sofinanciranja in obveznosti (stroga kontrola navzkrižne skladnosti) to malo verjetno. V okviru naložb v prestrukturiranje bo podprto urejanje objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme, naložbe za zmanjšanje porabe vode in zmanjšanje emisij odpadnih vod, zato lahko pričakujemo tudi zmanjšanje onesnaževanja iz kmetijskih virov in zato pozitiven vpliv. Podoben pozitiven vpliv na kakovost vode v habitatih te vrste lahko imata tudi ukrep KOPOP in ukrep Ekološko kmetovanje, saj bosta zmanjšala porabo hranil in fitofarmacevtskih sredstev, ter ukrep Dobrobit živali, saj bo posredno izboljšal ravnanje z gnojili živalskega izvora in zmanjšal emisije hranil v podzemne vode. Ukrep Razvoj kmetij in podjetij bo podprl razvoj nekmetijskih dejavnosti, med drugim turizma in možno je, da bi v okviru ureditve kmetijskih gospodarstev za turistično dejavnost tudi namensko ohranili in upravljali katero od vodnih teles, ki so habitat nižinskega urha. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Veliki pupek	Drava	Prehranjevalni habitat velikega pupka so predvsem ekstenzivni vlažni travniki, prezimovališča pa najde v gozdu ali grmiščih	C

²⁰ http://www.geodetski-vestnik.com/47/12/gv47-1_064-074.pdf

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
	(Triturus carnifex)		v zavetju na vlažnih mestih pod kamni, v skalnih razpokah in luknjah, pod ali v razpadajočem lesu. Pričakovati je podobne nebstvene negativne vplive in pozitivne vplive na manjša vodna telesa, ki jih veliki pupek potrebuje za svoj življenjski cikel, kot pri nižinskem urhu. Ukrep KOPOP pa bo poleg zmanjševanja vnosa hranil in fitofarmaceutskih sredstev v vodne habitate pripomogel k ohranjanju ekstenzivnih vlažnih travnikov in s tem k ohranjanju habitata velikega pupka. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	
	Močvirska sklednica (Emys orbicularis)	Ljubljansko barje, Mura, Drava	Je edina slovenska avtohtona sladkovodna želva. Vezana je na vodne habitate, a za razmnoževanje potrebuje tudi primerne kopenske habitate. Je prehrambeni oportunist, ogrožajo jo predvsem izginjanje oziroma uničevanje in fragmentacija primernih bivališč (melioracije, regulacije, urbanizacija, ceste) ter pretirana uporaba fitofarmaceutskih sredstev, gnojil in naseljevanje tujerodnih kompetitorskih vrst (npr. želve rdečevratke). Pričakovati je podobne nebstvene negativne vplive in pozitivne vplive na vodna telesa, ki so habitat močvirske sklednice, kot pri nižinskem urhu in velikem pupku. Ukrep KOPOP pa bo poleg zmanjševanja vnosa hranil in fitofarmaceutskih sredstev v vodne habitate pripomogel k ohranjanju ekstenzivnih vlažnih travnikov. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
Nižinska suha travišča	smrdokavra (Upupa epops)	Goričko, Kras	Značilen habitat smrdokavre so odprta krajina z drevesi in grmišči, stari sadovnjaki in gozdni rob. Gnezdi v duplih, zato so stari sadovnjaki njeno najpogostejše bivališče, zaradi njihovega izginjanja (zaraščanje, propadanje visokodebelnih dreves) pa je močno ogrožena. Gnezdi v severovzhodni Sloveniji, na Goriškem, Krasu, v Vipavski dolini, na Kočevskem, razpršeno pa tudi drugod. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta negotov populacijski trend. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in visokodebelnih sadovnjakov in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Zlasti pomembno bo ciljno usmerjeno izvajanje operacij »Ohranjanje mejic« in »Visokodebelni travniški sadovnjaki«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Hribski škrljanec (Lullula arborea)	Goričko, Kras	Hribski škrljanec je ptica odprte kulturne krajine z grmičevjem in drevjem. V Sloveniji se pojavlja v sredogorju na suhih in kraških travnikih, primerni so zlasti ekstenzivni travniki z bolj redko in nizko travo, bogato z zelišči. Razširjen je regionalno na zahodu in jugu države, prezimuje pa v toplejših predelih Slovenije, predvsem na Krasu in v Slovenski Istri. Najbolj ogrožena lokalna populacija hribskega škrljanca Lullula arborea v Sloveniji je na Goriškem. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta zmeren upad. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Pri ostalih ukrepih	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	
	Poljski škrlanec (Alauda arvensis)	Ljubljansko barje, Kras	Poljski škrlanec je v Sloveniji pogosta vrsta in se pojavlja na gnojenih in negnojenih travnikih ter njivah (prevladujoče na ekstenzivno obdelanih površinah, kot so nižinski močvirnati travniki ali suhi travniki višjih leg), redkejši je na gorskih travnikih. Prezimuje v toplejših predelih Slovenije, na primer na Krasu. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta strm upad. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Veliki strnad (Miliaria calandra)	Kras, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Ljubljansko barje	Veliki strnad je značilen za suhe, ekstenzivne travnike z grmišči in mejicami, kot so na primer polja na Krasu. Prezimuje redko, običajno v toplejših predelih Slovenije. Značilna je razširjenost v zahodni Sloveniji od Kobarida do Dragonje, ponekod na jugu ter severovzhodu države. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta zmeren upad. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Vrtni strnad (Emberiza hortulana)	Kras	Vrtni strnad gnezdi na suhih, zaraščajočih traviščih z redko travo in pogoriščih, prehranjuje pa se v kulturni krajini. Je selivec na dolge razdalje, in je v Sloveniji močno ogrožena vrsta, saj se je populacija v celotni Evropi med leti 1970 in 1990 zelo zmanjšala. Večina populacije se pojavlja na v SPA Kras, vendar na njegovem severnem delu upada. Trend za populacijo vrtnega strnada na IBA Kras je v obdobju 2005-2011 negotov, saj je v tem obdobju populacija upadla za 31 %. Vrsto ogrožajo predvsem zaraščanje in pozidava suhih kraških travnikov ter opuščanje tradicionalnih kultur v okolici kraških vasi. Monitoring populacij od l. 2005 je pokazal nadpovprečno število na območjih, kjer se je po začetku monitoringa začela intenzivnejša paša (območje Movraža, Petrinjski kras). Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi, s tem pa k ohranjanju te vrste, še posebej, če bo v SPA Kras usmerjen na območje Kosovelja, Gabrka in Kraškega roba. Možno je, da bo k ohranitvi vrste prispeval poleg operacij ukrepa KOPOP »Posebni traviščni habitati«, »Ohranjanje mejic« in »Visokodebelni travniški sadovnjaki« tudi operaciji »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	
	Rjavi srakoper (Lanius collurio)	Dolina Reke, Goričko, Mura, Drava, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Ljubljansko barje, Planinsko polje, Kras	Habitat rjavega srakoperja so odprta območja z grmičevjem, kjer se izmenjujejo travniki, obdelane površine in nizko grmičevje, ustrezajo mu tudi pašniki. Gnezdi v trnastem grmovju, ogroža pa ga predvsem krčenje mejic. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta zmeren upad. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Možno je, da bo k ohranitvi vrste prispeval poleg operacij ukrepa KOPOP »Posebni travniščni habitati«, »Ohranjanje mejic« in »Visokodebelni travniški sadovnjaki« tudi operaciji »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	črnočeli srakoper (Lanius minor)	Krakovski gozd – Šentjernejsko polje	Črnočeli srakoper je v Sloveniji zelo redek in na robu izumrtja, zabeležen je ob Kolpi, na Šentjernejskem polju in v Vipavski dolini. Njegov habitat so odprte goličave in ekstenzivna kulturna krajina s posameznim drevjem. Kot kaže populacija upada zaradi zmanjševanja mozaičnih struktur in intenzifikacije v kmetijski krajini, na primer preoravanja in intenzifikacije ekstenzivnih travnikov in mejic ter sekanja posamičnih velikih dreves. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju te vrste. Še posebej pomembno bo ciljno usmerjeno izvajanje operacij ukrepa KOPOP »Posebni travniščni habitati«, »Visokodebelni travniški sadovnjaki« in zlasti »Ohranjanje mejic«. Ostali ukrepi lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo privedejo do intenzifikacije kmetijstva; čeprav je to malo verjetno lahko že manjši obseg intenzifikacije v SPA Krakovski gozd – Šentjernejsko polje vpliva na populacije črnočelega srakoperja. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Rjava penica (Sylvia communis)	Mura, Ljubljansko barje, Kras	Habitat rjave penice so vrtovi, odprte pokrajine s trnovim grmičevjem, goščave in žive meje, pogosto se pojavlja na enakih območjih kot rjavi srakoper. Glede na monitoring ptic kmetijske krajine beleži vrsta zmeren upad. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju te vrste. K ohranitvi lahko zlasti pripomore izvajanje operacije »Ohranjanje mejic«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	
	pisana penica (Sylvia nisoria)	Mura, Planinsko polje, Planinsko polje, Kras	Habitat pisane penice so grmišča in žive meje v odprti, ekstenzivno obdelani kmetijski krajini. Gnezdi v trnastem grmovju, podobno kot rjavi srakoper in rjava penica. V Sloveniji je ogrožena vrsta, največje lokalne populacije so na območju SPA Snežnik - Pivka, manjše pa na Ljubljanskem barju, Planinskem polju, Muri in Cerkniškem jezeru. V Sloveniji je za vrsto za obdobje 2004-2013 značilen zmeren upad, a so zanjo značilna velika populacijska nihanja med leti, ki se odražajo v njenem negotovem panevropskem trendu za obdobje 1982-2011). Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju te vrste. K ohranitvi lahko zlasti pripomore izvajanje operacije »Ohranjanje mejic«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	Kotorna (Alectoris graeca)	Kras	Habitat kotorne so suha, skalovita področja na prisojnih apnenčastih legah. V Sloveniji je močno ogrožena vrsta, značilna pa je za zahodni del Slovenije - Primorsko in Julijske Alpe. Za populacije kotorn so značilna precejšnja naravna nihanja, tako je populacijski trend v Sloveniji zaenkrat še negotov. Glede na literaturne podatke je opuščanje paše v gorskem svetu verjetno eden od glavnih razlogov za upad populacij kotorne povsod v Evropi, a v Sloveniji na območju njene razširjenosti v gorskem svetu ni opuščanja paše. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Možno je, da bo k ohranitvi vrste prispeval poleg operacij ukrepa KOPOP »Posebni traviščni habitati«, »Ohranjanje mejic« in »Visokodebelni travniški sadovnjaki« tudi operaciji »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«.. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu.	B
	podhujka (Caprimulgus europaeus)	Kras	Habitat podhujke so termofilna grmišča, gozdni rob (zlasti borov gozd) in poseke ter suhi travniki med manjšimi zaplatami gozdov. Zadržuje se na tleh in je aktivna ponoči. V Sloveniji je močno ogrožena vrsta. Najpogostejša je v zahodni in osrednji Sloveniji, posamezne lokalitete pa so raztresene še v Gornjesavski dolini, ob Sotli, v Slovenskih goricah in na Goričkem. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju te vrste. K ohranitvi lahko zlasti pripomore izvajanje operacije »Ohranjanje mejic«. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu.	B
	travniški postavnež (Euphydryas aurinia)	Goričko, Kras	Habitat travniškega postavneža so ekstenzivna travišča - močvirni in vlažni nižinski travniki ter suha in polsuha travišča od nižin do montanskega in alpskega pasu, pa tudi nizka in prehodna barja. Stanje te vrste je neugodno in se slabša. Ogroža ga sprememba vrstne sestave travniških rastlin zaradi intenzifikacije rabe (povečano gnojenje in zato tudi zgodnejša košnja) in preoravanje travnikov za kmetijske površine. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			te vrste, zlasti z operacijama ukrepa KOPOP »Posebni travniški habitat«, »Ohranjanje mejic« in »Visokodebelni travniški sadovnjaki«. Ostali ukrepi lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo privedejo do intenzifikacije kmetijstva, vendar je to malo verjetno. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	
	kraški zmrzlikar (Erannis ankeraria)	Kras	Gre za redko vrsto, vezano na ekstenzivna kraška travnišča. Stanje te vrste je neugodno, trend pa je zaenkrat nepoznan. Ocenjujemo, da bodo vplivi podobni kot pri travniškem postavnežu.	C
Vlažni travniki	Kosec (Crepis crex)	Dolina Reke, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Ljubljansko barje, Planinsko polje	Kosec je zelo značilen prebivalec ekstenzivnih, pozno košenih travnikov, polj in neobdelanih njiv. V Sloveniji je močno ogrožena vrsta, pojavlja se na Cerkniškem, Planinskem in Pivškem polju, v dolini Reke, na Ljubljanskem barju in v zahodnih Julijskih Alpah. Ogroža ga zgodnejša košnja (običajno povezana z gnojenjem travnikov), osuševanje vlažnih travnikov, intenzivna paša in preoravanje travnikov v njive. Rezultati monitoringa populacij izbranih vrst ptic kažejo, da je populacija v zmernem upadu in da se je število koscev na večini območij zmanjšalo v primerjavi z 90.-imi leti. Čeprav so za kosca značilna izrazita populacijska nihanja značilna, je verjetno upad števila povezan s porastom bolj intenzivne kmetijske dejavnosti in urbanizacije v istem obdobju. Najbolj ogrožen je na Ljubljanskem barju. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste, vendar bo obseg vpliva zelo odvisen od višine plačil, možnosti kombiniranja operacij in promocije ukrepa. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu.	C
	veliki škurh (Numenius arquata)	Ljubljansko barje	Veliki škurh se pojavlja na vlažnih travnikih, barjih in ustjih rek. V Sloveniji je kritično ogrožena vrsta, ki se pojavlja na Ljubljanskem barju (gnezdi in prezimuje), njegova populacija pa rahlo upada v vsej Evropi. V Sloveniji ga ogroža predvsem izginjanje travniških habitatov (predvsem zaradi preoravanja v njive, v manjši meri pa tudi zaradi zaraščanja) in intenzivnejše rabe travnikov (gnojenje, zgodnja košnja). Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste, vendar bo obseg vpliva zelo odvisen od višine plačil, možnosti kombiniranja operacij in promocije ukrepa. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu.	C
	grahasta tukalica (Porzana porzana)	Dolina Reke, Mura, Drava	Habitat grahaste tukalice so sladkovodna mokrišča, barja in vlažni travniki z zastajajočo vodo. V Sloveniji je močno ogrožena vrsta. Številčnost zabeleženih gnezdečih parov niha glede na nivo vode v posameznem letu. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travnišč in k njihovi ekstenzivni rabi in s tem k ohranjanju habitata te vrste. Pri ostalih ukrepih lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo pride do intenzifikacije kmetijstva in posledično do vpliva na vrsto, a bo ta predvidoma v manjšem obsegu. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
	strašničin mravljiščar (Maculinea teleus)	Goričko, Mura, Ljubljansko barje	Habitat obeh vrst so mezotrofni do evtrofni nižinski travniki in ekstenzivni mokrotni travniki z zdravilno strašnico (Sanguisorba officinalis). Gre za zelo specializirani vrsti, njun življenjski cikel pa poteka v simbiozi z vrsto mravelj. Ogroža ju intenziviranja rabe travnikov - zgodnejša košnja in povečano število košenj (običajno povezana z gnojenjem travnikov) in osuševanje vlažnih travnikov. Poleg tega ju ogroža preoravanje travnikov v njive, redkeje neprimerna paša.	C
	temni mravljiščar (Maculinea nausithous)	Goričko, Mura	Za obe vrsti je bil zabeležen upad populacije in izrazita degradacija primerne habitat, zlasti na Goričkem in v Slovenskih goricah. Obe vrsti sta skoraj izginili iz Haloz in Dravinjske doline, temni mravljiščar je kot kaže izginil s Koroške, v okviru letnega monitoringa leta 2011 pa na Ljubljanskem barju ni bil evidentiran niti en osebek strašničinega mravljiščarja. Stanje obeh vrst je ocenjeno kot slabo in se slabša.	
	močvirski cekinček (Lycaena dispar)	Goričko, Mura	Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju traviščnih habitatov obeh vrst in njihovi ekstenzivni rabi, zlasti če bodo uporabljene izkušnje iz preteklega obdobja in bo ukrep usmerjen v najpomembnejša območja ter bodo ustrezno prilagojeni pogoji glede velikosti travnikov za zahteve. Ostali ukrepi lahko zaradi naložb v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo privedejo do intenzifikacije kmetijstva, a je to malo verjetno. Negativen vpliv naložb lahko pričakujemo v primeru ukrepa 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva«. Zaradi usklajevanja umeščanja in omilitve vplivov na sprejemljivo raven v postopku odobritve sredstev za namakalne sisteme bo vpliv urejanja namakanja relativno majhen, večji vpliv lahko pričakujemo pri izvedbi agromelioracij.	C
	travniški postavnež (Euphydryas aurinia)	Goričko, Mura	Habitat močvirskega cekinčka so vlažni travniki in mokrišča, obrežja rek in jezer ter gosto obrasli vodni jarki. V zadnjem desetletju širi svoj areal v Sloveniji, spremljanje v okviru Direktive o habitatih kaže, da je vrsta v ugodnem stanju kljub temu, da je bila lokalno opažena degradacija habitatov (predvsem v Dravinjski dolini in Halozah). Ocenjujemo, da bodo vplivi podobni kot pri strašničnem in temnem mravljiščarju, le da bodo posledice za vrsto manjše, saj je manj specializirana.	
Gorska travnišča	travniški postavnež (Euphydryas aurinia)	(Pohorje, Trnovski gozd - Nanos, Julijske Alpe, Javorniki – Snežnik, Vzhodni Kozjak, Polhograjsko hribovje, Čemšeniška planina, Kum)	Za vrsto velja enako kot na območju suhih travišč, med možnimi negativnimi vplivi pa so tudi agromelioracije za izboljšanje vodnega režima tal.	C
Gozdovi	divji petelin (Tetrao urogallus)	(Pohorje, Kočevsko Kolpa, Julijci, Grintovci, Trnovski gozd)	Za vrsto velja enako kot na območju suhih travišč, le da je malo verjetno, da bi na gorskih traviščih izvajali ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. Predvidoma se bo na gorskih traviščih izvajal le ukrep KOPOP, ki pa bo pripomogel k ohranjanju teh travišč.	A
			Za vrsto velja enako kot na območju suhih travišč, le da je malo verjetno, da bi na gorskih traviščih izvajali ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva« ter ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrepa 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov« ter 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			mobilizacijo lesa», aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«. Z gradnjo gozdnih prometnic v okviru ukrepa 4 bo namreč prišlo do odpiranja starejših sestojev za gospodarsko izkoriščanje le-teh, posledica pa bodo spremembe strukture gozda in manjša primernost habitata. Poleg tega se bo povečalo vznemirjanje ne le zaradi gozdarske dejavnosti, ampak tudi zaradi rekreativnih dejavnosti (sprehajanje, kolesarjenje, nabiranje gozdnih sadežev). Podoben vpliv (spremembe strukture gozda, povečano vznemirjanje) bosta imela tudi podukrepa 8.4 in 8.6, vendar bo vpliv podukrepa 8.4 kratkotrajen.	
	gozdni jereb (Bonasa bonasia)	(Jelovica, Snežnik – Pivka, Pohorje, Kočevsko Kolpa, Julijci, Grintovci)	Habitat gozdnega jereba je starejši, pestro strukturiran mešan in iglast gozd. Je dokaj splošno razširjena vrsta po vsem goratem in hribovitem delu Slovenije, a je močno ogrožena vrsta. Ogroža ga naraščanje vznemirjanja v gozdovih in spremenjen način gospodarjenja z gozdovi. Ocenjujemo, da bodo negativni vplivi na gozdnega jereba podobni kot pri divjem petelinu.	C
	belohrbti detel (Dendrocopos leucotos)	(Snežnik – Pivka, Kočevsko Kolpa, Trnovski gozd, Gluha loza)	Habitat belohrbtega detla so sklenjeni gozdni sestoji mešanega gozda s starimi drevesi in trohnečimi debli in štori, v katerih tudi gnezdi. V Sloveniji sodi med bolj ogrožene gnezdilke, saj je ekološko zelo specializirana vrsta, občutljiva na fragmentacijo habitata, ki je ogrožena zaradi način gospodarjenja z gozdovi, pri katerem ni zagotovljena zadostna količina padlega in odmrlega drevja. Upad vrste je zaradi navedenih dejavnikov značilen za celotno Evropo. Zaradi občutljivosti na fragmentacijo je za varstvo te vrste treba zagotoviti velike sklenjene površine ustreznega habitata; to prispeva tudi k ohranitvi številnih drugih varstveno pomembnih vrst, na primer saproksilnih hroščev. Ocenjujemo, da bodo negativni vplivi na belohrbtega detla podobni kot pri divjem petelinu, le da bo imel podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov« zelo verjetno večji vpliv. Čeprav bo ukrep kratkotrajen in namenjen sanaciji škode, lahko ob neprimernem načrtovanju in izvedbi (odstranitvi prevelikega deleža odmrle biomase, nespoštovanju načrtov sanacije).	C
	triprsti detel (Picoides tridactylus)	(Pohorje, Kočevsko Kolpa, Julijci, Grintovci, Trnovski gozd, Karavanke, Jelovica, Snežnik – Pivka)	Triprsti detel je značilen za visokogorske stare iglaste gozdove z veliko odmrle biomase, saj gnezdi v duplu v starih in odmrlih drevesih, kjer je lubje večinoma že odpadlo. V Sloveniji ima status ranljive vrste. Količina mrtvega in odmirajočega lesa (zlasti smreke in jelke) je eden najpomembnejših dejavnikov za triprstega detla, saj je volumen odmrlega drevja v predelih s triprstim detlom lahko tudi do 15-krat višji kot v predelih brez njega. Za to vrsto je značilno, da lahko na nekem območju vztraja še nekaj časa zatem, ko se količina primerne habitatne zmanjša pod minimum, potreben za uspešno razmnoževanje, zato se izginotje se zgodi s časovnim zamikom. Ocenjujemo, da bodo negativni vplivi na belohrbtega detla podobni kot pri belohrbtem detlu, pri čemer bi lahko imel podukrep 8.4 še večji negativen vpliv. Ta podukrep sicer sofinancira tudi pogozdovanje (priprava površin za obnovo, sadnja sadik in semen, zaščita mladja na obnovljenih površinah), vendar je vrsta vezana na star gozd, zato pogozdene površine še dolgo ne bodo primeren habitat zanjo.	C
	Sršenar (Pernis apivorus)	Goričko, Mura, Drava, Ljubljansko barje, Kras	Habitat sršenarja so odprti listnati ali mešani gozdovi z izrazitim gozdnim robom ter pašniki in senožeti v okolici. Hrani se z ličinkami os in sršenov, pa tudi z manjšimi kuščarji, ptičji mladiči, majhnimi glodalci in sadjem. Gnezdi visoko v drevesnih krošnjah listavcev. V Sloveniji velja za ranljivo vrsto, po vsej Evropi pa ga ogroža predvsem krčenje listnatih gozdov. Ocenjujemo, da bo največji negativen vpliv imel ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«. Ukrep namreč lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje in zaradi tega do zmanjšanja obsega primernih listnatih ali mešanih gozdov. Podoben vpliv ima lahko podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			katastrofičnih dogodkov», vendar bo njegov vpliv kratkotrajen in omejen na območja, prizadeta zaradi žleda (predvsem Kras). Ta podukrep sofinancira tudi pogozdovanje, kar bi lahko do konca izvajanja PRP 2014-2020 pripomoglo k primernemu obsegu habitatov te vrste, v srednjeročnem obdobju pa tudi na populacije te vrste. Oba ukrepa lahko tudi povečata motnje in vznemirjanje v gozdu zaradi gozdarske dejavnosti. Negativne vplive ima lahko tudi ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva«, ki bo financiral urejanje gozdnih prometnic, vendar zaradi dobre odprtosti gozdov v ključnih Natura območjih ocenjujemo, da v teh območjih ne bo prišlo do znatnega urejanja gozdnih cest in vlak, zato ta ukrep ne bo imel velikega vpliva. Kjer se bo kljub temu izvajal, lahko poveča motnje in vznemirjanje zaradi rekreativnih dejavnosti (nabiranje gozdnih sadežev, sprehajanje, kolesarjenje).	
	belovrati muhar (Ficedula albicollis)	Mura, Drava, Krakovski gozd - Šentjernejsko polje	Habitat belovratega muharja so svetli, stari listnati gozdovi z veliko odmrlega drevja. V Sloveniji je ranljiva vrsta, pojavlja se poleti, odmrlo drevje pa potrebuje za gnezdenje. Ocenjujemo, da bodo negativni vplivi na belovratega muharja podobni kot pri sršenarju, razen pri podukrepu 8.4., ki se predvidoma ne bo izvajal na Natura območjih, kjer je belovrati muhar kvalifikacijska vrsta.	C
	hribski urh (Bombina variegata)	Krakovski gozd, Goričko, Kras, Ljubljansko barje, Mura, Drava	Vrsta je v Sloveniji splošno razširjena. Je gozdna vrsta, ki poletno fazo mirovanja preživi v zavetju na vlažnih mestih pod kamni, v skalnih razpokah in luknjah, razpadajočem lesu. Na vrsto vpliva predvsem izguba habitata – izginjanje manjših vodnih teles. Ocenjujemo, da bo največji negativen vpliv imel ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«. Ukrep lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje in zaradi tega do večjega poseganja v primerne habitate hribskega urha, motenj ali uničenja osebkov ter občasno poškodovanje manjših vodnih teles (večjih luž, kalov). Podoben vpliv ima lahko podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov«, vendar bo njegov vpliv kratkotrajen in omejen na območja, prizadeta zaradi žleda (predvsem Kras in Natura območja na širšem Notranjskem). Negativne vplive ima lahko tudi ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva«, ki bo financiral urejanje gozdnih prometnic, vendar ocenjujemo, da v Natura območjih, kjer je hribski urh kvalifikacijska vrsta, ne bo prišlo do znatnega urejanja gozdnih cest in vlak in da bo šlo za začasen poseg, ki pa bo tam, kjer bo prišlo do urejanja gozdnih prometnic in vlak, imel posreden vpliv zaradi omogočanja intenzivnejše sečnje. Kljub temu zaradi splošne razširjenosti in začasnosti del v gozdu ocenjujemo, da izvajanje PRP 2014-2020 ne bo imelo vpliva na populacije hribskega urha. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
	rogač (Lucanus cervus)	Goričko	Gre za saproksiilno vrsto hroščev vezano na starejše listnate gozdove, mejice, parke in vrtove. Ogroža ga odstranjevanje odmrle biomase, saj je trohneč les pomemben za razvoj ličink. Je splošno razširjen, največja populacija pa je na Goričkem. Vrsta je v neugodnem stanju, a je njeno stanje stabilno. PRP 2014-2020 bi lahko imel negativen vpliv ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«, saj lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			sečnje in zaradi tega do zmanjšanja obsega primernih gozdov in količine odmrle biomase. Podoben vpliv ima lahko podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov«, vendar bo njegov vpliv kratkotrajen in omejen le na določena upravičena območja. Ker se pojavlja tudi v mejicah, bo imel ukrep KOPOP z operacijo »Ohranjanje mejic« pozitiven vpliv na ohranjanje te vrste.	
	Puščavnik (Osmoderma eremita)	Goričko	Puščavnik je saproksilna vrsta, vezana na stara drevesna drevesa hrastov, vrbe, lipe, jesena, pa tudi sadnega drevja. Je manj poznana vrsta, a je kot kaže razširjen po vsej Sloveniji. Stanje vrste je ocenjeno kot slabo, trend pa ni poznan. PRP 2014-2020 bi lahko imel negativen vpliv ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«, saj lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje, zaradi tega do zmanjšanja števila in gostote primernih dreves in količine odmrle biomase. Podoben vpliv ima lahko podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov«, vendar bo njegov vpliv kratkotrajen in omejen le na določena upravičena območja.	C
	strigoš (Cerambyx cerdo)	Kras	Strigoš je vrsta, vezana na hrastova drevesa, predvsem stara drevesa v svetlejših gozdnih robovih in izpostavljena stara hrastova drevesa v kulturni krajini. Ogroža ga izsekavanje hrastovih dreves in gozdov. Stanje vrste je neugodno in se v kontinentalnem delu Slovenije slabša, medtem ko trend za alpski del ni znan. Ocenjujemo, da bo ukrep KOPOP pripomogel k starih hrastovih dreves in s tem k ohranjanju habitata te vrste in sicer z izvajanjem operacijo »Ohranjanje mejic« v KOPOP. PRP 2014-2020 pa bi lahko imel negativen vpliv ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«, saj lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje in zaradi tega do zmanjšanja obsega primernih hrastovih gozdov ali posameznih dreves, poleg tega pa se lahko zmanjša količina odmrle biomase. Podoben vpliv ima lahko podukrep 8.4 »Preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov«, vendar bo njegov vpliv kratkotrajen.	C
Obrečni logi in poplavni gozdovi	črna štorklja (Ciconia nigra)	Goričko, Mura, Drava, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje	Habitat črne štorklje so strnjeni poplavni (večinoma dobovi) gozdovi. Je zelo plaha vrsta, ki je zlasti v času gnezdenja neopazna. V Sloveniji je ranljiva vrsta, značilna za poletno obdobje, gnezditve je znana le na nekaj lokacijah (Krakovski gozd, Ljubljansko barje, Cerkniško jezero, Murska Šuma). Ocenjujemo, da bo največji negativen vpliv imel ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«. Ukrep namreč lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje in povečanje motenj, predvsem hrupa v gozdu. Negativne vplive ima lahko tudi ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva«, ki bo financiral urejanje gozdnih prometnic, vendar so Natura območja, v katerih se pojavlja črna štorklja, že dovolj odprta ali pa manj primerna za sečnjo, da ocenjujemo, da v njih ne bo prišlo do znatnega urejanja gozdnih cest in vlak. Zato ta ukrep na teh Natura območjih ne bo imel velikega vpliva. Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
	srednji detel (Dendrocopos medius)	Mura, Drava, Krakovski gozd–Šentjernejsko polje	Habitat srednjega detla so zreli listopadni gozdovi, v katerih prevladujejo hrasti – torej rečne loke in poplavni nižinski gozdovi. Običajno se prehranjujejo z gosenicami in členonožci v krošnjah in na deblih živih dreves. Redkeje se prehranjujejo na odmrlem lesu, v odmrlih še stoječih deblih si izdelajo gnezdilne dupline. V Sloveniji je ranljiva vrsta, trend populacije pa je ocenjen kot negotov. Ogroža ga neprimerna sečnja s puščanjem premalo odmrle biomase, pomlajevanje z neprimernimi vrstami (zeleni bor, smreka v Krakovskem gozdu), širjenje invazivnih vrst (robinija ob Muri) in fragmentacija habitata. Fragmentacija zlasti ogroža uspešnost razmnoževanja, saj je v manjših fragmentih primerne habitatata manjša verjetnost, da bo samec pritegnil samico in se uspešno razmnoževal. Ocenjujemo, da bo največji negativen vpliv imel ukrep 8 »Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje« - podukrep 8.6 »Naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo in mobilizacijo lesa«, aktivnost 1 - »Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa«. Ukrep namreč lahko posredno pripelje do povečanja intenzivnosti sečnje in zaradi tega do zmanjšanja obsega gozdov s primerno strukturo in deležem odmrlega lesa, kar lahko vpliva na reproduktivno sposobnost populacij. Negativne vplive ima lahko tudi ukrep 4 »Naložbe v osnovna sredstva« – podukrep 4.3. »Naložbe, ki zadevajo infrastrukturo, povezano z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva«, ki bo financiral urejanje gozdnih prometnic, vendar so ključna Natura območja že dovolj odprta da ocenjujemo, da v njih ne bo prišlo do znatnega urejanja gozdnih cest in vlak, zato ta ukrep na Natura območja, kjer je srednji detel kvalifikacijska vrsta, ne bo imel velikega vpliva. Izvajanje obeh navedenih ukrepov bo privedlo do sprememb strukture gozda in posledično zmanjšalo primernost habitata, poleg tega pa se bo povečalo vznemirjanje zaradi gozdarske dejavnosti in zaradi rekreativnih dejavnosti (nabiranje gozdnih sadežev, pa tudi sprehajanje, kolesarjenje). Pri izvajanju posameznih ukrepov, ki se jih načrtuje s PRP so možni tudi negativni vplivi, zato je zagotoviti redno spremljanje izvajanja posameznega ukrepa in v kolikor se ugotovi, da izvajanje ukrepa ne sledi zastavljenim okoljskim ciljem, je treba sprejeti dodatne ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo ti cilji doseženi (v konkretnem primeru to pomeni zagotavljanje ugodnega stanja vrst in HT).	C
Jame, ki niso odprte za javnost	Človeška ribica (Proteus anguinus)	Ljubljansko barje, Kras	Habitat človeške ribice so podzemne vode dinarskega krasa s temperaturo 8-12°C, ogroža pa jo predvsem onesnaženje površinskih voda na kraškem svetu in nelegalni izlov. Vplivi ukrepov PRP 2014-2020 na populacije človeške ribice in njene habitate bodo posredni, saj med podprtimi aktivnostmi in naložbami ni takšnih, ki bi neposredno posegale v jame. Med ukrepi PRP 2014-2020 bo največji vpliv imel ukrep 4: Naložbe v osnovna sredstva. Eden od podukrepov (podukrep 4.3) je namenjen ureditvi namakalnih sistemov, ki lahko na habitat človeške ribice vplivajo s spremembo vodnega režima. Ker bodo le-ti urejani glede na razpoložljive vodne vire, ki jih na kraških območjih skorajda ni in se bo možnost ureditve temeljito presodila z vidika vplivov na vodne vire in biotsko raznovrstnost, je možnost vplivov urejanja namakalnih sistemov zanemarljiva. Podobno velja za manjše sisteme, namenjene zajemanju deževnice, saj bodo minimalno in zelo lokalizirano posegli v vodni režim območja. Podukrep, namenjen izvedbi agromelioracij bi lahko v primeru velikih posegov vplival na vhodne dele jam, a je možnost za to zmanjšana v postopku pridobivanja vseh dovoljenj in soglasij in zlasti za jame z visoko naravovarstveno vrednostjo, ki so znan habitat kvalifikacijskih jamskih vrst (človeške ribice in drugih) taki posegi ne bodo dovoljeni. Melioracije bi lahko na habitat človeške ribice vplivale tudi s spremembo dinamike odtekanja vode z melioriranega območja v jame in z intenzifikacijo kmetijstva na melioriranih območjih ter s tem do povečanja spiranja hranil in fitofarmacevtskih sredstev. Možnost za to na je kraških območjih zaradi drugih dejavnikov, zlasti zaradi omejenih vodnih virov in tipov pridelkov in proizvodnje minimalna. Podobno velja za možnost intenziviranja proizvodnje in obdelanosti njivskih	B

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			površin ter posledičnega povečanja vnosa in spiranja hranil in fitofarmaceutskih sredstev v jamske sisteme zaradi naložb v kmetijska gospodarstva. Glede na druge omejitvene dejavnike za intenzifikacijo kmetijstva (zlasti razpoložljivost vode) in glede na kriterije upravičenosti (prestrukturiranje manjših kmetij, prilagajanje večjih kmetij, podpora mladim kmetom, razvoj nekmetijske dejavnosti), velikost sofinanciranja in obveznosti (stroga kontrola navzkrižne skladnosti) je malo verjetno, da bi do tega prišlo, zato je možnost takega vpliva na habitat človeške ribice in njene populacije zanemarljiva. Ker ukrep v okviru naložb v prestrukturiranje podpira urejanje objektov za skladiščenje živinskih gnojil in nakup pripadajoče opreme, naložbe za zmanjšanje porabe vode in zmanjšanje emisij odpadnih vod, lahko pričakujemo zmanjšanje onesnaževanja habitata človeške ribice iz kmetijskih virov, torej celo pozitiven vpliv na območjih večjega obsega izvajanja takih naložb. Podoben pozitiven vpliv na habitate človeške ribice in na njene populacije lahko imata tudi ukrep KOPOP in ukrep Ekološko kmetovanje, saj bosta zmanjšala porabo hranil in fitofarmaceutskih sredstev, ter ukrep Dobrobit živali, saj bo posredno izboljšal ravnanje z gnojili živalskega izvora in zmanjšal emisije hranil v podzemne vode. Ukrep Razvoj kmetij in podjetij bo podprl razvoj nekmetijskih dejavnosti, med drugim turizma. V okviru tega ukrepa ni mogoče urejati jam za turistični obisk, tako da ni mogoče pričakovati neposrednih negativnih vplivov turizma na habitate in populacije človeške ribice, možno pa je, da bo prišlo do razvoja naravovarstvenega turizma in s tem manjšega pozitivnega vpliva na osveščenost in ravnanje obiskovalcev kraških območij.	
	Drobnovratnik (Leptodirus hochenwartii)	(Slavinski Ravnik, Skedenca nad Rajnturnom, Vodena jama, Županova jama, Radensko polje – Viršnica, Vrhtrebnje - Sv. Ana, Ajdovska planota, Kras, Javorniki – Snežnik, Notranjski trikotnik, Matarsko podolje, Trnovski gozd – Nanos, Krimsko hribovje – Menišija, Kočevsko, Koprivnica)	Drobnovratnik je jamska vrsta hrošča, za katero je bilo l. 2011 poznanih 97 nahajališč (Vrezec et al., 2011a); vrsta ima z značilno severozahodno dinarsko razširjenost. Je mrhovinar, verjetno pa se prehranjuje tudi z organskim drobirjem. Monitoring izbranih vrst hroščev, v okviru katerega se spremlja tudi je pokazal sezonsko nihanje pojavljanja v jamah. Ogroža ga predvsem nelegalen izlov za potrebe zbirateljev. PRP 2014-2020 ne bo vplival na populacije drobnovratnika in njegove habitate, saj med podprtimi aktivnostmi in naložbami ni takšnih, ki bi neposredno posegale v jame. PRP 2014-2020 oziroma ukrepi politike razvoja podeželja, opredeljeni v Uredbi (EU) št. 1305/2013 ne vključujejo ukrepov za preprečevanje nelegalnega izlova, a ga obenem podprte aktivnosti tudi ne omogočajo ali spodbujajo. Še največ možnosti za vpliv je pri ukrepu Razvoj kmetij in podjetij, ki bo podprl razvoj nekmetijskih dejavnosti, med drugim turizma, vendar v okviru tega ukrepa ni mogoče urejati jam za turistični obisk, tako da ni mogoče pričakovati neposrednih negativnih vplivov turizma na habitate in populacije drobnovratnika. Kvečjemu je možno, da bo prišlo do razvoja naravovarstvenega turizma in s tem manjšega pozitivnega vpliva na osveščenost in ravnanje obiskovalcev kraških območij.	B
	Netopirji	Kras	V Sloveniji je več kvalifikacijskih vrst netopirjev, ki so vsaj z delom življenjskega cikla vezani na jamske habitate. Med podprtimi aktivnostmi in naložbami v okviru PRP 2014-2020 ni takšnih, ki bi neposredno posegale v jame. Še največ možnosti za vpliv na jame je pri ukrepu Razvoj kmetij in podjetij, ki bo podprl razvoj nekmetijskih dejavnosti, med drugim turizma. V okviru tega ukrepa ni mogoče urejati jam za turistični obisk, tako da ni mogoče pričakovati neposrednih negativnih vplivov podprte nekmetijske dejavnosti na populacije netopirjev v jamah; posredno sicer lahko turistična dejavnost na kmetijah spodbudi zanimanje in poveča obisk bližnjih jam, a gre za jame, urejene za turistični obisk in glede na pričakovani obseg vlog za podporo za razvoj turistične nekmetijske dejavnosti ni pričakovati znatno večjega obiska. Možno je, da bo vsaj v nekaterih območjih prišlo do razvoja naravovarstvenega turizma in s tem manjšega pozitivnega vpliva na osveščenost in ravnanje obiskovalcev kraških območij. Ukrepi PRP 2014-2020, ki zajemajo naložbe v kmetijska gospodarstva in infrastrukturo, bi lahko privedli do intenzifikacije	B

Značilni habitatni tip	Kvalifikacijska vrsta	Prednostna območja	Ocena	Ocena vpliva
			kmetijstva in posledično do vpliva na prehranjevalne habitate netopirjev, a bo intenzifikacija predvidoma v manjšem obsegu (glej opis vplivov na travniške habitate in grmičevje). Poleg tega bo ukrep KOPOP pripomogel k ohranjanju travšč in k njihovi ekstenzivni rabi, pozitiven vpliv bo okrepljen z usmerjanjem izvajanja ključnih operacij ukrepa KOPOP v naravovarstveno občutljiva območja, med katere sodijo tudi kraška območja.	

4.2 Ugotovitve v primeru preveritve alternativnih rešitev, navedba preverjenih rešitev in razlogi za izbor predlagane rešitve

PRP 2014-2020 temelji na Uredbi Evropskega parlamenta in Sveta št. 1305/2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ki je zavezujoča in opredeljuje cilje, način priprave, izvajanja in spremljanja ter strukturo in ukrepe PRP 2014-2020. Alternative so obdelane v okviru analize ukrepov in njihovih prilagoditev na podlagi predlogov in pripomb tako pripravljavcev okoljskega poročila kot evalvatorjev. Za oblikovanje alternativ je več možnosti:

- Strateška odločitev o morebitnem prostorskem usmerjanju ukrepov;
- Različno močan poudarek na medsebojno povezanih ukrepih;
- Različni poudarki znotraj ukrepov, npr. glede upravičenih stroškov, meril za izbor in ciljnih skupin.

Poleg tega so bile v uvodni fazi priprave programa analizirane različne možnosti, kateri ukrepi se bodo izvajali v okviru PRP 2014-2020, saj je nabor ukrepov na evropski ravni precej velik. Ukrepi, ki niso bili izbrani za izvajanje v Sloveniji, še vedno predstavljajo alternativno možnost izvajanja. Spremembe osnutka PRP 2014-2020 v procesu vrednotenja in ocenjevanja vplivov na okolje so povzete v uvodnih poglavjih.

4.3 Možnost omilitve škodljivih vplivov in okrepitve pozitivnih vplivov

Za izvajanje PRP 2014-2020 predlagamo omilitvene ukrepe za ukrep 4 Naložbe v osnovna sredstva ter za ukrep KOPOP.

Preglednica 22: Omilitveni ukrepi za zmanjšanje negativnih vplivov in za krepitev pozitivnih vplivov PRP 2014-2020 na varovana območja

Prizadeta vrsta ali habitatni tip	Omilitveni ukrep	Razlaga izogiba škodljivega vpliva ali zmanjšanja z omilit. ukrepom	Časovni okvir izvedbe	Izvedljivost, ocena ustreznosti in način spremljanja ukrepa
• Obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (91E0*) • Grmičevje in površine v zaraščanju	Za operacijo »Ohranjanje mejic« naj se po prvih 2 letih izvajanja na podlagi števila prejemnikov, ki izvajajo to obveznost, preveri smiselnost omejitve dolžine mejice na vsaj 20 m - ali je morebitno majhno število vključenih v to obveznost posledica majhnega interesa ali tega, da prejemniki v okviru svojih GERK nimajo tako velikih mejic. V slednjem primeru je treba pogoj zmanjšati. Na usposabljanjih v okviru ukrepa 1 naj se zagotovi tudi informiranje o pravilnem obrezovanju in redčenju mejic.	Z daljšim obdobjem obrezovanja in redčenja je zmanjšana možnost negativnih vplivov na živalske vrste, predvsem vrste ptic, ki jim ustreza gostejša zarast.	Pri določitvi pogojev in izvajanju ukrepa KOPOP	Omilitveni ukrep je izvedljiv v okviru izvajanja ukrepa KOPOP, spremljanja izvajanja in vrednotenja uspešnosti ukrepa KOPOP. Smiselnost omejitve dolžine lahko preveri Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru izvajanja PRP 2014-2020 na podlagi podatkov

Prizadeta vrsta ali habitatni tip	Omilitveni ukrep	Razlaga izogiba škodljivega vpliva ali zmanjšanja z omilit. ukrepom	Časovni okvir izvedbe	Izvedljivost, ocena ustreznosti in način spremljanja ukrepa
				Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, informacij ZRSVN in izračunov indeksa ptic kmetijske krajine.
Nižinska suha travišča - Polnaravna suha travišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (Festuco Brometalia) (* pomembna rastišča kukavičevk) (6210*) - Vzhodna submediteranska suha travišča (Scorzonetalia villosae) (62A0) Vlažni travniki - Nižinske in montanske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem (6430) - Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinion caeruleae) (6410)	Kljub plačilom, ki so za naravovarstveno usmerjene operacije ukrepa KOPOP, namenjene ohranjanju traviščnih habitatov (posebni traviščni habitati; traviščni habitati metuljev; habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov; steljniki) zelo ugodna v primerjavi s splošnejšimi operacijami, kot sta »Trajno travinje I« in »Trajno travinje II«, lahko pride do medsebojnega »izpodrivanja« učinkov in vplivov posameznih operacij ukrepa KOPOP, zato je potrebno zagotoviti podrobnejšo analizo vključevanja v KOPOP do leta 2017 in učinkov vključevanja v KOPOP do leta 2019 v obdobju sprotne vrednotenja in razširjenega letnega poročila o napredku leta 2017 in 2019. Analiza se opravi na podlagi podatkov o izvajanju ukrepa KOPOP, podatkov o kazalniku »delež vrst in habitatnih tipov, ki so v ugodnem stanju« ter na podlagi ugotovitev naknadnega (ex-post) vrednotenja PRP 2007-2013. V primeru, da prihaja do »izpodrivanja«, je treba preveriti uspešnost pristopa z operacijami in dosežkov »mehkega pogojevanja« ter ustrezno prilagoditi način izvajanja ukrepa KOPOP. Sprotno vrednotenje in razširjeno letno poročilo o napredku, ki bosta pripravljena v letih 2017, naj vsebujeta podrobnejšo analizo učinkov naložb v osnovna sredstva na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Analiza naj temelji na rezultatih analize vplivov naložb v osnovna sredstva v okviru naknadnega (ex-post) vrednotenja PRP 2007-2013 (torej je treba zagotoviti primerne vsebine tega vrednotenja) in podatkih o vključevanju v ukrep. Analiza preteklega PRP je pomembna, ker se učinki pokažejo s časovnim zamikom in tako lahko poda pomembne informacije o vplivih in možnih prilagoditvah izvajanja. V primeru, da bodo ugotovljeni škodljivi vplivi, zlasti zaradi intenzifikacije, je potrebno izvajanje tega ukrepa prilagoditi na način, ki bo z vidika vplivov na naravo sprejemljiv (npr. s spremembo kriterijev za odobritev naložb, prostorsko usmerjanje naložb, spremembe v deležu sofinanciranja,...).	S primernim razmerjem med plačili za različne operacije lahko pri kmetih, ki vstopajo v ukrep, preprečimo tako kombiniranje operacij, ki bi bilo na škodo operacij oziroma zahtev za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Dejanski učinek finančno zanimivih operacij v primerjavi z drugimi, finančno manj zanimivimi operacijami, pa je lahko drugačen od predpostavk, zato ga je treba spremljati in primerno ukrepati. Analiza vplivov naložb v osnovna sredstva bo pripomogla k pravočasnemu doseganju varstvenih ciljev in preprečevanju morebitnih negativnih vplivov ostalih ukrepov PRP 2014-2020, zlasti glede intenzifikacije dejavnosti in posledičnih vplivov na vrste in habitatne tipe, vezane na ekstenzivno obdelano kmetijsko krajino. Na podlagi rezultatov bo mogoče prilagoditi izvajanje ukrepa na način, ki bo omilil negativne vplive na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.	Pri spremljanju izvajanja ukrepa KOPOP Na podlagi naknadnega vrednotenja PRP 2007-2013 in sprotne vrednotenja in razširjenega letnega poročila o napredku leta 2017.	Omilitveni ukrep je izvedljiv v okviru spremljanja izvajanja ukrepa KOPOP in pri kontroli izvajanja ukrepa KOPOP. Uspešnost omilitvenega ukrepa spremlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru izvajanja PRP 2014-2020. Izvedbo na terenu preverja Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja v okviru kontrole na mestu samem. Ukrep je izvedljiv v okviru spremljanja in vrednotenja izvajanja PRP 2014-2020 ter prilagoditev PRP 2014-2020 ugotovljenemu stanju in potrebam. Ukrep bo ustrezen ob primerni analizi in prilagoditvi izvajanja ukrepa. Uspešnost omilitvenega ukrepa spremlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob sodelovanju ZRSVN.
Gozdovi	Dosežen je bil dogovor znotraj Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da se bo v obdobju izvajanja PRP 2014-	Ureditev ekocelic bo zmanjšalo negativne vplive same gradnje gozdnih	Pri načrtovanju izvedbe	Omilitveni ukrep je izvedljiv v okviru ukrepov za ohranjanje

Prizadeta vrsta ali habitatni tip	Omilitveni ukrep	Razlaga izogiba škodljivega vpliva ali zmanjšanja z omilit. ukrepom	Časovni okvir izvedbe	Izvedljivost, ocena ustreznosti in način spremljanja ukrepa
- Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum) (9110) - Ilirski bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion)) (91K0) - Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (91L0) - Kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpskega pasu (9410) - Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (91R0)	2020 prednostno izvajalo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih; za ohranjanje nekaterih specifičnih vrst, na katere bi lahko ukrepi PRP 2014-2020 negativno vplivali, se bodo zagotovila sredstva iz Nacionalne sheme za pribl. 600 ha ukrepov (ureditev ekocelic).	prometnic in posredne vplive spremembe strukture starejših, do sedaj zaprtih gozdnih sestojev zaradi odpiranja za intenzivnejše gospodarjenje z gozdovi.	razpisov in med samim izvajanjem programa.	biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih, financiranih iz Nacionalne sheme. Omilitveni ukrep se torej izvaja za omilititev vplivov PRP 2014-2020, a se financira iz nacionalnih sredstev in ne iz samega PRP 2014-2020 (to je izbranih ukrepov). Uspešnost omilitvenega ukrepa spremlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.
	Sprotno vrednotenje in razširjeno letno poročilo o napredku, ki bosta pripravljena v letih 2017 in 2019, naj zajemata: leta 2017 podrobnejšo analizo izvajanja in vključevanja v ukrepe PRP, povezane z gozdarstvom, leta 2019 pa podrobnejšo analizo učinkov teh ukrepov PRP na gozdne kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Vrednotenje mora upoštevati, v kolikšni meri je neugodno stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov posledica izvajanja navedenih ukrepov PRP 2014-2020, v kolikšni meri pa je posledica morebitnih kršitev zakonodaje in pomanjkljivega nadzora. Na podlagi tega mora vrednotenje tudi oceniti, v kolikšni meri je v gozdovih v državni lasti stanje kvalifikacijskih vrst mogoče zagotoviti z izboljšanim nadzorom in izboljšanim sistemom koncesij. Koncesije naj bi sicer bile ponovno podeljene leta 2016, a se bodo podeljevale za 10 let, tako da lahko ugotovitve pripomorejo k izboljšanju sistema koncesij za naslednje obdobje. V primeru, da bodo rezultati pokazali, da varstveni cilji ne bodo doseženi, je potrebno začeti postopek za uvedbo gozdarsko-okoljskih storitev (člen 34).	Uvajanje gozdarsko-okoljskih storitev na podlagi rezultatov vrednotenja bo pripomoglo k pravočasnemu doseganju varstvenih ciljev in preprečevanju morebitnih negativnih vplivov ostalih ukrepov PRP 2014-2020. Upravičenci se pri ukrepu gozdarsko-okoljskih storitev prostovoljno obvežejo, da bodo izvajali operacije, ki zajemajo eno ali več gozdarsko-okoljskih obveznosti. Oblikovanje gozdarsko-okoljskih storitev bo ob primerni promociji in dovolj obsežnim vključevanjem zagotovilo večje površine gozdov, na katerih se gospodarjenje z gozdovi izvaja na način, ki nima negativnih vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.	Na podlagi sprotnega vrednotenja in razširjenega letnega poročila o napredku leta 2017 in 2019.	Ukrep je izvedljiv v okviru spremljanja in vrednotenja izvajanja PRP 2014-2020 ter prilagoditev PRP 2014-2020 ugotovljenemu stanju in potrebam. Ukrep bo ustrezen ob primerni promociji in ciljnem usmerjanju v tista območja, kjer so kvalifikacijske vrste in habitatni tipi ogroženi - kjer je torej izvajanje ukrepa najbolj potrebno. Uspešnost omilitvenega ukrepa spremlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob sodelovanju ZRSVN.
Habitati vseh kvalifikacijskih vrst in vsi kvalifikacijski habitatni tipi	Sprotno vrednotenje in razširjeno letno poročilo o napredku, ki bosta pripravljena v letih 2017 in 2019, naj zajemata: leta 2017 podrobnejšo analizo izvajanja in vključevanja v ukrepe PRP 2014-2020, leta 2019 pa podrobnejšo analizo učinkov ukrepov PRP 2014-2020 na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe oziroma Natura območja. Analiza naj vključuje ugotovitve analize izvajanja in učinkov KOPOP in ukrepov PRP, povezanih z gozdarstvom, kot sta podani v ločeno navedenih omilitvenih	Uvajanje plačil Natura 2000 na podlagi rezultatov analiz, opravljenih leta 2017 in 2019 bo pripomoglo k pravočasnemu doseganju varstvenih ciljev in preprečevanju morebitnih negativnih vplivov ukrepov PRP 2014-2020. Plačila se dodelijo v povezavi z omejitvami zaradi zahtev, ki presegajo	Na podlagi sprotnega vrednotenja in razširjenega letnega poročila o napredku leta 2017 in 2019.	Ukrep je izvedljiv v okviru spremljanja in vrednotenja izvajanja PRP 2014-2020 ter prilagoditev PRP 2014-2020 ugotovljenemu stanju in potrebam. Ukrep bo ustrezen ob primerni uskladitvi z načrtovanjem upravljanja Natura

Prizadeta vrsta ali habitatni tip	Omilitveni ukrep	Razlaga izogiba škodljivega vpliva ali zmanjšanja z omilit. ukrepom	Časovni okvir izvedbe	Izvedljivost, ocena ustreznosti in način spremljanja ukrepa
	ukrepih, a tudi analizo izvajanja in učinkov ukrepa Sodelovanje in LEADER. Vrednotenje mora pri tem upoštevati, v kolikšni meri bi neugodno stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov lahko bilo posledica izvajanja I. stebra Skupne kmetijske politike. V primeru, da bodo rezultati pokazali, da ukrepi PRP 2014-2020 - zlasti tisti, ki so (med drugim) namenjeni ohranjanju narave, kot so KOPOP, Sodelovanje in LEADER - ne prispevajo k doseganju varstvenih ciljev, je potrebno začeti postopek za uvedbo ukrepa plačil v okviru območij Natura 2000 (člen 30).	dobro kmetijsko in okoljsko stanje in so povezane z zahtevami upravljanja Natura območij, da se zmanjšajo negativni vplivi na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.		območij, promociji in ciljnem usmerjanju v tista območja, kjer so kvalifikacijske vrste in habitatni tipi najbolj ogroženi. Uspešnost omilitvenega ukrepa spremlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ob sodelovanju ZRSVN.

V naslednji preglednici podajamo priporočila za zmanjšanje negativnih vplivov in predvsem za krepitev pozitivnih vplivov. Vseh priporočil morda zaradi omejitev Uredbe Evropske komisije in pravil politike razvoja podeželja, pa tudi zaradi zakonskih omejitev ni mogoče upoštevati, vendar je smiselno, da se preveri tudi druge možnosti vključitve priporočil v PRP 2014-2020 ali izvedbe priporočil v okviru drugih postopkov in načrtov, ki lahko vplivajo na izvajanje PRP 2014-2020.

Preglednica 23: Priporočila za zmanjšanje negativnih vplivov in za krepitev pozitivnih vplivov PRP 2014-2020 na varovana območja

Pristop	Opis predloga	Ukrep, za katerega je primerno priporočilo
Prostorsko usmerjanje	- Pripravljalci programa so skupaj z Zavodom RS za varstvo narave že pripravili izbor območij, v katere bodo prednostno usmerjali določene operacije KOPOP, namenjene ohranjanju biotske raznovrstnosti. Kljub temu naj izvajanje ukrepov ne bo strogo omejeno na ta območja, saj je smiselno podpreti zainteresirane kmete tudi v drugih območjih, če je na voljo dovolj sredstev in če v prednostnih območjih za vstop v ukrep ni dovolj zanimanja. - Priprava gozdnogospodarskih načrtov sicer ni del PRP 2014-2020, a pomembno vpliva na način izvedbe določenih ukrepov. V zvezi s pripravo gozdnogospodarskih načrtov podajamo dve priporočili: - Vpliv uporabe nove tehnologije (npr. strojna sečnja) je mogoče zmanjšati s prostorskim umeščanjem v okviru priprave gozdnogospodarskih načrtov za gozdnogospodarske enote, kjer se prostorsko opredeli, v katerih območjih je uporaba določenih vrst mehanizacije smiselna in možna. S tem bi se zmanjšali potencialni vplivi uporabe nove mehanizacije in opreme. - V okviru gozdnogospodarskih načrtov za posamezne gozdnogospodarske enote se prostorsko natančneje določi možnost umeščanja gozdnih prometnic v manj odprte gozdove in opredeli omilitvene ukrepe, ki jih bo potrebno izvajati za zmanjšanje negativnih vplivov na tiste kvalifikacijske vrste, za katere je to na določenem območju potrebno. Opredeliti je treba tudi umestitev teh ukrepov ob načrtovanju prometnic in način oziroma standarde gradnje gozdnih prometnic. V okviru gozdnogospodarskih načrtov je treba opredeliti tudi spremljaje stanja in vplivov gradnje gozdnih prometnic, ki bo omogočilo natančnejše načrtovanje in dopolnjevanje omilitvenih ukrepov.	10: Kmetijsko okoljsko podnebna plačila 8: Naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje 4: Naložbe v osnovna sredstva
Možnosti bolj učinkovitega izvajanja	Omogoči naj se povezovanje z ukrepom svetovanja (ukrep 2), da se spodbuja vstop v ukrep ekološkega kmetovanja in tiste operacije oziroma zahteve ukrepa KOPOP, ki so najprimernejše glede na značilnosti prisotnih habitatnih tipov in vrst in glede na možnost čim večjega pozitivnega vpliva.	10: Kmetijsko okoljsko podnebna plačila 11: Ekološko kmetovanje 2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja
	K sodelovanju v projektih sodelovanja naj se spodbudi tudi subjekte s področja ohranjanja narave, kulturne dediščine in varstva okolja, npr. zavarovana območja, organizacije, ki se ukvarjajo z varstvom kulturne dediščine in kulturne krajine ipd.	16: Sodelovanje
Zagotavljanje pomembnih vsebin	Za kmetijska gospodarstva, katerih kmetijska zemljišča ležijo na posebnih območjih znotraj Nature 2000, med katerimi so tudi ekološko pomembna območja posebnih traviščnih habitatov, traviščnih habitatov metuljev ter vrstno bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti bo poseben poudarek na svetovanju s področja biotske raznovrstnosti. Poleg teh usposabljanj pa je smiselno tudi v okviru ostalih usposabljanj zagotoviti določene okoljske in naravovarstvene vsebine, povezane s temo posameznega usposabljanja, da bi se s temi temami srečali tudi drugi upravičenci. V identifikacijo splošnih potreb po znanju in oblikovanje primernih vsebin usposabljanj in svetovalnih storitev se lahko vključijo tudi drugi deležniki z vseh področij varstva okolja, npr. uprave zavarovanih območij, naravovarstvena in naravoslovna društva, ZRSVN, ZVKD, strokovni krožki, društva, aktivni kmečkih žena, društva podeželske mladine, javna kmetijska svetovalna služba, razvojne agencije ipd.	1: Prenos znanja 2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja
	Kmetijskim gospodarstvom, ki ležijo na katerem od območij s posebnim varstvenim režimom (npr. Natura območja, zavarovana območja, vodovarstvena območja) ali območji tveganja (npr. erozija) in postanejo upravičenci za uporabo storitev svetovanja naj se poda informacije iz evidenc različnih strokovnih služb (ZRSVN, ARSO) o varstvenih režimih, ki so zanje zavezujoči. S pomočjo te informacije bi lahko svetovanje bolj ciljno usmerili.	2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja
Oblikovanje kriterijev za izbor projektov in izvajalcev	V okviru meril za izbor izvajalcev aktivnosti prenosa znanja naj dodatne točke prinesejo izkušnje svetovalcev s svetovanjem na področju ohranjanja narave, zlasti s področja kmetovanja v Natura območjih in zavarovanih območjih.	1: Prenos znanja 2: Pomoč pri uporabi storitev svetovanja
	Sestavni del poslovnega načrta in kriterij točkovanja pri izboru naložb bi lahko bili v primeru podpore za razvoj nekmetijske dejavnosti tisti projekti, ki bi vključevali ohranjanje varovanih območij (npr. v okviru turistične dejavnosti).	6: Razvoj kmetij in podjetij

Pristop	Opis predloga	Ukrep, za katerega je primerno priporočilo
	V okviru meril za izbor projektov sodelovanja ter pri potrjevanju Lokalnih razvojnih strategij naj bo poudarek dan projektom s tematiko ohranjanja narave oziroma upravljanja varovanih območij (npr. testiranje naravovarstveno primernih metod kmetovanja, razvoj spremljanja stanja).	16: Sodelovanje 19: LEADER
	Posebne podpore v ukrepu sodelovanja in pri potrjevanju Lokalnih razvojnih strategij naj bodo deležni projekti, ki vključujejo pridelavo na Natura območjih, ohranjanje narave in upravljanje varovanih območij in trženje storitev in proizvodov ter logistiko proizvodov pridelanih na varovanih območjih.	16: Sodelovanje 19: LEADER
Spremljanje kakovosti storitev za prilagoditev izvajanja ukrepa	Pomembno je spremljanje kakovosti prenosa znanja in svetovanj, ki jih izvajalci nudijo in sicer z dveh vidikov: • kvantitativno (s primerjavo in analizo podatkov, zbranih na Agenciji za kmetijske trge in razvoj podeželja ter v okviru vrednotenja) ter • kvalitativno (z vidika zadovoljstva udeležencev s svetovanjem).	1: Prenos znanja

Omilitveni/spodbujevalni ukrepi, ki se nanašajo na opredelitev meril za izbor projektov in izvajalcev, bodo vključeni v uredbah za izvajanje PRP 2014 – 2020, in sicer:

- Uredbi o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014–2020,
- Uredbi o ukrepih za izboljšanje konkurenčnosti in sodelovanja v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020,
- Uredbi o plačilih za ukrep kmetijsko okoljsko podnebnih plačil, ekološko kmetovanje in območja z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020,
- Uredbi o ukrepih za sanacijo in obnovo gozda, ki je bil poškodovan po naravni nesreči žledu iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020,
- Uredbi o ukrepu dobrobit živali iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 v letu 2015,
- Uredbi o ukrepih prenosa znanja in svetovanja iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020.

4.3.1 Časovni okvir izvedbe predlogov, nosilci njihove izvedbe in način spremljanja uspešnosti njihove izvedbe

Predloge je potrebno vključiti v PRP 2014-2020, razen modelnih kalkulacij, kontrole na kraju samem in podrobnejših kriterijev za izbor projektov in izvajalcev in spremljanja kakovosti storitev. Kriterije se lahko podrobneje določi v Uredbah, ki bodo pripravljene za izvajanje posameznih ukrepov. Spremljanje kakovosti storitev in načela kontrole na kraju samem je možno definirati v letnih programih dela Ministrstva, Agencije RS za kmetijske trge in Javne kmetijske svetovalne službe.

Nosilec predlaganih ukrepov je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, pri njihovem oblikovanju in izvedbi pa naj sodelujeta tudi:

- ZRSVN – zaradi podatkov o stanju varovanih območij, spremljanja stanja in izkušenj z dobrimi kmetijskimi praksami,
- ARSKTRP – zaradi izvajanja razpisov in spremljanja izvajanja naložb oziroma projektov,
- Javna služba kmetijskega svetovanja – zaradi širokega informiranja kmetov in poznavanja njihovih izkušenj z izvajanjem naložb,
- Zavod za gozdove Slovenije – zaradi vključenosti naravovarstvenih vsebin v gozdnogospodarske načrte, širokega informiranja lastnikov gozdov in poznavanja njihovih izkušenj z izvajanjem naložb na področju gozdarstva,
- Različni inšpektorati – zaradi nadzora skladnosti z dovoljenji, soglasji in zakonodajo.

Uspešnost izvajanja predlogov spremljata MKGP in ARSKTRP v okviru spremljanja razpisov in letnega poročanja o napredku izvajanja PRP 2014-2020. Dejanski učinek predlaganih ukrepov pa bo razviden iz spremljanja stanja varovanih območij ter kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, ki ga izvaja ZRSVN.

Sprotno vrednotenje in razširjeno letno poročilo o napredku, ki bosta pripravljena v letih 2017 in 2019, naj zajemata:

- leta 2017 podrobnejšo analizo izvajanja in vključevanja v ukrepe PRP 2014-2020, in sicer v:
 - KOPOP,
 - ukrepe, povezane z gozdarstvom,
 - druge ukrepe, ki lahko pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti in kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, kot sta ukrepa Sodelovanje in LEADER,
 - ukrepa Naložbe v osnovna sredstva.
- leta 2019 podrobnejšo analizo učinkov zgoraj navedenih ukrepov, razen za ukrep Naložbe v osnovna sredstva.

Vrednotenje mora pri tem upoštevati, v kolikšni meri bi neugodno stanje kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov lahko bilo posledica izvajanja I. stebra Skupne kmetijske politike oziroma neprimerne kmetijske ali gozdarske prakse. V primeru, da bodo rezultati pokazali, da ukrepi PRP 2014-2020 ne prispevajo k doseganju varstvenih ciljev, je potrebno začeti postopek za uvedbo ukrepa plačil v okviru območij Natura 2000 (člen 30) in uvedbo gozdarsko-okoljskih storitev (člen 34) ter prilagoditi način izvajanja ostalih ukrepov.

4.4 Navedba morebitnih načrtovanih ali obravnavanih pobud za ohranjanje narave, ki lahko vplivajo na bodoče stanje območja

V pripravi je nekaj novih razglasitev zavarovanih območij, tako da lahko pričakujemo povečanje obsega varovanih območij. Največji območji, predlagani za zavarovanje in v katerih v zadnjem času potekajo številne aktivnosti v podporo zavarovanju, sta Pohorje in Kamniško-Savinjske Alpe, ki bi bila zavarovana na ravni regijskega ali krajinskega parka. Pobude za zavarovanje na državni ravni se pojavljajo tudi ob Muri in Dravi. Zaradi značilnosti predlaganih območij pričakujemo, da bo zavarovanje teh območij še spodbudilo razvoj kmetijstva, turizma kot nekmetijske dejavnosti na podeželju in storitve malih in mikro podjetij v podporo trajnostnemu turizmu in lokalnemu razvoju, obenem pa preprečilo morebitne razvojne pobude, ki niso trajnostne (npr. gradnja večjih turističnih kompleksov, razpršena gradnja, obsežna širitev naselij in podobno). Razglasitev predlaganih zavarovanih območij lahko okrepi izvajanje PRP 2014-2020 in obratno – z višjimi izplačili in prednostnim izborom projektov v zavarovanih območjih lahko PRP 2014-2020 v teh območjih spodbudi večje izvajanje kmetijsko okoljsko podnebnih plačil, izobraževanj o varstvu narave in trajnostnih oblikah kmetijstva ter pilotnih projektov za razvoj v zavarovanih območjih.

V nekaterih zavarovanih območjih so načrti upravljanja še v pripravi. Zaradi dolgotrajne priprave lahko pričakujemo, da so dobro usklajeni tako z varstvenimi cilji Natura območij, s katerimi se morebiti prekriva zavarovano območje, kot tudi s politiko razvoja podeželja in bo torej PRP 2014-2020 možno izvajati v skladu z varstvenimi režimi zavarovanega območja.

4.5 Zaključek

PRP 2014-2020 je v splošnem okoljsko naravnan program, ki lahko precej prispeva k zmanjšanju negativnih vplivov na okolje na podeželju, predvsem pa okrepi osveščenost o okolju, biotski raznovrstnosti, krajini in kakovosti življenja na podeželju ter zagotovi primere dobrih praks. PRP 2014-2020 bo tako imel močan pozitiven vpliv na okolje. Skoraj polovica sredstev je namenjenih trem ukrepom, ki prispevajo k ohranitvi kmetijske krajine ali so neposredno namenjeni ohranjanju biotske raznovrstnosti, torej tudi kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov Natura območij in vrst in habitatnih tipov, zaradi katerih so bila določena zavarovana območja. Številni drugi ukrepi, zlasti ukrepi, namenjeni usposabljanju in sodelovanju, bodo posredno pozitivno vplivali na ohranjanje značilnosti varovanih območij in doseganje njihovih varstvenih ciljev, še posebej zato, ker lahko povečajo razumevanje ohranjanja narave, znanje o pomembnih rastlinskih in živalskih vrstah ter habitatnih tipih in prispevajo k spremljanju stanja varovanih območij.

Določene podprte aktivnosti in naložbe lahko tudi povečajo tveganje ali pa imajo negativen vpliv, zlasti ukrep 4 Naložbe v osnovna sredstva in ukrep 5 Razvoj kmetij in podjetij; negativni vplivi bodo večinoma na sami lokaciji investicije in v njeni neposredni okolici. Taki vplivi se bodo zmanjševali v postopkih pridobivanja vseh potrebnih dovoljenj in, kjer bo potrebno, okoljevarstvenih soglasij. Nova Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS št. 51/14) vpeljuje predhodni postopek ugotavljanja pomembnih vplivov na okolje za vse posege, financirane s sredstvi EU. Tak postopek omogoča odločanje po posameznih posegih v kontekstu njihove izvedbe in lokacije, tako da bo posredno prispeval k zmanjšanju vplivov na okolje. Obenem bo tako zmanjšana tudi možnost kumulativnih vplivov oziroma bo možno z zahtevano presojo vplivov na okolje izboljšati izvedbo podprtih naložb in omiliti potencialne vplive na okolje. Predhodni postopek bo verjetno pokazal, da je potrebno izvesti presojo vplivov na okolje predvsem v primerih naložb v varovanih območjih, kar bo omogočilo dodatno zmanjšanje možnosti negativnih vplivov na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe.

Poleg zgoraj navedene Uredbe so v veljavi še številni drugi predpisi, na podlagi katerih je treba za določene naložbe pridobiti mnenja, soglasja ali dovoljenja pristojnih institucij, v okviru teh postopkov pa je možno preveriti, omejiti ali preprečiti negativne vplive na okolje. Tako je na primer za uvedbo namakalnega sistema treba dobiti vodno dovoljenje, za gradnjo gozdnih prometnic v varovanih območjih naravovarstveno soglasje in podobno. Možnost negativnih vplivov na okolje je torej na projektni ravni zmanjšana že v okviru običajnih postopkov pred odobritvijo vloge.

Omejitve na tem področju predstavljajo slabo uveljavljeni ali presplošni postopki strateškega načrtovanja in presojanja vplivov na okolje, kot se je izkazalo v primeru novih gozdnih prometnic. V takem primeru je težko ukrepati v okviru izvajanja PRP 2014-2020, saj obstaja formalna pravna podlaga in sistem, ki bi moral biti uveljavljen, in aktivnosti na tem področju ni mogoče uvrstiti v omilitvene ukrepe, saj se bodo omilitveni ukrepi izvajali z izvedbenimi predpisi. V takih primerih je priprava PRP 2014-2020 in celovita presoja vplivov na okolje prispevala k identifikaciji težav in medsektorskemu usklajevanju za odpravo pomanjkljivosti. Za ohranjanje gozdnih ekosistemov je bil tako za obdobje 2014-2020 že dosežen dogovor znotraj Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da se bo v obdobju izvajanja PRP 2014-2020 na nacionalni ravni prednostno izvajalo ukrepe za ohranjanje biotske raznovrstnosti v državnih gozdovih, za ohranjanje nekaterih specifičnih vrst, na katere bi lahko ukrepi PRP 2014-2020 negativno vplivali, pa se bodo zagotovila sredstva iz Nacionalne sheme za približno 600 ha ukrepov (ureditev ekocelic).

Številni vplivi posameznih investicij bodo presojani v okviru presoj sprejemljivosti posegov v naravo na varovana območja, čeprav morda zanje ne bo potrebna presoja vplivov na okolje. Tako bodo že v samih postopkih, neodvisnih od PRP 2014-2020, zmanjšani vplivi na okolje in naravo. Ukrep KOPOP ima na splošno gledano pozitivne vplive na varovana območja, v primeru neugodnih nesorazmerij plačil za posamezne operacije, ki se lahko izvajajo na istih površinah, pa lahko pride do slabšanja stanja kvalifikacijskih habitatnih tipov in posredno vrst, če prevlada izvajanje široko definiranih operacij za varstvo okolja pred specializiranimi, ozko usmerjenimi operacijami za varstvo določenih habitatov.

V celoti gledano zato ocenjujemo, da ima PRP 2014-2020 nebitven vpliv ob izvedbi omilitvenih ukrepov (ocena C) na varovana območja in je zato sprejemljiv z vidika predvidenih vplivov nanje.

4.6 Opozorilo o celovitosti

V prvotnem okoljskem poročilu je bil presojan dopolnjen osnutek PRP 2014-2020, ki je bil pripravljen in posredovan 17. marca 2014. Okoljsko poročilo je bilo dopolnjeno na podlagi dopolnjenih osnutkov PRP 2014-2020, prejetih junija 2014 in novembra ter decembra 2014, ter na podlagi drugega predloga PRP 2014-2020, ki je bil 5. decembra 2014 posredovan Evropski komisiji. Pri tem velja izpostaviti, da je to programski dokument, ki opredeljuje ukrepe in gre za enovit izvedbeni dokument politike razvoja podeželja, ki pokriva celotno območje Republike Slovenije. PRP 2014-2020 ne prinaša prostorsko lociranih ukrepov ali lokacije izvajanja aktivnosti, le nekateri ukrepi so prostorsko usmerjeni v določena območja. Kmetijsko okoljsko podnebna plačila so tako prostorsko usmerjena, da bi se zagotovil čimvečji pozitiven vpliv na okolje in naravo. Ravno tako ne prinaša konkretnih podatkov o morebitnih posegih v prostor. Zaradi tega je vsebina okoljskega poročila prilagojena značilnostim programskega dokumenta, ki je bil predmet presoje v okoljskem poročilu.

PRP 2014-2020 bo omogočil izvedbo nekaterih ukrepov, opredeljenih v nadrejenih programskih dokumentih, kot je na primer Operativni program za izvedbo Resolucije o strateških usmeritvah slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 »Zagotovimo.si hrano za jutri«. Nekateri ukrepi posegajo tudi na področja, ki jih urejajo drugi sektorji s svojimi programi, na primer na področja rabe voda in izvajanja Načrta upravljanja z vodami. Operativni program »Zagotovimo.si hrano za jutri« ni bil presojan na strateški ravni, zato smo v okviru celovite presoje PRP 2014-2020 presojali tiste vsebine, ki se bodo financirale s sredstvi PRP 2014-2020 in ki bi lahko imele pomembnejše vplive na okolje, to pa so zlasti namakalni sistemi. Urejanje namakalnih sistemov ni prostorsko opredeljeno, je pa omejeno glede na izdatnost vodnih virov, tako da smo lahko na podlagi vseh informacij in strokovnih podlag in študij, pripravljenih na to temo, podali oceno in splošne omiljitvene ukrepe. Pri tem smo upoštevali tudi informacije naročnika o vsebini in pripravi načrtovane Strategije namakanja, ki naj bi bila sprejeta leta 2015.

PRP 2014-2020 temelji na politiki razvoja podeželja v okviru Skupne kmetijske politike EU. Politika razvoja podeželja se določa z uredbami; Uredba, ki ureja področje programov razvoja podeželja je Uredba (EU) št. 1305/2013 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1698/2005. Pri pripravi dokumenta smo poleg te Uredbe uporabljali informacije, ki nam jih je posredoval naročnik, kot npr. takomenovane tehnične liste posameznih ukrepov.

Hkrati s pripravo PRP 2014-2020 in pripravo okoljskega poročila je potekalo predhodno vrednotenje PRP 2014-2020. Ugotovitve predhodnega vrednotenja so bile vključene v osnutek PRP 2014-2020.

V sklopu priprave Okoljskega poročila za PRP 2014-2020 je bila dne 11.4.2013 izvedena delavnica za scoping (vsebinjenje). Scopinga so se udeležili predstavniki ministrstev in organizacij, ki so svojim delom povezani s pripravo in poznejšim izvajanjem programa, sledile pa so mu fokusne skupine za pripravo okoljskega poročila, na katerih smo se pogovorili o ključnih ugotovitvah in pomembnih vsebinah, ki bi jih bilo potrebno vključiti v okoljsko poročilo. Zaključki in usmeritve iz scopinga in fokusnih skupin so bili uporabljeni v procesu priprave okoljskega poročila.

Nekateri podatki o stanju okolja v Sloveniji so dokaj stari in zato ne podajajo trenutnega stanja okolja, zato je analiza stanja v takih primerih temeljila na ocenah, pa tudi lastnih mnenjih in mnenjih, ki so nam jih podali predstavniki strokovne javnosti na scopingu, fokusnih skupinah in individualnih sestankih. Pri analizi stanja kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst, varovanih po Direktivi o habitatih, smo se opirali na Zbirno poročilo po Direktivi o habitatih 2013²¹, ki je bilo objavljeno decembra 2013.

Kazalci stanja okolja, ki se spremljajo z rednim spremljanjem (monitoringom), ne prikažejo primerno vpliva samega PRP 2014-2020, saj nanje vpliva veliko dejavnikov. Lahko bi oblikovali kompleksnejše kazalce, vendar bi nastopil problem njihovega spremljanja. Predlog kazalcev smo zato oblikovali v povezavi s smernicami CMES, saj bo Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano kazalnike CMES zagotovo spremljalo. Ker so tudi med kazalci CMES številni taki, ki bolj pokažejo kontekst kot pa dejanski vpliv PRP 2014-2020, smo za spremljanje stanja predlagali kontekstualno analizo na polovici izvedbe programa; takrat bo mogoče na podlagi podatkov o izvajanju opraviti natančnejšo analizo vplivov izvedbe programa na okolje.

²¹ Objavljeno na

http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews%5Btt_news%5D=404&cHash=e83de8a8f16dad67cfdb70392ca7477

Ocena vplivov PRP 2014-2020 temelji na informacijah o podprtih aktivnostih in načinu izvajanja in je v veliki meri kvalitativna ocena, podana na strateški ravni. Ocenjevali smo namreč na podlagi dolgoročnih, celovitih vplivov, saj bodo neposredni, kratkoročni vplivi posameznih naložb presojeni v sklopu upravnih postopkov (gradbeno dovoljenje, presoja sprejemljivosti, vodno dovoljenje, okoljevarstveno soglasje,...).

Kmetijsko okoljsko podnebna plačila (Ukrep KOPOP) so zelo pomembna z vidika ohranjanja biotske raznovrstnosti in značilnosti varovanih območij ter zmanjševanja vplivov kmetijstva na naravo in okolje na splošno. Prvotno je bila presoja vplivov opravljena na podlagi izkušenj in brez kalkulacije plačil za zahteve tega ukrepa, saj je bila kalkulacija še v pripravi. Menili smo, da je bilo vplive PRP 2014-2020 kljub temu možno dovolj kakovostno oceniti ob določenih predpostavkah in zahtevah glede kalkulacij, ki so temeljile na izkušnjah izvajanja kmetijsko okoljskih plačil v obdobju 2007-2013, zlasti na učinku »izpodrivanja« podukrepov (ekvivalentov sedanjih shem) za ohranjanje biotske raznovrstnosti s privlačnejšimi splošnejšimi podukrepi. V dopolnjenem PRP 2014-2020, prejetem novembra 2014, so bile modelne kalkulacije že na voljo, zato smo oceno vplivov dopolnili na podlagi primerjav kalkulacij za posamezne operacije oziroma zahteve. Oceno smo dopolnili na podlagi kalkulacij, vključenih v drugi predlog PRP 2014-2020, posredovan Evropski komisiji 5. decembra 2014.

Pogojevanje, na katerem je temeljilo ocenjevanje ukrepa KOPOP, je bilo upoštevano za kar najboljše doseganje varstvenih ciljev varovanih območij in okoljevarstvenih ciljev, saj so:

- v PRP 2014-2020 bistveno povečani deleži izračunane kalkulacije izgubljenega dohodka in višjih stroškov pridelave, ki bodo izplačani. V okviru PRP 2007-2013 so bila plačila v okviru ukrepa KOP izračunana v višini 41 % kalkulacije, v PRP 2014-2020 pa so plačila v okviru ukrepa KOPOP izračunana v višini 60% vrednosti kalkulacije, za operacije povezane z ohranjanjem biotske raznovrstnosti, ohranjanjem vodnih virov in kulturne krajine pa so izplačila izračunana v višini 100 % kalkulacije.
- izvajanje ukrepa KOPOP temelji na načelu »mehkega pogojevanja«,
- določene sheme ukrepa KOPOP so prostorsko usmerjene v določena prednostna območja, da bi se dosegel kar največji učinek.

5 Viri podatkov

5.1 Viri podatkov

- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO): Kazalci okolja v Sloveniji. Internetni vir: http://kazalci.arso.gov.si/?data=group&group_id=13
- Agencija Republike Slovenije za okolje (ARSO) (2006): Podnebne razmere v Sloveniji (obdobje 1971-2000). Ljubljana, november 2006
- Agricultural Policy Perspectives. Member States Factsheets – May 2012. Slovenia. DG Agriculture and Rural Development, Agricultural Policy Analysis and Perspectives Unit, 2012.
- Agencija Republike Slovenije: Atlas okolja. Internetni vir: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso
- Bellman H. 2009. Naše in srednjeevropske žuželke. Založba Narava, 446 str.
- BOŽIČ, L. (2003): Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji 2. Predlogi Posebnih zaščiteneh območij (SPA) v Sloveniji. DOPPS, Monografija DOPPS št. 2, Ljubljana.
- Brelih S., Kajzer A., Pirnat A. 2010. Gradivo za favno hroščev (Coleoptera) Slovenije. 4. Prispevek. Polyphaga: Scarabaeoidea (=Lamellicornia). Scopolia 70, 383 str.
- Common Indicators for Monitoring and Evaluation of Rural Development Programmes 2007–2013, European Commission, Directorate-General For Agriculture And Rural Development, Directorate F. Horizontal aspects of rural development, F.3. Consistency of rural development, december 2009.
- Drovenik B. Pirnat A. 2003. Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000, Hrošči (Coleoptera). – Biološki inštitut Jovana Hadžija ZRC SAZU, Ljubljana, 88 str.
- Dwyer, J., Bradley, D., Hill, B.: Towards an Enhanced Evaluation of European Rural Development Policy Reflections on United Kingdom Experience. *Economie rurale*, 307, september–oktober 2008.
- EUROPEAN COMMISSION (2001): Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites. Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats directive 92/43/EEC. European Commission, Environment DG, Luxembourg.
- GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije. Razširjenost gnezdičk. DZS, Ljubljana.
- Getting the Most From Your RDP: Guidelines for the Ex-ante Evaluation of 2014-2020 RDPs, osnutek, avgust 2012
- Guidance document: The Application of the High Nature Value Impact Indicator 2007–2013, The European Evaluation Network for Rural Development, 2009.
- Guidance note J – Impact Indicator Fiches. Priloga k Priročniku o okviru skupnega spremljanja in vrednotenja. Napotki. Evropska komisija, Generalni direktorat za kmetijstvo in razvoj podeželja, september 2006.
- Guidelines on the Mid-Term Evaluation of the Rural Development Programmes, The European Evaluation Network for Rural Development, 2009.
- Impact analysis: study on baseline and impact indicators for rural development programming 2007–2013. Synthesis Report. ECORYS and IDEA Consult for European Commission, DG AGRI, Rotterdam, november 2005.
- Klemenčič T. 2010. Načelo previdnosti in primeri njegove uporabe v praksi. *Varstvo narave* 23, s. 67-75.
- KMECL, P. & FIGELJ, J. (2012): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine – poročilo za leto 2012, DOPPS, Ljubljana.
- KMECL, P. & FIGELJ, J. (2013): Monitoring splošno razširjenih vrst ptic za določitev slovenskega indeksa ptic kmetijske krajine – poročilo za leto 2013. DOPPS, Ljubljana.
- Kos, B., Cor, T.: Priročnik za spremljanje izvajanja ukrepov Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2007-2013, Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, december 2008.
- Kryštufek, B., 1989. Distribution of Bats in Slovenia (Yugoslavia). In: V. Hanžek, J. Horšček & J. Gaisler (Eds.), *European Bat Research 1987*, Charles Univ. Press, Praha. pp. 393-397.
- Kus Veenvliet, J. (2012): Analiza doseganja ciljev Strategije ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. Končno poročilo. Zavod Symbiosis, Nova vas, 22. 5. 2012
- Lojović Hadžihasanović, E. (2012): Letno poročilo o kakovosti za raziskovanje Poraba reprodukcijskega materiala v kmetijstvu (KME-PMG) in Uvoz mineralnih gnojil (KME-UMG) za leto 2011, Statistični urad RS, Ljubljana, http://www.stat.si/doc/metodologija/kakovost/SPK_KME-PMG_in_KME-UMG_za%202011-k.pdf.
- Michalek, J.: Counterfactual impact evaluation of EU rural development programmes – Propensity Score Matching methodology applied to selected EU Member States. Volume 1: A micro-level approach. Joint Research Centre – Institute for Prospective Technological Studies, 2012.

- MKO, 2007-2012. Predstavitev strokovnega predloga dopolnitve območij Natura 2000. URL: [http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews\[tt_news\]=349&tx_ttnews\[backPid\]=50](http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=87&tx_ttnews[tt_news]=349&tx_ttnews[backPid]=50), citirano november 2012.
- National Institute of Statistics of Italy (2001): Agri-Environmental Indicators to Describe Agriculture Sustainability. Working Paper No. 21, Joint ECE/Eurostat Work Session on Methodological Issues of Environment Statistics (Ottawa, Canada, 1.–4. oktober 2001), <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/2001/10/env/wp.21.e.pdf>
- Natura 2000 barometer, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/barometer/index_en.htm
- Operativni program - program upravljanja območij Natura 2000 2007- 2013, URL: http://www.natura2000.gov.si/fileadmin/user_upload/zakonodaja/141-natura.pdf
- Oppermann, R. et al.: High Nature Value Farming in Europe. 35 European countries – experiences and perspectives, Verlag Regionalkultur, 2012.
- Osnutek PRP 2014 – 2020, 18.11. 2014, in dopolnjene verzije ukrepov 4 - Naložbe v osnovna sredstva in KOPOP, prejete 1. In 2. 12. 2014.
- Perko D., Orožen Adamič M. (gl. ur.) (1998): Slovenija. Pokrajina in ljudje. Ljubljana, Mladinska knjiga.
- Polak, S. (Ur.), Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji. Important Bird Areas (IBA) in Slovenia. DOPPS, Monografija DOPPS št. 1, Ljubljana.
- Priporočila za pticam prijazne načine gospodarjenja z ekstenzivnim travinjem. Suhi travniki, pašniki in ogrožene vrste ptic. Zloženska DOPPS, izdana v okviru Programa pobude Skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000–2006 kot del projekta Natura Primorske. <http://skocjanski-zatok.org/wp-content/uploads/2012/01/Suhi-travniki-in-ptice-Plakat-za-kmete.pdf>
- Prosen, A. (2003): Stanje in perspektive izvajanja komasacij kmetijskih zemljišč v Sloveniji. Geodetski vestnik, 47/2003 – 1 & 2, http://www.geodetski-vestnik.com/47/12/gv47-1_064-074.pdf
- Verbič, J. (2014): Obrazložitev zahteve »Analize krme in računanje krmnih obrokov za rejne živali« z vidika učinka na okolje. Kmetijski inštitut Slovenije, Ljubljana, 21. marec 2014
- Vrezec A., Kapla A., Grobelnik V. in Govedič M. 2006. Analiza razširjenosti in ocena velikosti populacije rogača (*Lucanus cervus*) s predlogom conacije Natura 2000 območja Goričko (SI3000221). (Projekt: »Zasnova conacij izbranih Natura 2000 območij« (7174201-01-01-0002) Phare čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2003). Nacionalni inštitut za biologijo, Ljubljana in Center za kartografijo flore in favne, Miklavž na Dravskem polju.
- Vrezec A. 2009. Izvajanje spremljanja stanja populacij izbranih ciljnih vrst hroščev v letu 2008 in 2009 in zasnova spremljanja stanja populacij izbranih ciljnih vrst hroščev. *Carabus variolosus*, *Leptodirus hochenwartii*, *Lucanus cervus*, *Morinus funereus*, *Rosalia alpina*, *Bolbelasmus unicornis*, *Stephanopachys substriatus*, *Cucujus cinnaberinus*, *Rhysodes sulcatus*. Končno poročilo. Nacionalni inštitut za biologijo, Notranjski muzej Postojna. http://www.natura2000.gov.si/uploads/tx_library/Hroschi_monitoring_končno_porocilo_09.pdf
- Vrezec A., Pirnat A., Kapla A., Polak S., Vernik M., Brelih S., Drovenik B. 2011a. Pregled statusa in raziskanosti hroščev (Coleoptera) evropskega varstvenega pomena v Sloveniji s predlogom slovenskega poimenovanja. *Acta entomologica Slovenica* 19(2), s. 81-138.
- Zafran, J. (2014): Problematika umeščanja ekocelic v gozdove ter finančne posledice.
- Zigmajster M. 2005. Pregled končnih odločitev Biogeografskega seminarja – Alpinska regija, z vključenimi NVO stališči. *Kranjska gora*, 30.-31.5.2005 (verzija 7.6.2005).
- Zigmajster M., Skaberne B. 2006. Pregled končnih odločitev Biogeografskega seminarja – Celinska regija, z vključenimi NVO stališči. *Darova (CZ)*, 26.-28.4.2006 (verzija 28.5.2006).
- Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (2013): Poročilo Slovenije po 17. členu direktive o habitatih za obdobje 2007-2012, preglednica v Excel obliki. Internetni vir: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=213>
- Žvikart, M. (2013): Vrsto bogata travišča s slabim stanjem ohranjenosti znotraj območij Natura 2000. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, Osrednja enota, oktober 2013.

5.2 Zakonodaja

- Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 61/06 - ZDru-1, 8/10 - ZSKZ-B in 46/14),
- Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 - uradno prečiščeno besedilo, 49/06 - ZMetD, 66/06 - odl. US, 33/07 - ZPNačrt, 57/08 - ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 - ZPNačrt-A, 48/12, 57/12 in 92/13),
- Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07, 70/08 - ZVO-1B, 108/09, 80/10 - ZUPUDPP, 43/11 - ZKZ-C, 57/12, 57/12 - ZUPUDPP-A in (109/12)),
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 - ORZVKD39, 90/12 in 111/13),
- Zakon o vodah (Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 - ZZdrl-A, 41/04 - ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13 in 40/14),
- Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 - uradno prečiščeno besedilo in 58/12),
- Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 - ZON, 67/02, 110/02 - ZGO-1, 115/06 - ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 - ZDavNepr in 17/14),
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 52/02 in 67/03),
- Uredba o habitatnih tipih (Ur. L. št. 112/2003, 36/2009, 33/2013),
- Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje (Uradni list RS, št. 73/05),
- Uredba o posegih v okolje, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (Uradni list RS, št. 51/14),
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/2008, 8/2012, 33/2013 (35/2013 popr.), 39/13 - odl. US in 3/14),
- Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04, 33/13 in 99/13),
- Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 - odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14),
- Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 110/04, 115/07, 36/09 in 15/14),
- Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10 in 1/13),
- Uredba o odlagališčih odpadkov (Uradni list RS, št. 10/14),
- Uredba o odpadkih (Uradni list RS, št. 103/11),
- Uredba o odpadnih oljih (Uradni list RS, št. 24/12),
- Uredba o ravnanju z odpadki, ki nastanejo pri gradbenih delih (Uradni list RS, št. 34/2008),
- Uredba o obremenjevanju tal z vnašanjem odpadkov (Uradni list RS, št. 34/08, 61/11),
- Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02, 42/10),
- Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10),
- Pravilnik o kriterijih za določitev vodovarstvenega območja (Uradni list RS, št. 64/04, 5/06, 58/2011),
- Pravilnik o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (Uradni list RS, št. 130/04, 53/06, 38/2010, 3/2011),
- Uredba o kakovosti zunanjega zraka (Uradni list RS, št. 9/11)
- Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (ReNPVO) (Uradni list RS, št. 2/06).

6 Navedbe o izdelovalcih in morebitnih podizvajalcih

Dodatek za presojo sprejemljivosti so izdelali:

- Tone Vertačnik, dipl. inž. les.
- Tereza Černigoj, univ. dipl. geog.
- Anes Durgutović, dipl. inž. geoteh. in rud.
- Manca Magjar, univ. dipl. ecol.

Priloga 1: Ocena vpliva posameznih operacij ukrepa KOPOP na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij

Preglednica 24: Pregled in ocena splošnih vplivov posameznih operacij ukrepa KOPOP na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe varovanih območij

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
POLJEDELSTVO IN ZELENJADARSTVO	Operacija bo imela na splošno pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost zaradi ekstenzifikacije poljedelstva in zelenjadarstva. Pričakujemo lahko, da bo imela pozitiven vpliv na ohranitev kvalifikacijskih vrst, vezanih na kmetijsko krajino , jakost vpliva pa bo zelo odvisna od geografske razpršenosti izvajanja te operacije. S ciljnim usmerjanjem (v okviru usposabljanj in individualnega svetovanja) in kombiniranjem z drugimi operacijami ukrepa KOPOP lahko učinek te operacije postane zaznavno velik.	<i>Petletni kolobar (POZ_KOL)</i>	Obvez.	114,78
		<i>Nmin analiza (POZ_NMIN)</i>	Obvez.	22,62
		<i>Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (POZ_NIZI)</i>	Izbirna	95,28
		<i>Setev rastlin za podor (zeleno gnojenje) (POZ_POD)</i>	Izbirna	126,00
		<i>Uporaba protiinsektnih mrež (POZ_FFMS)</i>	Izbirna	215,34
		<i>Uporabljajo se lahko samo fitofarmacevtska sredstva, ki so dovoljena na najožjih vodovarstvenih območjih (POZ_FFVS):</i>	Izbirna	26,52
		<i>Uporaba zastirk ali mehansko zatiranje plevelov (POZ_MEHZ)</i>	Izbirna	89,46
		<i>Konzervirajoča obdelava tal (POZ_KONZ)</i>	Izbirna	40,68
		<i>Ozelenitev njivskih površin (POZ_ZEL)</i>	Izbirna	113,88
		<i>Neprezimni posevki (POZ_NEP)</i>	Izbirna	93,60
HMEJARSTVO	Operacija bo imela na splošno pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost zaradi ekstenzifikacije hmeljarstva. Ker pa je hmeljarstvo večinoma razširjeno izven varovanih območij, ocenjujemo, da operacija ne bo imela vpliva na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe .	<i>Pokritost tal v medvrstnem prostoru (HML_POKT)</i>	Obvez.	100,80
		<i>Nmin analiza (HML_NMIN)</i>	Obvez.	22,86
		<i>Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (HML_NIZI)</i>	Izbirna	95,34
		<i>Kompostiranje rastlinskih odpadkov po obiranju hmelja (HML_KOMP)</i>	Izbirna	27,60
		<i>Uporaba biorazgradljivih vrvic (HML_BIOV)</i>	Izbirna	158,10
SADJARSTVO	Operacija bo imela na splošno pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost zaradi ohranjanja ekstenzivne obdelave in sadnega drevja v kmetijski krajini. Pričakujemo lahko, da bo imela pozitiven vpliv na ohranitev kvalifikacijskih vrst, vezanih na kmetijsko krajino . Jakost vpliva bo zelo odvisna od geografske razpršenosti izvajanja te operacije. Visokodebelni in travniški sadovnjaki so pogostejši v ekstenzivno obdelani krajini, ki je značilna za številna varovana območja, zato bo učinek te operacije verjetno	<i>Uporaba feromonskih in lepljivih vab za potrebe spremljanja škodljivih organizmov (SAD_VABE)</i>	Obvez.	144,96
		<i>Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi (SAD_EKGN)</i>	Obvez.	69,24
		<i>Pokritost tal v medvrstnem prostoru z negovano ledino (SAD_POKT)</i>	Izbirna	114,96
		<i>Mehansko zatiranje plevelov (pod drevesi) (SAD_MEHZ)</i>	Izbirna	155,10
		<i>Uporaba metode konfuzije in dezorientacije (SAD_KONF)</i>	Izbirna	180,30

²² Razen pri operacijah »Ohranjanje mejic« in »reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje«

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
	zaznaven že v tem programskem obdobju, s cilnim usmerjanjem (v okviru usposabljanj in individualnega svetovanja) in kombiniranjem z drugimi operacijami ukrepa KOPOP pa se lahko še poveča.			
VINOGRADNIŠTVO	Operacija bo imela na splošno pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost zaradi ekstenzifikacije vinogradništva. Pričakujemo lahko, da bo imela pozitiven vpliv na ohranitev kvalifikacijskih vrst, vezanih na kmetijsko krajino, še posebej v ciljnih območjih, kot je Kras . Posredno bo operacija imela pozitiven vpliv tudi na jame in na jamske habitate vezane vrste.	Uporaba feromonskih in lepljivih vab za potrebe spremljanja škodljivih organizmov - nagib pod 35 % (VIN_VABE)	Obvez.	143,04
		Uporaba feromonskih in lepljivih vab za potrebe spremljanja škodljivih organizmov - nagib nad 35 % (VIN_VABE)	Obvez.	188,10
		Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi - nagib pod 35 % (VIN_EKGN)	Obvez.	76,80
		Gnojenje samo z gnojili, ki so dovoljena v ekološki pridelavi - nagib nad 35 % (VIN_EKGN)	Obvez.	96,96
		Mehansko zatiranje plevelov (pod trtami) - nagib pod 35 % VIN_MEHZ:	Izbirna	163,44
		Mehansko zatiranje plevelov (pod trtami) - nagib nad 35 % VIN_MEHZ:	Izbirna	227,10
		Uporaba metode konfuzije in dezorientacije - nagib pod 35 % (VIN_KONF)	Izbirna	180,30
		Pokritost tal v vinogradih z negovano ledino - nagib pod 35 % (VIN_POKT)	Izbirna	105,42
		Pokritost tal v vinogradih z negovano ledino - nagib nad 35 % (VIN_POKT)	Izbirna	171,12
		Pokritost tal v vinogradih kjer medvrstni prostor ni pokrit z negovano ledino - nagib pod 35 % (VIN_MEDV)	Izbirna	105,42
		Pokritost tal v vinogradih kjer medvrstni prostor ni pokrit z negovano ledino - nagib nad 35 % (VIN_MEDV)	Izbirna	171,12
TRAJNO TRAVINJE I	Operaciji bosta pripomogli k ohranjanju traviščnih kvalifikacijskih habitatov in kvalifikacijskih vrst, vezanih nanje, vendar imata lahko tudi negativen vpliv na obseg traviščnih habitatov. Glede na izkušnje iz preteklega programskega obdobja je lahko izvajanje te operacije bolj privlačno od naravovarstveno bolj ciljno naravnanih operacij, kot je operacija »Posebni traviščni habitat«, pa tudi operacija »planinska paša«, zato lahko pride do negativnega vpliva »učinka izpodrivanja« ,	Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjene nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (TRZ_NPAS)	Obvez.	50,00
		Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (TRZ_NIZI)	Izbirna	38,52
		Spravilo mrve s travinja (TRZ_MRVA)	Izbirna	25,26
		Opustitev silaže (TRZ_OSIL)	Izbirna	45,84
		Opustitev silaže (TRZ_OSIL)	Obvez.	45,84
TRAJNO TRAVINJE				

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
II	posledično pa manjšega izvajanja navedenih dveh operacij in torej manjšega vpliva ukrepa KOPOP kot celote. Ocenjujemo, da je možnost za to zmanjšana s ustrezno višino plačil in s pristopom »mehkega pogojevanja«. Z vidika kombiniranja z drugimi, naravovarstveno bolj usmerjenimi operacijami bo imelo izvajanje te operacije pozitiven vpliv ohranjanje travišč in njihove kvalifikacijske vrste in habitatne tipe. Da bi zagotovili pozitiven vpliv, bo treba redno spremljati izvajanje teh dveh operacij, morebitne spremembe pridelave na vključenih kmetijskih gospodarstvih in izvajanje individualnega svetovanja na kmetijskih gospodarstvih, ki se bodo vključila v operaciji. Pričakujemo, da bo učinek operacij zaznaven v programskem obdobju in merljiv s spremljanjem habitatnih tipov in v okviru indeksa ptic kmetijske krajine.	Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjene nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (TRZ_NPAS)	Izbirna	50,00
		Gnojenje z organskimi gnojili z nizkimi izpusti v zrak (TRZ_NIZI)	Izbirna	41,64
POSEBNI TRAVIŠČNI HABITATI	Operacija je zelo ciljno usmerjena in bo pripomogla k ohranjanju rastlinstva in živalstva naravovarstveno pomembnih travišč; sem sodijo vse kvalifikacijske vrste, vezane na traviščne habitate. Izvajala se bo ciljno na izbranih območjih Natura 2000 (s točno določeno prostorsko opredelitvijo) in v kombinaciji z drugimi operacijami ukrepa KOPOP ukrepi glede na značilnosti kmetijskega gospodarstva, ki vstopa v ukrep (prisotnost naravovarstveno pomembnih travišč), poleg tega bodo lahko v operacijo po enem letu vstopala kmetijska gospodarstva, na katerih bo izvedena sprememba njiv v trajne travnike. Zaradi sistema »mehkega pogojevanja« v okviru drugih operacij ukrepa KOPOP pričakujemo, da bo operacija dovolj usmerjena in izvajana v dovolj velikem obsegu ne glede na višino plačila na hektar, da bo njen učinek pozitiven. Zaradi nižjih plačil pri izbirnih zahtevah, ki so enake, kot pri operacijah Trajno travinje I in Trajno travinje II, a imajo različno obveznost (HAB_NPAS in HAB_MRVA v primerjavi z TRZ_NPAS in TRZ_MRVA) bo verjetno prihajalo do kombinacij operacij, vendar bo učinek enak kljub (sumarno) višjim plačilom. Pogoj najmanj 1 ha za zahtevo NPAS znatno zmanjšuje možnost izvajanja te zahteve, saj so posebni traviščni habitati običajno razdrobljeni in GERK ne dosegajo te	Košnja/paša ni dovoljena do 30.6. (HAB_KOS)	Obvez.	157,50
		Košnja/paša ni dovoljena do 30.6. (HAB_KOSOP)	Obvez.	217,28
		Gnojenje samo z organskimi gnojili v omejeni količini (HAB_ORGG)	Obvez.	25,60
		Spravilo mrve s travinja (HAB_MRVA)	Izbirna	7,10
		Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjene nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (HAB_NPAS)	Izbirna	42,50

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
	velikosti. Pogoji glede povprečne letne obtežbe celotnega KMG (od 0,5 do 1,5 GVŽ travojedih živali/ha) na območjih posebnih traviščnih habitatov, če upravičenci na teh območjih izvajajo operacijo Trajno travinje I ali operacijo Trajno travinje II, bo deloma zmanjšal privlačnost teh dveh operacij v primerjavi z operacijo »Posebni traviščni habitat«. Pričakujemo, da bo učinek operacije vsaj za določene vrste ptic zaznaven v programskem obdobju in merljiv v okviru spremljanja indeksa ptic kmetijske krajine.			
TRAVIŠČNI HABITATI METULJEV	Velja enaka ocena kot za posebne traviščne habitate (tudi glede plačil v primerjavi z operacijama Trajno travinje I in II in pogoja velikosti za NPAS), pri čemer bo pozitiven prispevek zlasti velik za ciljne kvalifikacijske vrste metuljev .	Košnja/paša ni dovoljena med 15.6 in 15.9. (MET_KOS)	Obvez.	142,20
		Košnja/paša ni dovoljena med 15.6 in 15.9. (MET_KOSOP)	Obvez.	217,28
		Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (MET_NPAS)	Obvez.	28,70
		Spravilo mrve s travinja (MET_MRVA)	Izbirna	8,10
HABITATI VLAŽNIH EKSTENZIVNIH TRAVNIKOV	Velja enaka ocena kot za posebne traviščne habitate (tudi glede plačil za NPAS v primerjavi z operacijama Trajno travinje I in II in pogoja velikosti GERK za NPAS), pri čemer bo pozitiven prispevek zlasti velik za kvalifikacijske vrste ptic , vezane na vlažne travnike.	Košnja ni dovoljena pred 1.8. (VTR_KOS)	Obvez.	158,20
		Košnja ni dovoljena pred 1.8. (VTR_KOSOP)	Obvez.	237,48
		Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (VTR_NPAS)	Izbirna	20,10
STELJNIKI	Velja enaka ocena kot za posebne traviščne habitate (tudi glede plačil za NPAS v primerjavi z operacijama Trajno travinje I in II in pogoja velikosti GERK za NPAS).	Košnja/paša ni dovoljena do 25.8. (STE_KOS)	Obvez.	138,00
		Košnja/paša ni dovoljena do 25.8. (STE_KOSOP)	Obvez.	217,28
		Za GERK-e, ki so večji od 1 ha v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10% površine travnika (STE_NPAS)	Obvez.	20,10
VODNI VIRI	Operacija bo imela na splošno pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost zaradi ekstenzifikacije kmetijstva na vodovarstvenih območjih. Z ozelenitvijo njivskih površin (OVV2) na varovanih območjih in uporabo »mehkega pogojevanja« bo operacija imela pozitiven vpliv na	Ozelenitev njivskih površin (VOD_ZEL)	Obvez.	189,80
		Uporabljajo se lahko samo fitofarmacevtska sredstva, ki so dovoljena na najožjih vodovarstvenih območjih iz predpisov, ki urejajo vodovarstvena območja za vodna telesa vodonosnikov (nacionalne uredbe) (VOD_FFSV)	Obvez.	44,20

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
	ohranjanje kvalifikacijskih vrst ptic, vezanih na traviščne habitate, ohranjanje jam in na jamske habitate vezanih kvalifikacijskih vrst, dolgoročno pa se lahko pričakuje tudi pozitiven vpliv na kvalifikacijske vrste metuljev.	Neprezimni posevki (VOD_NEP)	Izbirna	156,00
		Setev rastlin za podor (zeleno gnojenje) (VOD_POD)	Izbirna	210,00
GRBINASTI TRAVNIKI (KRA_GRB)	Operacija bo imela pozitiven vpliv na ohranjanje travniških kvalifikacijskih habitatov, kvalifikacijskih vrst ptic, vezanih na traviščne habitate in na kvalifikacijske vrste metuljev.	Grbinasti travniki (KRA_GRB)	Samostoj.	144,20
REJA DOMAČIH ŽIVALI V OBMOČJU POJAVLJANJA VELIKIH ZVERI	Operacija bo imela pozitiven vpliv na ohranjanje velikih zveri , saj bo zmanjšala konflikt s kmetijsko dejavnostjo in s tem potrebe in zahteve za odstrel.	Varovanje črede z visokimi elektroograjami in elektromrežami (KRA_OGRM)	Samostoj.	119,90
		Varovanje črede s pastirjem (KRA_VARPA)	Samostoj.	112,60
		Varovanje črede s pastirskimi psi (KRA_VARPP)	Samostoj.	107,60
PLANINSKA PAŠA	Operaciji ob pravilnem izvajanju (način uporabe čredink, pastirjev način dela) zagotavljata, da ne bo prišlo do prepašenosti gorskih traviščnih habitatov, zato ocenjujemo, da bo imelo izvajanje te operacije pozitiven vpliv na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe suhih travišč.	Planinska paša po čredinkah (KRA_CRED)	Samostoj.	64,30
		Planinska paša s pastirjem (KRA_PAST)	Samostoj.	112,60
VISOKODEBELNI TRAVNIŠKI SADOVNJAKI (KRA_VTSA)	Operaciji bosta pripomogli k ohranjanju kvalifikacijskih vrst, vezanih na traviščne habitate, grmišča in mozaično, ekstenzivno obdelano kmetijsko krajino. Pričakujemo, da bo učinek operacije zaznaven v programskem obdobju in vsaj za kraške travnike merljiv v okviru spremljanja indeksa ptic kmetijske krajine.	Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTSA)	Samostoj.	204,20
OHRANJANJE MEJIC (KRA_MEJ)		Ohranjanje mejic (KRA_MEJ)	Samostoj.	1,60 EUR na tekoči meter letno (79,90 EUR na hektar letno).
REJA LOKALNIH PASEM, KI JIM GROZI PRENEHANJE REJE (GEN_PAS)	Operacija bo imela pozitiven vpliv na ohranjanje genskih virov. Vpliv operacije na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe bo odvisen od intenzivnosti reje. Izvajanje operacije bi lahko privedlo do prepašenosti naravovarstveno pomembnih travišč in zato do negativnih vplivov na traviščne kvalifikacijske habitatne tipe in na kvalifikacijske vrste, vezane nanje. Vendar ocenjujemo, da je možnost za negativne vplive te operacije minimalna, saj ni pričakovati izvajanja operacije v večjem obsegu, poleg	Reja lokalnih pasem, ki jim grozi prenehanje reje (GEN_PAS)	Samostoj.	116,17 EUR/GVŽ letno

Operacija	Ocena vpliva	Zahteva	Zahteva	€/ha ²²
	tega pa bo možnost negativnih vplivov zmanjšana s pristopom »mehkega pogojevanja«.			
OHRANJANJE RASTLINSKIH GENSKIH VIROV, KI JIM GROZI GENSKA EROZIJA	Operacija bo imela pozitiven vpliv na ohranjanje genskih virov. Vpliv operacije na kvalifikacijske vrste in habitatne tipe bo odvisen od intenzivnosti pridelave. Za avtohtone in tradicionalne sorte kmetijskih rastlin običajno velja, da zanje ni možna intenzivna pridelava, tako da ne pričakujemo intenzifikacije kmetijstva, kvečjemu bo izvajanje te zahteve pripomoglo k ekstenzifikaciji pridelave . Izvajanje te operacije bo zaradi ekstenzifikacije verjetno zanimivo v kombinaciji z nekaterimi drugimi operacijami.	Ohranjanje rastlinskih genskih virov, ki jim grozi genska erozija (GEN_SOR)	Samostoj.	136,38
OHRANJANJE HABITATOV STRMIH TRAVNIKOV	Operacija bo imela pozitiven vpliv na ohranjanje travniških kvalifikacijskih habitatov in kvalifikacijskih vrst živali in rastlin, vezanih na traviščne habitate . Operacija lahko pozitivno vpliva tudi na kvalifikacijske vrste, vezane na gozdni rob.	Ohranjanje habitatov strmih travnikov (KRA_S50)	Samostoj.	217,50